

SERA CONKBAYIR

VERİ KORUMA HUKUKU AÇISINDAN SAĞLIKTA YAPAY ZEKÂ

Bilkent Üniversitesi 2025

VERİ KORUMA HUKUKU AÇISINDAN SAĞLIKTA
YAPAY ZEKÂ

Yüksek Lisans Tezi

SERA CONKBAYIR

Hukuk Bölümü
İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi
Ankara
Temmuz 2025

VERİ KORUMA HUKUKU AÇISINDAN SAĞLIKTA YAPAY ZEKÂ

İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi
Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü

SERA CONKBAYIR

Özel Hukuk Disiplininde Yüksek Lisans Derecesi
Kazanma Yükümlülüklerinin Bir Parçasıdır.

HUKUK BÖLÜMÜ
İHSAN DOĞRAMACI BİLKENT ÜNİVERSİTESİ
ANKARA

Temmuz 2025

VERİ KORUMA HUKUKU AÇISINDAN SAĞLIKTA YAPAY ZEKÂ
Sera Conkbayır

Bu tezi okuduğumu, kapsam ve nitelik bakımından Hukuk Yüksek Lisans derecesi için yeterli bulduğumu beyan ederim.

Şemsi Barış Özçelik
Tez Danışmanı

Bu tezi okuduğumu, kapsam ve nitelik bakımından Hukuk Yüksek Lisans derecesi için yeterli bulduğumu beyan ederim.

Elif Küzeci Erol
Tez Jüri Üyesi

Bu tezi okuduğumu, kapsam ve nitelik bakımından Hukuk Yüksek Lisans derecesi için yeterli bulduğumu beyan ederim.

Cemre Polat
Tez Jüri Üyesi

Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü'nün onayı

Refet S. Gürkaynak
Enstitü Müdürü

ABSTRACT

ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN HEALTH IN TERMS OF DATA PROTECTION LAW

Conkbayır, Sera

LL.M., Department of Law

Supervisor: Asst. Prof. Dr. Şemsi Barış Özçelik

July 2025

Today's rapidly advancing artificial intelligence technologies utilize health data that is highly needed for diagnosis, treatment, patient management services, and medical research. However, the processing of such highly sensitive data by artificial intelligence poses significant risks to individuals' privacy and the protection of their personal data.

Within the scope of this dissertation, the types of liability arising from the use of artificial intelligence systems in healthcare, the health data processed through these systems, and the consequences of failing to protect this data are examined. In this regard, the processing of personal data within the framework of Law No. 6698 on the Protection of Personal Data (KVKK) is explained in detail, data breaches occurring through artificial intelligence systems are supported with examples, and the types of liability that may be arise under Turkish law as a result of such breaches are discussed.

As a result, solution proposals are developed to address the disadvantages caused by the use of artificial intelligence, taking into account the fundamental principles and current regulations.

Keywords: Health Data, Protection of Personal Data, Artificial Intelligence, Artificial Intelligence Systems in Healthcare, Data Protection Law.

ÖZET

VERİ KORUMA HUKUKU AÇISINDAN SAĞLIKTA YAPAY ZEKÂ

Conkbayır, Sera

Yüksek Lisans, Hukuk Bölümü

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Şemsi Barış Özçelik

Temmuz 2025

Günümüzde hızla gelişen yapay zekâ teknolojileri, sağlık alanında teşhis, tedavi, hasta yönetim hizmetleri ve araştırma bakımından oldukça ihtiyaç duyulan sağlık verilerini kullanmaktadır. Ancak hassasiyet oranı yüksek olan bu verilerin yapay zekâ tarafından işlenmesi, bireylerin mahremiyeti ve kişisel verilerinin korunması hususunda büyük riskler barındırmaktadır.

Bu tez kapsamında, sağlıkta yapay zekâ sistemleri ile bu sistemler aracılığıyla işlenen sağlık verilerinden bahsedilmekte ve bu verilerin korunamamasından doğan sorumluluk türleri incelenmektedir. Bu doğrultuda 6698 sayılı KVKK çerçevesinde kişisel verilerin işlenmesi hususu detaylıca açıklanmakta, yapay zekâ sistemleri aracılığıyla işlenen veri ihlalleri örnekler ile desteklenmekte ve ihlal sonucu Türk hukukuna göre hangi sorumluluk türlerine dayanılabileceği anlatılmaktadır. Bunun sonucunda temel ilkeler ve güncel düzenlemeler göz önünde bulundurularak yapay zekâ kullanımının yarattığı dezavantajlara çözüm önerileri geliştirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sağlık Verileri, Kişisel Verilerin Korunması, Yapay Zekâ, Sağlıkta Yapay Zekâ Sistemleri, Veri Koruma Hukuku.

TEŞEKKÜR

ARDEB 1001 Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Projelerini Destekleme Programı kapsamında desteklenen 122K872 numaralı “Sağlıkta Yapay Zekâ Uygulamalarının Hukuksal Analizi” adlı proje dolayısıyla tarafıma destek sağlayan TÜBİTAK’a teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

ABSTRACT	i
ÖZET.....	iii
İÇİNDEKİLER	vi
KISALTMALAR CETVELİ	xi
SUNUŞ.....	1

GİRİŞ

I. YAPAY ZEKÂ VE VERİ KORUMA HUKUKU İLİŞKİSİ	2
A. Yapay Zekâ.....	2
1. Yapay Zekânın Tanımı	2
2. Yapay Zekâ Türleri.....	4
a) Zayıf – Güçlü Yapay Zekâ.....	4
b) Dar – Genel – Süper Yapay Zekâ	5
c) Algı Seviyesine Göre Yapay Zekâ.....	5
3. Yapay Zekâya İlişkin Mevzuat	6
B. Veri Koruma Hukuku ve Yapay Zekâ ile İlişkisi	7
II. SAĞLIK ALANINDA KULLANILAN YAPAY ZEKÂ SİSTEMLERİ	9
A. Tanı ve Teşhis İçin Kullanılan Sistemler	10
1. Radyoloji ve Görüntüleme Sistemleri	11
2. Dijital ve Giyilebilir Sağlık Uygulamaları	12
3. Genetik Veri Analizi.....	14
B. Tedavi İçin Kullanılan Sistemler	15
1. Cerrahi Operasyonlar.....	16
2. Dijital İlaç Geliştirme ve İlaç Takibi	17
3. Evde Sağlık Bakım Sistemleri	18
C. Sağlık Hizmetlerinin Yönetimi İçin Kullanılan Sistemler.....	19
1. Hastane Dosyalarının Dijitalleştirilmesi ve Randevu Planlamaları.....	20
2. Sigorta ve Maliyet Tahmini	21

BİRİNCİ BÖLÜM

YAPAY ZEKÂ İLE SAĞLIK VERİLERİNİN İŞLENMESİNİN ŞARTLARI

I. Veri Koruma Hukuku ve Temel İlkeler	22
A. Veri Koruma Hukukuna İlişkin Temel Tanım ve Kavramlar.....	23
1. Kişisel Veri	23
2. Özel Nitelikli Kişisel Veri	25
3. Veri Sorumlusu ve Veri İşleyen	28

B. Veri Koruma Hukukuna İlişkin Mevzuat	29
1. Uluslararası Antlaşmalar	29
a) Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi	30
b) Avrupa Konseyi 108 No'lu Sözleşme	31
2. Ulusal Hukuki Düzenlemeler	32
a) Anayasa	33
b) Kişisel Verilerin Korunması Kanunu	34
c) Diğer Kanunlar	34
3. Sağlık Verilerine Özgü Düzenlemeler	35
C. Diğer Uluslararası Hukuki Düzenleme ve Metinler	37
1. Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü İlkeleri (OECD)	37
2. Birleşmiş Milletler Rehber İlkeleri	38
3. Avrupa Birliği Veri Koruma Tüzüğü (GDPR)	39
II. Kişisel Verilerin İşlenmesi	41
A. Türk Hukukunda Kişisel Verilerin İşlenmesine Hakim olan İlkeler	42
1. Hukuka ve Dürüstlük Kuralına Uygun Olma İlkesi	43
2. Doğru ve Gerektiğinde Güncel Olma İlkesi	46
3. Belirli, Açık ve Meşru Amaçlar İçin İşlenme İlkesi	48
4. Amaç ile Bağlantılı, Sınırlı ve Ölçülü Olma İlkesi	50
5. Amaç İçin Gerekli Süre Kadar Muhafaza Edilmesi İlkesi	52
B. Kişisel Verilerin İşlenmesinin Şartları	53
C. Özel Nitelikli Kişisel Verilerin İşlenmesi	54
1. 12 Mart 2024 tarihli 7499 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Uyarınca Yapılan Değişiklikler	55
2. Kişisel Sağlık Verilerinin İşlenmesi	56
a) Açık Rıza Şartı	57
b) KVKK m. 6/3-e Hükmünde Yer Alan İstisnalar	61
aa) Kamu Sağlığının Korunması	62
bb) Koruyucu Hekimlik	63
cc) Tıbbi, Teşhis, Tedavi ve Bakım Hizmetlerinin Yürütülmesi	63
dd) Sağlık Hizmetleri ile Finansmanının Planlanması ve Yönetimi	64
c) KVKK m. 6/3 Hükmüne Eklenen ve Sağlık Verilerini İlgilendirilen İstisnalar	64
d) KVKK m. 28 Hükmü ile Düzenlenen ve Sağlık Verilerini İlgilendiren İstisnalar	65
e) Sağlık Hizmetleri Bilişim Sistemleri	67

f) Mahkeme Kararları.....	68
D. Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi ve Anonim Hale Getirilmesi	71
E. Kişisel Verilerin Aktarılması	74
1. Yurt İçi Aktarım	74
2. Yurt Dışı Aktarım	75
3. Kişisel Sağlık Verilerinin Aktarımı	77
F. İlgili Kişinin Hakları	77
1. Öğrenme ve Bilgi Edinme Hakkı	78
2. Değişiklik Talep Etme Hakkı	79
3. Bildirimde Bulunma Hakkı.....	81
4. İtiraz Hakkı	81
5. Zararın Giderilmesini Talep Hakkı.....	83
6. Veri Sorumlusuna Başvuru ve Kişisel Verileri Koruma Kuruluna Şikâyet Hakkı	83
G. Veri Sorumlusunun Yükümlülükleri	84
1. Aydınlatma ve Bilgilendirme Yükümlülüğü	85
2. Veri Güvenliğini Sağlama Yükümlülüğü	86
3. İlgili Kişinin Haklarını Karşılama ve Kişisel Verileri Koruma Kurulunun Kararının Uygulanması Yükümlülüğü	89
4. Veri Sorumluluğu Siciline (VERBİS) Kayıt Yükümlülüğü	90
5. Kişisel Veri İşleme Envanteri Hazırlama Yükümlülüğü	90
III. Sağlık Verilerinin Yapay Zekâ Uygulamaları ile İşlenmesi	91
A. Sağlık Verilerinin Türleri	91
B. Yapay Zekâ Uygulamaları ile Elektronik Ortamda Sağlık Verisi İşlenmesi.....	94
C. İşlenme Sonucu Ortaya Çıkan Durumlar	97
1. Avantajlar	97
2. Dezavantajlar	99
D. Veri Güvenliği için Alınabilecek Tedbirler.....	104

İKİNCİ BÖLÜM

VERİ KORUMA HUKUKUNA AYKIRILIĞIN HUKUKSAL SONUÇLARI

I. Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Hükümlerine Aykırılık ve Sonuçları	108
A. Başvuru.....	108
1. Veri Sorumlusuna Başvuru.....	109
a) Başvuru Şartları	109
b) Talebin Değerlendirilmesi	110
2. Kişisel Verileri Koruma Kuruluna Şikâyet.....	111

a) Şikâyet Hakkı.....	111
b) Şikâyet Süresi	113
c) Kurul İncelemesi	113
d) Kurul Kararına Karşı Yargı Yolu	115
B. Yaptırım.....	116
1. İdari Yaptırım	116
2. Cezai Yaptırım.....	118
II. Özel Hukuktan Doğan Sorumluluk.....	119
A. Kişiliğin Korunması Kapsamında Sorumluluk.....	120
1. Kişiliğin Korunmasına İlişkin Davalar	121
a) Saldırı Tehlikesinin Önlenmesi Davası.....	121
b) Saldırıya Son Verilmesi Davası.....	122
c) Saldırının Hukuka Aykırılığının Tespiti Davası	123
2. Kişilik Haklarının İhlalinde İleri Sürülebilecek Hukuki Talepler	124
a) Maddi Tazminat	124
b) Manevi Tazminat	125
B. Sözleşme İlişkisinden Doğan Sorumluluk.....	125
1. Sağlık Verilerinin İşlendiği Sözleşme Türleri	126
a) Hastaneye Kabul Sözleşmesi	127
b) Tedavi ve Sağlık Hizmet Sözleşmeleri.....	128
c) Tetkik ve İnceleme Sözleşmeleri	129
d) İş Sözleşmesi Kapsamında Sağlık Verilerinin İşlenmesi	130
e) Klinik Araştırmalar Kapsamındaki Sözleşmeler	131
f) Mobil Uygulamalar ve Dijital Sağlık Teknolojileri Aracılığıyla Sağlık Verilerinin İşlenmesi Sözleşmesi.....	134
g) Sigorta Sözleşmeleri	135
h) Sporcular ve Spor Kulüpleri Arasındaki Sözleşme	137
i) Spor Tesisleri ile Üyeler Arasındaki Sözleşme	138
2. Sözleşmeye Aykırılıktan Doğan Sorumluluğun Oluşabilmesi İçin Temel Şartlar	140
a) Geçerli Bir Sözleşmenin Varlığı	141
b) Borcun İhlali	142
c) Kusur.....	143
d) Zarar.....	144
e) Uygun İlliyet Bağı.....	145
3. Zamanaşımı.....	146

4. Yaptırım.....	146
C. Sözleşme Dışı Sorumluluk	147
1. Haksız Fiil Sorumluluğu.....	148
a) Şartları.....	148
aa) Fiil.....	149
bb) Hukuka Aykırılık	150
cc) Kusur	152
dd) Zarar	154
ee) Uygun İliyet Bağı	158
b) Zamanaşımı.....	159
c) Yaptırım	159
2. Vekaletsiz İş Görmeden Doğan Sorumluluk	160
a) Kavram.....	160
b) Unsurları	162
aa) İş görme	162
bb) Vekaletin Olmaması.....	163
cc) İşin İş Sahibi Lehine Görülmemesi	164
c) Kazancın İadesi Davası.....	166
3. Sözleşme Benzeri İlişkilerden Doğan Sorumluluk	169
a) Sözleşme Görüşmelerinden Kaynaklanan Sorumluluk	169
aa) Genel Olarak.....	169
bb) Sözleşme Görüşmeleri Aşamasında Veri İhlalinden Doğan Sorumluluk	172
b) Sözleşmenin Art Etkisi	173
c) Üçüncü Kişiyi Koruyucu Etkili Sözleşme	175
D. Taleplerin Yarışması.....	176
1. Sözleşme Sorumluluğu Hükümleri ile Haksız Fiil Sorumluluğu Hükümlerinin Yarışması	177
2. Vekaletsiz İş Görme ile Haksız Fiil Hükümlerinin Yarışması	178
3. Vekaletsiz İş Görme ile Sözleşmeye Aykırılıktan Doğan Taleplerin Yarışması	179
4. Sözleşme Görüşmelerinden Kaynaklanan Sorumluluk ile Haksız Fiil Hükümlerinin ve Kişilik Haklarının Korunmasına İlişkin Hükümlerin Yarışması	180
SONUÇ.....	182
KAYNAKÇA	185

KISALTMALAR CETVELİ

AB	: Avrupa Birliği
ABAD	: Avrupa Birliği Adalet Divanı
ACIN	: Acta Infologica
AHBVÜ	: Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
AHBVÜ-HFD	: Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakóltesi Dergisi
AI	: Artificial Intelligence
AİHM	: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AİHS	: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
Anadolu Klin	: Anadolu Kliniği Tıp Bilimleri Dergisi
ASBÜHFD	: Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Hukuk Fakóltesi Dergisi
AÜHFD	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakóltesi Dergisi
Av.	: Avukat
AY	: 1982 tarihli Türkiye Cumhuriyeti Anayasası
AYM	: Anayasa Mahkemesi
BEYDER	: Bilgi Ekonomisi ve Yönetimi Dergisi
bkz.	: bakınız
B. N.	: Başvuru Numarası
BUJSE	: Beykent Üniversitesi Fen ve Mühendislik Bilimleri Dergisi
C.	: Cilt

CMK : 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu

Çev. : Çeviren

DEÜHFD : Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi

E. : Esas

ed. : editör

EJOSAT : The European Journal of Science and Technology (Avrupa Bilim ve Teknoloji Dergisi)

ENISA : European Union Agency For Cybersecurity

ERÜHFD : Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi

EU : European Union

Fac : Faculty

FSM : Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi

GDPR : General Data Protection Regulation (Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü)

GTD : Genel Tıp Dergisi

gör. : görüş

Healthc : Healthcare

Erzincan-HFD: Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi

HD. : Hukuk Dairesi

HHFD : Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi

HIPAA	: Health Insurance Portability and Accountability Act
hk.	: hakkında
IBM	: International Business Machines (Uluslararası İş Makineleri)
ISO	: International Organization for Standardization (Uluslararası Standardizasyon Kuruluşu)
İİİD	: İdare Hukuku ve İlimleri Dergisi
İMİHFD	: İstanbul Medeniyet Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
İMÜHFD	: İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
İnüHFD	: İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
İYYÜHFD	: İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
J.	: Journal
K.	: Karar
KHM	: Kırıkkale Hukuk Mecmuası
KLÜHFD	: Kırklareli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
Kurul	: Kişisel Verileri Koruma Kurulu
KSVY	: Kişisel Sağlık Verileri Hakkında Yönetmelik (Resmi Gazete, S. 30808, T. 21.06.2019.)
KVKK	: 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu
KVSYAY	: Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi Hakkında Yönetmelik
L.	: Legislation (Mevzuat)

m. : madde

MAD : Medeniyet Araştırmaları Dergisi

Med. : Medical

MÜHF-HAD : Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi

NEÜHFD : Necmettin Erbakan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi

NIST : National Institute of Standards and Technology

No : Numara

OECD : The Organisation for Economic Co-operation and Development
(Ekonomik Kalkınma ve İş Birliği Örgütü)

O.J. : Official Journal

p. : page

par. : paragraph

S. : Sayı

s. : sayfa

SADAB : Sosyal Araştırmalar ve Davranış Bilimleri Dergisi

SDÜ : Süleyman Demirel Üniversitesi

SHD : Sakarya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi

T. : Tarih

TAAD : Türkiye Adalet Akademisi Dergisi

T.C. : Türkiye Cumhuriyeti

TBB	: Türkiye Barolar Birliği
TBK	: 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
TCK	: 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu
THD	: Terazi Hukuk Dergisi
TKD	: Türk Kardiyoloji Derneği
TMK	: 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu
TOTBİD	: Türk Ortopedi ve Travmatoloji Birliği Derneği
TTK	: 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu
TÜSEB	: Türkiye Sağlık Enstitüleri Başkanlığı
UMTEB	: Uluslararası Mesleki ve Teknik Bilimler Kongresi
UNESCO	: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü)
Univ	: University
U. S.	: United States
v.	: versus
vb.	: ve benzeri
vd.	: ve devamı
VERBİS	: Veri Sorumluları Sicil Bilgi Sistemi
VSBT	: Veri Sorumlusuna Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Tebliğ
VSSHY	: Veri Sorumluları Sicili Hakkında Yönetmelik

WHO : World Health Organization

Y. : Yıl

Yarg. : Yargıtay

YCGK : Yargıtay Ceza Genel Kurulu

YHGK : Yargıtay Hukuk Genel Kurulu

YÜHFD : Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi

SUNUŞ

Yapay zekâ teknolojileri, günümüzde özellikle sağlık alanı olmak üzere pek çok alanda aktif ve sürekli olarak kullanılmaya başlanmıştır. Sağlık alanında, hastalıkların teşhisi, tedavisi, hasta takibi ve hastane yönetimleri gibi pek çok süreçte yapay zekâ sistemleri etkin rol oynamaktadır. Ancak, kullanılan sistemlerin tamamının temelinde büyük ölçüde sağlık verisinin kullanılması ve işlenmesi yatmaktadır.

Sağlık verileri, kişilerin mahremiyetini ve gizli bilgilerini barındırdığından korunması en sıkı şekillere tabi tutulan özel nitelikli kişisel verilerdendir. Bu sebeple bu verilerin kullanılması ve işlenmesi özel sebepler doğrultusunda gerçekleşebilmekte ve bir ihlal söz konusu olduğunda sorumluluk doğmaktadır. Bu doğrultuda, yapay zekâ marifetiyle sağlık verisi işlenmesi halinde herhangi bir süreç esnasında meydana gelebilecek bir veri koruma hukuku ihlali, temel hak ve özgürlükler açısından ciddi riskler doğurabilmektedir.

Bu tez, yapay zekâ sistemlerinin sağlık alanındaki kullanımının kişisel verilerin korunması hukuku açısından doğurduğu dezavantajların, sorunların ve hukuki sorumluluk türlerinin incelenmesi amacıyla ele alınmaktadır. Bu kapsamda Türk hukuku çerçevesinde açıklamalar yapılmakta, Türk hukukunda yer alan hükümler ile Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü (GDPR) bağlamında konuya ilişkin mevcut hükümler ve uygulama üzerinde durulmaktadır. Zira ulusal ve uluslararası düzeyde bu konu oldukça güncel ve ilgi odağı olduğundan bu konunun öneminden söz edilmesi ve konu hakkında çözüm önerilerinin sunulması oldukça önemlidir.

GİRİŞ

I. YAPAY ZEKÂ VE VERİ KORUMA HUKUKU İLİŞKİSİ

A. Yapay Zekâ

Yapay zekâ; eğitim, yazılım geliştirme, sağlık, mühendislik, iletişim ve silahlı kuvvetler gibi alanlarda kullanılabilen ve kullanıldığı sektörü geliştiren teknolojik sistemleri ifade etmektedir.¹ Tez kapsamında, sağlık alanında kullanılan yapay zekânın ne olduğundan ve hangi alanlarda ne şekillerde kullanıldığından bahsedilecek olup bu başlık altında öncelikle genel anlamda yapay zekânın tanımı yapılarak türleri inceleme alanı bulacaktır.

1. Yapay Zekânın Tanımı

Günümüzde dijitalleşmeye geçiş sonucu, günlük hayatı kolaylaştıran ve verimliliği artıran birçok yenilikçi teknoloji sistemi ortaya çıkmıştır. Bu sistemlerin başında, karmaşık verileri hızla değerlendirip hızlı sonuç veren yapay zekâ uygulamaları gelmektedir. En genel tanımıyla yapay zekâ, insan eliyle üretilen veri güdümlü (*data-driven*) bir sistemin insan zekasını taklit ederek onların bilişsel

¹ Bhbosale, S./Pujari, V./Multani Z.: *Advantages And Disadvantages Of Artificial Intelligence*, Aayushi International Interdisciplinary Research Journal, 2020, S. 77, s. 227; Dülger, M. V.: *Yapay Zekâ Teknolojileri ve Veri Koruma Hukuku*, 2021, s. 1.

kabiliyetlerine benzer şekilde büyük miktarda veriyi (büyük veri/*big data*) analiz eden, çıkarımlar yaparak öğrenen ve çözüm üreten bir teknolojidir.²

Öğretide ve uygulamada tanım çeşitliliği oldukça fazla olan bu kavram, Avrupa Birliği Yapay Zekâ Yasası (*AI ACT*) uyarınca, farklı seviyelerde özerklikle çalışabilen ve aldığı girdilere dayanarak fiziksel veya sanal ortamları etkileyebilecek tahminler, içerikler, öneriler ve kararlar gibi çıktılar üreten makine tabanlı sistemler olarak tanımlanmaktadır.³ Yapay zekânın üretim sağlayabilmesi için öncelikle veri sahibi olması ve öğrenmesi gerekmektedir. Makine öğrenmesi (*machine learning*) olarak adlandırılan bu kavram, makine veya bilgisayar programının, bir problemi ortamdan elde edilen verilerle modelleyerek zaman içerisinde algoritma ve performans geliştirmesi anlamına gelmektedir.⁴ Bu yöntem sayesinde yapay zekâ sistemleri kendi deneyimlerinden sonuç çıkarmakta ve örnekleri değerlendirmektedir.⁵

² Benli, E./Şenel, G.: *Yapay Zeka ve Haksız Fiil Hukuku*, ASBÜHFD 2020, C. 2, S. 2, s. 299; Council of Europe, Artificial Intelligence Glossary, <https://www.coe.int/en/web/artificial-intelligence/glossary> (Erişim Tarihi: 29.10.2024); Akkurt, S. S.: *Yapay Zekânın Otonom Davranışlarından Kaynaklanan Hukukî Sorumluluk*, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi 2019, Y. 7, S. 13, s. 41; Büyük verinin üç temel özelliği, yüksek hacim, yüksek hız ve yüksek çeşitlilikte üretilmedir. Güçlütürk, O. G.: *Yapay Zekâ ve Verinin Kullanımı*, İstanbul 2022, s. 20; Özçelik, Ş. B.: *Yapay Zekanın Veri Koruma, Sorumluluk ve Fikri Mülkiyet Açısından Ortaya Çıkardığı Hukuki Gereksinimler*, Adalet Dergisi 2021, S. 66, s. 89; Yılmaz, S./Çavuşoğlu, G. F.: *Kişisel Verileri Koruma Hukuku*, Ankara 2020, s. 169.

³ The EU AI Act, m. 3, [https://artificialintelligenceact.eu/article/3/#:~:text=\(1\)%20'AI%20system',predictions%2C%20content%2C%20recommendations%2C%20or](https://artificialintelligenceact.eu/article/3/#:~:text=(1)%20'AI%20system',predictions%2C%20content%2C%20recommendations%2C%20or). (Erişim Tarihi: 29.10.2024)

⁴ IBM, What is machine learning?, <https://www.ibm.com/think/topics/machine-learning>. (Erişim Tarihi: 29.10.2024); Erdoğan, G.: *Yapay Zekâ ve Hukukuna Genel Bir Bakış*, Adalet Dergisi 2021, S. 66, s. 124; Bozkurt Yüksel, A. E.: *Yapay Zekânın Buluşlarının Patentlenmesi*, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi 2018, Y. 6, S. 11, s. 589; Makine öğrenmesi için detaylı bilgi için bkz. Güçlütürk, s. 57 vd.; Aksoy, E.: *Yapay Zeka'nın Sorumluluk Hukukundaki Konumu ve Büyük Veri ile İlişkisi*, Ankara 2022, s. 70 vd.; Turgut Bilgiç, E.: *Genel Veri Koruma İlkelerinin Yapay Zeka Karşısında Uygulanabilirliği Sorunu*, TAAD 2024, Y. 15, S. 57, s. 253-254; Çavuşoğlu, s. 13; Kuvan, M. F.: *Medeni Hukukta Yapay Zekalı Varlıkların Kişilik Hakkı*, Ankara 2025, s. 34; Algoritmalar, bir programın aldığı girdiyi çıktıya dönüştürürken izleyeceği yol anlamına gelmektedir. Güçlütürk, s. 24.

⁵ Bak, B.: *Medeni Hukuk Açısından Yapay Zekânın Hukuki Statüsü ve Yapay Zekâ Kullanımından Doğan Hukukî Sorumluluk*, TAAD 2018, S. 35, s. 213.

2. Yapay Zekâ Türleri

Öğretide, yapay zekânın özelliklerine göre çeşitli türlere ayrıldığı görülmektedir. Bu ayrımın amacı, yapay zekâ uygulamalarının yeteneklerine ve işlevselliklerine göre ayrılmalarını sağlamaktır. Bu bakımdan türlerin, zayıf ve güçlü yapay zekâ; dar, genel ve süper yapay zekâ ve yapay zekânın algı seviyesine göre olmak üzere üç başlıkta değerlendirilmesi mümkündür.

a) Zayıf – Güçlü Yapay Zekâ

Zayıf yapay zekâ, önceden planlanan, üzerinde çalışılacak konuların belli olduğu ve yalnızca belli bir alanda sonuç vermesi öngörülen yapay zekâ türüdür.⁶ Günümüzde en çok rastlanılan yapay zekâ türü budur. Güçlü yapay zekâda ise insan beynini taklit edebilen, onun düşündüğü biçimde düşünebilen ve çalışabilen bir sistemin varlığı söz konusudur.⁷

⁶ Kapancı, B.: Özel Hukuk Perspektifinden Bir Değerlendirme: Yapay Zekâ ve Haksız Fiil Sorumluluğu, Gelişen Teknolojiler ve Hukuk II: Yapay Zekâ, ed. Doç. Dr. Eylem Aksoy Retornaz & Dr. Öğr. Üyesi Osman Gazi Güçlütürk, İstanbul 2021, s. 131-132.

⁷ Bozkurt Yüksel, s. 591; Bozkurt Yüksel, A. E./Bak, B.: Futurist Hukuk, Yapay Zekâ, İstanbul 2018, s. 9; Çavuşoğlu, s. 12.

b) Dar – Genel – Süper Yapay Zekâ

Bu ayırmda dar yapay zekânın zayıf yapay zekâ ile, genel ve süper yapay zekânın ise güçlü yapay zekâ ile uyduğu söylenebilmektedir.⁸ Zayıf yapay zekâ ile paralel olarak, dar yapay zekâ da yalnızca programlandırıldığı hususlar hakkında ve uzman bilgisine dayalı olarak hareket edebilmektedir.⁹ Buna örnek olarak, çevrimiçi platformlardaki alışveriş robotları, yüz veya parmak izi tanıma sistemleri ve sürücüsüz araçlar verilebilmektedir.¹⁰

Genel yapay zekâ ise dar yapay zekâ ile kıyasla deneyimleri ve bilgileri geliştirebilen ve neden-sonuç ilişkisi kurabilen bir türü ifade etmektedir.¹¹ Bu sistemler verileri sentezlemekte ve farkındalık sahibi olmaktadır.¹² Makine öğrenmesi gibi kavramlar nedeniyle öngörülemezlik içerdiği söylenebilmektedir.¹³ Süper yapay zekâ ise insanüstü zekaya sahip ve her alanda uzmanlaşabilen sistemler olarak tanımlanmaktadır.¹⁴

c) Algı Seviyesine Göre Yapay Zekâ

Reaktif yani tepki veren yapay zekâ, yalnızca alanında uzmanlaşarak ve çevresini algılayarak gördüklerine göre tepki vermektedir.¹⁵ Sınırlı hafızalı yapay zekâ ise karar

⁸ Özcan, E. I.: *Kişisel Verilerin Korunması Hukuku Bağlamında Sağlık Bilimlerinde Yapay Zekâ Kullanımı*, Akdeniz Üniversitesi 2023, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, s. 7; Aksoy (Yapay Zekâ), s. 50.

⁹ Turgut Bilgiç, s. 253; Çavuşoğlu, s. 12.

¹⁰ Kuvan, s. 27; Çavuşoğlu, s. 12.

¹¹ Kuvan, s. 28; Turgut Bilgiç, s. 253.

¹² Aksoy (Yapay Zekâ), s. 52.

¹³ Çavuşoğlu, s. 13.

¹⁴ Kuvan, s. 28-29.

¹⁵ Bozkurt Yüksel, s. 591; Kuvan, s. 31.

verip eylemde bulunabilme işleminin gerçekleştirilebilmesi için önceden programlanan bilgi ve becerilere ihtiyaç duyan bir türdür.¹⁶ Bu bakımdan geçmişe bakarak zaman içinde belirli nesneleri inceleyerek onları tanımlamaktadır.¹⁷ Üçüncü olarak, zihin teorisine dayalı yapay zekâ, sosyal zeka sahibi olan ve insan davranışlarını etkileyen duygu ve düşünceleri anlayabilme kapasitesine sahiptir.¹⁸ Son olarak, bilince sahip yapay zekâ ise kendi varlığının bilincinde olan ve etrafındaki kişilerin duygularını algılayabilen bir türü ifade etmektedir.¹⁹

3. Yapay Zekâya İlişkin Mevzuat

Yapay zekânın gündelik hayata çok hızlı bir şekilde adapte olmasıyla birlikte hukuk düzenlerinde yapay zekânın varlığına, konumuna ve meydana gelebilecek sorunların çözümüne ilişkin çeşitli düzenlemeler getirilmektedir. Uluslararası düzenlemelere bakıldığında Avrupa Birliği Yapay Zekâ Düzenlemesi (*AI ACT*)²⁰, OECD Yapay Zekâ İlkeleri²¹, UNESCO Yapay Zekâ Etiği Tavsiyesi²² ve ISO Standartları²³ gibi düzenlemelere gidildiği görülmektedir. Yapay zekânın hukuki

¹⁶ Abudureyimu, Y.: *Karşılaştırmalı Örnekler Üzerinden Yapay Zekâ ve Kişisel Verilerin Korunması*, İstanbul Ticaret Üniversitesi 2021, Yayınlanmamış Doktora Tezi, s. 37; Kuvan, s. 31.

¹⁷ Avaner, T./Çelik, M.: *Türkiye’de Dijital Dönüşüm Ofisi ve Yapay Zekâ Yönetimi: Büyük Veri ve Yapay Zekâ Daire Başkanlığı’nın Geleceği Üzerine*, MAD 2021, C. 6, S. 2, s. 4.

¹⁸ Özcan, s. 8; Kuvan, s. 32.

¹⁹ Bozkurt Yüksel, s. 592; Kuvan, s. 32.

²⁰ The EU Artificial Intelligence Act, O.J. 13.06.2024, 2024/1689.

²¹ OECD, AI Principles, <https://www.oecd.org/en/topics/ai-principles.html>. (Erişim Tarihi: 14.02.2025)

²² UNESCO, Recommendation on the Ethics of Artificial Intelligence 2021, <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000380455>. (Erişim Tarihi: 14.02.2025)

²³ ISO Standards, IT and Related Technologies, Artificial Intelligence, <https://www.iso.org/sectors/it-technologies/ai>. (Erişim Tarihi: 14.02.2025)

konumuna ilişkin kesin ve bağlayıcı bir hukuki metin bulunmamasına karşın ilkeler sayesinde bir altyapı oluşturulmuştur.

Ülkemizde yapay zekâya ilişkin olarak henüz bir kanun veya kanun teklifi bulunmamaktadır. 2021 yılında "Ulusal Yapay Zekâ Stratejisi 2021-2025" yayımlanmıştır.²⁴ Bu strateji ile yapay zekânın ulusal kalkınmanın bir parçası olarak geliştirilmesi, idari ve hukuki düzenlemelerinin yapay zekâ sistemleri ile uyumlaştırılması ve yapay zekâdan kaynaklanabilecek sorunları çözümleyebilmek adına birtakım hedefler yer almaktadır. Hukukumuzda, kişisel verileri koruma hukuku açısından yapay zekâ tarafından işlenecek veriler hususunda herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır.²⁵ Kişilerin sağlık verilerinin yapay zekâ ile işlenmesi ve bu işleme sonucu meydana gelebilecek hukuki sorunların çözüme kavuşturulabilmesi için yeni bir kanun tasarısı geliştirilmesi elzemdir.

B. Veri Koruma Hukuku ve Yapay Zekâ ile İlişkisi

Veri koruma hukuku, günümüzde hızla artan dijitalleşme ile birlikte en çok ihtiyaç duyulan ve veri kaynağının korunması için geliştirilen bir hukuk dalıdır. Kişisel verilerin toplanması, depolanması, işlenmesi, saklanması ve paylaşılması gibi süreçlerde veri güvenliğinin ve gizliliğinin sağlanması amaçlanmaktadır. Bu sayede

²⁴ Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi Başkanlığı, Ulusal Yapay Zekâ Stratejisi 2021-2025, <https://cbddo.gov.tr/uyzs>. (Erişim Tarihi: 14.02.2025)

²⁵ Çavuşoğlu, G. F.: Kişisel Verilerin Yapay Zekâyla İşlenmesinden Doğan Özel Hukuk Sorunları, Ankara 2021, s. 16.

bireylerin mahremiyeti korunurken sorumluluk hukuku kapsamında da yasal düzenlemeler yapılmaktadır.

Veri koruma hukuku ile yapay zekâ arasındaki bağlantı en geniş anlamda, yapay zekâ sistemlerinin makine öğrenmesi ile çok fazla veriyle çalışmasından kaynaklanmaktadır.²⁶ Bu sistemler sadece kişisel verileri değil, genel anlamda her türlü veriyi kullanabilmektedir. Yapay zekânın gelişmesi ise veri kullanımı, verilerden öğrenebilme ve çıkarımda bulunabilme ile gerçekleşmektedir. Fakat bu süreçte kişilerin verilerinin korunması, mahremiyet haklarına saygı gösterilmesi ve bireyin özgürlüğünün etkilenmemesi sağlanmalıdır.²⁷ Veri koruma hukuku bu noktada devreye girmekte ve yapay zekânın bu verileri kullanma sınırlarını belirleyerek yapay zekânın herhangi bir mağduriyete ve ayrımcılığa sebep olmadan adil, şeffaf ve hesap verilebilir biçimde kullanılmasını sağlamaktadır.

Sağlıkta yapay zekâ ise teknolojinin getirdiği en büyük devrimlerden biridir. Hastalıkların ve olası sağlık sorunlarının erken teşhisi, tedavi ve sağlığın devamlılığının sağlanması adına geliştirilen bu teknolojilerin esas kaynağı kişilerin hassas verileridir. Hastalardan ve sağlıklı bireylerden alınan veriler, sistem tarafından öğrenilerek sağlık süreçlerinin gelişimine katkı sağlamaktadır. Fakat sağlık verilerinin kişiler için ne kadar önemli ve mahrem olduğu düşünüldüğünde mevzuata uygunluğun sağlanması ve olası tehlikelerin önüne geçilmesi büyük önem arz etmektedir. Zira, Türk hukukunda, makine öğrenmesi ve yapay zekâ tarafından kişisel verilerin işlenmesi hakkında bir düzenleme henüz mevcut değildir.²⁸ Bu kapsamda sağlık alanında kullanılan yapay zekâ teknolojilerinin ne olduğu ve yapay zekâ destekli bu

²⁶ Çavuşoğlu, s. 63.

²⁷ Erdoğan, s. 151-152.

²⁸ Güçlütürk, s. 269.

sistemlerin verileri işleminin özel hukuk kapsamında sınırları çalışmanın ilerleyen kısımlarında incelenecektir.

II. SAĞLIK ALANINDA KULLANILAN YAPAY ZEKÂ SİSTEMLERİ

Yapay zekânın hızlı gelişiminden en çok etkilenen bilim dallarının başında tıp gelmektedir. Hastaların hastaneye fiziksel olarak girişlerinden veya sanal ortamdaki uygulamalara erişimlerinden itibaren, hastalıklarının teşhis ve tedavi süreçlerinden, henüz hastalanmamış olsalar dahi tıbbi bulgularının yakından takip edebilmesine kadar yapay zekâ sistemleri pek çok aşamada kullanılmaktadır.

Sağlık verilerinin artması ve bu verilerin depolanmasının yaygınlaşması ile yapay zekâ uygulamalarının kullanımı da giderek artmakta ve bu alandaki gelişmelerin önü açılmaktadır.²⁹ Yapay zekâ uygulamaları ile tanı ve tedavi süreci hızlanmakta,

²⁹ Keleş, H.: *Tıpta Yapay Zeka Uygulamaları*, Kırıkkale Uni Med J 2022, C. 24, S. 3, s. 605; Bu uygulamaların öncülerinden IBM Watson, kişinin sağlık verilerini analiz ederek hastalıklarını tahmin etmekte ve bu hastalıklara kişiye özel çözüm üretmektedir. Bu sistem, makine öğrenmesi, doğal dil işleme gibi özelliklerle hastaların karmaşık elektronik sağlık kayıtlarını incelemekte, konu ile ilgili yayınlar bularak ve bunları analiz ederek hekimlere yardımcı ve karar verme süreçlerinde destek olmaktadır. Uzun, T.: *Yapay Zeka ve Sağlık Uygulamaları*, İzmir Katip Çelebi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi 2020, C. 3, S. 1, s. 83-84; Yorgancıoğlu Tarcın, G./Yalçın Balçık, P./Sebik, N. B.: *Türkiye ve Dünyada Sağlık Hizmetlerinde Yapay Zekâ*, Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Lokman Hekim Tıp Tarihi ve Folklorik Tıp Dergisi 2024, C. 14, S. 1, s. 53; Gültekin, V.: *Elektronik Sağlık Kayıtları ve Yapay Zeka Uygulamaları*, Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı ve Mesleki Uygulamalar ed. Özlem Yalçınkaya, Kübra Zayım Gedik, İstanbul 2021, s. 372; IBM Watson, 2023 yılında New York'ta onkoloji doktorlarına birçok bilgiyi eleyerek en uygun bilgileri sunmuş ve doktorların bir haftayı aşan araştırma çalışmalarını Watson uygulamasının yalnızca birkaç dakikada gerçekleştirildiği görülmüştür. Erdoğan, s. 128-129; Detaylı bilgi için bkz. <https://www.ibm.com/watson>. (Erişim Tarihi: 20.01.2025); Bir başka örnek uygulama ise Google DeepMind Health projesidir. Bu proje kapsamında daha hızlı ve iyi bir sağlık hizmeti sunabilmek amaçlanmakta ve elektronik sağlık kayıtları incelenerek, tıbbi veriler hızlıca işlenmektedir. Toplanan veriler sonucu anlamlı ve çeşitli yöntemler geliştirilmektedir. Bu hususta sağlık verilerinin korunması ve güvenliği ile ilgili de önlemler alınmaktadır. Gültekin, s. 371; Akkoyun, E.: *Sağlık Bilimlerinde Yapay Zeka*, İzmir Katip Çelebi Üniversitesi 2023, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, s. 60; Detaylı bilgi için bkz. <https://deepmind.google/about/>. (Erişim Tarihi: 20.01.2025)

kişiselleştirilmiş tedaviler tasarlanabilmekte ve maliyet azaltılmaktadır.³⁰ Bu uygulamalar, büyük veri analitiği³¹, makine öğrenmesi, derin öğrenme (*deep learning*)³² ve doğal dil işleme (*natural language processing* – NLP)³³ gibi algoritmalar aracılığıyla sağlık sektörüne entegre edilmektedir.

Yapay zekâya ilişkin bilgiler ışığında bu bölümde tanı ve teşhis, tedavi ve sağlık hizmetlerinin yönetimi için kullanılan sistemler ayrı ayrı değerlendirilecektir.

A. Tanı ve Teşhis İçin Kullanılan Sistemler

Tıbbi müdahalelerin ilk aşamasında yer alan tanı ve teşhis aşamasından başlamak üzere tedavi sürecinin sonuna kadar kullanılan bu sistemler, doktorların karar alma süreçlerine yardımcı olmaktadır. Doğru ve güvenilir teşhis sağlanabilmesi için yapay zekâ büyük miktarda sağlık verisine ihtiyaç duymaktadır. Tedavi kalitesinin de dolaylı olarak artırılmasına yardımcı olan bu sistemler çeşitli makine öğrenmesi algoritmaları sayesinde hastalıkların önceden tahmin edilmesinde de kullanılmaktadır.³⁴

³⁰ Akalın, B./Veranyurt, Ü.: *Sağlıkta Dijitalleşme ve Yapay Zekâ*, SDÜ Sağlık Yönetimi Dergisi 2020, C. 2, S. 2, s. 138.

³¹ Büyük veri analitiği, geleneksel yöntemlerle işlenemeyen büyük ve çeşitli veri setlerinin toplanıp depolanarak yapay zekâ ve gelişmiş algoritmalarla analiz edilmesi sürecidir. Özcan, T./Pekel Özmen, E.: *Yapay Zekâ ve Makine Öğrenmesine Giriş*, ed. Prof. Dr. Faruk Bilir, Yapay Zekâ Teknolojilerine Akademik Bakış, Ankara 2025, s. 33.

³² Derin öğrenme, makine öğrenmesine kıyasen, çok daha fazla veri ve işlem gücü gerektirmektedir. Böylece mevcut veri setlerinde yer alan verileri inceleyerek öznitelikleri belirleyebilmektedir. Güçlütürk, s. 72; Derin öğrenme, yapılandırılmamış verileri işleyebilmekte ve özellik çıkarma işlemlerini otomatik hale getirerek uzmanlara bağımlılığın azaltılmasını sağlamaktadır. Turgut Bilgiç, s. 255.

³³ Bilgisayarların insan dilindeki ses ve yazıları anlamasını ve işlemesini sağlayan bir araştırma ve uygulama alanıdır. Abudureyimu, s. 38-39.

³⁴ Akalın, B./Veranyurt, Ü.: *Sağlık Hizmetleri ve Yönetiminde Yapay Zekâ*, ACIN 2021, C. 5, S. 1, s. 235.

1. Radyoloji ve Görüntüleme Sistemleri

Tıbbi görüntüleme sistemleri birçok hastalığın tanı, teşhis ve tedavi süreçlerinde hastalığın ne olduğu ne denli ilerlediği ve nasıl bir yayılım izlediğini anlamak için kullanılmaktadır.³⁵ Radyoloji görüntülerinin incelenmesi, raporlanması, radyologlar tarafından değerlendirilmesi, maliyetli ve uzun bir süreçtir. Bu halde yapay zekâ uygulamaları aracılığıyla tıbbi görüntülerde çeşitli sorunlar tespit edildiği takdirde radyologlara bildirimde bulunulması hem zamandan hem de iş yükünden tasarruf sağlayabilmektedir.³⁶ Bu uygulamalar, Bilgisayarlı Tomografi, Mamografi, Ultrasonografi, Doppler Ultrasonografi ve Manyetik Rezonans Görüntüleme sistemlerinde kullanılabilmektedir.

Henüz klinik aşamada yaygın olarak kullanılmaya başlanılmamış olan yapay zekâ sistemlerinin çok fazla tıbbi görüntü ve bilgi analiz ederek hastalıklara ilişkin çıkarımlarda bulunabileceği tahmin edilmektedir. Bu kapsamda kişilerin vücutlarının görüntüleri bir sisteme eklenecek ve başka bir hastanın hastalığının tespit edilmesinde de kullanılabilecektir. Dolayısıyla, bu durumda kişilerin vücut görüntüleri söz konusu olduğundan gizliliğin sağlanması oldukça önemlidir.

³⁵ Atlan, F./Pençe, İ.: *Yapay Zekâ ve Tıbbi Görüntüleme Teknolojilerine Genel Bakış*, ACIN 2021, C. 5, S. 1, s. 209.

³⁶ Akalın/Veranyurt (Sağlık Hizmetleri), s. 235.

2. Dijital ve Giyilebilir Sağlık Uygulamaları

Giyilebilir teknoloji, teknolojinin günlük kıyafet veya aksesuarlar ile bütünleştirilmesiyle vücuda rahatlıkla takılabilen veya vücut içerisine girişimsel yöntemlerle yerleştirilebilen, akıllı sensörlere sahip, veri depolayabilen ve hayatı kolaylaştırmayı amaçlayan elektronik cihazlardır.³⁷ Gündelik hayatta karşılaşılan bu aletlere örnek olarak; akıllı saat, gözlük, akıllı kumaştan üretilmiş ürünler, rozet, kafa bandı, kasket, yüzük ve bilezik benzeri cihazlar verilebilmektedir.³⁸

Fakat bir ürünün giyilebilir teknoloji sayılabilmesi için günlük yaşamda kullanılan elektronik ürünlerden farklı olarak, akıllı algılayıcılar kullanarak belirli bir hedef doğrultusunda veri toplayıp bu verileri kablosuz şekilde teknolojik bir cihaza iletmesi gerekmektedir.³⁹ Nesnelerin interneti (*Internet of Things/IoT*) olarak da anılan bu işlemde arada insan olmaksızın birbiriyle haberleşebilen cihazlar, bilgi paylaşımı ile akıllı bir ağ oluşturmaktadır.⁴⁰ Tıbbi cihazların, nesnelerin internetini etkili biçimde kullanılabileceği makineler olduğu belirtilmektedir.⁴¹ Bu durum sürekli bilgi akışını olanaklı kılmaktadır.⁴²

³⁷ Sönmez Çakır, F./Aytekin, A./Tüminçin, F.: *Nesnelerin İnterneti ve Giyilebilir Teknolojiler*, SADAB 2018, C. 4, S. 5, s. 86; Uysal, B./Ulusinan, E.: *Güncel Dijital Sağlık Uygulamalarının İncelenmesi*, Selcuk Med J 2020, C. 1, S. 1, s. 51; Doğan Merih, Y./Ertürk, N./Yemenici, M./Satman, İ.: *Evde Sağlık Hizmetlerinde Teknoloji Kullanımı*, TÜSEB Dergisi 2021, C. 4, S. 3, s. 82.

³⁸ Uysal/Ulusinan, s. 51; Doğan Merih/Ertürk/Yemenici/Satman, s. 82; Işık, M.: *Toplum 5.0 Çağında Sağlıkta Dijital Dönüşüm: Yapay Zekanın Rolü ve Sağlık Ekosisteminin Geleceği*, ed. Prof. Dr. Esra Siverekli, Prof. Dr. Saim Üstündağ'a Vefa Andacı, İstanbul 2024, s. 169; Yılmaz, B.: *Nesnelerin İnterneti (IoT) Uygulamalarında Kişisel Veri Güvenliği ve Mahremiyet*, Kişisel Verilerin Korunmasına Uzman Bakış Uzmanlık Tezleri Derleme Çalışması, KVKK Yayınları 2023, s. 453.

³⁹ Sönmez Çakır/Aytekin/Tüminçin, s. 87.

⁴⁰ IBM, What is the IoT?, <https://www.ibm.com/think/topics/internet-of-things>. (Erişim Tarihi: 13.02.2025); Dülger (Yapay Zekâ ve Veri Koruma), s. 2; Işık, s. 191; Yılmaz, s. 447-453.

⁴¹ Chang, H./Choi, JY./Shim, J./Kim, M./Choi, M.: *Benefits of Information Technology in Healthcare: Artificial Intelligence, Internet of Things, and Personal Health Records*, Healthcare Informatics Research 2023, C. 29, S. 4, s. 324.

⁴² Küzeci, E.: *Sağlık Bilişim Teknolojileri ve Yeni Hukuksal Soru(n)lar*, İnÜHFD 2018, C. 9, S. 1, s. 484.

Kullanımı herkes tarafından mümkün olan giyilebilir cihazlar, sağlıklı durumun korunmasını, hastalık öncesi uyarı verilmesini ve tedavi sürecinin devamlılığını sağlayarak yaşam kalitesini artırmakta ve erken teşhis ihtimali sağlamaktadır.⁴³ Bu doğrultuda cihazlar, kullanıcıdan gelen başlıca kan şekeri, nabız, terleme durumu, tansiyon ve solunum hızı gibi fizyolojik verileri depolamaktadır.⁴⁴ Ayrıca sensör içeren giysiler, hava yastıkları ve denge kontrol sistemleri ile düşmeye bağlı yaralanmaları önleme sistemleri de geliştirilmektedir.⁴⁵

Bu sistemle beraber kişinin kendi sağlık durumunu takip edebilmesi mümkün kılınmakta ve sağlığın dijitalleştiği bir ortamda hasta randevu, muayene, tedavi gibi süreçlerden poliklinik ziyaretlerine ihtiyaç duymaksızın sanal olarak faydalanabilmektedir.⁴⁶ Giyilebilir cihazlar aracılığıyla toplanan veriler internet üzerinden bulut veri merkezine aktarılmakta ve sağlık personeli bu verilere uzaktan erişebilmektedir.⁴⁷ Cihazlar sayesinde hastaların düzenli ve sürekli şekilde takibi yapılarak makine öğrenimi ile rasyonel sonuçlar türetilerek hasta ve doktorlara bilgilendirme yapılabilmektedir.⁴⁸ Böylece gereksiz işlemlerin önüne geçilerek, maliyet azaltılmakta ve sağlık hizmetlerinin kalitesi artırılmaktadır.⁴⁹

⁴³ Stavropoulos, T.G./Papastergiou, A./Mpaltadoros, L./ Nikolopoulos, S./Kompatsiaris, I.: *IoT Wearable Sensors and Devices in Elderly Care: A Literature Review*, Sensors 2020, C. 20, S. 10, s. 5, 10; Yılmaz, s. 453.

⁴⁴ Sönmez Çakır/Aytekın/Tüminçin, s. 88; Akkoyun, s. 33; Işık, s. 169; Yılmaz, s. 453-454.

⁴⁵ Doğan Merih/Ertürk/Yemenici/Satman, s. 83.

⁴⁶ Çetin, B.: *Sağlık Hizmetleri ve Yapay Zeka*, Uluslararası Ekonomi ve Siyaset Bilimleri Akademik Araştırmalar Dergisi 2023, C. 7, S. 17, s. 56; Kulular İbrahim, M. A./Gökdaş, E. F.: *Büyük Veri ve Mobil Uygulamalarda İşlenen Kişisel Verilerin (Sağlık Verileri) Hukuka Uygunluk Sorunu*, Adalet Dergisi 2024, S. 72, s. 559; Işık, s. 169.

⁴⁷ Çetin, s. 56-57.

⁴⁸ Sönmez Çakır/Aytekın/Tüminçin, s. 88; Uzun, s. 83; Kulular İbrahim/Gökdaş, s. 559.

⁴⁹ Öksüz, E.: *Giyilebilir Sağlık Teknolojileri*, Actual Medicine 2018, C. 26, S. 4, s. 39; Sönmez Çakır/Aytekın/Tüminçin, s. 88.

Bahsedilen gelişmelere paralel olarak, bazı güvenlik risklerinin ortaya çıkması da muhtemeldir. Giyilebilir teknoloji ürünleri sürekli veri kaydı yapmakta ve elde edilen sonuçlara göre aktivite ve önerilerin düzenlenebilmesi için bu veri kayıtlarının işlenmesini ve aktarılmasını gerektirmektedir.⁵⁰ Bu nedenle, depolanan sağlık verilerinin dijital ortamlarda işletmelere satılması ve üçüncü kişiler ile paylaşılması gibi riskler mevcuttur.⁵¹

3. Genetik Veri Analizi

Hastalıkların teşhis edilebilmesi ve uygun bir tedavi planının sağlanabilmesi adına, genetik yapı, bağışıklık sistemi ve yaşam tarzı gibi kişiden kişiye değişen özellikler nedeniyle kişiye özel tedavi yöntemlerine başvurulması gerekebilmektedir.⁵² Yapay zekâ tabanlı genetik danışmanlık sistemleri, kişilerin genetik verilerini analiz ederek sağlık risklerini tahmin etme olanağı sunmaktadır.⁵³ Hastaların genetik profilleri incelenerek tasarlanan kişiselleştirilmiş tıp ile hastaların özel gereksinimleri de dikkate alınarak daha etkili ve iyileştirici sağlık hizmetleri sunmak amaçlanmaktadır.⁵⁴ Böylece erken teşhis ve müdahale imkânları sağlanarak hastalıkların ilerleme sürecinin engellenmesi mümkündür.⁵⁵

⁵⁰ Sönmez Çakır/Aytekın/Tüminçin, s. 92.

⁵¹ Sönmez Çakır/Aytekın/Tüminçin, s. 92.

⁵² Akalın/Veranyurt (Sağlık Hizmetleri), s. 236.

⁵³ Yorgancıoğlu Tarcan/Yalçın Balçık/Sebik, s. 56.

⁵⁴ Şenol, A./Sancak, S./Adıyaman, A.: *Kişiselleştirilmiş Tıpta Genomik ve Yapay Zekâ Kullanımı*, UMTEB – XIV International Scientific Research Congress, Naples, Italy 2023, s. 817; *Deep Genomics* isimli sağlık teknolojisi şirketi, genetik veri setlerini tanımlamaya çalışarak, ilaç keşfi ve geliştirme süreçlerinde yapay zekâyı kullanmaktadır. Bohr, A./Memarzadeh, K.: *The Rise Of Artificial Intelligence in Healthcare Applications*, Artificial Intelligence in Healthcare 2020, s. 29.

⁵⁵ Şenol/Sancak/Adıyaman, s. 815.

Ancak kişiselleştirilmiş tıp ile genetik verilerin kullanımı gizlilik, ayrımcılık ve etik kullanım gibi mahremiyet konularını gündeme getirebilmektedir.⁵⁶ Bu bakımdan uluslararası etik standartlar, genetik danışmanlık alanında da yapay zekânın kullanımını sınırlandıran ve veri koruma prensiplerini belirleyen yönergeler sunmalıdır.⁵⁷

B. Tedavi İçin Kullanılan Sistemler

Hastaların kişisel sağlık verilerini değerlendirerek onlara kişiselleştirilmiş tedavi planları önerme hususunda ise tedavi için kullanılan sistemler devreye girmektedir.⁵⁸ Kişiselleştirilmiş tıp, hastaların genetik yapısı, yaşam tarzı ve sağlık geçmişi gibi durumları yapay zekâ desteğiyle değerlendirerek kişiye özel sağlık hizmetinin sunulması olarak tanımlanabilmektedir.⁵⁹ Yapay zekâ tarafından toplanan, değerlendirilen ve işlenen büyük veri, kişiselleştirilmiş tıbbın ilerlemesinde oldukça önemli bir rol oynamaktadır.

Yapay zekâ teknolojilerinden tedavi hususunda cerrahi operasyonlarda, dijital ilaç geliştirme ve ilaçların takibinde ve evde sağlık bakım sistemlerinde yararlanılmaktadır. Teşhis için kullanılan giyilebilir teknoloji aletlerinden toplanan veriler de dahil olmak üzere toplanan her türlü sağlık verisi, hastaların sağlık durumları hakkında derinlemesine bilgi sağlayarak hastaya özel tedavi planlarının geliştirilmesine yardımcı olmaktadır.⁶⁰

⁵⁶ Şenol/Sancak/Adıyaman, s. 820.

⁵⁷ Yorgancıoğlu Tarcan/Yalçın Balçık/Sebik, s. 56.

⁵⁸ Çetin, s. 59.

⁵⁹ Şenol/Sancak/Adıyaman, s. 818.

⁶⁰ Işık, s. 192.

1. Cerrahi Operasyonlar

Tedavide yapay zekânın en çok kullanıldığı alanların başında cerrahi operasyonlar gelmektedir. Günümüzde hekimler, yapay zekâ destekli robotlar aracılığı ve desteğiyle ameliyat gerçekleştirmektedir.⁶¹ Robotik cerrahi olarak adlandırılan bu yöntem, cerrahların ameliyatları yüksek hassasiyet ve denetimle gerçekleştirmelerine yardımcı olan özel robotik sistemlerin kullanıldığı, vücuda en az düzeyde müdahale ile uygulanan ve hastaya olabildiğince az zarar vermeyi amaçlayan cerrahi bir tekniktir.⁶²

Bu alandaki en önemli gelişmelerden biri, 2000 yılında ABD Gıda ve İlaç Dairesi tarafından klinik cerrahide kullanımı onaylanan “*Da Vinci*” cerrahi yapay zekâ sistemidir.⁶³ Bu sistem sayesinde insan elinin yapabileceklerinin sınırı aşılarak, cerrahın ameliyat sırasında daha hassas ve doğru hareketler yapmasına olanak tanınmaktadır.⁶⁴ Böylece daha net görüntü elde edilmesi sağlarken, uzaktan ve daha rahat operasyon yapma imkânı sunulmaktadır.⁶⁵

Ameliyat öncesi hazırlık, ameliyat dönemi ve ameliyat sonrası iyileşme dönemini içeren süreçte kullanılan görüntüleme teknikleri ile cerrahi navigasyon ve

⁶¹ Akalın/Veranyurt (Sağlık Hizmetleri), s. 235.

⁶² Reddy, K./Gharde, P./Tayade, H./Patil, M./Reddy, L.S./Surya, D.: *Advancements in Robotic Surgery: A Comprehensive Overview of Current Utilizations and Upcoming Frontiers*, Cureus 2023, C. 15, S. 12, s. 1.

⁶³ Morrell, A. L. G. et al.: *The history of robotic surgery and its evolution: when illusion becomes reality*, Revista do Colegio Brasileiro de Cirurgioes 2021, C. 48, s. 4; Keleş, s. 607.

⁶⁴ Akkoyun, s. 52.

⁶⁵ Keleş, s. 607.

planlamanın şekillendirilmesi mümkün hale getirilmektedir.⁶⁶ İlerleyen zamanlarda, robotik cerrahi sistemlerinin yapay zekâ ile daha da entegre hale getirilmesi öngörülmektedir.⁶⁷ Bu entegrasyon sayesinde daha karışık cerrahi senaryolarda bile cerrahi robotların hastanın önceki vakalarından ve benzer vakalardan yararlanarak en iyi müdahale yöntemini tahmin ve tespit etmeleri sağlanabilecektir.⁶⁸

Fakat, yapay zekâ destekli robotların kullanıldığı ameliyatlar esnasında da hasta verileri toplanmakta, depolanmakta ve iletilmektedir. Bu durumda da gizlilik ve veri güvenliği hususuna dikkat edilmesi elzemdir. Bu sebeple hassas tıbbi bilgilerin korunabilmesi adına cerrahi süreç boyunca etik standartlar ve yasal düzenlemelere titizlikle uyulması gerekmektedir.⁶⁹

2. Dijital İlaç Geliştirme ve İlaç Takibi

Dijital ilaç keşfi ve geliştirme, makine öğrenimi teknikleriyle ilaçların potansiyel etkilerini tahmin etmek, zor ve sancılı olan ilaç geliştirme süreçlerini daha verimli hale getirmek ve süreci hızlandırmayı sağlamak amacıyla kullanılmaktadır.⁷⁰ Bu doğrultuda, hasta sağlık ve genetik kayıtları gibi çeşitli kaynaklardan elde edilen veriler analiz edilerek ilacın kişi üzerindeki etkileri tahmin edilmekte ve

⁶⁶ Yılmaz, A./Ölçer, İ.: *Yapay Zekanın Cerrahi Uygulamalara Entegrasyonu*, BUJSE 2021, C. 13, S. 2, s. 22.

⁶⁷ Işık, s. 182.

⁶⁸ Işık, s. 182.

⁶⁹ Reddy/Gharde/Tayade/Patil/Reddy/Surya, s. 1.

⁷⁰ Akkoyun, s. 27; Bohr/Memarzadeh, s. 29-30.

kişiselleştirilmiş tedavi imkânı sunulmaktadır.⁷¹ Yapay zekâ hastanın semptomlarına uygun ilacı önerebilmekte ve hata oranını azaltabilmektedir.⁷²

Hasta bireylerin ilaçlarını doğru dozda, doğru zamanda ve uygun yöntemle almaları büyük önem taşımaktadır. Yapay zekâ uygulamaları, kronik hastalıklarda ilaçların takip edilmesi için de kullanılabilmekte ve yüz tanıma teknolojisi ile hastanın yüzü tanınmakta, hastanın almak istediği ilacın doğru olup olmadığı dahi tespit edilebilmektedir.⁷³

3. Evde Sağlık Bakım Sistemleri

Yaşam beklentisinin ve sağlıkta iş yükünün düzenli olarak artmasından ötürü yapay zekâ tabanlı uzaktan sağlık çözümleri tercih edilmeye başlanmıştır.⁷⁴ Covid-19 pandemisi ile beraber, özellikle bireylerin evden çıkamadığı durumlarda sanal tedavi uygulamaları ülkemizde yaygınlaşmıştır.⁷⁵

Evde sağlık bakım sistemleri, uzaktan tıbbi değerlendirme ve tedavi sağlamak amacıyla kullanılmaktadır. Bu sistemler, temel olarak, hastanede kalış süresini düşürerek hastane kaynaklı enfeksiyon riskini en aza indirmeyi, hastanelerden daha çok hastanın hizmet almasını sağlamayı, tıbbi bakım hatalarını azaltılmasını ve sağlık harcamalarını düşürmeyi hedeflemektedir.⁷⁶ Bu sayede, hasta, yaşlı veya engelli

⁷¹ Uzun, s. 85; Işık, s. 179.

⁷² Yorgancıoğlu Tarcan/Yalçın Balçık/Sebik, s. 51.

⁷³ Akalın/Veranyurt (Sağlık Hizmetleri), s. 236.

⁷⁴ Akalın/Veranyurt (Dijitalleşme), s. 135.

⁷⁵ Akalın/Veranyurt (Dijitalleşme), s. 135.

⁷⁶ Doğan Merih/Ertürk/Yemenici/Satman, s. 77.

bireylerin evlerinde sağlık hizmetlerine daha kolay erişmesi sağlanarak yaşam kalitelerinin artmasına katkıda bulunmaktadır.⁷⁷

Evde bakım sistemleri, giyilebilir teknoloji cihazlarından yararlanılarak, çoğunlukla Alzheimer, Parkinson, kronik hastalıklar, anksiyete, uyku rahatsızlıkları, obezite, ortopedi ve düşme vakalarında kullanılmaktadır.⁷⁸ Bu teknoloji sayesinde sağlık personelleri, hastalarının sağlık durumunu uzaktan takip ederek gerekli tıbbi desteği sağlayabilmektedir.⁷⁹ Fakat bu tür bir sistemde de giyilebilir teknoloji hususunda bahsi geçen mahremiyet ve sağlık verilerinin gizliliği konusunda çeşitli zorluklar yaşanabilmektedir.⁸⁰

C. Sağlık Hizmetlerinin Yönetimi İçin Kullanılan Sistemler

Sağlık hizmetlerinde dijital dönüşüm ve sanal hastane kavramlarının gündeme gelmesi söz konusudur. Sağlık alanında geliştirilen teknolojiler ile tanı ve tedavi yöntemleri ve tedavi sonrası takip süreçlerinin kontrolü, sağlık hizmetleri ve yönetim süreçleri bu dönüşüm ile birlikte iyileşmeye başlamış ve otomatik hale getirilmiştir.⁸¹ Bu sayede hastanelerin hasta kayıtları dijitalleştirilmiş, randevu alma sistemi daha rahat ve hızlı şekilde düzenlenmiş ve toplam maliyet ile sigorta maliyetlerinin düşürölmesine katkı sağlanmıştır.

⁷⁷ Akkoyun, s. 31; Işık, s. 167.

⁷⁸ Doğan Merih/Ertürk/Yemenici/Satman, s. 81.

⁷⁹ Akkoyun, s. 32.

⁸⁰ Türkiye Sağlık Enstitöleri Başkanlığı (TÜSEB) Türkiye Halk Sağlığı ve Kronik Hastalıklar Enstitüsü İstanbul İl Sağlık Müdürlüğü Kamu Hastaneleri Hizmetleri Başkanlığı-2, Evde Sağlık Hizmetleri Raporu, İstanbul 2021, s. 50, <https://files.tuseb.gov.tr/tuhke/files/yayinlar/2024-11-29-14-51-41.pdf>. (Erişim Tarihi: 04.02.2025)

⁸¹ Çetin, s. 54.

1. Hastane Dosyalarının Dijitalleştirilmesi ve Randevu Planlamaları

Teknolojinin gelişmesiyle birlikte bireylerin sağlık verileri hekimlerin ve hastanenin yazılı kayıtlarından çıkarak elektronik ortamlarda saklanmaya başlanmıştır. Günümüzde sağlık kuruluşlarında hastaların randevuları, sağlık geçmişlerine ilişkin bilgiler, tanılar ve tedavileri dijital ortamda tutulmaktadır.⁸² Yapay zekâ, hastanelerin operasyonlarını, süreçlerini ve kaynak tahsisini daha verimli bir şekilde yönetmelerine ve kullanmalarına olanak tanımaktadır. Ayrıca, takip sürecinin kontrolünü de sağlayarak randevu hatırlatmaları gibi tıbbi yönetim faaliyetlerini otomatikleştirmektedir.⁸³

Ülkemizde hasta dosyalarının tutulduğu e-Nabız ve elektronik randevu sistemi olarak Merkezi Hekim Randevu Sistemi (MHRS) uygulamaları kullanılmaktadır. e-Nabız sistemi aracılığıyla hastanın yetki vermesi ile sağlık uzmanları tarafından bireyin tahlil raporlarına, muayene bilgilerine ve reçete gibi sağlık verilerine ulaşılabilir.⁸⁴ Bu durum sağlık kurumlarında geçirilen süreyi azaltmakta ve gereksiz tahlil isteminin önüne geçerek maliyeti düşürmektedir.⁸⁵ Merkezi Hekim Randevu Sistemi uygulaması ile ise bireylerin ülke genelindeki tüm hastanelerden

⁸² Küzeci, E.: *Kişisel Verilerin Korunması*, 4. Baskı, İstanbul 2020, s. 553.

⁸³ Keleş, s. 606.

⁸⁴ Özer Deniz, M.: *Sağlık Verilerinin İşlenmesinde Aydınlatma Yükümlülüğü*, Erciyes Akademi 2022, C. 36, S. 3, s. 1427; Yelmen, A.: *Kişisel Sağlık Verilerinin Elektronik Ortamda İşlenmesi Üzerine Bir Değerlendirme*, ERÜHFD 2023, C. 18, S. 2, s. 760-761.

⁸⁵ e-Nabız, <https://enabiz.gov.tr/Yardim/Index>. (Erişim Tarihi: 28.10.2024)

randevu alabilmesi, hastanelerdeki kalabalığın azaltılması ve dağınık yapıdaki randevu sistemlerinin bir araya getirilmesi hedeflenmektedir.⁸⁶

2. Sigorta ve Maliyet Tahmini

Sağlık alanında yapay zekâ, sağlık çalışanları arasında bilgi paylaşımını kolaylaştırma, hizmet kalitesini artırma ve daha isabetli teşhis ve tedavi olanakları sunma gibi başlıca amaçlarla kullanılmaktadır. Bunun yanı sıra sağlık hizmetlerindeki verimi arttırarak idari ve klinik süreçlerde maliyetleri önemli ölçüde düşürmektedir.⁸⁷ Bu bakımdan yapay zekâ uygulamaları, laboratuvarlarda daha hızlı ve doğru teşhis imkânı sağlarken, muayene ve tedavi süreçlerindeki beklemleri azaltarak maliyet tasarrufu sağlamaktadır.⁸⁸

Bu gelişmelerden en çok etkilenen sektörlerden biri de sigorta sektörüdür. Yapay zekâ sistem desteği ile gereksiz testlerin önüne geçildiğinden sigorta maliyetleri de düşürülmektedir.⁸⁹ Sigorta şirketlerine faturalama için gönderilecek tıbbi verilerin dijital ortamda paylaşılabilmesi, dijital hastanecilik açısından da büyük önem taşımaktadır.⁹⁰ İlerleyen zamanlarda, yapay zekâ destekli teşhis ve tedavi modellerinin standartlaşarak sigorta sistemiyle uyumlu ve zorunlu hale gelmesi beklenmektedir.⁹¹

⁸⁶ MHRS 2021, Merkezi Hekim Randevu Sistemi, [https://www.mhrs.gov.tr/hakkimizda.html#:~:text=Merkezi%20Hekim%20Randevu%20Sistemi%20\(MHRS,amac%C4%B1yla%202010%20y%C4%B1%C4%B1nda%20hayata%20ge%C3%A7irilmesi%20C5%9Ftir.](https://www.mhrs.gov.tr/hakkimizda.html#:~:text=Merkezi%20Hekim%20Randevu%20Sistemi%20(MHRS,amac%C4%B1yla%202010%20y%C4%B1%C4%B1nda%20hayata%20ge%C3%A7irilmesi%20C5%9Ftir.) (Erişim Tarihi: 28.10.2024); Akalın/Veranyurt (Dijitalleşme), s. 134.

⁸⁷ Yorgancıoğlu Tarcan/Yalçın Balçık/Sebik, s. 57.

⁸⁸ Çilhoroz, Y./Işık, O.: *Yapay Zekâ: Sağlık Hizmetlerinden Uygulamalar*, AHBVÜ İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi 2021, C. 23, S. 2, s. 585.

⁸⁹ Özcan, s. 19.

⁹⁰ Işık, s. 191.

⁹¹ Işık, s. 181.

BİRİNCİ BÖLÜM

YAPAY ZEKÂ İLE SAĞLIK VERİLERİNİN İŞLENMESİNİN ŞARTLARI

I. Veri Koruma Hukuku ve Temel İlkeler

Veri koruma hukuku temel olarak, bireylerin anayasal güvence altındaki temel hak ve özgürlüklerinden kişisel verilerinin korunmasını ve verilerin işlenmesi halinde uygulanacak usul ve esasların düzenlenmesini hedeflemektedir.⁹² Teknolojinin ilerlemesi ile birlikte kişilerin verilerinin toplanması, sınıflandırılması ve saklanması kolaylaşmakta, bunun sonucunda ise bu verilerin haksız olarak kullanılması ihtimali ortaya çıkmaktadır.⁹³ Burada korunmayı gerektiren asıl menfaat veriler değil, kişilerin temel hak ve özgürlükleridir.⁹⁴

Sağlık verileri ise kişilerin mahremiyetinden ve hassas bilgilerinden oluşmaktadır. Dolayısıyla, aşağıda detaylı olarak açıklanacağı üzere korunması üst düzey önem arz eden verilerdendir. Bu doğrultuda bu başlık altında öncelikle veri koruma hukukuna ilişkin tanım ve kavramlardan, ardından bu hususla ilgili uluslararası ve ulusal düzenlemelerden bahsedilecektir.

⁹² Kişisel Verileri Koruma Kurumu, 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununun Amacı ve Kapsamı, s. 1, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/4185/6698-Sayili-Kisisel-Verilerin-Korunmasi-Kanununun-Amaci-ve-Kapsami#:~:text=Bu%20hükme%20göre%20amaç%2C%20kişisel,uyacakları%20usul%20ve%20esaslari%20düzenlemektir.> (Erişim Tarihi: 10.12.2024)

⁹³ Kılınç, D.: *Anayasal Bir Hak Olarak Kişisel Verilerin Korunması*, AÜHFD 2012, C. 61, S. 3, s. 1091; Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve Uygulaması, s. 8, <https://kvkk.gov.tr/yayinlar/KİŞİSEL%20VERİLERİN%20KORUNMASI%20KANUNU%20VE%20UYGULAMASI.pdf>. (Erişim Tarihi: 06.01.2025)

⁹⁴ Çekin, M. S.: *Avrupa Birliği Hukukuyla Mukayeseli Olarak 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu*, 3. Baskı, İstanbul 2020, s. 23.

A. Veri Koruma Hukukuna İlişkin Temel Tanım ve Kavramlar

Veri koruma hukukunun açık ve net bir biçimde anlaşılabilmesi adına öncelikle tanım ve kavramlar açıklanmalıdır. Bu doğrultuda öncelikle kişisel verinin ne olduğundan ve unsurlarından, ardından özel nitelikli kişisel verinin anlamından, son olarak da veri sorumlusunun ve veri işleyenin kim olduğundan bahsedilecektir.

1. Kişisel Veri

Kişisel veri kavramı, ulusal ve uluslararası kaynaklarda birbirine paralel olarak düzenlenerek, “kimliği belirli ya da belirlenebilir gerçek kişiye ait her türlü bilgi” olarak tanımlanmaktadır.⁹⁵ Kişisel veriler her türlü bilgiyi barındırması nedeniyle

⁹⁵ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Kişisel Veriler, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/2050/Kisisel-Veriler#:~:text=Ki%C5%9Fisel%20veri%2C%20kimli%C4%9Fi%20belirli%20ya,az%20birinin%20bulunmas%C4%B1%20durumunda%20m%C3%BCmk%C3%BCnd%C3%BCr>. (Erişim Tarihi: 30.10.2024); 1980 tarihli OECD Rehber İlkeleri m. 1/b, https://www.oecd-ilibrary.org/oecd-guidelines-on-the-protection-of-privacy-and-transborder-flows-of-personal-data_5lmqcr2k94s8.pdf?itemId=%2Fcontent%2Fpublication%2F9789264196391-en&mimeType=pdf. (Erişim Tarihi: 30.10.2024); 108 sayılı Avrupa Konseyi Sözleşmesi m. 2/a, <https://rm.coe.int/1680078b37>. (Erişim Tarihi: 30.10.2024); Avrupa Birliği 95/46/EC Sayılı Direktifi m. 2/a, <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/1995/46/oj>. (Erişim Tarihi: 30.10.2024); Kişisel verilerin hukuki niteliği hususunda ise doktrinde birtakım görüşler bulunmaktadır. Bu görüşlerin başında kişilik hakkı görüşü, mülkiyet hakkı görüşü ve fikri mülkiyet hakkı görüşleri yer almaktadır. Konu hk. detaylı bilgi için bkz. Aksoy, H. C.: Medeni Hukuk ve Özellikle Kişilik Hakkı Yönünden Kişisel Verilerin Korunması, Ankara 2010, s. 37 vd.; Küzeci (Kişisel Verilerin Korunması), s. 67-73; Özkan, O.: Kişisel Verilerin Korunması, Ankara 2020, s. 20 vd; Zor, A.: Veri Sorumlusunun Yükümlülükleri ve Bu Yükümlülüklerin İhlalinden Doğan Özel Hukuk Sorumluluğu, İstanbul 2020, s. 59-66; Dülger, M. V.: Kişisel Verilerin Korunması Hukuku, İstanbul 2019, s. 44-45; Yılmaz/Çavuşoğlu, s. 59-73; Taştan, F. G.: Türk Sözleşme Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması, İstanbul 2017, s. 51-56; Çavuşoğlu, s. 36-39; Çelikel, S.: Kişisel Verilerin Korunması Hukuku Kapsamında Veri Sorumlusu ve Veri Sorumlusunun Yükümlülükleri, Ankara 2022, s. 33-51; Günay, B.: Kişiliğin Korunması Kapsamında Kişisel Verilerin Hukuka Aykırı Kullanılması Nedeniyle Hukuki Sorumluluk, Ankara 2023, s. 55-61.

oldukça geniş bir anlam ifade etmektedir. Bu bakımdan kavramın içeriğinin tahdidi olarak sayılmadığı görülmekle beraber nelerin kişisel veri sayılacağına ilişkin herhangi bir sınırlandırma da getirilmemektedir.⁹⁶ Bu halde, bir kimsenin kimliği, etnik kökeni, dış görünüşü, maddi durumu, sağlığı, öğrenim düzeyi, istihdam durumu, inançları, aile içi yaşantısı ve internet kullanım alışkanlıkları gibi bütün bilgiler kişisel veri olarak nitelendirilmektedir.⁹⁷

Tanımdan yapılan çıkarım doğrultusunda kişisel verilere ilişkin üç unsur mevcut olduğunu söylemek mümkündür. Kişisel veriden söz edebilmek için öncelikle bir bilgi bulunması gerekmektedir. Kişiye ilişkin her türlü bilgi bu kapsamda değerlendirilmektedir. Bu hususta bilginin gizli-açık, nesnel-öznel, doğru-yanlış olması önem taşımamaktadır.⁹⁸ Bilginin otomatik veya otomatik olmayan yolla işlenmesinin de kişisel veri kavramının tanımının yapılmasında bir önem arz etmediği de söylenebilmektedir.⁹⁹ Ayrıca, verinin nerede ve ne şekilde bulunduğu da önem taşımamakta olup kişisel veri grafiksel, fotoğrafik, akustik gibi çeşitli şekillerde bulunabilmektedir.¹⁰⁰

İkinci unsur, kişisel verinin gerçek bir kişiye ilişkin olmasıdır. Burada maksat, eldeki bir verinin bir kişi hakkında olması, veri ile kişi arasında bağlantı kurulabilmesi ve bu bağlantı sayesinde kişinin tanımlanabilmesidir.¹⁰¹ Fakat, kişisel veri hukukunun

⁹⁶ Özkan, s. 8.

⁹⁷ Aşikoğlu, Ş. İ.: Avrupa Birliği ve Türk Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması ve Büyük Veri, İstanbul 2018, s. 6; Aksoy (Kişisel Verilerin Korunması), s. 1.

⁹⁸ Aşikoğlu (Kişisel Verilerin Korunması), s. 8; Aksoy (Kişisel Verilerin Korunması), s. 14; Develioğlu, H. M.: 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ile Karşılaştırmalı Olarak Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü Uyarınca Kişisel Verilerin Korunması Hukuku, İstanbul 2017, s. 37.

⁹⁹ Aksoy (Kişisel Verilerin Korunması), s. 16.

¹⁰⁰ Dülger (Kişisel Verilerin Korunması), s. 9.

¹⁰¹ Dülger (Kişisel Verilerin Korunması), s. 10.

süjesinin tüzel kişi olup olamayacağı dünya genelinde tartışmalı bir husustur.¹⁰² KVKK, yalnızca gerçek kişilerin verilerini korumakta olup verisi işlenen kişi için kanun kapsamında “ilgili kişi” ibaresi kullanılmaktadır.¹⁰³

Bir verinin kişisel veri niteliğine sahip olması için gerekli üçüncü unsur ise kimliği belirli ya da belirlenebilir bir kişiyle ilgili bilginin bağlantısı olmasıdır. Bir kimsenin bir diğerinden ayrılıp ayrılmayacağı somut olay temelinde belli olmaktadır. Örneğin, isim ve soy isimlerin yaygın olduğu bir durumda kişinin belirlenebilmesi mümkün olmamaktadır.¹⁰⁴ Bu halde içerik, amaç veya sonuç unsurlarından herhangi birinin mevcudiyet olması durumunda kişi ile veri arasında ilişki kurulduğu söylenebilmektedir.¹⁰⁵

2. Özel Nitelikli Kişisel Veri

Çeşitli kaynaklarda hassas veri olarak da adlandırılan özel nitelikli kişisel verilerin neler olabileceği genel nitelikteki kişisel verilerden farklı olarak, KVKK m. 6 uyarınca, tahdidi olarak sayılmaktadır. Buna göre ırk, etnik köken, siyasi düşünce, inanç, kıyafet, dernek, vakıf ya da sendika üyelikleri, sağlık, cinsel hayat, hukuki veriler ile biyometrik ve genetik veriler özel nitelikli kişisel veridir. Söz konusu kanun maddesi kapsamında bu veriler sınırlı sayı ilkesine tabidir ve kıyas yoluyla

¹⁰² Walden, O. N./Savage, R. N.: *Data Protection and Privacy Laws: Should Organizations Be Protected?*, International and Comparative Law Quarterly 1988, C. 37, S. 22, s. 337.

¹⁰³ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, İlgili Kişi Kimdir?, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/2034/Ilgili-Kisi-Kimdir>. (Erişim Tarihi: 14.01.2025)

¹⁰⁴ Aksoy (Kişisel Verilerin Korunması), s. 23; Küzeci (Kişisel Verilerin Korunması), s. 10.

¹⁰⁵ Özkan, s. 17.

genişletilebilmesi mümkün değildir.¹⁰⁶ Fakat, bazı ülke uygulamalarında kişilerin milli kökeni, bağımlılık durumları, alkol ve uyuşturucu kullanımı gibi farklı bilgi kaynakları da hassas veri türleri içinde değerlendirilebilmektedir.¹⁰⁷

Hassas verilerin tanımlanması, içeriği, unsurları, bu tür veriler için kişisel verilerin işlenmesine kıyasen farklı işlenme prosedürlerinin benimsenmesi ve istisnaların düzenlenmesi, bilgilerin korunmasında güvenliğin sağlanması açısından hayati önem arz etmektedir.¹⁰⁸ Bu düzenlemeler ile hedeflenen, insan onurunun korunması ve kişiliğin serbestçe geliştirilmesi hakkını güvence altına almak, verilerin yetkisiz kişilerin eline ulaşması halinde meydana gelebilecek zararlardan bireyi korumak ve bu veriler için işlevsel bir yasal koruma oluşturmayı sağlamaktır.¹⁰⁹ Bu halde, hassas verilerin daha sıkı bir şekilde koruma altına alındığı görülmektedir.¹¹⁰ özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi KVKK m. 6/3 uyarınca yasak olup bu verilerin işlenmesinin ancak aynı maddede yer alan fıkralardaki şartların gerçekleşmesi halinde mümkün olabileceği istisnasına yer verilmektedir. Bu husustan özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesine dair başlıkta ayrıca söz edilecektir.

Bu kapsamda, tezin içeriği ile uyumlu olarak özel nitelikli kişisel verilerden sağlık verilerinin önemi ve neleri kapsadığı üzerinde durulması gerekmektedir. Cinsel yaşam ve sağlık verileri, hassas verilerin korunması için en sıkı koruma ve dikkat gerektiren

¹⁰⁶ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, zel Nitelikli Kişisel Verilerin işlenmesine İlişkin Rehber, s. 11, <https://kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/70f95c73-06a2-44dc-81e9-34201bdd7f5c.pdf>.

(Erişim Tarihi: 17.06.2025); Dülger (Kişisel Verilerin Korunması), s. 14; Turan Başara, G.: *Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun 6. Maddesinde Yapılan Değişiklik Bağlamında zel Nitelikli Kişisel Verilerin işlenmesi*, AHBVÜ-HFD 2024, C. 28, S. 4, s. 56; Küzeci (Kişisel Verilerin Korunması), s. 407; zkan, s. 18; Kulular İbrahim/Gökdaş, s. 548; Yüksel, G.: *Kişisel Sağlık Verilerinin Hukuki Koruması*, Sağlık Akademisyenleri Dergisi 2019, C. 6, S. 1, s. 2; Karş. gr. Yılmaz/avuşoğlu, s. 41.

¹⁰⁷ Bulut, M.: *zel Bir Hukuksal Koruma ve Veri Kategorisi Alanı: Hassas Kişisel Veriler*, Ankara Barosu Dergisi 2020, C. 78, S. 3, s. 111.

¹⁰⁸ Bulut, s. 105.

¹⁰⁹ Küzeci (Kişisel Verilerin Korunması), s. 327; Bulut, s. 112.

¹¹⁰ Küzeci (Kişisel Verilerin Korunması), s. 403.

verilerin başında gelmektedir. Zira, özel yaşamın merkezini oluşturan bu bilgilerin, kişinin bilgisi ve izni dışında yayılması halinde kişinin tedavi sürecinin etkilenme ve toplum içerisinde ayrımcı hareketlere, damgalanmaya, lekelenmeye ve hatta tehdide ve şantaja maruz kalma ihtimali bulunmaktadır.¹¹¹ Bu nedenle bu tür verilerin KVKK, TCK, GDPR ve 95/46/AT Sayılı Veri Koruma Yönergesi gibi gerek ulusal gerekse uluslararası mevzuat kapsamında düzenlendiğini görmek mümkündür.¹¹²

KSVY m. 4/j uyarınca kişisel sağlık verisi, kimliği tespit edilebilen bir gerçek kişinin bedensel ve zihinsel sağlığına dair tüm veriler ile kendisine sağlanan sağlık hizmetlerine ilişkin bilgiler olarak tanımlanmaktadır. Bu tanımla sağlık verisinin, bir kişinin tanı, teşhis ve tedavisi sırasında elde edilen her türlü verisi olduğu anlaşılmaktadır. Örnek olarak, kişinin tahlil sonuçları, geçmiş hastalıkları ve kullandığı ilaçlar verilebilmektedir.¹¹³ Sağlık hizmetlerinde gizlilik ve mahremiyetin ise sadece hizmet alım anında değil, bireye ait sağlık bilgilerinin elde edildiği süreç boyunca sağlanması gerekmektedir.¹¹⁴

¹¹¹ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Madde ve Gerekçesi ile Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (Bilgi Notu) ve Kişisel Verilerin Korunmasına İlişkin Terimler Sözlüğü, s. 25, <https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/062384e3-d18c-4c38-b108-3a7a2a28e849.pdf>. (Erişim Tarihi: 17.06.2025); Alçın, A. A.: *Türk Hukukunda Kişisel Sağlık Verileri ve İdarenin Kişisel Sağlık Verilerini Koruma Yükümlülüğü*, TAAD 2022, S. 51, s. 376; Alkan, A./Erdem, R./Çelik, R.: *Sağlık Alanındaki Ayrımcı Tutum ve Davranışlar: Kavramsal Bir İnceleme*, Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi 2016, C. 19, S. 3, s. 369-370; Gürsel, İ.: *Protection of Personal Data in International Law and The General Aspects of The Turkish Data Protection Law*, DEÜHFD 2016, C. 18, S. 1, s. 48-49; AYM, B. N. 2014/19081, T. 01.02.2017, par. 61: “HIV pozitif durumda olan kişiler yönünden bu hastalık sadece bir sağlık sorunu olmayıp sosyal yaşamda ön yargılarla karşılaşmaları, damgalanmaları ve toplumdaki dışlanmaları gibi problemlere de yol açarak ilgili kişilerin özel hayatının diğer boyutlarını da etkilemektedir.”; Küzeci (Sağlık), s. 488.

¹¹² Küzeci (Kişisel Verilerin Korunması), s. 404.

¹¹³ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Hakkında Sıkça Sorulan Sorular, s. 23, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/4196/Kisisel-Verilerin-Korunmasi-Kanunu-Hakkinda-Sikca-Sorulan-Sorular>. (Erişim Tarihi: 17.06.2025)

¹¹⁴ Atalay, H. N.: *Mahremiyet Kapsamında Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması ve Depolanması*, Journal of Academic Perspective on Social Studies 2021, S. 1, s. 2.

3. Veri Sorumlusu ve Veri İşleyen

Veri sorumlusu ve veri işleyenin tespiti, veri güvenliğine ilişkin yükümlülüklerin bilinmesi ve aydınlatma sorumluluğunun kimin tarafından gerçekleştirileceğinin fark edilmesi, ilgili kişinin haklarını kime yöneltebileceğini öğrenmesi açısından önemlidir. Veri sorumlusu ve veri işleyen birbirinden farklı kavramlardır.

KVKK m. 3/1-ı bendi uyarınca veri sorumlusu, kişisel verilerin neden ve nasıl işleneceğini belirleyen, veri kayıt sisteminin kurulumundan ve yönetiminden sorumlu olan kişidir. Veri sorumlusunun, ilgili kişiden farklı olarak gerçek kişi veya tüzel kişi olabilmesi mümkündür. Verilerin güvenliğini sağlamakla yükümlü esas kişi veri sorumlusudur.¹¹⁵ Kişisel sağlık verilerinin işlenmesi halinde veri sorumlularının sağlık hizmeti sunucuları, hekimler, eczaneler, sigorta şirketleri, tıbbi laboratuvar ve görüntüleme merkezleri, işverenler ve idare olduğu görülmektedir.¹¹⁶

Veri sorumlusu ile veri işleyenin aynı gerçek veya tüzel kişi olabilmesi mümkündür.¹¹⁷ Fakat, veri sorumlusu, veri işleme faaliyetini bir veri işleyen aracılığıyla da yürütebilmektedir. Veri işleyen, KVKK m. 3/1-ğ uyarınca, veri sorumlusu tarafından verilen talimat ve yönlendirmeler ile onun adına kişisel verileri işleyen kişidir. Yetkilendirmeler, veri sorumlusu ile veri işleyen arasında kişisel veri

¹¹⁵ Egemen, E. E.: *Kişisel Verilerin İşlenmesinde “Doğru ve Gerektiğinde Güncel Olma” İlkesi ve Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 2023/78 Sayılı Kararı*, Trabzon Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 2023, C. 1, S. 1, s. 114.

¹¹⁶ İmançlı, C: *Kişisel Sağlık Verilerinin Korun(a)mamasından Doğan Özel Hukuk Sorumluluğu*, İstanbul 2020, s. 89-97.

¹¹⁷ *Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Veri Sorumlusu ve Veri İşleyen*, s. 2, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/4195/Veri-Sorumlusu-ve-Veri-Isleyen>. (Erişim Tarihi: 21.12.2024)

işleme sözleşmesi yapılarak gerçekleştirilebilmektedir.¹¹⁸ Veri işleyen, veri sorumlusunun vermiş olduğu yetki kapsamının dışına çıkmamalıdır.¹¹⁹ Veri işleyenler de veri sorumluları gibi veri güvenliğinin sağlanması için tedbir alma yükümlülüğü altındadır.¹²⁰

B. Veri Koruma Hukukuna İlişkin Mevzuat

Kişisel verilerin korunması hukukuna ilişkin olarak düzenlenen uluslararası ve ulusal mevzuatın incelenmesi oldukça önemlidir. Zira veri koruma hukukuna ilişkin bir ihtilaf söz konusu olması halinde hangi hükümlerin uygulama alanı bulacağı hususunda bir fikir oluşturulmalıdır.

1. Uluslararası Antlaşmalar

Uluslararası mevzuat bakımından kişisel verilerin korunması, özel hayatın gizliliği içinde değerlendirildiğinden birçok insan hakları belgesinde koruma altına alınmaktadır.¹²¹ AY m. 90 gereğince, usulüne göre yürürlüğe konulan milletlerarası antlaşmalar kanun hükmündedir. Temel hak ve özgürlüklere ilişkin uluslararası antlaşmalar ile kanunlar arasında bir anlaşmazlık olması halinde uyuşmazlıklara

¹¹⁸ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve Uygulaması, s. 38; Zor, s. 70.

¹¹⁹ Göral, G.: *Veri Sorumlusu ile Veri İşleyen Kavramları ve Kişisel Verilerin Korunmasındaki Roller*, İstanbul Barosu Dergisi 2022, C. 96, S. 2, s. 215.

¹²⁰ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Kişisel Veri Güvenliği Rehberi (Teknik ve İdari Tedbirler), s. 13, https://www.kvkk.gov.tr/yayinlar/veri_guvenligi_rehberi.pdf. (Erişim Tarihi: 21.12.2024)

¹²¹ Küzeci (Kişisel Verilerin Korunması), s. 127.

milletlerarası antlaşma hükümleri uygulanmaktadır. Bu bağlamda Türk Hukukunda kişisel verilerin korunması hukuku kapsamında yapılan kanunlaştırmaların yönlendirilmesine katkı sağlayan uluslararası mevzuatın incelenmesi gerekmektedir.

a) Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

4 Kasım 1950 yılında Roma’da Avrupa Konseyi tarafından kabul edilen bu sözleşmenin 8. maddesi uyarınca kişisel verilerin korunması hakkı “Özel ve Aile Hayatına Saygı Hakkı” başlığı çerçevesinde koruma altına alınmaktadır.¹²² Kişisel verilerin korunması hususunda sözleşmede açık bir hüküm bulunmamasına rağmen AİHM’in vermiş olduğu kararlar neticesinde bu hak ilgili madde başlığı altında değerlendirilmektedir.¹²³

Maddenin ilk fıkrasında kişinin özel ve aile hayatı, konutu ve yazışmaları korunmakta, ikinci fıkrasında ise kamu otoritesinin müdahale edebileceği haller düzenlenmektedir. Bu bakımdan bu hakkın sınırsız ve mutlak bir hak olmadığı görülmektedir.¹²⁴ Buna ek olarak, AİHS m. 10 uyarınca düzenlenen “İfade Özgürlüğü” hakkının da kişisel verileri kapsamında alarak koruma altına aldığını söylemek mümkündür.¹²⁵ Buna göre bireylerin kanaat özgürlüğü, haber ve görüş alma ve verme

¹²² Council of Europe, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/Convention_TUR. (Erişim Tarihi: 07.01.2025)

¹²³ Atak, S.: *Avrupa Konseyi’nin Kişisel Veriler Açısından Sağladığı Temel Güvenceler*, TBB Dergisi 2010, S. 87, s. 91; Solmaz, E.: *Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları’nın “Kişisel Verilerin Korunması”na Katkısı*, İHİD 2019, C. 18, S. 1, s. 62; Bygrave, L. A.: *Data Protection Pursuant to the Right to Privacy in Human Rights Treaties*, International Journal of Law and Information Technology 1998, C. 6, S. 3, s. 254; Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve Uygulaması, s. 13; Yüksek, F. K.: *AİHM İçtihatlarında Kişisel Verilerin Korunması*, DEÜHFD 2023, C. 25, S. 1, s. 388.

¹²⁴ Aksoy (Kişisel Verilerin Korunması), s. 94.

¹²⁵ Aksoy (Kişisel Verilerin Korunması), s. 94-95.

özgürlükleri mevcuttur. Fakat, bu özgürlüğün de 10. maddenin 2. fıkrasında belirtilen şartlar dahilinde kısıtlanabilmesi söz konusudur.

Bahsi geçen hakların AİHS'in güvencesi altında korunması oldukça önemlidir. Zira, AİHS'in tarafı olup kendi iç hukuklarında özel hayatın gizliliğini koruma altına almamış ülkeler bakımından, ilgili ülke vatandaşlarının hakları bu sözleşme ile garanti altına alınmaktadır.¹²⁶ Yerel kuralların olmaması veya yetersiz kalması durumunda, bu ülkelerin hükümetleri, ulusal veri koruma seviyelerini bu sözleşmenin gerektirdiği seviyeye yükseltmek için de yasal yükümlülük altına girmektedir.¹²⁷

b) Avrupa Konseyi 108 No'lu Sözleşme

Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunmasına İlişkin 108 Sayılı Avrupa Konseyi Sözleşmesi, 1981 tarihinde imzalanmış, 1985 tarihinde de yürürlüğe girmiştir.¹²⁸ Bu bağlamda, imzaya açılan ilk çok taraflı sözleşme ve bağlayıcılığı olan ilk uluslararası sözleşmedir.¹²⁹ Ülkemiz, bu sözleşmeyi imzalayan ilk ülkelerden olup bu düzenlemeler doğrultusunda kendi iç hukukundaki düzenlemeleri de şekillendirmiştir.¹³⁰

Bu sözleşmenin temel amacı, üye ülkelerdeki bireylerin temel hak ve özgürlükleri ile kişisel verilerinin otomatik işlenmesi karşısında özel hayat haklarını

¹²⁶ Bygrave, s. 248.

¹²⁷ Bygrave, s. 249.

¹²⁸ Council of Europe, ETS 108 - Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunması Sözleşmesi, Strazburg, T. 28.01.1981.

¹²⁹ Develioğlu, s. 9; Dülger (Kişisel Verilerin Korunması), s. 54.

¹³⁰ Dülger (Kişisel Verilerin Korunması), s. 54; Küzeci (Kişisel Verilerin Korunması), s. 146.

koruma altına almaktır.¹³¹ Kişisel verilerin korunması hakkı da özel hayatın gizliliği hakkından farklı bir hak olarak belirlenerek üye ülkelere bu hususta düzenleme yapılması yükümlülüğü getirilmiştir.¹³²

5 Mayıs 2016 tarihinde, 181 No’lu Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunması Sözleşmesi’ne Ek Denetleyici Makamlar ve Sınıraşan Veri Akışına İlişkin Protokol düzenlenmiş ve üye ülkeler kişisel verilerin korunması adına denetleyici bir organ kurulmasını taahhüt etmişlerdir.¹³³ Ayrıca, 18 Mayıs 2018 tarihinde, sözleşmede revizyon yapılmasına ilişkin bir protokol yayınlanarak, teknoloji gelişiminin getirdiği değişikliklere uyum sağlanması amaçlanmıştır.¹³⁴

2. Ulusal Hukuki Düzenlemeler

Türk hukukunda veri koruma hukukuna ilişkin olarak AY ve KVKK’nın temel alındığı görülmektedir. Ancak kişiliğin korunması ve olası bir haksızlık durumunda tazminat hususu TMK ve TBK hükümleri, kişisel verilerin korunması hakkında gerçekleştirilecek suçlar ise TCK hükümleri kapsamında düzenleme alanı bulmaktadır.

¹³¹ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve Uygulaması, s. 12.

¹³² Dülger (Kişisel Verilerin Korunması), s. 55.

¹³³ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve Uygulaması, s. 12; Dülger (Kişisel Verilerin Korunması), s. 56.

¹³⁴ Council of Europe, Convention 108 +, Convention for the protection of individuals with regard to the processing of personal data, https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/plmrep/COMMITTEES/LIBE/DV/2018/09-10/Convention_108_EN.pdf. (Erişim Tarihi: 06.01.2025); Özkan, s. 41; Dülger (Kişisel Verilerin Korunması), s. 55; Küzeci (Kişisel Verilerin Korunması), s. 149.

a) Anayasa

2010 yılında AY nezdinde yapılan değişiklik sonucu AY'nin Özel Hayatın Gizliliği alt başlıklı 20. maddesine kişisel verilerin korunmasına ilişkin bir madde eklenerek bu koruma açıkça anayasal güvence altına alınmıştır. Yabancı kaynaklara benzer olarak Türk hukukunda da kişisel verilerin korunmasındaki asıl amaç özel yaşamın gizliliğinin korunmasıdır.¹³⁵ İlgili maddeyle paralel olarak AY'nin Kişinin Dokunulmazlığı, Maddi ve Manevi Varlığı başlıklı 17. maddesi¹³⁶ ile Sağlık Hizmetleri ve Çevrenin Korunması başlıklı 56. maddenin de kişisel verilerin korunması hukukuyla ilişki içerisinde olduğu söylenebilmektedir.

Kişisel veriler yalnızca ilgilinin rızası ile işlenebilmektedir. Fakat, kişisel verilerin korunması her ne kadar temel bir hak olsa da mutlak bir hak olmadığından bazı hallerde hakka müdahale edilmesi mümkündür.¹³⁷ Ancak, Temel Hak ve Hürriyetlerin Sınırlanması başlıklı AY m. 13 çerçevesi içerisinde hakka müdahalenin sınırlarını, hakların özüne dokunulmaksızın, meşru temele dayanma, kişinin bilgisinin olması ve amaç ile aracın orantılılığı oluşturmaktadır.¹³⁸

¹³⁵ Küzeci (Kişisel Verilerin Korunması), s. 327.

¹³⁶ Kişisel veriler hukuka aykırı olarak işlendiği takdirde bu maddenin ihlali de gündeme gelmektedir. Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Anayasal Bir Hak Olarak Kişisel Verilerin Korunmasını İsteme Hakkı, s. 4-5, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/4184/Anayasal-Bir-Hak-Olarak-Kisisel-Verilerin-Korunmasini-Isteme-Hakki#:~:text=2010%20yılında%205982%20sayılı%20Kanunla,verilerin%20korunmasını%20isteme%20hakkına%20sahiptir>. (Erişim Tarihi: 25.12.2024)

¹³⁷ Küzeci (Kişisel Verilerin Korunması), s. 327.

¹³⁸ Küzeci (Kişisel Verilerin Korunması), s. 327; Özkan, s. 66.

b) Kişisel Verilerin Korunması Kanunu

95/46/EC sayılı Direktif örnek alınarak hazırlanan 6698 sayılı KVKK, kişisel verileri tanımlamakta, bu verilerin nasıl işleneceğini, nasıl saklanacağını, kimin bu hususta hangi tedbirleri alması gerektiği gibi önemli noktaları düzenlemektedir.¹³⁹ Esas olarak KVKK ile amaçlanan, kişilerin hak ve özgürlüklerinin koruma altına alınması ve kişisel verileri işleyecek kişilerce uyulması gereken kuralların konulmasıdır.¹⁴⁰ Fakat KVKK m. 14/3 uyarınca ilgili kişilerin zarar görmesi durumunda genel hükümlere başvurma hakkı da saklıdır. İlerleyen bölümlerde bu hususlar detaylı olarak inceleme alanı bulacaktır.

c) Diğer Kanunlar

TCK'nın 131. ve 140. maddeleri arasında Özel Hayata ve Hayatın Gizli Alanına Karşı Suçlar düzenlenmektedir. Bu doğrultuda, kişisel verilerin kaydedilme suçu, verilerin hukuka aykırı olarak verilmesi veya ele geçirilmesi suçu ve verileri yok etmeme suçu hüküm altına alınmaktadır. KVKK m. 17 uyarınca düzenlenen Suçlar başlıklı hüküm ile TCK'ye atıf yapılarak kişisel verilere ilişkin suçlar bakımından TCK'nın uygulanacağı bildirilmektedir. Bu sayede kanun çerçevesinde olup olmadığına bakılmaksızın kişisel verilerle alakalı her türlü haksızlık bakımından KVKK ile TCK maddeleri arasında doğrudan ilişki kurulmaktadır.¹⁴¹

¹³⁹ Yılmaz/Çavuşoğlu, s. 23-24.

¹⁴⁰ Yılmaz/Çavuşoğlu, s. 113.

¹⁴¹ Dülger (Kişisel Verilerin Korunması), s. 308.

Kişisel veriler kişilik hakkına ilişkin olduğundan medeni kanun kapsamında da koruma alanına sahiptir. Bu bakımdan TMK'nın kişiliği koruyan hükümleri olan m. 23, m. 24 ve m. 25 kapsamında kişisel verilere karşı gerçekleştirilen herhangi bir saldırı olması halinde verilerin ve kişiliğin korunabilmesi mümkün kılınmaktadır.¹⁴² Bunun yanında, özel hukuk anlamında ihlal söz konusu olmasında başvurulabilecek bir diğer kaynak ise TBK'dır. İlgili kanunun haksız fiilleri düzenleyen m. 49 ve devamı hükümleri ile borca aykırılığı düzenleyen TBK m. 112 ve devamı hükümleri aracılığıyla zararın giderilmesi istenebilmektedir. Bu hususa ilişkin detaylı anlatım ilerleyen kısımlarda yer bulacaktır.

İş hukuku bakımından ise işçinin kişisel verilerinin korunması durumu söz konusudur. İşçi ile işveren arasında gerçekleşen veri alışverişi esasen iş ilişkisi henüz kurulmadan başlamakta ve iş ilişkisinin bitiminden sonra da sürmektedir.¹⁴³ Bu kapsamda TBK m. 419/3 uyarınca işveren, iş sözleşmesi kapsamında işçinin kişisel verilerini yalnızca işçinin işe yatkınlığıyla alakalı veya hizmet sözleşmesi adına gerekli olduğu ölçüde kullanabilmektedir.

3. Sağlık Verilerine Özgü Düzenlemeler

KVKK ve GDPR kapsamında, özel nitelikli kişisel veriler başlığı altında kendisine yer verilen sağlık verileri hakkında gerek ulusal gerek uluslararası mevzuatta özel düzenlemelere yer verilmektedir. Ulusal düzeyde bakıldığında, sağlık

¹⁴² Aksoy (Kişisel Verilerin Korunması), s. 80.

¹⁴³ Küzeci (Kişisel Verilerin Korunması), s. 455.

hukukuna ilişkin olup veri işleme hususuna yer veren düzenlemeler; Hasta Hakları Yönetmeliği¹⁴⁴, Sağlık Bilgi Yönetim Sistemleri Hakkında Yönetmelik¹⁴⁵, Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu¹⁴⁶, Kişisel Sağlık Verileri Hakkında Yönetmelik¹⁴⁷, Elektronik Haberleşme Sektörüne İlişkin Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Gizliliğin Korunması Hakkında Yönetmelik¹⁴⁸ olarak sıralanabilmektedir.

Uluslararası düzenlemelere bakıldığında ise; ePrivacy Directive¹⁴⁹, HIPAA (*Health Insurance Portability and Accountability Act*)¹⁵⁰, Dünya Sağlık Örgütü (WHO) Uygulamaları¹⁵¹, UNESCO Biyoetik ve İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi¹⁵², 1981 tarihli Lizbon Hasta Hakları Bildirgesi¹⁵³, 1994 tarihli Avrupa'da Hasta Haklarının Geliştirilmesi Bildirgesi¹⁵⁴, 164 sayılı Avrupa Konseyi Biyoloji ve Tıbbın Uygulanması Bakımından İnsan Haklarının ve İnsan Haysiyetinin Korunması Sözleşmesi¹⁵⁵ gibi hasta hakları hususunda özel veri esaslarına yer veren çeşitli düzenlemeler olduğu görülmektedir.¹⁵⁶

¹⁴⁴ Resmi Gazete, S. 23420, T. 01.08.1998.

¹⁴⁵ Resmi Gazete, S. 31934, T. 25.08.2022.

¹⁴⁶ Resmi Gazete, S. 19461, T. 15.05.1987.

¹⁴⁷ Resmi Gazete, S. 30808, T. 21.06.2019.

¹⁴⁸ Resmi Gazete, S. 31324, T. 04.12.2020.

¹⁴⁹ Directive 2002/58/EC of the European Parliament and of the Council of 12 July 2002 concerning the processing of personal data and the protection of privacy in the electronic communications sector (Directive on privacy and electronic communications), O. J., L. 201, 31.07.2002.

¹⁵⁰ Health Insurance Portability and Accountability Act of 1996 (HIPAA), Office of the Assistant Secretary for Planning and Evaluation (ASPE) 1996, <https://aspe.hhs.gov/reports/health-insurance-portability-accountability-act-1996>. (Erişim Tarihi: 16.06.2025)

¹⁵¹ World Health Organization, <https://www.who.int/about>. (Erişim Tarihi: 16.06.2025)

¹⁵² UNESCO, Türkiye Milli Komisyonu Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim ve Kültür Kurumu 2005, https://www.unesco.org.tr/Content_Files/Content/Sektor/Sosyal_ve_Beseri_B/evrensel_bildirgesi.pdf. (Erişim Tarihi: 16.06.2025)

¹⁵³ Lizbon Bildirgesi, http://www.istanbulsaglik.gov.tr/w/hashak/belge/mevzuat/lizbon_bildirgesi1981.pdf. (Erişim Tarihi: 16.06.2025)

¹⁵⁴ Avrupa'da Hasta Haklarının Geliştirilmesi Bildirgesi, Amsterdam 28-10 Mart 1994, <https://www.saglikhakki.org/amsterdam1.htm>. (Erişim Tarihi: 16.06.2025)

¹⁵⁵ Oviedo Sözleşmesi ve Protokolleri, Council of Europe, Antlaşma Ofisi, <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=treaty-detail&treatynum=164>. (Erişim Tarihi: 16.06.2025)

¹⁵⁶ Bulut, s. 112-113.

C. Diğer Uluslararası Hukuki Düzenleme ve Metinler

Bahsedilmesi gereken diğer uluslararası düzenlemeler ise kronolojik olarak Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü İlkeleri, Birleşmiş Milletler Rehber İlkeleri ve Avrupa Birliği Veri Koruma Tüzüğüdür. Bu düzenlemelerin Türkiye için uygulama alanı bulup bulamayacağı hususuna aşağıdaki başlıklar altında değinilecektir.

1. Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü İlkeleri (OECD)

OECD, 1980 yılında “Özel Yaşamın Gizliliğinin ve Sınır Ötesi Kişisel Veri Dolaşımının Korunmasına İlişkin Rehber İlkeler”i kabul etmiş ve kişisel verilerin korunması adına uluslararası düzeyde ilk adım gerçekleştirmiştir.¹⁵⁷ Bununla, ulusal düzeydeki veri koruma kanunlarının birbiriyle uyumlu hale getirilmesi amaçlanmaktadır.¹⁵⁸

Bu ilkeler, kişisel verilerin toplanması, korunması ve yönetimine ilişkin genel bir rehber oluşturmakta ve temel prensipler belirlemektedir.¹⁵⁹ Rehber ilkeler hukuksal olarak bağlayıcı olmayıp ilkelerin ülkelerin iç hukuklarına aktarılması hususunda bir tavsiye niteliği taşımakta ve devletlere geniş bir takdir yetkisi tanımaktadır.¹⁶⁰ Fakat,

¹⁵⁷ Dülger (Kişisel Verilerin Korunması), s. 50; OECD Guidelines on the Protection of Privacy and Transborder Flows of Personal Data, p. 7, https://www.oecd-ilibrary.org/science-and-technology/oecd-guidelines-on-the-protection-of-privacy-and-transborder-flows-of-personal-data_9789264196391-en. (Erişim Tarihi: 22.11.2024)

¹⁵⁸ Aksoy (Kişisel Verilerin Korunması), s. 4.

¹⁵⁹ Kılınç, s. 1109-1110; OECD Guidelines, p. 7.

¹⁶⁰ Küzeci (Kişisel Verilerin Korunması), s. 129-130; Kılınç, s. 1108.

pek çok ülkenin ulusal mevzuatında, kamu ve özel sektöründe düzenleyici olarak kullanılmaktadır.¹⁶¹ Türkiye de OECD üyesi olduğundan, KVKK bu ilkelere uyumlu olarak düzenlenmiştir.

OECD Rehber İlkeleri verilerin korunmasına ilişkin olarak asgari düzeyi belirlemektedir. Bu sekiz ilke; sınırlı veri toplama, belirli bir niteliği taşıma, amacın belirliliği, sınırlı kullanım, veri güvenliği, açıklık, bireyin katılımı ve hesap verilebilirlik ilkelerinden oluşmaktadır.¹⁶² 2013 yılında yapılan bir değişiklik ile Rehber İlkeler günümüz koşulları dikkate alınarak yeniden düzenlenmiştir.¹⁶³ Veri sızıntılarının bildirilmesi ve gizlilik stratejilerinin benimsenmesi hususları yapılan değişiklikler arasındadır.¹⁶⁴

2. Birleşmiş Milletler Rehber İlkeleri

Birleşmiş Milletler tarafından 1948 yılında kabul edilen İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, 12. maddesinde özel hayatı güvence altına almaktadır.¹⁶⁵ Fakat bu madde kişisel verilerin korunması hususunu açıkça düzenlememektedir. 1990 yılında Birleşmiş Milletler tarafından “Bilgisayarla İşlenen Kişisel Veri Dosyalarına İlişkin

¹⁶¹ OECD Guidelines, p. 7-8.

¹⁶² Küzeci (Kişisel Verilerin Korunması), s. 130-131.

¹⁶³ The OECD Privacy Framework, OECD 2013, https://www.afapdp.org/wp-content/uploads/2018/06/oecd_privacy_framework.pdf. (Erişim Tarihi: 22.11.2024)

¹⁶⁴ Küzeci (Kişisel Verilerin Korunması), s. 133.

¹⁶⁵ United Nations, Universal Declaration of Human Rights, <https://www.un.org/sites/un2.un.org/files/2021/03/udhr.pdf>. (Erişim Tarihi: 07.01.2025)

Rehber İlkeleri” yayınlanmıştır.¹⁶⁶ Tavsiye niteliğinde olan bu ilkeler bağlayıcı değildir.¹⁶⁷

Bu ilkeler, üye ülkelerin hukuk kurallarında bulunması gereken asgari düzeydeki standartları ortaya koymaktadır.¹⁶⁸ Bu prensiplerin başında; hukuka uygunluk ve dürüstlük, veri güvenliği, amacın belirliliği, yasal ve meşru yollarla veri toplama, doğruluk, amacın belirliliği, sınır ötesi veri akışı, denetim ve yaptırım, ayrımcılık yapmama ilkeleri gelmektedir.¹⁶⁹ Türkiye de Birleşmiş Milletler üyesi olduğundan bu ilkelere uyum göstermesi beklenmektedir.

3. Avrupa Birliği Veri Koruma Tüzüğü (GDPR)

GDPR’nin ve KVKK’nın düzenlenmesinde öncü ve Avrupa Birliği’nin ilk kapsamlı veri koruma hukuku düzenlemesi 95/46/EC Sayılı Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Serbest Dolaşımı Bakımından Bireylerin Korunmasına İlişkin Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Konseyi Direktifidir.¹⁷⁰ Bu direktifin temel hedefi Avrupa Birliği üyesi ülkelerinin kişisel verilerin korunmasına ilişkin mevzuatlarının

¹⁶⁶ United Nations, Economic and Social Council, Guidelines for the Regulation of Computerized Personal Data Files, file:///C:/Users/PC/Downloads/E_CN.4_Sub.2_1988_22-EN.pdf. (Erişim Tarihi: 07.01.2025)

¹⁶⁷ Özkan, s. 42.

¹⁶⁸ Develioğlu, s. 10.

¹⁶⁹ Özkan, s. 42; Develioğlu, s. 10; Küzeci (Kişisel Verilerin Korunması), s. 136; Dülger (Kişisel Verilerin Korunması), s. 53.

¹⁷⁰ Directive 95/46/EC of the European Parliament and of the Council of 24 October 1995 on the protection of individuals with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, O.J., L. 281, 23.11.1995, <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31995L0046:en:html>. (Erişim Tarihi: 07.01.2025)

uyumlaştırılmasıdır.¹⁷¹ Fakat, Direktif, AB üye devlet düzenlemeleri arasındaki yeknesaklığın sağlanmasında başarılı olamamıştır.¹⁷²

2016/679 sayılı GDPR¹⁷³, 2016 yılında, teknolojinin gelişimiyle beraber ortaya çıkan yeni ihtiyaçları karşılamak adına, Avrupa Parlamentosu tarafından kabul edilerek 95/46/EC Sayılı Direktif ilga edilmek suretiyle yürürlüğe girmiştir.¹⁷⁴ GDPR ile getirilen temel değişiklikler; unutulma hakkı, veri taşınabilirliği, erişim hakkı, tasarımdan itibaren veri mahremiyeti, ihlal bildirimi, vb. olarak sıralanabilmektedir.¹⁷⁵

Bağlayıcı olan bu tüzük ile üye devletlerden beklenen, kendi iç hukuklarında tüzüğe aykırı hüküm ve uygulamalarının bulunmamasıdır.¹⁷⁶ Fakat, tüzüğün uygulama alanı geniş tutulmuş olup AB coğrafyasında yer alan fakat AB'ye üye olmayan ülkelerin AB'ye üye devletlerle temas içerisinde olması halinde tüzüğün uygulama alanı bulacağını söylemek mümkündür.¹⁷⁷

Türkiye, AB üyesi olmadığından doğrudan GDPR hükümlerine tabi değildir. Ancak, GDPR m. 3 uyarınca düzenlenen bölgesel kapsam hükmünde AB dışındaki ülkelere GDPR hükümlerinin uygulanabilmesi iki durumda öngörülmektedir. İlk durum mal veya hizmet sunumu olup AB kapsamında bulunan bireylere mal veya hizmet sunan Türk şirketlerinin, ilgili kişi ödeme yapmayacak olsa dahi, GDPR'ye tabi olmasıdır. İkinci hal ise, bireylerin davranışlarının izlenmesidir. Yani Türkiye'de yer

¹⁷¹ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve Uygulaması, s. 13; Özkan, s. 43.

¹⁷² Akıncı, A. N.: *Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü'nün Getirdiği Yenilikler ve Türk Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi, Çalışma Raporu-6*, T.C. Kalkınma Bakanlığı, İktisadi Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü, Bilgi Toplamı Dairesi Başkanlığı 2017, Yayın No: 2968, s. 10; Dülger (Kişisel Verilerin Korunması), s. 59.

¹⁷³ General Data Protection Regulation (GDPR), O.J., L. 119, 04.05.2016, <https://gdpr-info.eu/>. (Erişim Tarihi: 07.01.2025)

¹⁷⁴ Yılmaz/Çavuşoğlu, s. 24; Dülger (Kişisel Verilerin Korunması), s. 64; Akıncı, s. 13 vd.

¹⁷⁵ Dülger (Kişisel Verilerin Korunması), s. 68; Özkan, s. 52 vd.

¹⁷⁶ Dülger (Kişisel Verilerin Korunması), s. 66; Akıncı, s. 5, 14.

¹⁷⁷ Dülger (Kişisel Verilerin Korunması), s. 66.

alan bir kuruluşun AB ülkelerinde yaşayan kişilerin davranışlarını izlemesi veya verilerini işleme halinde GDPR hükümleri uygulama alanı bulmaktadır.

II. Kişisel Verilerin İşlenmesi

Kişisel verilerin işlenmesi, GDPR m. 4/2 ve KVKK m. 3/1-e uyarınca tanımlanmaktadır. GDPR veri işlenmesini, *“toplama, kaydetme, düzenleme, yapılandırma, depolama, uyarılma veya değiştirme, geri alma, danışma, kullanma, iletim yoluyla ifşa etme, yayma veya başka bir şekilde kullanıma sunma, hırsızlık veya birleştirme, kısıtlama, silme veya imha etme gibi otomatik yollarla olsun veya olmasın kişisel veriler veya kişisel veri kümeleri üzerinde gerçekleştirilen herhangi bir işlem veya işlemler dizisi”* olarak tanımlamaktadır. KVKK ise, *“Kişisel verilerin tamamen veya kısmen otomatik olan ya da herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla otomatik olmayan yollarla elde edilmesi, kaydedilmesi, depolanması, muhafaza edilmesi, değiştirilmesi, yeniden düzenlenmesi, açıklanması, aktarılması, devralınması, elde edilebilir hâle getirilmesi, sınıflandırılması ya da kullanılmasının engellenmesi gibi veriler üzerinde gerçekleştirilen her türlü işlem”* tanımını yapmaktadır. Bu bakımdan kişisel verilerin işlenmesi, kişisel veriler üzerinde yapılan her türlü işlemin karşılığıdır.

Mevzuatta yer alan tanım çerçevesinde, kişisel verilerin işlenmesi, kısaca, gerçek kişiye ait bir verinin, internete veya bir bilgisayar sistemine kaydedilmesinden başlayarak geri döndürülmeyecek şekilde silinmesi ve imha edilmesine kadar uzanan

bir süreç olarak ifade edilebilmektedir.¹⁷⁸ KVKK kapsamında yapılan tanımlama baştan sona bütün süreci kapsar niteliktedir.¹⁷⁹ Bu halde kişisel verilerin işlenmesinin, verilerin elde edilmesinden başlanarak verilerin silinmesi, değiştirilmesi, yok edilmesi, işaretlenmesi, sınıflandırılması ve anonim hale getirilmesi de dahil olmak üzere kişisel veri üzerindeki tüm işlemleri kapsayan bir üst kavram olduğunu söylemek mümkündür.¹⁸⁰ Hükümde yer alan “gibi” ifadesinden işlenmenin kapsamının bu madde hükmüyle sınırlandırılmadığı da anlaşılmaktadır.

A. Türk Hukukunda Kişisel Verilerin İşlenmesine Hakim olan İlkeler

Ulusal ve uluslararası düzenlemelerde kişisel verilerin korunabilmesi adına birtakım ilkelere yer verildiği görülmektedir. Kişisel verilerin toplanması ve işlenmesiyle ilgili genel ilkeler KVKK m. 4’te sayılmaktadır. Bunun haricinde bu ilkelere 95/46/EC sayılı AB Yönergesi m. 6, 108 sayılı Sözleşme m. 5 ve GDPR m. 5 hükümlerinde de yer verildiği görülmektedir. Bu ilkeler, somut ve katı kurallar koymamakla birlikte veri koruma düzenlemelerine uygunluğu sağlamak adına esaslar belirlemekte ve ilkelere aykırılık halinde işlemin hukuka aykırı sayılmasına neden olmaktadır.¹⁸¹ Özel nitelikli kişisel verilerin korunması ve işlenmesi bakımından da genel ilkelere uygunluk aranmaktadır.¹⁸²

¹⁷⁸ Oğuz, S.: *Kişisel Verilerin Korunması Hukukunun Genel İlkeleri*, BEYDER 2018, C. 13, S. 2, s. 128.

¹⁷⁹ Özkan, s. 83.

¹⁸⁰ Oğuz, s. 128; Yılmaz/Çavuşoğlu, s. 48.

¹⁸¹ Yücedağ, N.: *Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Kapsamında Genel İlkeler*, Kişisel Verileri Koruma Dergisi 2019, C. 1, S. 1, s. 48.

¹⁸² Kişisel Verileri Koruma Kurumu, *Özel Nitelikli Kişisel Verilerin İşlenmesine İlişkin Rehber*, s. 61.

KVKK m. 4 hükmü uyarınca genel ilkeler; hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun olma; doğru ve gerektiğinde güncel olma; belirli, açık ve meşru amaçlar ile işleme; amaç ile bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olma; öngörülen ve işlendikleri amaç için gereken süre kadar muhafaza edilme olarak belirtilmektedir. Bahsi geçen ilkeler arasında keskin bir ayırım yapmak mümkün olmayıp bir ilke bazen diğer bir ilkeye kaynak oluşturabilmekte, başka bir ilke ise diğeri için tamamlayıcı bir rol üstlenebilmektedir.¹⁸³

1. Hukuka ve Dürüstlük Kuralına Uygun Olma İlkesi

Kişisel verilerin hukuka ve dürüstlük kuralına uygun olarak işlenmesi ilkesi veri koruma hukukunun ana ve diğer ilkelere kaynaklık eden ilkesidir. Zira bu ilkeye aykırı işlem halinde diğer maddelerin de ihlali mevzu bahis olmaktadır.¹⁸⁴ Benzer olarak, KVKK m. 4 uyarınca sayılan diğer dört ilkenin ihlali halinde de bu ilke ihlal edilmiş olmaktadır.¹⁸⁵

Hukuka uygunluk ilkesinde maksat, işleme faaliyetinin mevcut kanun hükümlerine, hukuksal düzenlemelere ve diğer mesleki davranış kuralları gibi özel hukuki metinlere aykırı olmamasıdır.¹⁸⁶ Burada yer alan hukuka uygunluk ifadesi yalnızca dar anlamda kanuni düzenlemeler olarak değil geniş anlamda hukuki düzenlemeler olarak yorumlanmalıdır.¹⁸⁷

¹⁸³ Oğuz, s. 129.

¹⁸⁴ Çakırkaptan, T. Ç.: *Kişisel Verilerin Korunması Hukukunun Genel İlkeleri*, İstanbul Barosu Dergisi 2022, C. 96, S. 2, s. 226.

¹⁸⁵ Özkan, s. 85.

¹⁸⁶ Kılınç, s. 1124.

¹⁸⁷ Küzeci (Kişisel Verilerin Korunması), s. 229.

AY m. 20/3 uyarınca özel hayatın gizliliği ve korunması başlığı altında düzenlenen kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı ile bu verilerin ancak kanunda düzenlenen hallerde veya kişinin açık rızasının olduğu hallerde işlenebileceği düzenlenmektedir. Bu bakımdan kişisel ve özel nitelikli kişisel verilerin işleme şartlarını düzenleyen KVKK m. 5 ve m. 6 hükümlerinde yer alan şartlara uyulmadığı takdirde de hukuka aykırılık söz konusu olmaktadır.

Dürüstlük kuralı hukukumuzda TMK m. 2 hükmünde düzenlenmektedir. Bu hükme göre, ilgili kişinin, haklarını kullanırken ve borçlarını ifa ederken dürüst davranması gerekmektedir. Bu kuralın amacı ve ölçütü, bu işlemlerde, namuslu, dürüst, makul ve orta zekalı bir kimsenin benzer olaylardaki davranışının esas alınmasıdır.¹⁸⁸ Kişisel verilerin korunması hukuku bağlamında değerlendirildiğinde TMK’da düzenlenen dürüstlük kuralı ile KVKK kapsamında bildirilen dürüstlük kuralının aynı olup olmadığı hususunda öğretide görüş ayrılığı mevcuttur.¹⁸⁹

Dürüstlük ilkesi, ilgili kişinin bilgilendirilmesi yükümlülüğüyle de yakından ilişkilidir. Bu kapsamda aydınlatma yapılmaksızın veri toplanmaması ve işlenmemesi,

¹⁸⁸ Oğuzman, M. K./Barlas, N.: Medeni Hukuk, 30. Bası, İstanbul 2024, s. 279.

¹⁸⁹ Yücedağ, s. 49; Dürüstlük kuralının, TMK m. 2 kapsamında düzenlenen dürüst davranma ilkesinin karşılığı olduğunu düşünen görüşe göre, ilgili hükmün amacı, tüm yasa ve sözleşme hükümlerinin dürüstlük kuralı çerçevesinde yorumlanmasını sağlamaktır. Özkan, s. 86; Burada önemli olan, veri işlemenin amacının aşılmasıdır. Özcan, s. 86; KVKK ve TMK’da düzenlenen dürüstlük ilkesinin farklı olduğunu belirten görüşe göre ise bu ilke, veri sorumlularının veri işleme faaliyeti esnasında adil davranmakla yükümlü olduklarına dair bir düzenlemedir. Oğuz, s. 132; Çekin, s. 70; Buna göre, veri sahibinin menfaat ve beklentileri veri işleme faaliyeti boyunca göz önünde bulundurulmalıdır. Bu doğrultuda veri sorumlusunun amaca uygun en az miktarda veriyi toplaması (veri minimizasyonu/*data minimization*) ve ihtiyaç duyulmayan verileri işlemekten kaçınması gerekmektedir. Çakırkaptan, s. 227; Oğuz, s. 132; Kulular İbrahim/Gökdaş, s. 550; Yüksel, s. 2; Benzer olarak, veri sahibinin de veri sorumlusunun çıkarlarını ve beklentilerini kabul etmesi ve işlemeyi engelleyici harekette bulunmaması gerekir. Özcan, s. 45; Bu ilke ile amaçlanan, haklı menfaat ile haklı beklenti arasındaki dengeyi kurmaktadır. Çekin, s. 70.

verinin haksızlığa neden olacak şekilde kullanılmaması ve toplanma amacının aşılması gerekliliği vurgulanmaktadır.¹⁹⁰

Şeffaflık unsuru ise KVKK m. 4'te açıkça düzenlenmemiş olup GDPR m. 5/1-a uyarınca bu ilke kapsamında değerlendirilmektedir.¹⁹¹ GDPR uyarınca şeffaflık, kamuya veya veri sahibine yönelik bilgilerin kısa, kolay anlaşılabilir ve kolay erişilebilir, açık ve sade bir dille sahip olmasını ifade etmektedir.¹⁹² Şeffaflığın kişisel verilerin toplanması, kullanılması ve işlenmesinin her aşamasında sağlanması ve verileri işlenen kişilerin, bu verilerin ne şekilde kullanılacağını bilmesi gerekmektedir.¹⁹³

Örneğin, hastaların sağlık verilerini işleyen bir özel hastane yönetim sisteminin acil serviste hastaları önceliklendirmek için eğitilmesi durumunda sistemin yaşlı ve kronik hasta bireyleri daha düşük öncelikte değerlendirerek ayrımcılığa neden olması verilebilir. 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu m. 3/2 uyarınca, sağlık durumuna, engellilik ve yaş temellerine göre ayrımcılık yapılmasının yasak olduğu bildirilmektedir.¹⁹⁴ Bireyler, başvurdukları kuruluştaki tarafsız ve objektif bir muameleye tabi tutulacaklarını düşünmekte iken yapay zekâ sistemlerinin adaletsiz ve eşitsiz tutumu nedeniyle kişilik hakkı ihlali söz konusu olabilmektedir.

Ek olarak, hastalar hangi verilere dayalı olarak sıralandıklarını bilmediklerinden şeffaf bir tutum sergilenmediği de aşikardır. Zira şeffaflık olmadığı takdirde, hastalar bilgi sahibi olmadıklarından kendilerine uygulanan ayrımcılık

¹⁹⁰ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, 100 Soruda Kişisel Verilerin Korunması Kanunu, s. 33, <https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/185c2130-8070-4b2b-a91c-1d48322ca352.pdf>, (Erişim Tarihi: 18.06.2025)

¹⁹¹ Develioğlu, s. 44-45; Zor, s. 76.

¹⁹² GDPR, *Recital*, par. 39 and 58.

¹⁹³ Turgut Bilgiç, s. 258; Küzeci (Sağlık), s. 492.

¹⁹⁴ Resmi Gazete, S. 29690, T. 06.04.2016.

hususunda itiraz etme haklarının da bilincinde olamayacaklardır.¹⁹⁵ Dolayısıyla veri sahiplerinin sağlık verileri üzerinde kontrol sahibi olabilmesi için şeffaflık ve açıklanabilirlik prensibine daha çok önem verilmesi gerekmektedir.¹⁹⁶ Bu hususta, işlenen verilerin neye göre ve nasıl işlendiğine yönelik hesap verilebilirlik prensibini de destekleyen sistemler kurulmalıdır. Bu bakımdan, sağlık alanında kullanılacak bir yapay zekâ sisteminin bahsi geçen ilkeyle uyumluluğunun sağlanabilmesi adına makine öğrenmesi sürecinin başlangıç anından itibaren Kişisel Verileri Koruma Kurulu tarafından düzenli olarak denetimin sağlanması gerekmektedir.¹⁹⁷ Henüz bu sistemlerin kullanımı yaygınlaşmadığından ve bazı sonuçlar öngörülemez olduğundan veriler doğrultusunda karar alınmadan önce ise işlemin mutlaka bir insan tarafından kontrol edilmesi de şarttır.

2. Doğru ve Gerektiğinde Güncel Olma İlkesi

Doğru ve gerektiğinde güncel olma ilkesi, kişisel verilerin gerçeğe uygun şekilde işlenmesi anlamına gelmektedir. Verinin doğru olup olmaması ilgili kişinin toplum içerisindeki görünüşünü ve izlenimini etkileyeceğinden sosyal hayat açısından büyük

¹⁹⁵ Özçelik, s. 98; Büyüksağış, E.: *Yapay Zeka Karşısında Kişisel Verilerin Korunması ve Revizyon İhtiyacı*, YÜHFD 2021, C. 18, S. 2, s. 535-536.

¹⁹⁶ European Comission, Ethics guidelines for trustworthy AI, 2019; Küzeci (Sağlık), s. 496; European Union, Regulation of the European Parliament and of the Council on the European Health Data Space and Amending Directive 2011/24/EU and Regulation (EU) 2024/2847, p. 64; T.C. Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi, Ulusal Yapay Zeka Stratejisi, 2021-2025, s. 61; Abudureyimu, Y./ Oğurlu, Y.: *Yapay Zeka Uygulamalarının Kişisel Verilerin Korumasına Dair Doğurabileceği Sorunlar ve Çözüm Önerileri*, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 2021, C. 20, S. 41, s. 774; Burhan, B. T.: *Yapay Zeka Sistemlerinde Veri Koruma Yaklaşımları*, Kişisel Verilerin Korunmasına Uzman Bakış Uzmanlık Tezleri Derleme Çalışması, KVKK Yayınları 2023, s. 440.

¹⁹⁷ Güçlütürk, s. 298.

önem arz etmektedir.¹⁹⁸ Bu doğrultuda veri sorumlusu, verileri doğru, hatasız ve güncel tutmak adına kendisinden beklenen özeni göstermelidir.¹⁹⁹

İlke uyarınca ilgili kişilerin verileri üzerinde gerekli güncellemeler yapılmalı ve doğruluğu düzenli olarak kontrol edilmelidir.²⁰⁰ KVKK m. 11/1-d uyarınca, kişisel verilerin hatalı ya da eksik işlenmesi durumunda verilerin düzeltilmesinin talep edilebileceği belirtilmektedir. Bu ilkeyle amaçlanan, veri işleme sürecinde yaşanabilecek hataların engellenmesi, engellenememesi durumunda ise hatanın düzeltilmesidir. Bu husus, AY'deki düzeltme hakkıyla da ilişkilidir.²⁰¹ Zira, AY m. 32 ile kişinin kendisiyle alakalı gerçeğe aykırı yayınlar yapılması halinde düzeltme hakkına sahip olacağı bildirilmektedir.

Fakat hukukumuzda veri sorumlularının kişisel verileri düzenli olarak güncelleme ve verilerin doğruluğunu kontrol etme zorunluluğu bulunmamaktadır.²⁰² Bu tür bir yükümlülük mevzuatta açıkça düzenlenmemektedir. Aksi halde bütün kişisel verilerin doğruluğunun ve güncelliğinin kontrol yükümlülüğü, veri sorumlusu açısından oldukça ağır bir sorumluluk teşkil edecektir.²⁰³ Bu bakımdan veri sorumlusunun makul derecede dikkat ve özeni göstermesi halinde bu ilkeye uygun davrandığı kabul edilmektedir.²⁰⁴ Ancak, verinin doğru ya da güncel olmaması ilgili kişiyi mağdur edecek nitelikte ise bu durumda doğruluk ve güncellik sağlanmalı, periyodik güncelleme veya silme işlemleri yapılmalıdır.²⁰⁵

¹⁹⁸ Yücedağ, s. 50.

¹⁹⁹ Çekin, s. 81.

²⁰⁰ Egemen, s. 119.

²⁰¹ Egemen, s. 120.

²⁰² Yücedağ, s. 52.

²⁰³ Çakırkaptan, s. 228.

²⁰⁴ Çakırkaptan, s. 228.

²⁰⁵ Yücedağ, s. 52.

Yapay zekâ sistemlerinde kullanılan verilerin yanlış ve geçmiş bilgiler olması halinde çıktının doğru ve isabetli olma ihtimali de olumsuz olarak etkilenebilmektedir.²⁰⁶ Bu sistemler büyük miktarda veri kullanmasına rağmen tek bir yanlış verinin bile çıktılar üzerinde istatistiksel anlamda hata payının artmasına sebep olması söz konusudur.²⁰⁷ Bu halde, sağlık sigortası primlerinin belirlenmesi veya hastaların tıbbi geçmişlerine ve semptomlarına uygun olarak hastalık tanısı konulması durumlarında doğruluk ve güncellik oldukça önemlidir. Örneğin, kişinin hamile olduğunun yeni sağlık kayıtlarına işlenmemesi ve hasta olarak başvurduğu hastanede yapay zekâ sisteminin hamileliği tehlikeye atacak türden bir ilaç tavsiye etmesi söz konusu olabilir. Bu durum bir hekim tarafından kontrol edilmediği veya ihmal edildiği takdirde netice vahim olabilecektir. Dolayısıyla veri sorumlularının, aktif özen yükümlülükleri gereği, yapay zekâ sistemlerinin güncelliğini düzenli olarak kontrol etmeleri gerekmektedir.

3. Belirli, Açık ve Meşru Amaçlar İçin İşlenme İlkesi

Kişisel verilerin işlenebilmesi adına uyulması gereken bir diğer ilke ise işlemenin belirli, açık ve meşru amaçlar için gerçekleşmesidir. Bu ilke uyarınca, işleme faaliyetinin ilgili kişi tarafından açıkça anlaşılabilmesi, işlemenin hangi kanuni dayanak uyarınca işlendiğinin tespit edilebilmesi, faaliyetin amacını belirtilen detayların gösterilmesi gerekmektedir.²⁰⁸ Yani, veri sorumlusunun kişisel verileri

²⁰⁶ Güçlütürk, s. 299.

²⁰⁷ Güçlütürk, s. 300.

²⁰⁸ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, 100 Soruda Kişisel Verilerin Korunması Kanunu, s. 35.

işleyerek amaçladığı hedef detaylıca bilinebilmelidir.²⁰⁹ Bu sayede hukuka uygunluğun sağlanıp sağlanmadığı tespit edilmektedir.

Amacın belirli olması, veri sorumlusunun hangi veriyi işleyip işlemeyeceğine karar vermesi ve işlenecek verilerin de ne amaçla işleneceğinin belli olması anlamına gelmektedir.²¹⁰ Açık amaç ise verisi işlenen ilgili kişinin anlamasını güçleştirmeyecek, muğlak, genel ve varsayımsal ifadelerin kullanılmamasıdır.²¹¹ Veri sorumlusunun veri işleme faaliyetini gerçekleştirmesinin yürütülen iş veya hizmetle alakalı ve işlemenin zorunlu olması ise meşruluk ilkesinin uzantısıdır.²¹² Meşru bir amaç için işleme faaliyetinin yasal bir zeminde gerçekleştirilmesi ve yükümlülüklerin yerine getirilmesi gerekmektedir.²¹³ Bu doğrultuda ilgili kişiye usulüne uygun, açık bir aydınlatma yapılması gerekmektedir.²¹⁴

Sağlık verilerinin işlenmesi açısından ise KSVY m. 16 uyarınca bilimsel amaçlarla işlenmenin önü açılmıştır. Anonim hale getirilen kişisel sağlık verileri ile kişilerin kişilik hakkı ve özel hayatlarının gizliliği ihlal edilmemek şartıyla bilimsel çalışma yapılabilmektedir.

Hastaların sağlık verileri, yapay zekâ sistemleri aracılığıyla da işlenebilmektedir. Fakat, hasta verilerinin aydınlatma yapılmaksızın ve rıza alınmaksızın ticari amaçlar için ilaç şirketleriyle veya özel sağlık sigortası şirketleriyle paylaşılması durumunda

²⁰⁹ Dülger (Kişisel Verilerin Korunması), s. 116.

²¹⁰ Dülger (Kişisel Verilerin Korunması), s. 117.

²¹¹ Çakırkaptan, s. 229.

²¹² Kişisel Verileri Koruma Kurumu, 100 Soruda Kişisel Verilerin Korunması Kanunu, 2019, s. 37.

²¹³ Küzeci (Kişisel Verilerin Korunması), s. 232; Özel hastanelerin talep yaratmaya yönelik olarak reklam mahiyetinde tanıtım yapmasının ve veri işleme amacının hukuka uygun olmayıp meşru bir amaç taşımadığı hk. Kurul kararı için bkz. Kişisel Verilerin Korunması Kurulu, “Bir hastanenin reklam ve tanıtım faaliyetleri kapsamında sağlık verileri de dahil kişisel verilerin işlenmesine ilişkin olarak hastalardan açık rıza almasının hukuka aykırı olduğuna yönelik ihbar hakkında” Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 11/05/2023 tarihli ve 2023/787 Sayılı Kararı, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/7692/2023-787>. (Erişim Tarihi: 09.01.2025)

²¹⁴ Özkan, s. 88.

bu ilke ihlal edilmiş olacaktır. Böylesi bir durumda, örneğin sigorta şirketi, kişinin beyan etmediği bir rahatsızlığını hastane aracılığıyla hem hukuka aykırı olarak hem de işlenme amacı aşarak öğrenmiş olacaktır. Bu durum, kişinin ödeyeceği prim oranının artmasına veya rahatsızlığının sigorta şirketi tarafından kapsam dışı bırakılmasına sebep olabilecektir. Bu kapsamda veri sorumluları tarafından açık ve şeffaf bir aydınlatma yapılması şarttır. Zira hastaların neye rıza gösterdiklerinin bilincinde olması gerekmektedir.²¹⁵

4. Amaç ile Bağlantılı, Sınırlı ve Ölçülü Olma İlkesi

Bu ilke belirli, açık ve meşru amaçlar için işlenme ilkesi ile benzerlik göstermektedir. Fakat burada, kullanılan kişisel verinin miktarı, niteliği ve amaca uygun olması farklılık arz etmektedir.²¹⁶ GDPR bakımından bu husus veri minimizasyonu ilkesi olarak da anılmaktadır.²¹⁷

Bu ilke bağlamında hedeflenen amaç için yeterli miktarda veri toplanmalı, veriler yalnızca toplanma amacı kapsamında kullanılmalı ve amacın dışına çıkan hallerde veri işlenmemelidir.²¹⁸ Amaç ile işlenen veri arasında uygun bir denge kurulması şarttır.²¹⁹ Kişisel veri kullanılmadığı halde de belirlenen amaca ulaşılabileceği anlaşılıyorsa veri kullanılmaması gerekmektedir.²²⁰ Hedefe ulaşılması için veri işlenmesi zaruri bir

²¹⁵ Badur, E.: *Yapay Zeka Sistemleri Kullanılarak Yapılan İşleme Faaliyetlerinde Kişisel Verilerin Korunması*, SÜHFD, C. 32, S. 4, s. 2547-2548.

²¹⁶ Dülger (Kişisel Verilerin Korunması), 116.

²¹⁷ Özkan, s. 90; GDPR m. 5/1-c.

²¹⁸ Dülger (Kişisel Verilerin Korunması), s. 127.

²¹⁹ Özkan, s. 91.

²²⁰ Küzeci (Kişisel Verilerin Korunması), s. 237.

durum teşkil ettiği takdirde ise veri ekonomisi yaklaşımına uygun olarak minimum veri miktarı kullanılmalıdır.²²¹

Örneğin, kişilerin sağlık verilerini analiz eden giyilebilir bir sağlık uygulaması, kişinin alışveriş bilgisi gibi günlük aktivitelerini toplamaya başladığı takdirde veri işleme amacının ve sınırının aşıldığı söylenebilir. Zira, kişilerin verileri üzerinde belirli bir kontrol imkânına sahip olabilmesi için veri işleme faaliyetinin amaç ile bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olması aranmaktadır.²²² Bu hususta veri minimizasyonu sağlanması gerekmekte ve yalnızca veri sorumlusu tarafından bildirilen amaç doğrultusunda veri işlenmesi sağlanmalıdır.²²³ Yapay zekâ uygulamalarının geliştirilmesi esnasında da veri kullanımının asgari düzeye indirilmesi ve verilerin mutlaka anonim hale getirilerek veya takma adlar ile işlenerek kullanılması sağlanmalıdır.²²⁴

Bu ilke başlığı altında, GDPR m. 5/2’de düzenlenen hesap verilebilirlik (*accountability*) ilkesinden de bahsedilmesi uygun olacaktır.²²⁵ Bu husus sorumluluk prensibi olarak da anılıp veri sorumlusunun veri işleme ilkelerine uygun hareket ettiğine ilişkin sorumluluk taşıdığını belirtmektedir.²²⁶ Bu halde, veri işleme faaliyetinin her aşamasında veri sorumlusunun hesap verilebilir olup olmadığı değerlendirilmektedir.²²⁷

²²¹ Küzeci (Kişisel Verilerin Korunması), s. 237.

²²² Güçlütürk, s. 303.

²²³ Güçlütürk, s. 304.

²²⁴ European Union, Regulation of the European Parliament and of the Council on the European Health Data Space and Amending Directive 2011/24/EU and Regulation (EU) 2024/2847, p. 67; Turgut Bilgiç, s. 263; Badur (Yapay Zekâ), s. 2550-2551; Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Yapay Zekâ Alanında Kişisel Verilerin Korunmasına Dair Tavsiyeler, s. 12-13; Burhan, s. 434.

²²⁵ Oğuz, s. 129.

²²⁶ Develioğlu, s. 51; Çekin, s. 13-14; Dülger (Kişisel Verilerin Korunması), s. 139.

²²⁷ Dülger (Kişisel Verilerin Korunması), s. 139.

5. Amaç İçin Gerekli Süre Kadar Muhafaza Edilmesi İlkesi

Kişisel verilerin amaç için öngörülen süreden daha uzun süre tutulmaması gerekmektedir. Veri sorumluları, bu bağlamda öncelikle mevzuatta öngörülmüş bir süre varsa buna uymalıdır.²²⁸ Bir süre öngörülmemiş olması halinde ise somut olayın özelliklerine göre bu süre belirlenmelidir. Zira bu ilkenin gerekliliği hem veri güvenliğinden hem de verilerin bir gün gerekmesi ihtimali nedeniyle depolanmasından kaynaklanmaktadır.²²⁹ Verilerin, veri sorumlusunun hakimiyetinde belirsiz ve sınırsız bir süre kalmasının önüne geçilmeye çalışılmaktadır.²³⁰ Amacın gerçekleşmesi halinde de verilerin silinmesi, yok edilmesi veya anonim hale getirilmesi gerekmektedir.²³¹ Bu da unutulma hakkının bir gereğidir.

Makine öğrenmesinin kullanımı için büyük miktarda verinin kullanılması ve sistem nezdinde kaydedilmesi kaçınılmazdır. Bu sayede, hastalıkların tedavisi ve teşhisi için öneriler geliştirilmekte ve sağlık yönetim sistemleri ilerlemektedir. Ancak bu durum, amaç için gereken süre kadar muhafaza edilme ilkesi ile çelişmektedir.²³² Bu ilkenin, yapay zekâ sistemleri için gerekli olan makine öğrenmesini işlevsiz kılması nedeniyle bu hususta, gerekli özen ve denetim yükümlülüklerine uygunluğun sağlanması adına bir istisna yapılması gerekmektedir. Bu mümkün değil ise saklama süresi ve amaçlar netleştirilmeli ve hastaya bilgi verilmelidir.

²²⁸ Çakırkaptan, s. 230.

²²⁹ Küzeci (Kişisel Verilerin Korunması), s. 245; Özkan, s. 93.

²³⁰ Özkan, s. 92.

²³¹ Çakırkaptan, s. 230; Kişisel Verileri Koruma Kurumu, 100 Soruda Kişisel Verilerin Korunması Kanunu, s. 39-40.

²³² Güçlütürk, s. 308.

Veri güvenliği hususunu ilgilendiren ve GDPR m. 5/1-f kapsamında düzenlenen bir başka ilke ise bütünlük ve gizlilik ilkesidir. Bu ilke, verilerin uygun ortamda işlenmesini; yetkisiz ve hukuka aykırı işlenmesi veya kazara kaybolması, imha edilmesi veyahut hasara uğraması durumlarının gerçekleşmemesi için gerekli bütün teknik ve organizasyonel tedbirlerin alınmasını ifade etmektedir. Örnek olarak, bir sağlık kuruluşunun, hastalara ilişkin sağlık verilerinin yalnızca o hastayla ilgilenen sağlık profesyonelinin erişebilmesini sağlayacak organizasyonel bir tedbir veya takma ad kullanması yöntemi gibi bir tedbir (psödonimleştirme/*pseudonymization*) alması verilebilmektedir.²³³

B. Kişisel Verilerin İşlenmesinin Şartları

Otomatik ya da otomatik olmayan yollarla kişisel verilerin işlenmesi hususu hukukumuzda KVKK m. 3/1-e ile tanımlanarak m. 5 uyarınca düzenleme alanı bulmaktadır. İlgili maddenin birinci fıkrası uyarınca kural, kişisel verilerin ilgili kişinin açık rızası alınmaksızın işlenememesidir. Bu halde açık rızanın veri işleme faaliyetini hukuka uygun hale getirdiğini söylemek mümkündür.²³⁴ Veri işleme faaliyeti, ilgili kişinin rızası ile meşru hale geldiğine göre, rıza kavramının hukuk

²³³ Turgut Bilgiç, s. 259; Develioğlu, s. 50; Henkoğlu, T.: *Kişisel Verileriniz Ne Kadar Güvende? Bilgi Güvenliği Kapsamında Bir Değerlendirme*, Arşiv Dünyası Dergisi 2017, S. 18-19, s. 53.

²³⁴ Çelikel, S: *Kişisel Verilerin İşlenmesinde, Açık Rıza Hukuka Uygunluk Nedeninin, 95/46 Sayılı Direktif ve GDPR'la Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi*, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi 2021, S. 17, s. 163; Küzeci (Kişisel Verilerin Korunması), s. 264; Özkan, s. 94-95, Dülger (Kişisel Verilerin Korunması), s. 214-215; Han, I. A.: *Kişisel Verilerin İşlenmesi Bağlamında Hukuka Uygunluk Sebebi Olarak Veri Sahibinin Rızası*, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 2019, S. 1, s. 434; Bodur, P: *Kişisel Verilerin İşlenmesi, Silinmesi, Yok Edilmesi ve Anonim Hale Getirilmesi*, İstanbul Barosu Dergisi 2022, C. 96, S. 2, s. 246; GDPR m. 4/5.

düzenindeki yerinin açıklanması ve değerlendirilmesi önem arz etmektedir. Bu hususa özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi bölümünde detaylıca yer verilecektir.

C. Özel Nitelikli Kişisel Verilerin İşlenmesi

Özel nitelikli kişisel veriler, insanın kişiliğine ve mahremiyetine ilişkin olduğundan bu verilerin korunması ve işlenmesi özel düzenlemelere tabi tutulmaktadır. Bu sayede hem insan onuru hem de kişiliğin geliştirilmesi hakkı güvence altına alınmaktadır.²³⁵ Hassas içeriğe sahip bu verilerin işlenmesi durumunda maddi ve manevi zararlar ortaya çıkabileceğinden bu tür verilerin işlenmesinde çeşitli önlemlerin alınması gerekmektedir.²³⁶ Bu durumda bu verilerin işlenmesi sebebiyle meydana gelebilecek zarar ile yarar arasında denge kurulması gerekmekte olup bazı verilere daha yüksek oranda koruma tanınması kaçınılmazdır.²³⁷ Bu bağlamda, en sıkı kuralların öngörüldüğü verilerin cinsel hayata ve sağlığa dair veriler olduğunu söylemek mümkündür.²³⁸ Zira, KVKK m. 6 kapsamında özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi kural olarak yasak olup Hasta Hakları Yönetmeliği m. 23 uyarınca sağlık bilgilerinin müsaade edilen haller dışında açıklanamayacağı yani işlenemeyeceği belirtilmektedir.

²³⁵ Bulut, s. 122; Turan Başara (Özel Nitelikli Kişisel Veriler), s. 62.

²³⁶ Turan Başara (Özel Nitelikli Kişisel Veriler), s. 62.

²³⁷ Dülger (Sağlık Hukuku), s. 52; Çekin, s. 113.

²³⁸ Bulut, s. 126.

1. 12 Mart 2024 tarihli 7499 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Uyarınca Yapılan Değişiklikler

12 Mart 2024 tarihli 7499 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun uyarınca KVKK'nın özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesini düzenleyen 6. maddesinde değişiklikler yapılmıştır.²³⁹ Özel nitelikli kişisel verilerin neler olduğunun sayıldığı 1. fıkra eski haliyle muhafaza edilmiştir. İşlenmeye ilişkin olarak ise özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesinin yasak olduğu hususu korunarak, bu durumun yalnızca ilgilinin açık rızasına bağlı olması hususu kaldırılmıştır. Madde hükmündeki işleme dayanakları, GDPR ve içtihatlar göz önünde bulundurularak yeniden düzenlenmiştir.²⁴⁰ Anılan değişiklik sonucu artık açık rıza ve diğer işleme nedenleri arasında bir üstünlük gözetilmemiştir.

KVKK m. 6/3 uyarınca, verilerin işlenmesi için gerekli şartların başında ilgilinin açık rızası gelmektedir. Ardından, 3. fıkranın b bendinde kanunlarda öngörülme ifadesine “açıkça” ibaresi eklenmiştir. Bu değişiklik sonucu 5. maddeye uyum sağlanmış olup sağlık ve cinsel hayata ilişkin veri işleme faaliyetinin hukuki sebeplerinden biri de açıkça kanunlarda öngörülme şartı olmuştur.²⁴¹ C bendi ise yine kanunun 5. maddesinde yer alan fiili imkânsızlık durumunu düzenlemektedir. Ç ve d bentlerinde yer alan düzenlemeler ise sırasıyla verilerin alenileştirilmesini ve bir hakkın tesisi, kullanılması veya korunması için zorunluluğu ele almaktadır. E bendi ise aşağıda detaylı bahsedilecek olan sır saklama yükümlülüğü altında bulunan kişiler

²³⁹ Resmi Gazete, S. 32487, T. 02.03.2024.

²⁴⁰ Bu maddenin GDPR m. 9/2-h ile uyumlu olduğunu söylemek mümkündür; Turan Başara (Özel Nitelikli Kişisel Veriler), s. 62; Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nda Yapılan Değişiklikler, Bülten, S. 4, “Kişisel Verilerin Korunması İnsan İçin Temel Bir İhtiyaçtır”, Prof. Dr. Faruk Bilir ile Röportaj, s. 14, <https://kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/4eba766b-7425-4cd4-97f5-cb09c4cf4ef9.pdf>. (Erişim Tarihi: 13.01.2025)

²⁴¹ Turan Başara (Özel Nitelikli Kişisel Veriler), s. 66.

ya da yetkili kurum ve kuruluşlar tarafından işleme hususunu ele alan maddedir. F ve d bentlerinde de kısaca iş alanındaki hukuki yükümlülüklerin yerine getirilmesi ve siyasi, felsefi, dini veya sendikal amaçlarla kurulan vakıf, dernek ve diğer kâr amacı gütmeyen kuruluşların tâbi oldukları mevzuata uygun olması halleri düzenleme alanı bulunmaktadır.

Maddenin son fıkrasında ise Kurul tarafından belirlenen yeterli önlemlerin alınması şartı muhafaza edilmiştir. Özel Nitelikli Kişisel Verilerin İşlenmesinde Veri Sorumlularınca Alınması Gereken Yeterli Önlemler ile ilgili Kurul Kararı uyarınca bu husustaki bazı tedbirler bildirilmiştir.²⁴²

2. Kişisel Sağlık Verilerinin İşlenmesi

Tıp mesleğine mensup sağlık çalışanları ve kamu veya özel sağlık kurum ve kuruluşları işletenleri, hastalıkların tanı, teşhis ve tedavi süreçleri boyunca ilgili kişilerin sağlık verilerini kullanmakta, toplamakta ve işlemektedir.²⁴³ Bu bağlamda sağlık verilerinin korunması, hastanın özel hayat gizliliğini ve hekimin sır saklama yükümlülüğünü gündeme getirmektedir.²⁴⁴ Sır saklama yükümlülüğü çerçevesinde, hastanın bilgileri, gizli tutulmasında yarar olan bütün bilgilerden oluşmaktadır.²⁴⁵

²⁴² Özel Nitelikli Kişisel Verilerin İşlenmesinde Veri Sorumlularınca Alınması Gereken Yeterli Önlemler ile ilgili Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 31/01/2018 Tarihli ve 2018/10 Sayılı Kararı, T. 31.01.2018, K. 2018/10, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/4110/2018-10>. (Erişim Tarihi: 13.01.2025)

²⁴³ Bayraktar, M: *Kişisel Sağlık Verilerinin İşlenmesi ve Korunması*, Marmara Üniversitesi 2022, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, s. 70.

²⁴⁴ Dülger (Sağlık Hukuku), s. 59.

²⁴⁵ Dülger (Sağlık Hukuku), s. 59.

Sağlık alanında sır saklama yükümlülüğü altında bulunan kişiler Tıbbi Deontoloji Nizamnamesinin 4. maddesi uyarınca, hekim ve diş hekimi olarak belirtilmektedir.²⁴⁶ Ayrıca, CMK m. 46/1-b ile hekimlerin, diş hekimlerinin, ebelerin, eczacıların ve hatta bunların yardımcılarının ve diğer tıp meslek veya sanatları mensuplarının sır saklama yükümlülüğünü haiz kişiler oldukları ve bu kişilerin tanıklıktan çekinebilecekleri bildirilmektedir.²⁴⁷ Türk Tabipleri Birliğinin Hekimlik Meslek Etiği Kuralları m. 9 gereğince de bu yükümlülük düzenleme alanı bulmaktadır.²⁴⁸ Ek olarak, Sigortacılık Kanunu m. 31/A uyarınca sigortacılık sektöründe iş görenlerin de sır saklama yükümlülüğünü haiz olduğu bildirilmektedir.²⁴⁹ Bahsi geçen kişilerin yapay zekâ sistemleri aracılığıyla kanunda belirtilen şartlar altında veri işlemleri mümkündür.

a) Açık Rıza Şartı

Özel nitelikli kişilerin işlenebilmesi için ilk şart ilgilinin açık rızasıdır. KVKK m. 3/1-a uyarınca tanımlanan açık rıza, ilgili kişinin hür iradesiyle, belirli bir konu hakkında bilgilendirilmiş olma şartıyla vermiş olduğu onaydır.²⁵⁰ GDPR m. 4/11'e göre ise ilgili kişinin, beyan veya açık bir olumlu eylemle onay verdiğini gösterir, özgürce verilmiş, belirli, bilgilendirilmiş ve açık bir göstergedir. Bu, veri öznesinin verileri üzerindeki denetimi sağlayabilmesi için önemlidir.²⁵¹

²⁴⁶ Resmi Gazete, S. 10436 T., 19.02.1960.

²⁴⁷ Küzeci (Kişisel Verilerin Korunması), s. 570; Dülger (Kişisel Verilerin Korunması), s. 335.

²⁴⁸ Türk Tabipleri Birliği Yayınları, Hekimlik Meslek Etiği Kuralları 2012, https://www.ttb.org.tr/kutuphane/h_etikkural.pdf. (Erişim Tarihi: 18.06.2025)

²⁴⁹ Resmi Gazete, S. 26552, T. 14.06.2007.

²⁵⁰ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Açık Rıza, s. 3, <https://kvkk.gov.tr/yayinlar/AÇIK%20RIZA.pdf>. (Erişim Tarihi: 15.01.2025); Article 29 Working Party's Guidelines on Consent Under Regulation 2016/679, p. 18; Çelikel (Açık Rıza), s. 163.

²⁵¹ Küzeci (Sağlık), s. 492; Küzeci (Kişisel Verilerin Korunması), s. 393.

Açık rıza için dikkat edilmesi gereken ilk husus, belirli bir konuya ilişkin olmadır. Bu şart, veri sahibinin rızasını verdiği konunun belirli olması ve o konu ile sınırlı olması anlamına gelmektedir.²⁵² Yani konunun ucu açık, sınırsız ve belirsiz bir konuya ilişkin olmaması gerekmektedir.²⁵³ Bu doğrultuda kişiye, sağlık verilerinin yapay zekâ sistemleri aracılığıyla belirli bir amaç dahilinde işleneceğine dair bir bilgilendirme yapılması ve rızanın da bu belirli konu ile sınırlı olacak şekilde verilmesi aranmaktadır.

İkinci husus ise rızanın bilgilendirmeye dayanması olup bu şart, veri sorumlusunun aydınlatma yükümlülüğünü yerine getirmiş olması şartı ile ilişkilidir.²⁵⁴ Bu kapsamda yapay zekâ ile işlenecek sağlık verilerinin kullanım amacı, kişinin sağlık verilerinin nasıl işleneceği, hangi amaçlarla kullanılabileceği ve kimlerle paylaşılabilceği hakkında detaylı ve özel bir bilgilendirme yapılmalıdır. Bu yükümlülüğünün rıza beyanından önce yerine getirilmesi ve rıza gösterilmesi halinde sonuçların ne olacağının kendisine bildirilmesi gerekmektedir.²⁵⁵ Rızanın veri işlemeden önce açıklanması aranmaktadır.²⁵⁶

Üçüncü olarak, iradenin sakatlanmaksızın özgür olarak açıklanması gerekmektedir.²⁵⁷ İradenin özgür olup olmadığına somut olayın özelliklerine

²⁵² Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Açık Rıza Rehberi, s. 5; Dülger (Kişisel Verilerin Korunması), s. 24; Küzeci (Kişisel Verilerin Korunması), s. 268; Develioğlu, s. 53; Elektronik sağlık kayıtları için bilgi toplanmasında ve aktarılmasında genel olarak rıza gösterilmesi, rızanın somut bir durumla ilgili olmamasından ötürü geçerli sayılmamaktadır. Article 29 Data Protection Working Party, Opinion 15/2011 on the definition of consent, p. 18.

²⁵³ Bodur, s. 246.

²⁵⁴ Han, s. 444; Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Açık Rıza Rehberi, s. 6; Küzeci (Kişisel Verilerin Korunması), s. 268; Dülger (Kişisel Verilerin Korunması), s. 24-25; Bu yükümlülüğe Veri Sahibinin Yükümlülükleri başlığı altında detaylıca değinilecektir.

²⁵⁵ Özer Deniz (Sağlık), s. 1428; Dülger (Kişisel Verilerin Korunması), s. 25; Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Açık Rıza Rehberi, s. 6; Çekin, s. 88.

²⁵⁶ Çekin, s. 88.

²⁵⁷ Dülger (Kişisel Verilerin Korunması), s. 25; Çekin, s. 91; Develioğlu, s. 53; Bodur, s. 247; Kurulun bir kararında, “randevu kayıt sayfasında veri sorumlusunun tanıtım faaliyetleri kapsamında kişisel veri işleme faaliyetine açık rıza verilmeksizin randevu işleminin tamamlanamamasının açık rızanın

dayanılarak karar verilmektedir.²⁵⁸ Veri işleme faaliyetinin hukuka uygun olmasını sağlayacak rızanın evleviyetle hukuka, ahlaka ve kanunlara aykırı olmaması da gerekmektedir. Açık rıza beyanı özel bir şekle tabi değildir.²⁵⁹ Kişiyi sıkı sıkıya bağlı olan haklardan olduğundan geri alınabilmesi mümkündür.²⁶⁰ Susma ise rıza anlamına gelmemektedir.²⁶¹

KVKK kapsamında çocukların kişisel verilerinin işlenmesine ilişkin açık bir düzenleme yer almamaktadır. TMK hükümleri göz önünde bulundurulduğunda rızada bulunabilecek kişilerin hak ve fiil ehliyetine sahip gerçek kişiler olması gerekmektedir.²⁶² Çocuğun rıza verip verememesi hususunda ise öğretide ayırt etme gücünün varlığına dikkat edilmesi gerektiği vurgulanmaktadır.²⁶³ Bu hususta, her ne kadar TMK m. 16 uyarınca bu hak kişiyi sıkı sıkıya bağlı bir hak niteliği taşısa da tam ehliyetsiz kimseler bakımından yasal temsilcilerin rıza gösterebilmesi isabetli

unsurlarından “özgür irade ile verilme” unsurunu sakatlandığı” belirtilmiş ve veri sorumlusu hakkında idari para cezasına hükmedilerek uygulamada değişiklik yapılmasına karar verilmiştir. Kişisel Verileri Koruma Kurulu, Bir özel sağlık kuruluşu tarafından sunulan sağlık hizmetinin açık rıza şartına bağlanması hk. Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 02/05/2023 tarihli ve 2023/692 sayılı Karar Özeti, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/7691/2023-692>. (Erişim Tarihi: 05.01.2025)

²⁵⁸ Han, s. 440.

²⁵⁹ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, 100 Soruda Kişisel Verilerin Korunması Kanunu, s. 27; Çekin, s. 89; Dülger (Kişisel Verilerin Korunması), s. 29; Özkan, s. 102; “*Consent can be collected through a written or (a recorded) oral statement, including by electronic means.*”. Article 29 Working Party’s Guidelines on Consent Under Regulation 2016/679, p. 16; Ancak ispat kolaylığı açısından yazılı şekil faydalı olmaktadır. Özer Deniz (Sağlık), s. 1429.

²⁶⁰ GDPR, m. 7/3; Kişisel Verileri Koruma Kurumu, 100 Soruda Kişisel Verilerin Korunması Kanunu, s. 28; Han, s. 441; Dülger (Kişisel Verilerin Korunması), s. 23, 29; Çekin, s. 97; Develioğlu, s. 53.

²⁶¹ Özkan, s. 98; Taştan, s. 157.

²⁶² Zor, s. 143; Uçak, M.: *Kişisel Verilerin Hukuka Uygun İşlenmesinde Çocuğun Rızası*, Kişisel Verileri Koruma Dergisi 2021, C. 3, s. 1, s. 50.

²⁶³ Bu husus öğretide tartışmalı olup genel kabul gören görüş yasal temsilcinin tam ehliyetsiz adına rıza beyanında bulunamayacağı yönündedir. Fakat bu durumun adaletsiz sonuçlara yol açabilmesi mümkündür. Uçak, s. 51; Tam ehliyetli olmayan kimselerin rızalarının geçerli sayılıp sayılmadığı hususu ülkeden ülkeye farklılık göstermektedir. Article 29 Data Protection Working Party, Working Document 1/2008 on the protection of children's personal data (General guidelines and the special case of schools), 2008, p. 9.

olmaktadır.²⁶⁴ Ayırt etme gücü bulunan çocuğun rızasının ise yasal temsilcinin onayı veya icazeti bulunmaksızın geçerli kabul edileceği söylenebilir.²⁶⁵

Fakat, GDPR m. 8/1 ile on altı yaşındaki çocuğun rızası ile veri işleme faaliyetinin gerçekleştirilebileceği hüküm altına alınmaktadır.²⁶⁶ Üye ülkeler açısından ise bu yaş sınırının on üçe kadar aşağı çekilebilmesi mümkün kılınmaktadır.²⁶⁷ Dolayısıyla, GDPR açısından ayırt etme gücünün varlığının yeterli sayıldığı görülmektedir.²⁶⁸

Açık rıza olmaması halinde kişisel verilerin işlenebilmesini hukuka uygun kılan sebepler KVKK m. 5/2 uyarınca sınırlı sayı ilkesine uygun olarak sayılmaktadır. Buna göre; kanunlarda açıkça öngörülmesi; fiili imkânsızlık sebebiyle rızasını bildiremeyen ya da rızası hukuken geçersiz sayılan kişinin veya başkasının hayatının korunması için zorunlu olması; sözleşme veya ifa ile alakalı olarak sözleşme taraflarının verilerinin işlenmesinin gerekli olması; veri sorumlusunun yasal yükümlülüğünü yerine getirmesi; ilgili kişinin bizzat alenileştirmesi; bir hakkın tesisi, kullanımı veya korunumu için zorunlu olması; veri sorumlusunun haklı menfaati için zorunlu olması açık rıza aranmaksızın işlemenin gerçekleştirilebileceği durumlardandır.

Yapay zekâ kapsamında alınan rıza bakımından ise öğretide, verilerin sonraki zamanlarda kullanılabilmesinin hukuka uygunluğunun sağlanmasına ve bireylerin

²⁶⁴ Çelikel (Açık Rıza), s. 166.

²⁶⁵ Uçak, s. 53.

²⁶⁶ Çekin, s. 99; Develioğlu, s. 54; Uçak, s. 54.

²⁶⁷ Çekin, s. 99; Develioğlu, s. 55; Uçak, s. 54. Birleşik Krallık, yaş sınırını on üçe indirmiştir. Information Commissioner's Office, Children and GDPR, 2018, s. 10, <https://ico.org.uk/media/for-organisations/guide-to-the-general-data-protection-regulation-gdpr/children-and-the-gdpr-1-0.pdf>. (Erişim Tarihi: 04.03.2025)

²⁶⁸ Çekin, s. 99.

verilerinin işlenmesine ilişkin onaylarını zaman içinde güncelleyebilmelerine olanak sağlayan dinamik rıza (*dynamic consent*) modeli önerilmektedir.²⁶⁹ Zira kara kutu etkisi nedeniyle yapılan aydınlatmaların çoğunun yüzeysel kalması kuvvetle muhtemel olduğundan kişilerin neye rıza gösterdiklerinin bilincinde olmamaları mümkündür.²⁷⁰ Bu halde, kişilerin sağlık verilerinin yapay zekâ marifetiyle işlenmesi halinde, veri sorumlularının durumu ilgili kişilere bildirmesi ve buna ilişkin ayrı bir rıza imkânının tanınması, rızanın özgür irade ile verilmesi şartının yerine getirilmesini sağlayacaktır.

b) KVKK m. 6/3-e Hükmünde Yer Alan İstisnalar

KVKK m. 6/3-e hükmünde düzenlenen, sır saklama sorumluluğu bulunan kişiler ile yetkili kurum ve kuruluşlar tarafından, halk sağlığının korunması, koruyucu hekimlik, teşhis, tedavi ve bakım faaliyetlerinin sürdürülmesi, sağlık hizmetlerinin finanse edilmesi ve planlanması gibi amaçlarla ihtiyaç duyulması şartı değişikliklerden önce de mevcuttu.²⁷¹ Bu istisna ile, sağlık verilerinin sayılan koşullar altında ilgilinin açık rızası aranmaksızın işlenebilmesi mümkündür. Maddeye göre, sağlık verilerinin, sır saklama yükümlülüğü bulunan kişiler veya kuruluşlar tarafından yalnızca sınırlı sayıda sayılan koşulların mevcut olması halinde işlenebilmesi mümkündür.²⁷² Sayılan

²⁶⁹ Küzeci (Sağlık), s. 499.

²⁷⁰ Badur (Yapay Zekâ), s. 2547-2548.

²⁷¹ Bu maddeye ilişkin Kurul kararı için bkz. Kişisel Verileri Koruma Kurulu, “Geçmiş sağlık verilerinin düzeltilmesine/silinmesine yönelik şikâyetler” hk. Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 06/02/2020 tarihli ve 2020/93 sayılı Karar Özeti, <https://kvkk.gov.tr/Icerik/6875/2020-93>. (Erişim Tarihi: 04.03.2025)

²⁷² Özkan, s. 119.

amaçların yokluğu halinde bahsi geçen kişilerin de işleme gerçekleştirmesi mümkün kılınmamıştır.²⁷³

aa) Kamu Sağlığının Korunması

Koşullar incelendiğinde işlemeyi meşru kılabilcek ilk şartın kamu sağlığının korunması amacının güdülmesi olduğu görülmektedir. Bu halde, bireysel sağlıktan ziyade, halk sağlığının korunması, toplumsal sağlık problemlerinin tekrarlamasının önlenmesi ve bu hususta eğitimler planlanarak politikalar geliştirilmesi söz konusudur.²⁷⁴ Zira, kamu sağlığı ile kastedilen toplumun genelinin ulaşmasının hedeflendiği yüksek sağlık halidir.²⁷⁵ Bu tür faaliyetlere salgın hastalıkları önleme, toplumun sağlık durumunu kontrol etme, tıbbi teşhis ve tedavi kalitesi ile erişimi artırma gibi örnekler verilebilmektedir.²⁷⁶

²⁷³ Hekim kontrolünde ilaç kullanan hastanın sağlık verilerinin, ilaçların temin edildiği eczane tarafından kanunda sayılan işleme şartlarından birine dayanmaksızın üçüncü kişilerle paylaşılması kanuna aykırı bulunmuştur. Kişisel Verileri Koruma Kurulu, “Sağlık verilerini Kanunun 6. maddesinde yer alan işleme şartlarından birine dayanmadan üçüncü bir kişiye aktaran veri sorumlusu hakkında” Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 05/12/2018 Tarihli ve 2018/143 Sayılı Karar Özeti, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5364/2018-143>. (Erişim Tarihi: 02.03.2025)

²⁷⁴ Gülhan, O.: *Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması*, Marmara Üniversitesi 2023, Yayınlanmamış Doktora Tezi, s. 180; Erarslan, S.: *Özel Nitelikli Kişisel Verilerin İşlenmesinde Açık Rızanın Aranmadığı Haller*, 2. Baskı, İstanbul 2020, s. 207.

²⁷⁵ Bayraktar, s. 65.

²⁷⁶ Altun, A.: *Tıp Hukuku Çerçevesinde Kişisel Sağlık Verilerinin İhlalinden Doğan Hukukî Sorumluluk*, HHFD 2024, C. 14, S. 2, s. 234.

bb) Koruyucu Hekimlik

Koruyucu hekimlik, kamu sağlığının sağlanmasıdan farklı olarak kişinin sağlığını korumayı ve geliştirmeyi bireysel düzeyde ele almaktadır.²⁷⁷ Sağlık Hizmetlerinin Yürütölmesi Hakkında Sağlık Bakanlığı Yönergesi, m. 4/d uyarınca, bireyleri hastalanmaktan, yaralanmaktan ve erken ölümden korumak hedeflenmektedir. Bu husustaki veri işleme faaliyetine ilişkin örnek olarak ise bulaşıcı hastalıkların yayılımını engellemek, erken tanı, beslenmenin iyileştirilmesi ve benzeri durumlar için alınan tedbirler verilebilmektedir.²⁷⁸

cc) Tıbbi, Teşhis, Tedavi ve Bakım Hizmetlerinin Yürütölmesi

Hastalıkların belirlenmesi, tedavi sürecinin gerçekleştirilmesi ve hastalara sunulan bakım hizmeti süresince sağlık verilerinin gerçeğe ve amaca uygun olarak doğru bir şekilde işlenmesi gerekmektedir.²⁷⁹ Bu halde bir şikâyet sonucu sağlık profesyoneline başvuran hastanın tanı alabilmesi, tahlillerinin yapılması ve tedavisi için rapor hazırlanması, bu madde kapsamında yer alan işleme faaliyetlerinden sayılmaktadır.²⁸⁰

²⁷⁷ Fişek, N. H.: Halk Sağlığına Giriş, Hacettepe Üniversitesi: Dünya Sağlık Örgütü Hizmet Araştırma ve Araştırmacı Yetiştirme Merkezi Yayını 1983, No: 2, s. 9.

²⁷⁸ Clarke, E. A.: *What is Preventive Medicine?*, Official Publication of the College of Family Physicians of Canada 1974, C. 20, S. 11, s. 65; Sağlık Hizmetlerinin Yürütölmesi Hakkında Sağlık Bakanlığı Yönergesi, T. 10.02.2005, m. 4/d; Gülhan, s. 185; Bayraktar, s. 66.

²⁷⁹ Gülhan, s. 186.

²⁸⁰ Özcan, s. 53.

dd) Sağlık Hizmetleri ile Finansmanının Planlanması ve Yönetimi

Sağlık hizmetleri ile finansmanın yönetimi ve planlanması şartı diğer bentlerde sayılan hukuka uygun sebeplerinin planlanması ve maddi yönetimi hususunda önem arz etmektedir.²⁸¹ Bu durumda, kişilerin sağlık durumlarının takibi ve etkin bir hizmet sağlanması bakımından Sağlık Bakanlığı ve bağlı kuruluşlarınca kurulan sistemler kullanılarak kişisel verilerin kayıt altında tutulması söz konusudur.²⁸² Özel sağlık sigortaları ve Sosyal Güvenlik Kurumu, ülkemizde sağlanan finansmanlardandır.²⁸³

c) KVKK m. 6/3 Hükmüne Eklenen ve Sağlık Verilerini İlgilendirilen İstisnalar

KVKK m. 6/3-b uyarınca düzenlenen kanunlarda açıkça öngörülme şartı ile sağlık verilerinin işlenmesi mümkün kılınmıştır.²⁸⁴ Bu kapsamda yapay zekâ sistemleri de mevzuat açıkça izin verdiği takdirde özel nitelikli kişisel verileri işleyebilmektedir.

KVKK m. 6/3-c kapsamında ise fiilen rıza gösteremeyecek halde olan ya da rızası hukuken geçerli sayılmayacak kişiye ilişkin olarak, kendi veya başkasının yaşamının ya da fiziksel bütünlüğünün korunmasının gerekli olduğu durumlarda özel nitelikli kişisel verilerin işlenebileceği belirtilmektedir. Söz gelimi, bilinç kaybı yaşayan bireyin rıza gösterememesine rağmen hayatının kurtarılabilmesi adına kan grubunun ve rahatsızlıklarının işlenmesi buna bir örnek olarak verilebilmektedir.²⁸⁵

²⁸¹ Gülhan, s. 189.

²⁸² Turan Başara (Özel Nitelikli Kişisel Veriler), s. 70.

²⁸³ Bayraktar, s. 69.

²⁸⁴ Turan Başara (Özel Nitelikli Kişisel Veriler), s. 65-66.

²⁸⁵ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Madde ve Gerekçesi ile Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (Bilgi Notu) ve Kişisel Verilerin Korunmasına İlişkin Terimler Sözlüğü, s. 27. (Erişim Tarihi: 05.08.2025)

Aynı maddenin  bendinde ise ilgili kişinin kamuya açıklamış olduğu veriler hakkında ve bu açıklama iradesine paralel olarak bu verilerin işlenebileceği hüküm altına alınmaktadır. Bu doğrultuda, örneğin bir motosiklet sürücüsünün kaskında acil durumlar için yazmış olduğu kan grubunun kaza akabinde sağlık profesyonelleri veya yapay zekâ aracılığıyla işlenmesi bu durumu hukuka uygun kılmaktadır.

Bu maddenin d bendinde ise özel nitelikli kişisel verilerin işlenebilmesi için bir hakkın doğumu, kullanımı veya korunumu için gerekli olma durumu üzerinde durulmaktadır. Buna göre, sigorta şirketinin, sigortalıya karşı açılan bir tazminat davasında sigortalının hakkını korumak adına kişinin sağlık raporlarını yapay zekâ sistemlerinin desteğiyle saklaması bir örnek teşkil edebilmektedir.

Çalışma hayatı, iş sağlığı ve güvenliği, sosyal güvenlik, hizmet ve yardımlar alanlarındaki yasal sorumlulukların ifası için gerekli olma hali ise f bendinde düzenlenmektedir. Bu kapsamda çalışanların yapay zekâ kullanılarak periyodik sağlık muayenelerinin gerçekleştirilebilmesi veya aşı kampanyaları kapsamında risk grubundaki kişilerin tespit edilebilmesi bu hale örnek olarak gösterilebilecektir.

d) KVKK m. 28 Hükmü ile Düzenlenen ve Sağlık Verilerini İlgilendiren İstisnalar

KVKK m. 28/1-b uyarınca, “*Kişisel verilerin resmi istatistik ile anonim hâle getirilmek suretiyle araştırma, planlama ve istatistik gibi amaçlarla işlenmesi*” bu kanun hükümlerinin kapsamı dışında kaldığı bildirilmektedir. Sağlık verileri, tıbbın ve

bu alanda kullanılan yapay zekâ sistemlerinin gelişmesi adına büyük önem arz etmekte olup bilimsel araştırmalara sıklıkla konu olmaktadır.²⁸⁶

Fakat KSVY m. 16 uyarınca bu verilerin bilimsel amaçlarla kullanılabilmesi için anonimleştirilmesi gerekmektedir. Benzer şekilde Hasta Hakları Yönetmeliği m. 23/4 ile araştırma ve eğitim amacıyla yapılan faaliyetlerde kimlik bilgilerinin rıza alınmaksızın açıklanamayacağı hüküm altına alınmaktadır. Anonimleştirilmiş KSVY 4. maddesinin a ve b fıkralarında açıklanan tanımlanan açık sağlık verisidir.²⁸⁷ Anonim verilerin işlenmesi kişisel verilerin işlenmesi anlamına gelmemektedir.²⁸⁸

KVKK m. 28/1-c hükmünde ise, sağlık alanındaki kamu güvenliği ve düzeni bakımından özel hayatın gizliliği ve kişilik hakları ihlal edilmeksizin veya suç işlenmeksizin bilimsel amaçlarla işlemeyi mümkün kılınmıştır. KSVY m. 16/2 uyarınca bu durum tekrarlanmaktadır.

Benzer şekilde, kamu güvenliği ve düzeninin sağlanması için yetkilendirilmiş kurum ve kuruluşlar tarafından önleyici ve koruyucu faaliyetler kapsamında işleme KVKK m. 28/1-ç ile hüküm altına alınmaktadır. Sağlık verileri açısından bu duruma salgın ve bulaşıcı hastalık hallerinde rastlanabilmektedir.²⁸⁹ KVKK m. 28/1-d uyarınca verilerin yargı makamları veya infaz mercileri tarafından işlenmesi halinde de KVKK hükümleri uygulanmamaktadır.²⁹⁰

²⁸⁶ Yüksel, s. 3.

²⁸⁷ Han, s. 431.

²⁸⁸ Dülger (Sağlık Hukuku), s. 54; Büyüksağış, s. 532.

²⁸⁹ Özcan, s. 55; Bayraktar, s. 83.

²⁹⁰ Konuya ilişkin karar için bkz. Kişisel Verileri Koruma Kurulu, “İlgili Kişinin Hasta Dosyasında Yer Alan Özel Nitelikli Kişisel Verilerinin Mahkemeye Aktarılması” Hakkında Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 14/09/2023 Tarihli ve 2023/1578 Sayılı Karar Özeti, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/7771/2023-1578>. (Erişim Tarihi: 05.03.2025)

e) Sağlık Hizmetleri Bilişim Sistemleri

Sağlık hizmeti aracılığıyla ülke çapında elde edilen kişisel sağlık verileri, sağlık hizmetlerinin devamlılığı gereğince, Sağlık Bakanlığı'nın kurduğu ya da kuracağı sistemler aracılığıyla işlenmektedir.²⁹¹ KSVY m. 5/2 ve Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu²⁹² m. 3/f uyarınca, Sağlık Bakanlığı ve bağlı kuruluşları, kişilerin sağlık durumlarını kontrol edebilmeleri ve etkin bir sağlık hizmetinden yararlanabilmeleri amacıyla gerekli sistemler kurmaktadır. Bu sayede vatandaşların, devlet hizmetlerine kaliteli, hızlı, kesintisiz ve güvenli biçimde ulaşabilmeleri sağlanmaktadır.²⁹³ Sağlık verileri, Sağlık Bakanlığı bünyesinde merkezi bir sistemde tutulmaktadır.²⁹⁴ Bu uygulamalara örnek olarak, e-Nabız²⁹⁵, Sağlık.NET²⁹⁶, Medula²⁹⁷ ve benzeri uygulamalar verilebilmektedir.

²⁹¹ Alçın, s. 381.

²⁹² Resmi Gazete, S. 19461, T. 15.05.1987.

²⁹³ Küzeci (Kişisel Verilerin Korunması), s. 530.

²⁹⁴ Alçın, s. 381.

²⁹⁵ KSVY m. 4/1-d uyarınca e-Nabız, Bakanlık tarafından kurulan ve kişilerin sağlık verilerine kendilerinin veya yetkili kıldıkları kişilerin erişimini sağlayan sistemi ifade etmektedir.

²⁹⁶ Merkezi Hastane Randevu Sistemi (MHRS), Tele-Tıp, Ulusal Sağlık Veri Standartları (USVS), Sağlık Kodlama Referans Sözlüğü (SKRS) ve internet üzerinden sunulan çok sayıda servisi içinde barındırmaktadır. Detaylı bilgi için bkz. T.C. Sağlık Bakanlığı, Sağlık.NET Hakkında, <https://e-saglik.gov.tr/TR,6212/sagliknet-hakkinda.html>. (Erişim Tarihi: 13.01.2025)

²⁹⁷ Genel Sağlık Sigortası kapsamında, hak sahiplerinin eczanelerden aldıkları ilaçların reçetelerinin, Kurumun belirlediği kurallara uygunluğunun çevrimiçi denetlenip kaydedilmesini ve faturalandırılmasını sağlamaktadır. Detaylı bilgi için bkz. Sosyal Güvenlik Kurumu Uygulama Portalı, Medula Eczane Uygulaması, <https://e.sgk.gov.tr/Uygulamalar/Detay/Medula-Eczane-Uygulaması-2022-10-31-10-10-16#:~:text=Genel%20Sa%C4%9Fl%C4%B1k%20Sigortası%C4%B1%20sa%C4%9Fl%C4%B1k%20hak,al%C4%B1nmas%C4%B1n%C4%B1%20ve%20faturaland%C4%B1r%C4%B1lmas%C4%B1n%C4%B1%20sa%C4%9Flayan%20uygulamad%C4%B1r>. (Erişim Tarihi: 13.01.2025)

f) Mahkeme Kararları

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarında, sağlık verilerinin korunmasına özel bir önem verildiği görülmektedir.²⁹⁸ Z v. Finlandiya Kararı bu hususta iyi bir örnek teşkil etmektedir.²⁹⁹ Karar, tıbbi mahremiyetin korunması yani özel hayatın gizliliği ile kamu yararı çatışması hakkındadır. Başvurucu ile eski eşi HIV virüsüne yakalanmıştır. Başvurucunun eşi, tecavüzden ve bu virüsü kasten bulaştırmasından ötürü insan öldürmeye teşebbüs suçundan iç hukukta yargılanmıştır. Bu doğrultuda hekimlerden bilgi ve tanıklık istenmiş ve raporlar dosyaya eklenmiştir. Başvurucu AİHM'e başvurarak, bu tanıklık ve tıbbi bilgilerin elde edilişi ile kararın kamuya açıklanması nedeniyle AİHS m. 8'in ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Mahkeme, sağlık bilgilerinin kararda ifşa edilmesi yönünden 8. maddenin ihlaline karar vermiştir.

Kişilerin HIV virüsü taşıyıcısı olduklarının açıklanması kişinin özel ve aile hayatı ile sosyal ilişkilerini önemli ölçüde etkileyebilmektedir.³⁰⁰ Zira bu durum bireylerin ifşa olma korkusu nedeniyle teşhis ve tedaviden kaçınmalarına sebep olabilmektedir.³⁰¹ Bu sebeple bulaşıcı hastalıkların yayılması ile bireyin gizliliği arasında menfaat dengesinin kurulması gerekmektedir. Ancak, müdahalelerin meşru amaçla orantılılığı belirlenirken, sağlık verilerinin gizliliğinin ağır basması gerekmektedir.³⁰² AİHS m. 8/2 anlamında bir kamu yararı durumu söz konusu

²⁹⁸ Atak, s. 115; Dülger (Sağlık Hukuku), s. 57.

²⁹⁹ AİHM, Z v. Finlandiya Davası, B. N. 22009/93, T. 25.01.1997, <https://hudoc.echr.coe.int/tur#%7B%22itemid%22%3A%22001-58033%22%7D>. (Erişim Tarihi: 14.01.2025); Çev. Özgür Akışoğlu, <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1671838>. (Erişim Tarihi: 14.01.2025)

³⁰⁰ Atak, s. 116; Küzeci (Kişisel Verilerin Korunması), s. 284.

³⁰¹ Küzeci (Sağlık), s. 488.

³⁰² Küzeci (Kişisel Verilerin Korunması), s. 284.

olduğunda ise yargılamanın açık olmasının sağlayacağı yararın kişinin tıbbi verilerinin korunmasından sağlayacağı yarardan daha fazla olabileceği düşünülmektedir.³⁰³

I v. Finlandiya kararında da, HIV pozitif bir hemşire, tıbbi bilgilerinin yer aldığı kayıtlara, ilgili birimin değil, bütün personelin de rahatlıkla ulaşabileceği gerekçesiyle başvuruda bulunmuştur. Ardından, hastane yönetimi tarafından verilere erişim kısıtlanmıştır. Fakat, önlemlerin alınmasında geç kalındığı belirtilerek, AİHS m. 8'e aykırılık tespit edilmiştir.³⁰⁴

Mahkeme, Surikov v. Ukrayna başvurusunda ise başvurusunun sağlık durumuna ilişkin verilerin toplanma amacıyla alakasız şekilde uzun süre arşivlenmesinin ve eski ve güncel olmayan bilgilerin işverene ifşası sonucu görevine engel olunması durumunda özel hayata ölçüsüz müdahale edildiğini ve 8. maddenin ihlal edildiğini karara bağlamıştır.³⁰⁵ Fakat diğer yandan Mahkeme, Roche v. Birleşik Krallık kararında, sağlık verilerinin belirli hallerde devlet tarafından kaydedilmemesi halini de 8. maddenin ihlali olarak değerlendirmiştir.³⁰⁶ Bu davada başvuru İngiliz ordusundan terhis edilmesinin ardından çeşitli hastalıklara yakalanmıştır. Hastalıklarının gerekçesini Porton Down kışlasında maruz kaldığı kimyasal maddelere bağlayan başvuru, savunmasını kanıtlamak için o dönem boyunca tutulan sağlık kayıtlarını talep etmiştir. Fakat devletin paylaştığı verilerin alakasız veriler olduğu

³⁰³ Atak, s. 116.

³⁰⁴ AİHM, I. v. Finlandiya Kararı, B. N. 20511/03, T. 17.07.2008, <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-87510%22%5D%7D>. (Erişim Tarihi: 14.01.2025); Bu karara benzer olarak Kişisel Verileri Koruma Kuruluna yapılan başvuru hk. bkz. Kişisel Verileri Koruma Kurulu, “Özel Bir Tıp Merkezi Tarafından İlgili Kişinin e-Nabız Sistemindeki Verilerine Hukuka Aykırı Erişilmesi” hk. Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 02/05/2023 tarihli ve 2023/695 sayılı Karar Özeti, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/7754/2023-695>. (Erişim Tarihi: 14.01.2025)

³⁰⁵ AİHM, Surikov v. Ukrayna Kararı, B. N. 42788/06, T. 26.01.2017, <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-170462%22%5D%7D>. (Erişim Tarihi: 15.01.2025)

³⁰⁶ AİHM, Roche v. Birleşik Krallık, B. N. 32555/96, T. 19.10.2005, <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22002-3662%22%5D%7D>. (Erişim Tarihi: 15.01.2025)

anlaşıldığından kendi sağlık durumu hakkında bilgi edinme hakkının engellendiğine karar verilmiştir.

AYM'nin T. A. A. Başvurusunda ise HIV pozitif başvurusunun iş akdinin sonlandırılması söz konusu olup başvuru ayrımcı muameleye maruz kaldığını, hastalığının çalışma hayatını olumsuz şekilde etkilemediğini ve yargı makamlarının sunduğu gerekçelerin iş bulmasını engelleyebileceğini bildirdiği görülmektedir.³⁰⁷ Mahkeme, özel hayata saygı ile maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi haklarının ihlal edildiğini kabul etmiştir.

Benzer yönde bir Kurul kararı uyarınca, şikâyet eden, veri sorumlusu işverenin iş akdini feshederek, sağlık verilerini mahkemeye mahkeme talebi olmaksızın sunduğunu ve bunun kişilik hakkının ihlaline sebep olduğunu belirtmiştir.³⁰⁸ Dosya yargıya intikal ettiğinden işlem yapılamamış fakat dikkat edilen hususların veri işleme amacına ve süresine uygunluk, aydınlatma yükümlülüğüne uyulup uyulmaması, açık rıza bulunup bulunmaması ve tedbir ve önlemler gibi noktalar olduğu görülmektedir.³⁰⁹

YHGK kararında ise AIDS şüphesi bulunan bir hasta hakkında basın hastaneye çağırılması, başhekimin basına bilgi vermesi ve hastanın hastalığı henüz teşhis edilmeden isim ve resimlerinin yayınlanması mevzu bahis olmuştur.³¹⁰ Sağlık

³⁰⁷ AYM, B. 2014/19081, T. 01.02.2017.

³⁰⁸ Kişisel Verileri Koruma Kurulu, "Veri sorumlusu işveren tarafından, iş sözleşmesi tek tarafı olarak feshedilen ve işe iade davası açan ilgili kişiye ait özlük dosyasında yer alan sağlık raporunun dava savunmasında kullanılmak suretiyle mahkemeye sunulması" hk. Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 18/02/2020 tarihli ve 2020/138 sayılı Karar Özeti, <https://kvkk.gov.tr/Icerik/6887/2020-138>. (Erişim Tarihi: 15.01.2025)

³⁰⁹ Özdemir, M./Yılmaz, M./Kaya, H.: *Kişisel Sağlık Verilerinin 6698 Sayılı Kanun Çerçevesinde Korunması*, 19 Mayıs Sosyal Bilimler Dergisi 2022, C. 3, S. 1, s. 93-94.

³¹⁰ YHGK T. 04.04.2011, E. 2011/4-333, K. 2011/335, Dölger (Sağlık Hukuku), s. 61-62.

Bakanlığı aleyhine açılan tazminat davası kazanılmış olup ödenen tazminat hastane başhekimine rücu edilmiştir.

Yapay zekâ ile sağlık verilerinin işlenmesi sonucu doğabilecek hukuki sorumluluklara ilişkin kesinleşmiş bir yargı kararı henüz dünya genelinde bulunmamaktadır. Ancak, Amerika Birleşik Devletleri nezdinde halen yargılama aşamasında olan Frasco v. Flo Health, Inc. et al. adlı toplu dava, bu duruma örnek teşkil etmektedir.³¹¹ Davacılar, adet ve yumurtlama takibi amacıyla kullanılan Flo uygulamasının, Meta ve Google şirketlerine ait yazılım geliştirme kitlerini (SDK) entegre ettiğini ve bu kitler aracılığıyla kullanıcıların adet ve hamilelik bilgilerini söz konusu şirketlere aktardığını ileri sürmektedir. Bu durumun, özel hayatın gizliliğinin ihlali anlamına geldiği savunulmaktadır.

D. Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi ve Anonim Hale Getirilmesi

Kişisel verilerin silinmesi, yok edilmesi ve anonim hale getirilmesi hususları KVKK m. 7 kapsamında düzenlenmektedir. Madde hükmü uyarınca hukuka uygun olarak işlenen verilerin, işlenme sebeplerinin ortadan kalkması halinde, veri sorumlusunun bir yükümlülüğü olarak bu verilerin resen veya ilgili kişinin talebi ile

³¹¹ United States District Court Northern District of California, Frasco et al. v. Flo Health Inc., et al., No. 3:21-cv-00757, <https://periodtrackerdataprivacylitigation.com/media/pbrayhcq/1026-revised-agreed-upon-class-notice-long-form-notice-61625-final-v2.pdf>. (Erişim Tarihi: 08.08.2025)

silmesi, yok etmesi ve anonim hale getirmesi gerekmektedir.³¹² Bu halde kişisel verilerin imha edilmesi söz konusudur.³¹³

KVKK m. 4 ile düzenlenen veri işleme ilkelerinden ilgili mevzuatta öngörülen veya amaç için gerekli süre kadar muhafaza edilmesi ilkesi gereğince işleme faaliyetleri hukuka uygun olsa dahi belirli bir sürenin geçmesinden sonra veri işleme faaliyeti hukuka aykırı hale gelebilmektedir.³¹⁴ Dolayısıyla, KVKK m. 5 ve 6 uyarınca düzenlenen koşulların ortadan kalkmasıyla imha politikasının uygulamasına geçilmelidir.³¹⁵ Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi Rehberi ile bu sürecin nasıl ve hangi yöntemlerle gerçekleştirileceği açıklanmaktadır.³¹⁶ Periyodik imha sürelerinin KVYSAY m. 11/2 uyarınca altı ayı geçemeyeceği belirtilmektedir.

Kişisel verilerin silinmesi, ilgili kullanıcılar için verilerin erişilemez ve tekrar kullanılmaz hale getirilmesidir.³¹⁷ Silinme işlemi veri kayıt ortamının ne olduğuna göre değişebilmektedir.³¹⁸ Bu hususta veri sorumlusunun her türlü teknik ve idari

³¹² Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/2038/Kisisel-Verilerin-Silinmesi,-Yok-Edilmesi-veya-Anonim-Hale-Getirilmesi>. (Erişim Tarihi: 19.01.2025); İlgili Kişinin Hakları başlığı ve Değişiklik Talep Etme Hakkı alt başlığı altında bu husus değerlendirilecektir.

³¹³ KVSAY m. 4: Resmi Gazete, S. 30224, T. 28.10.2017.

³¹⁴ Özkan, s. 122; Süreler hk. detaylı bilgi için bkz. Kişisel Verileri Koruma Kurumu, KVKK Kişisel Veri Saklama ve İmha Politikası, s. 13-14, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5386/KVKK-KISISEL-VERI-SAKLAMA-ve-IMHA-POLITIKASI>. (Erişim Tarihi: 19.01.2025); GDPR kapsamında unutulma hakkı olarak adlandırılan bu hakka ilişkin açıklamaya İlgili Kişinin Hakları başlığı altında yer verilecektir.

³¹⁵ Özkan, s. 123.

³¹⁶ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi Rehberi, s. 11, <https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/bc1cb353-ef85-4e58-bb99-3bba31258508.pdf>. (Erişim Tarihi: 18.06.2025)

³¹⁷ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi; KVSAY m. 8; Bodur, s. 251; Silinme işlemi unutulma hakkı ile bağlantılı olup bu hak ile ilgili detaylı bilgiye ilgili kişinin hakları kısmında yer verilecektir.

³¹⁸ Yöntemler için bkz. Kişisel Verileri Koruma Kurumu, KVKK Kişisel Veri Saklama ve İmha Politikası, s. 12.

tedbiri alması gerekmektedir.³¹⁹ Fakat, bu yöntemde verilerin mutlak surette geri dönüştürülemez olması aranmamakta, yalnızca veri kullanıcılarının erişememesi önem taşımaktadır.³²⁰

Yok edilme ise veri sorumluları tarafından alınan tedbirler doğrultusunda verilerin hiç kimse tarafından erişilmez, tekrar kullanılamaz ve hatta geri getirilemez olmasını ifade etmektedir.³²¹ Verilere, adli bilişim ve veri kurtarma yazılımlarıyla bile ulaşılamaması gerekmektedir.³²² Yok edilme işlemi de kayıt ortamına göre farklılaşmaktadır.³²³

Kişisel verilerin anonim hale getirilmesi, verilerin başka bilgilerle birleştirilse bile hiçbir şekilde kimliği belirli veya belirlenebilir bir gerçek kişiyle ilişkilendirilemeyecek biçime getirilmesidir.³²⁴ Bu durum, eşleştirilme yapıldığı takdirde verinin ilgisine ulaşılmasını olanaklı kılan ve belli alanların silindiği veya yıldızlandığı maskeleyme yönteminden farklı olup sonradan dönüp bakıldığında ilgilisi belirlenememelidir.³²⁵ Sağlık verilerinin kullanılabilmesi için anonimleştirilmesi gerektiği hususu, Özel Nitelikli Kişisel Verilerin İşlenmesi başlığı altında değinildiği üzere, KSVY m. 16 ile KVKK m. 28 kapsamında düzenlenmiştir. Bu şekilde kişisel veriler korunmakta ve ifşa olmamaktadır.³²⁶

³¹⁹ Detaylı bilgi için bkz. Kişisel Verileri Koruma Kurumu, KVKK Kişisel Veri Saklama ve İmha Politikası, s. 9-11.

³²⁰ Dülger (Kişisel Verilerin Korunması), s. 33.

³²¹ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi; KVSİYAY m. 9.

³²² Dülger (Kişisel Verilerin Korunması), s. 33.

³²³ Yöntemler için bkz. Kişisel Verileri Koruma Kurumu, KVKK Kişisel Veri Saklama ve İmha Politikası, s. 12.

³²⁴ KVSİYAY m. 10; Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi Rehberi, s. 25.

³²⁵ Dülger (Kişisel Verilerin Korunması), s. 34; Bodur, s. 253; Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve Uygulaması, s. 31 vd.

³²⁶ Yılmaz/Çavuşoğlu, s. 47; Anonim hale getirme yöntemleri için bkz. Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi Rehberi, s. 25 vd.

E. Kişisel Verilerin Aktarılması

Kişisel verilerin işleme türlerinden biri olan kişisel verilerin aktarılması, mevcut bir sistemde bulunan verilerin bir başka sisteme nakledilmesi anlamını taşımaktadır.³²⁷ KVKK m. 8 ve 9 kapsamında ayrıca düzenlenme alanı bulan bu kurum yurt içinde üçüncü kişilere aktarım ile yurt dışı aktarım olmak üzere ikili bir ayrıma tabi tutulmaktadır.³²⁸

1. Yurt İçi Aktarım

Yurt içi aktarım bakımından, kişisel verilerin işlenmesi şartlarına paralel olarak aktarım hususunda da kanunun 5. maddesi ve yeterli önlemler alınması halinde 6. maddesinde bildirilen istisnalar haricinde ilgili kişinin açık rızası aranmaktadır.³²⁹ Özel nitelikli kişisel veriler bakımından aranan “yeterli önlemler” koşulu, KVKK m. 22/1-ç uyarınca Kurul tarafından belirlenmektedir.³³⁰ Aktarım gerçekleştirilirken kişisel verilerin işlenmesi ilkelerine uyulması önem arz etmektedir.³³¹

³²⁷ Yılmaz/Çavuşoğlu, s. 95; Erarslan, S.: *Türk Hukukunda Kişisel Verilerin Yurt Dışına Aktarılması Sorunu: Açık Rıza Kapsamında Bir Değerlendirme*, KHM 2021, C. 1, S. 1, s. 89.

³²⁸ Küzeci (Kişisel Verilerin Korunması), s. 410; Yılmaz/Çavuşoğlu, s. 95.

³²⁹ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Yurt İçi Aktarım, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/2052/Yurtici-Aktarim>. (Erişim Tarihi: 06.01.2025); Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve Uygulaması, s. 60.

³³⁰ Küzeci (Kişisel Verilerin İşlenmesi), s. 410-411.

³³¹ Erarslan (Aktarım), s. 90 vd.

2. Yurt Dışı Aktarım

Yurt dışı aktarım için ise veri sorumlusunun ya da veri aktaranın veri işleme faaliyetini gerçekleştirebilmesi için kanuna tabi olması aranmakta, verilerin iletilmesi veyahut başkaca bir suretle erişilebilir olması gerekmekte ve veri aktarılanın üçüncü bir ülkede yer alması şart koşulmaktadır.³³² Yurt dışına veri aktarım hususunda, 1 Haziran 2024 tarihinde yürürlüğe giren değişiklikler³³³ ve 10 Temmuz 2024 tarihli “Kişisel Verilerin Yurt Dışına Aktarılmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik”³³⁴ ile değişiklikler yapılmıştır. Ocak 2025 tarihinde ise Kişisel Verilerin Yurt Dışına Aktarılması Rehberi yayınlanmış ve madde kapsamında yapılan değişikliklerin uygulama esaslarını ve prosedürleri açıklanarak veri sorumluları ile veri işleyenler için güncel bir kaynak sunmuştur.

Değişikliklerden önce, ilgili kişinin açık rızası olmaksızın yurt dışına aktarım yapılması söz konusu değilken; değişikliklerden sonra birtakım gereklilikler öngörülmektedir.³³⁵ Yurt dışına aktarım bakımından KVKK m. 9 uyarınca, KVKK m. 5 ve 6 şartlarından birinin mevcudiyeti halinde aktarımın gerçekleştirileceği ülkenin güvenli olma yani ülke hakkında yeterli korumanın olduğuna ilişkin kararın bulunması şartı aranmaktadır. Bu kararı almakla yetkili mercii Kişisel Verilerin Korunması Kurulu olup henüz ülkemizin yeterlilik kararı vermiş olduğu bir ülke mevcut değildir.

³³² Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Kişisel Verilerin Yurt Dışına Aktarılması Rehberi, 2025, s. 13 vd. <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/8142/Kisisel-Verilerin-Yurt-Disina-Aktarilmasi-Rehberi>. (Erişim Tarihi: 15.03.2025)

³³³ Resmi Gazete, S. 32487, T. 12.03.2024.

³³⁴ Resmi Gazete, S. 32598, T. 10.07.2024.

³³⁵ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Kişisel Verilerin Yurt Dışına Aktarılması Rehberi, s. 4.

Yeterlilik kararının alınabilmesi için dikkate alınması gereken hususlar KVKK m. 9/3 uyarınca sıralanmaktadır.

Yeterlilik kararının mevcut olmadığı takdirde kişisel verilerin aktarımı hususu ise yine 5. ve 6. maddedeki şartlardan birinin varlığı, ilgili kişinin aktarımın yapılacağı ülke nezdinde de haklarını kullanabilme hakkı bulunması halinde ülkelerin belirli güvenceleri sağlaması durumunda mümkündür. Bu güvenceler KVKK m. 9/4 uyarınca sıralanmaktadır. Bunlar kısaca, Türkiye'deki kamu kurum ve meslek kuruluşlar ile yurt dışındaki kamu veya uluslararası kuruluşlar arasında akdedilen, uluslararası sözleşme niteliğinde olmayan bir anlaşmanın mevcudiyeti ve Kişisel Verileri Koruma Kurulunun onayı; aynı grup şirketler içerisinde gerçekleştirilecek aktarımlar bakımından bağlayıcı şirket kuralları ve Kurulun onayı; Kurul tarafından hazırlanan ve içinde veri kategorileri ile aktarım hususuna özel detaylar ve ek tedbirler gibi hususlar içeren standart sözleşmenin bulunması; yeterli koruma sağlayacak yazılı bir taahhütname hazırlanması ve Kurulun iznidir.

Yeterlilik kararı ya da uygun güvenceler sağlanamadığı takdirde ise KVKK m. 9/6'da arızı olarak sayılan koşullardan birinin varlığı aranmaktadır. Bu hususlar ise kısaca; ilgili kişinin açık rızası; aktarımın, sözleşmenin ifası için, üstün kamu yararı bakımından, bir hakkın tesisi, kullanılması veya korunması için, rıza veremeyen kişinin hayatı ya da beden bütünlüğünün korunması için zorunlu olması; kamuya veya meşru menfaat sahiplerine açık bir sicilden, başka bir sicile erişim için yasal şartların sağlanması ve meşru menfaat sahibinin talebi olarak sayılabilmektedir. Bu istisnai hallerin yokluğu halinde ise kişisel verilerin yurt dışına aktarımı mümkün değildir.³³⁶

³³⁶ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Kişisel Verilerin Yurt Dışına Aktarılması Rehberi, s. 23.

Özel Nitelikli Kişisel Verilerin İşlenmesinde Veri Sorumlularınca Alınması Gereken Yeterli Önlemler uyarınca, özel nitelikli kişisel verilerin aktarılmasında veri sorumlularının dikkat edeceği durumlar bildirilmektedir. Buna göre aktarımın, 5. maddede belirtilen şartlar göz önünde bulundurularak gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

3. Kişisel Sağlık Verilerinin Aktarımı

Uzaktan tanı, tedavi ve aktarılamayan durumlar hariç olmak üzere giyilebilir teknoloji ürünleri gibi dijital uygulamalarda bilgi aktarımının gerçekleştirilmesi temel şartlardandır.³³⁷ KSVY m. 15 bu hususu ele almaktadır. Madde hükmüne göre, bu verilerin aktarımında da KVKK m. 8 ve 9 uygulama alanı bulmaktadır. Ayrıca bu verilerin kamu kurum ve kuruluşlarına aktarılması için protokol düzenlenmekte ve bu protokolde veri koruma hukuku ilkeleri ile hangi verilerin aktarılacağı belirlenmektedir. Verilerin aktarımı KamuNET üzerinden sağlanmaktadır.

F. İlgili Kişinin Hakları

İlgili kişinin, kişisel verilerin korunması hukuku kapsamında, kişisel verilerin toplanmasından imha edilmesine kadar geçen işleme sürecinin çeşitli aşamalarında

³³⁷ Küzeci (Sağlık), s. 493.

sürece müdahale etme ve veri sorumlusuna karşı hakları mevcuttur.³³⁸ Burada önemli olan kişinin kendi verilerinin geleceğini belirleyebilme hakkını haiz olmasıdır.³³⁹ Bu hakların temelini AY m. 20/3 uyarınca kişisel verilerin korunması isteme hakkı oluşturmaktadır. Verisi işlenen kişilerin, mahremiyetlerini korumaları için bu hakların bilincinde olması hem ilgili kişiler hem de veri sorumluları ve veri işleyenler tarafından zaruridir. Veri sahibinin haklarının karşısında veri sorumlusunun yükümlülükleri yer aldığından bu iki husus birbirini tamamlar niteliktedir.³⁴⁰

1. Öğrenme ve Bilgi Edinme Hakkı

KVKK m. 11 uyarınca düzenlenen haklardan ilki kişinin öğrenme ve bilgi edinme hakkıdır.³⁴¹ Bu kapsamda kişi, veri işlemenin varlığını, kapsamını, sürece ilişkin bilgileri, işlemenin hukuki dayanaklarını ve amaca uygunluğunu sorgulayabilmekte ve kişisel verilerin yurt içinde veya dışında kimlere aktarıldığını öğrenebilmektedir. Bu husus GDPR m. 15 kapsamında yer alan erişim hakkı ile paralel bir düzenlemedir. Kişinin verileri hususunda alacağı kararlar bakımından ilk şart verilerinin akıbeti hakkında bilgi sahibi olmasıdır.³⁴² Veri sorumlusunun bu noktada aydınlatma yükümlülüğü söz konusudur.³⁴³ Bu hususta GDPR uyarınca düzenlenen

³³⁸ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, İlgili Kişinin Hakları, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/2036/Ilgili-Kisinin-Haklari>. (Erişim Tarihi: 15.12.2024); Küzeci (Kişisel Verilerin Koruması), s. 247.

³³⁹ Küzeci (Kişisel Verilerin Koruması), s. 248.

³⁴⁰ Özkan, s. 158.

³⁴¹ Özkan, s. 154.

³⁴² Develioğlu, s. 83.

³⁴³ Yılmaz/Çavuşoğlu, s. 99.

şeffaflık ilkesi büyük önem arz etmektedir.³⁴⁴ Görüldüğü üzere ilgili kişinin hakları ile veri sorumlusunun yükümlülükleri birbirini tamamlayıcı niteliktedir.

GDPR ile bu kapsamda düzenlenen bir başka hak ise 20. maddede yer verilen veri taşınabilirliği hakkıdır. Bu durumda, veri sahibi, kendi kişisel verilerini yapılandırılmış, yaygın olarak kullanılan ve makineler tarafından okunabilen biçimde veri sorumlusundan alarak başka bir veri sorumlusuna bunu aktarma hakkını haizdir. Bu sayede işleme sürecinde ilgili kişinin konumu güçlendirilmektedir.³⁴⁵

2. Değişiklik Talep Etme Hakkı

Kişinin bilgi edinmesinden sonra kişisel verilerinin eksik veya hatalı işlenmesi durumunda bunların düzeltilmesini isteme, belirli şartlar altında silinmesini, yok edilmesini veya anonim hale getirilmesini isteme hakları da KVKK m. 11/1-ç-d ve m. 7 hükümlerinde düzenlenmektedir. Verilerin doğru ve güncel olması ilkesi ile bağlantılı olarak verilerin hatalı veya eksik olması durumunda kişinin düzeltme talebinde bulunabilmesi mümkündür.³⁴⁶ Veri sorumlusu ise veri sahibinin değişiklik talep etmesi halinde makul bir sürede bu isteği yerine getirmelidir.³⁴⁷ Böyle bir durumda artık hukuka uygunluk hali oluşturan rızanın varlığından söz edilemeyecek, işlenen veriler bakımından hukuka aykırı bir sonuç ortaya çıkabilecektir.³⁴⁸ Aynı

³⁴⁴ Dülger (Kişisel Verilerin Korunması), s. 152-153; Aşıkoğlu, Ş. İ.: *Veri Sorumlularının Aydınlatma Yükümlülüğü -Avrupa Birliği ve Türk Hukukunda-*, Kişisel Verileri Koruma Dergisi 2019, C. 1, S. 2, s. 43.

³⁴⁵ Küzeci (Kişisel Verilerin Korunması), s. 254.

³⁴⁶ Küzeci (Kişisel Verilerin Korunması), s. 254; Özkan, s. 155; Çekin, s. 155; Dülger (Kişisel Verilerin Korunması), s. 163; Develioğlu, s. 88.

³⁴⁷ Dülger (Kişisel Verilerin Korunması), s. 162.

³⁴⁸ Yılmaz/Çavuşoğlu, s. 99.

şekilde, sadece rızaya dayanan işlemlerde rızanın geri alınması da silinmeyi isteme hakkını doğurmaktadır.³⁴⁹

İlgili kişinin verileri üzerindeki kontrol hakkı, GDPR kapsamında unutulma hakkı olarak tanımlanmaktadır.³⁵⁰ GDPR m. 17 kapsamında yer alan bu hak, kişisel verilerin kanun gereklerine ve hukuka aykırı olarak tutulduğu, işlendiği ve amaç ortadan kalkmasına rağmen kullanılan hallerde kullanılmaktadır.³⁵¹ Unutulma hakkı, affedilme hakkına dayanmakta olup insanların geçmişlerinin şimdiki zamanda onlara zarar vermemesini ve toplumdan dışlanmamalarını hedeflemektedir.³⁵²

KVKK'dan farklı olarak, GDPR 18. madde kapsamında, kişinin, bazı hallerde işleme faaliyetini sınırlandırma hakkı da mevcuttur. Sınırlandırma, GDPR m. 4/3 tanımı ile depolanan kişisel verilerin, gelecekte işlenmesinin kısıtlanması amacıyla işaretlenmesi anlamına gelmektedir. Bu hallere örnek olarak; veri sahibinin kişisel verilerinin doğruluğuna ilişkin itirazda bulunduğu süre zarfı, işleme faaliyetinin hukuka aykırı olduğu durumlar, veri sorumlusunun verilere ihtiyaç duymadığı fakat ilgili kişinin hukuki olarak ihtiyacının olduğu durumlar, itiraz halinde veri sorumlusu ile veri sahibinin meşru menfaatlerinin değerlendirilmesinin gerektiği an verilebilmektedir.³⁵³

Hasta Hakları Yönetmeliği m. 16 ve 17 uyarınca kayıtları inceleme ve kayıtların düzeltilmesini isteme hakları da düzenlenmektedir. Buna göre, ilgili kişi

³⁴⁹ Develioğlu, s. 91.

³⁵⁰ Bennett, S. C.: *The "Right to Be Forgotten": Reconciling EU and US Perspectives*, Berkeley Journal of International Law 2012, C. 30, S. 1, s. 162.

³⁵¹ Dülger (Kişisel Verilerin Korunması), s. 165.

³⁵² Ayözger Öngün, Ç: *Kişisel Verilerin Korunması Hukuku*, 2. Baskı, İstanbul 2019, s. 45-46.

³⁵³ Dülger (Kişisel Verilerin Korunması), s. 174-175; Develioğlu, s. 94.

hastanın, tedavisi ile ilgili olan kayıtları inceleyebilmesi ve hatalı veya eksik bilgilerin olması durumunda düzeltme ve tamamlanma talep edebilmesi mümkündür.

3. Bildirimde Bulunma Hakkı

İlgili kişi, değişiklik talebinde bulunmasının ardından, KVKK m. 11/1-f uyarınca kişisel verilerinin aktarıldığı üçüncü kişilere bildirimde bulunulmasını veri sorumlusundan talep edebilmektedir. Zira, yapılan değişikliklerin verilerin aktarıldığı kişiler nezdinde de değiştirilmesi gerekmektedir.³⁵⁴

4. İtiraz Hakkı

Kanunda düzenlenen diğer bir hak ise, KVKK m. 11/1-g uyarınca düzenlenen ve münhasıran otomatik sistemlerle gerçekleştirilen veri analizleri sonucu aleyhe bir durum doğması halinde buna itiraz etme hakkıdır. Çeşitli kaynaklardan elde edilen türlü veriler, sistemler üzerinde eşleştirilmekte, farklı bölümlerde toplanmakta ve bu veriler aracılığıyla kişiye bir profil yaratılarak kişi hakkında varsayımsal kararlar verilmektedir.³⁵⁵ Bu husus insan faaliyeti haricinde otomatik sistemler aracılığıyla gerçekleştirilmekte, analiz edilmekte ve bunun sonucunda kişi aleyhinde bir durum ortaya çıkabilmektedir.³⁵⁶ Hukukumuz kapsamında, olumsuz etkilenme yeterli

³⁵⁴ Çekin, s. 163.

³⁵⁵ Çekin, s. 168-169.

³⁵⁶ Özkan, s. 157; Çekin, s. 169-170; Badur (Yapay Zekâ), s. 2538.

görülmekte ve kişiye bu hususta itiraz hakkı tanınmaktadır. GDPR m. 22 kapsamında düzenlenen profillemeye hükmü ise ciddi bir şekilde etkilenmeyi gerektirmektedir.³⁵⁷

KVKK m. 11/1-g hükmünün bu kanun kapsamında doğrudan yapay zekâ temelli işleme faaliyetleriyle ilişkilendirilebilecek tek açık hüküm olduğunu söylemek mümkündür. GDPR m. 4 uyarınca tanımlanan “profillemeye”, KVKK kapsamında tanımlanmamaktadır. Aynı şekilde KVKK hükümlerinde GDPR m. 22 hükmünde yer alan otomatik karar alma süreçlerine karşı düzenlenen bir istisna da mevcut değildir. Oysa algoritmik karar verme süreçlerinin yaratmış olduğu potansiyel risklerin saf dışı bırakılması açısından bu hak oldukça önemlidir.

Sağlık gibi yüksek risk barındıran bir alanda yapay zekâ sistemlerinin hatalı karar vermesi sonucu telafisi güç sorunlar meydana gelebilmektedir. Bu sistemler ile gerçekleştirilen profillemeye sonucu kişilerin sağlık durumları, davranışları ve eğilimleri doğru olarak tahmin edilebilmektedir.³⁵⁸ Bu doğrultuda, kişinin yaşam alışkanlıkları tespit edilebildiğinden kişinin gelecekteki sağlık riskleri hakkında dahi varsayımlarda bulunulabilmesi oldukça mümkün olacaktır. Bu sebeple kişinin açık rızası olmaksızın bu sistemler aracılığıyla profillenmesinin önüne geçilebilmesi kişinin verilerinin korunabilmesi adına oldukça önemlidir.³⁵⁹ Dolayısıyla, kanun kapsamında GDPR hükümlerine benzer şekilde profillemeye tanımının yapılması gerekmekte, hangi hallerde otomatik karar verilebileceği ve istisnaları açıkça ele alınmalıdır.³⁶⁰

³⁵⁷ Develioğlu, s. 97.

³⁵⁸ Aksoy Retornaz, E. E.: Yapay Zekâ Algoritmalarıyla Profillemeye ve Kişisel Verilerin Korunması, ed. Prof. Dr. Faruk Bilir, Yapay Zekâ Teknolojilerine Akademik Bakış, Ankara 2025, s. 241.

³⁵⁹ Aksoy Retornaz, s. 243.

³⁶⁰ Aksoy Retornaz, s. 235.

5. Zararın Giderilmesini Talep Hakkı

KVKK m. 11/1-ğ ve m. 14/3 uyarınca ilgili kişinin kanuna aykırı şekilde işlenen kişisel veriler sonucunda maddi veya manevi olarak zarara uğraması sonucunda zararın giderilmesini talep hakkı mevcuttur.³⁶¹ Bu halde taraflar arasında sözleşme ilişkisi bulunması halinde TBK m. 112, sözleşme ilişkisi bulunmadığı takdirde TBK m. 49 hükümleri uygulama alanı bulmaktadır.³⁶² Veri sorumlusunun da bu hak karşısında zararı giderme yükümlülüğü vardır. Bu hususa ilişkin olarak verilerin hukuka aykırı olarak işlenmesi durumunda başvurulabilecek hukuki yollar ile talepler ikinci bölümde ayrıntılı olarak incelenecektir.

6. Veri Sorumlusuna Başvuru ve Kişisel Verileri Koruma Kuruluna Şikâyet Hakkı

Veri sorumlusuna başvuru ve Kişisel Verileri Koruma Kuruluna şikâyet hakları ise KVKK kapsamında ilgilinin diğer hakları arasında sayılmaktadır. Kurula şikâyeti düzenleyen 14. maddenin 2. fıkrasında Kurula başvurulmadan önce veri sorumlusuna başvurma şartı aranmaktadır.

Veri sorumlusuna başvuru hakkı KVKK m. 13'te düzenlenmiş olup maddede başvuru yolu bildirilmiştir. Buna göre başvurunun yazılı ya da Kurulun seçeceği başka bir yöntemle iletilmesi aranmaktadır. Fakat, ilgili kişi tarafından yapılan başvurunun

³⁶¹ Özkan, s. 158.

³⁶² Zor, s .158-159.

kötüye kullanılmaması yani asılsız, aşırı ve sırf veri sorumlusunu rahatsız etmek için yapılmış olmaması gerekmektedir.³⁶³ GDPR bakımından bu durum m. 12 kapsamında düzenlenmiş olup ilgili kişilerin doğrudan veri sorumlusu ile iletişime geçmeleri mümkün kılınmaktadır.

Kurula şikâyet hakkı ise veri sorumlusuna başvurulduktan sonra dayanılabilecek bir diğer haktır. Ancak, kişinin yargı yoluna başvurabilmesi için bu şart aranmamaktadır.³⁶⁴ KVKK m. 14/1 uyarınca, veri sorumlusunun ilgili kişiye cevabı en geç otuz gün içerisinde bildirmesinin akabinde ilgili kişinin de otuz gün içerisinde Kurula başvurması gerekmektedir. Cevap bildirilmediği takdirde başvurudan itibaren altmış gün içerisinde şikâyet yoluna gidilebilmesi mümkündür. Benzer şekilde, denetim makamlarına şikâyetle bulunma hakkı GDPR m. 77 uyarınca mevcuttur.

G. Veri Sorumlusunun Yükümlülükleri

İlgili kişinin haklarını güvence altına almak için KVKK ve GDPR kapsamında veri sorumlusunun yükümlülükleri de hüküm altına alınmaktadır. Bu bakımdan sağlık verilerini işleyecek olan veri sorumlusunun yükümlülüklerinin incelenmesi gerekmektedir.

³⁶³ Özkan, s. 160.

³⁶⁴ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Şikâyet Hakkı, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/2063/Sikayet-Hakki>. (Erişim Tarihi: 17.02.2025)

1. Aydınlatma ve Bilgilendirme Yükümlülüğü

Veri sorumlusunun yükümlülüklerden ilki aydınlatma ve bilgilendirme yükümlülüğüdür. Bu durum ilgili kişinin verilerini kontrol altında tutabilmesi adına önem arz etmektedir.³⁶⁵ Veri sorumluları, Aydınlatma Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesinde Uyulacak Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ'e riayet ederek görevlerini yerine getirmelidirler.³⁶⁶

Veri işleme faaliyetinin hukuka uygun olarak nitelendirilebilmesi için açık rıza aranmayan durumlarda dahi KVKK m. 10'da düzenlenen bu kanuni yükümlülüğün yerine getirilmesi gerekmektedir.³⁶⁷ Bu durumun istisnası KVKK m. 28/1 uyarınca sayılan hallerdir.

Aydınlatma yükümlülüğüne ilişkin asgari düzeyde uyulması gereken içerik; veri sorumlusunun kimliğinden, verilerin işlenme amacından, kime ve ne amaçla aktarılabileceğinden, toplanma yönteminden, hukuki nedeninden ve ilgili kişinin haklarından oluşmaktadır.³⁶⁸ Bu yükümlülük, kişisel verilerin işlenmesi ilkelerinin bir uzantısıdır.

Aydınlatma yükümlülüğünün şekline ilişkin bir hüküm mevcut değildir.³⁶⁹ Fakat, şeffaflık ilkesi gereğince bilgilendirilmesi yapılacak durumun açık, doğru ve

³⁶⁵ Özkan, s. 135-136.

³⁶⁶ Resmi Gazete, S. 30356, T. 10.03.2018.

³⁶⁷ Özer Deniz (Sağlık), s. 1438.

³⁶⁸ Dülger (Kişisel Verilerin Korunması), s. 298; Çekin, s. 218-219.

³⁶⁹ Özer Deniz (Sağlık), s. 1440: Aşıkoğlu (Aydınlatma Yükümlülüğü), s. 46; Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Aydınlatma Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesi Rehberi, s. 14, <https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/7a55e4d4-0cc3-4d4e-800c-ee78ce5ce88a.PDF>. (Erişim Tarihi: 18.12.2024); Dülger (Kişisel Verilerin Korunması), s. 299.

anlaşılır bir dille hazırlanması gerekmektedir.³⁷⁰ Aydınlatmanın belirsizliğe yer vermeyecek ve sınırlarının kesin olarak belli mahiyette olması önem taşımaktadır.³⁷¹ Ayrıca, yükümlülüğün yerine getirilmesi veri sahibinin onayına ya da talebine bağlı değildir.³⁷² Zira, yükümlülüğün yerine getirildiğinin ispatı veri sorumlusuna aittir.³⁷³

2. Veri Güvenliğini Sağlama Yükümlülüğü

KVKK m. 12’de düzenlenen bu yükümlülük ile veri sorumlusunun kişisel verilerin hukuka aykırı işlenmesini ve erişilmesini engellemesi ve muhafazasını sağlaması gerekmektedir. “İşlem Güvenliği” başlıklı GDPR m. 32 ile bu husustaki uygun güvenlik tedbirleri bildirilmektedir. Bu doğrultuda veri sorumlusu güvenliği sağlamak ve verilen kötü niyetli 3. kişilerin eline geçmemesi için gereken bütün idari ve teknik tedbirleri almalıdır.³⁷⁴ Bu hususta veri işleyen de veri sorumlusu ile birlikte gerekli tedbirlerin alınması hususunda müştereken sorumludur.³⁷⁵

Veri güvenliği tam olarak kişisel verilerin korunması anlamına gelmese de bu kavram ile daha çok belirli standartlara uyum kastedilmekte, bununla birlikte de hukuka uygunluk hususu tamamlanmaktadır.³⁷⁶ Veri koruma hukuku bireyleri

³⁷⁰ Aşıkoğlu (Aydınlatma Yükümlülüğü), s. 44; Dülger (Kişisel Verilerin Korunması), s. 301; Yılmaz/Çavuşoğlu, s. 101.

³⁷¹ Özer Deniz (Sağlık, s. 1429); Bodur, s. 247.

³⁷² KVKK m. 5/d.

³⁷³ KVKK m. 5/f.

³⁷⁴ Teknik ve idari tedbirler için bkz. Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Kişisel Veri Güvenliği Rehberi (Teknik ve İdari Tedbirler); Özkan, s. 139.

³⁷⁵ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Veri Güvenliğine İlişkin Yükümlülükler, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/2040/Veri-Guvenligine-Iliskin-Yukumlulukler>. (Erişim Tarihi: 19.12.2024)

³⁷⁶ Çekin, s. 186-187.

korurken, veri güvenliği verileri korumaktadır.³⁷⁷ Veri sorumlusunun gereken tedbirleri alması halinde sorumluluktan kurtulması mümkün olduğundan bu yükümlülüğün bir özen sorumluluğu olduğunu söylemek mümkündür.³⁷⁸ Görevlerinin bitmesini takiben de sır saklama görevleri devam etmektedir.³⁷⁹ KSVY kapsamında da mahremiyetin korunmasına yönelik çeşitli tedbirlerden bahsedilmektedir.

Ayrıca veri sorumlusunun KVKK m. 12 kapsamında denetim görevi ile ihlal halinde bildirim yükümlülükleri de bulunmaktadır. Kişisel verilerin hukuka aykırı şekilde üçüncü kişiler tarafından elde edilmesi halinde veri sahibine ve Kurula bildirim yükümlülüğü doğmaktadır. Gecikmeksizin yapılması gereken bu veri ihlal bildirimi, gerektiği takdirde ilan edilebilmektedir.³⁸⁰ Bu bildirimin amacı, ihlalin tekrarlamaması ve önünün kesilmesidir.³⁸¹

İşlenme sebepleri ortadan kalktığı durumda ise, KVKK m. 7 uyarınca ilgili kişinin başvurusu şart koşulmaksızın kişisel verilerin silinmesi, yok edilmesi veya anonim hale getirilmesi gerekmektedir. Bu hususta da veri sorumlusunun gereken bütün tedbirleri alması gerekmektedir.

Bu yükümlülük ile bağlantılı olarak GDPR uyarınca düzenlenen birkaç yükümlülük daha söz konusudur. Bunlardan ilki, veri sorumlusunun veya veri işleyenin esas faaliyetinin özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi olması durumunda GDPR m. 37/1 uyarınca düzenlenen veri koruma görevlisinin (*data protection officer*)

³⁷⁷ Küzeci (Kişisel Verilerin Korunması), s. 289.

³⁷⁸ Çekin, s. 187.

³⁷⁹ Özkan, s. 144.

³⁸⁰ Veri İhlal Bildirimi hk. bkz. Kişisel Verileri Koruma Kurulu, “Sağlık sektöründe faaliyet gösteren bir şirketin veri ihlal bildirimi hakkında” Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 09.10.2020 tarih ve 2020/787 sayılı Karar Özeti, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6860/2020-787>. (Erişim Tarihi: 22.01.2025); Kişisel Verileri Koruma Kurulu, “Bir hastanenin veri ihlal bildirimi hakkında” Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 20/04/2021 tarih ve 2021/407 sayılı Karar Özeti, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6993/2021-407>. (Erişim Tarihi: 22.01.2025)

³⁸¹ Çekin, s. 206.

atanmasıdır. Bu görevlinin amacı veri sorumlusu ya da veri işleyenin veri işleme sürecinin ve gizlilik politikalarının GDPR ile uyumlu olup olmadığını değerlendirmektir.³⁸² Örneğin, bir hastane hastaların sağlık verilerini işlemeden hastaları tedavi edemeyeceğinden hastanenin esas faaliyeti sağlık verilerinin işlenmesidir.³⁸³

Bunun haricinde GDPR m. 35 ve 36 kapsamında düzenlenen ve birbirini takip eden iki işlem mevcuttur.³⁸⁴ Bunlar, veri koruma etki değerlendirmesi (*data protection impact assessment*) ve ön danışmadır (*prior consultation*). Bu hususta ön danışma ile veri işleme faaliyetinden önce meydana gelebilecek riskler hakkında düşünülmesi sağlanmakta, veri koruma etki değerlendirmesi ile ise kişilerin haklarının ihlale edilip edilmeyeceği hakkında bir değerlendirme yapılmaktadır.³⁸⁵ Bu yollara genellikle profillemeye gibi otomatik işleme durumlarında başvurulmaktadır.³⁸⁶ Bu sorumluluk doğrultusunda erken uyarı mekanizması oluşturulmaktadır.³⁸⁷ Dolayısıyla, hastaneler gibi yeni teknolojileri kullanan organizasyonların, kullanacakları sistemler sağlık verileri açısından risk teşkil ettiği takdirde etki analizi yaptırılması gerekmektedir.³⁸⁸ Bu halde işlenen veriler doğrultusunda karar alınmadan önce işlemin mutlaka bir insan kontrolünden geçmesi yani sembolik bir insan müdahalesi olmasının aranması da (tam otomatik karar alma yasağı) doğru olacaktır.³⁸⁹

³⁸² GDPR m. 39; Develioğlu, s. 115-116; Taştan, s. 20.

³⁸³ Çekin, s. 208.

³⁸⁴ Özkan, s. 61.

³⁸⁵ Özkan, s. 61.

³⁸⁶ GDPR m. 35/3; Develioğlu, s. 112.

³⁸⁷ Çekin, s. 210.

³⁸⁸ Çekin, s. 211.

³⁸⁹ Otomatik karar alma, otomatik bir veri işleme sürecinde kişisel verilerin önceden belirlenen kriterlere dayalı olarak ilgili kişi hakkında bazı sonuçlara varması olup şeffaf olmayan algoritmalar sebebiyle kişilerin verileri üzerindeki kontrol hakkının ihlal edilmesine sebep olabilen bir sistemdir. GDPR m. 15/1-h ve m. 22 uyarınca otomatik karar alma süreçlerinden ilgili kişilerin korunması amaçlanmıştır.

3. İlgili Kişinin Haklarını Karşılama ve Kişisel Verileri Koruma Kurulunun Kararının Uygulanması Yükümlülüğü

Veri sorumlusu, ilgili kişi haklarını kullandığı takdirde bu hakları karşılamakla ve onun emir ve talimatlarına uymakla mükelleftir.³⁹⁰ KVKK m. 13 hükmüne göre, veri sorumlusu, kendisine yönlendirilen talepleri en kısa sürede ve en geç otuz günde ücret almaksızın neticelendirilmelidir. Bu bağlamda, talebi kabul edebilmekte veya gerekçelendirerek reddedebilmektedir. Cevap ilgili kişiye yazılı veya elektronik olarak iletilmelidir.

Kurul kararlarının uygulanması bakımından ise, Kurul, yaptığı inceleme sonucu tespit ettiği hukuka aykırılıkların giderilmesi adına veri sorumlusuna ve ilgili kişiye kararı tebliğ etmektedir. KVKK m. 15/5 uyarınca, kararın tebliğinden itibaren gecikmeksizin ve en geç otuz gün içinde veri sorumlusunun kararı yerine getirmesi beklenmektedir. Karar yerine getirilmediği takdirde KVKK m. 18/1-c uyarınca veri sorumlusu hakkında idari para cezasına hükmedileceği düzenlenmektedir.

Badur (Yapay Zekâ), s. 2541-2542; KVKK, insan müdahalesi içeren kararlar ile otomatik olarak alınan kararlar arasında bir ayrım gözetmemiştir. Büyüksağış, s. 532.

³⁹⁰ Yılmaz/Çavuşoğlu, s. 102.

4. Veri Sorumluluğu Siciline (VERBİS) Kayıt Yükümlülüğü

Kişisel verileri işleyen gerçek ve tüzel kişilerin, veri işleme faaliyetine başlamadan önce KVKK m. 16 uyarınca düzenlenen Veri Sorumluları Siciline kaydolması gerekmektedir.³⁹¹ Bu hususta Başkanlık tarafından Veri Sorumluları Sicil Bilgi Sistemi (VERBİS) kurulmuş ve kamuya açıklık ilkesi gereğince ilgili kişilerin işlenen verileri görebilmesi mümkün kılınmıştır.³⁹² Bu sicil ile veri sorumluları veri işleme faaliyetleri ile ilgili hususları kayıt sistemine beyan etmektedir.³⁹³ KVKK m. 16/3'te sicile kayıt başvurusu bildiriminin içermesi gereken hususlar düzenleme alanı bulmaktadır.³⁹⁴ Kayıt ve bildirim yükümlülüğüne uyulmadığı takdirde KVKK m. 18/1-ç uyarınca veri sorumlularına idari para cezası verilebilmektedir.

5. Kişisel Veri İşleme Envanteri Hazırlama Yükümlülüğü

VSSHY m. 5/1-ç uyarınca sicil başvurularında sicile işlenecek bilgilerin Kişisel Veri İşleme Envanterine dayanarak hazırlanması gerektiği düzenlenmektedir. Bu envanter aynı yönetmeliğin 4. maddesinin 1. fıkrasının h bendinde tanımlanmakta olup veri sorumlularının iş süreçlerine bağlı olarak yürüttükleri veri işleme faaliyetlerini ayrıntılı şekilde kaydettikleri bir envanteri ifade etmektedir. VERBİS

³⁹¹ Kayıt yükümlülüğünden istisna tutulan veri işleme faaliyetleri için bkz. Küzeci (Kişisel Verilerin Korunması), s. 430-431.

³⁹² Küzeci (Kişisel Verilerin Korunması), s. 429; Özkan, s. 146.

³⁹³ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Veri Sorumluları Sicili Nedir?, [https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/2043/Veri-Sorumlulari-Sicili-Nedir#:~:text=Veri%20Sorumlular%C4%B1%20Sicili%20\(VERB%C4%B0S\)%2C,Veri%20Sorumlular%C4%B1%20Siciline%20kaydolmalar%C4%B1%20zorunludur](https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/2043/Veri-Sorumlulari-Sicili-Nedir#:~:text=Veri%20Sorumlular%C4%B1%20Sicili%20(VERB%C4%B0S)%2C,Veri%20Sorumlular%C4%B1%20Siciline%20kaydolmalar%C4%B1%20zorunludur). (Erişim Tarihi: 23.01.2025)

³⁹⁴ Konu hk. detaylı bilgi için bkz. Veri Sorumluları Sicili Hakkında Yönetmelik (Resmi Gazete, S. 30286, T. 30.12.2017)

yükümlülüğüne uygunluğun sağlanabilmesi için bu envanterin, doğru, güncel ve hukuka uygun olarak hazırlanması oldukça önemlidir.³⁹⁵

III. Sağlık Verilerinin Yapay Zekâ Uygulamaları ile İşlenmesi

Sağlık verilerinin yapay zekâ ile işlenmesi hususunun irdelenmesi adına öncelikle sağlık verilerinin neler olduğundan bahsedilecektir. Ardından bu verilerin yapay zekâ uygulamaları ile nasıl işlendiği açıklanacak ve işlenme sonucu meydana gelebilecek avantaj ve dezavantajlar değerlendirilecektir. Akabinde veri güvenliğinin sağlanabilmesi için alınabilecek tedbirlere değinilecektir.

A. Sağlık Verilerinin Türleri

Sağlık verileri, hukukumuzda, kısaca, kim olduğu bilinen ya da bilinebilecek durumda olan gerçek kişinin fiziksel ve ruhsal sağlığına ilişkin bütün bilgiler olarak tanımlanabilmektedir.³⁹⁶ GDPR uyarınca ise veri sahibinin, mevcut veya gelecekteki fiziksel veya zihinsel sağlık durumuna ilişkin bütün bilgiler olarak ifade

³⁹⁵ Özkan, s. 153.

³⁹⁶ KSVY, m. 4/j; Danıştay 15. Daire, E. 2018/530, T. 15.01.2019 uyarınca; Türk Tabipleri Birliği Merkez Konseyi Başkanlığı tarafından Sağlık Bakanlığı aleyhine yapılan başvuru sonucu Danıştay, özel sağlık kuruluşlarının, hastalara ait sağlık verileri KVKK kapsamında yer alan düzenlemelere uygun bir şekilde işlemesi ve Sağlık Bakanlığı'nın belirlediği usul ve esaslara uygun olarak merkezi sağlık veri sistemine aktarması gerektiğine karar vermiştir. Ayrıca, özel nitelikli verilerin işlenmesi sırasında uyulması gereken önlemleri belirleme yetkisi bulunan Kişisel Verileri Koruma Kurulunun bu alana ilişkin bir mevzuat taslağı hakkında görüşü alınmaksızın ve yeterli önlem belirlenmeksizin hareket edilmesinin özel hayatın gizliliğine ve hukuka aykırı olduğunu bildirerek Ayakta Teşhis ve Tedavi Yapılan Özel Sağlık Kuruluşları Hakkında Yönetmelik'in 27. maddesinin 8. fıkrasının yürütmesinin durdurulmasına karar vermiştir.

edilmektedir.³⁹⁷ Bu nedenle korunması ve saklanması kişiler bakımından en üst düzeyde önem taşıyan bilgilerdendir.

Verilerin neler olabileceğine bakıldığında, Türk ve yabancı hukuk kaynaklarının birbiriyle örtüştüğü görülmektedir. Zira, Türk hukukundaki tanım göz önünde bulundurulduğunda kişinin sağlığına ilişkin her türlü bilgi açıklaması oldukça geniş bir anlam ifade etmektedir. Bu nedenle, verilerin nelerden oluştuğunun bilinmesi, yapay zekânın eğitim aşamasında büyük rol oynamaktadır.

Öncelikle, kişinin tıbbi tanı, muayene, teşhis ve tedavisini içerisine alacak bilgilerin kişinin sağlık verilerinin temelini oluşturduğunu ve uygun bir gizlilik çerçevesinde yürütülmesi gerektiğini söylemek mümkündür.³⁹⁸ Bu kapsamda, kişinin tanı alabilmesi için gerekli olan geçmiş sağlık verilerinin dökümü³⁹⁹, klinik, radyolojik ve patolojik görüntüleri⁴⁰⁰, laboratuvar tahlil ve tetkik sonuçları⁴⁰¹ ve bireyin fiziksel sağlığıyla ilişkili olmak kaydıyla giyilebilir teknolojik aletlerden veya sağlık cihazlarından gelen bilgileri kişinin sağlık verileri altında toplanmaktadır. Ek olarak, kişiden alınan genetik ve biyolojik örnekler⁴⁰², kişinin engelliliğine veyahut hastalık riskine ilişkin veriler⁴⁰³, doktorun veri sahibi kimse ile tedavi ve bakım hakkında yaptığı konuşmalar⁴⁰⁴ ile sağlık görevlilerinin tıbbi kayıtlara girdikleri ve topladıkları

³⁹⁷ GDPR, *Recital* 35.

³⁹⁸ Resmi Gazete, S. 23420, T. 01.08.1998, m. 21/a, 21/b.

³⁹⁹ KSVY, m. 5/3; Directive 2011/24/EU of the European Parliament and of the Council of 9 March 2011 on the application of patients' rights in cross-border healthcare, O.J., L. 88, 04.04.2011, p. 45-65.

⁴⁰⁰ Türkiye Sağlık Veri Araştırmaları ve Yapay Zeka Uygulamaları Enstitüsünün Yapılanması ve Faaliyetlerinin Yürütülmesine Dair Yönetmelik (Resmi Gazete, S. 31776, T. 12.03.2022), m. 4/b, 4/c; Directive 2011/24/EU, 25.

⁴⁰¹ KSVY, m. 5/4; Türkiye Sağlık Veri Araştırmaları ve Yapay Zeka Uygulamaları Enstitüsünün Yapılanması ve Faaliyetlerinin Yürütülmesine Dair Yönetmelik, m. 4/b-4/c.

⁴⁰² EU GDPR, *Recital* 35.

⁴⁰³ EU GDPR, *Recital* 35.

⁴⁰⁴ U. S. Department of Health and Human Services, Health Insurance Portability and Accountability Act of 1996 (HIPAA), HIPAA for individuals, Your Rights Under HIPAA, What Information is Protected, <https://www.hhs.gov/hipaa/for-individuals/guidance-materials-for-consumers/index.html>. (Erişim Tarihi: 22.12.2024)

bilgiler⁴⁰⁵ (Elektronik Sağlık Kayıtları-EHR/EMR) de sağlık verilerini oluşturmaktadır.

Sağlık hizmetlerinin yönetimi amacıyla kullanılan bilgiler de sağlık verisi altında koruma altına alınmaktadır. Bu halde sağlık sigortacılarının sistemlerinde tuttukları bilgiler⁴⁰⁶, sağlık hizmetlerine ilişkin faturalandırma bilgileri⁴⁰⁷, hasta yakınlarının acil durumlara ilişkin olarak bildirmiş oldukları kan grubu gibi sağlık verileri ve araştırma ve eğitim maksadıyla elde edilen hastanın kimlik bilgileri⁴⁰⁸ de bu başlık altında sayılabilmektedir. Çoğu durumda, sağlık hizmetleri verilerinin kişisel kod, numara, ses ve görüntü gibi kişisel kimlik bilgilerini içerdiği görülmektedir.⁴⁰⁹

Fakat, özel nitelikli veri türleri arasında yer almayıp başka veriler ile birlikte ele alındığında sağlık verisi haline dönüşebilen veriler de mevcut olup bu verilerin tanımının doğru şekilde yapılması gerekmektedir.⁴¹⁰ Örneğin, bir kişinin rastgele çekilen bir fotoğrafı genel nitelikli veri özelliğini haiz olup fotoğrafta kişinin down sendromlu olduğu veya bir uzvunda sağlık sıkıntısı olduğu anlaşıldığında bu durum kişinin sağlık durumu hakkında bilgi vermektedir.⁴¹¹ Bu halde, verilerin korunabilmesi için dikkatli bir değerlendirme yapılmalıdır.

⁴⁰⁵ EU GDPR, *Recital* 35; HIPAA (Your Rights Under HIPAA); Özer Deniz (Sağlık), s. 1426.

⁴⁰⁶ HIPAA (Your Rights Under HIPAA); Yüksel, s. 4.

⁴⁰⁷ HIPAA (Your Rights Under HIPAA); Hasta Hakları Yönetmeliği, m. 21/f.

⁴⁰⁸ Hasta Hakları Yönetmeliği, m. 23: Resmi Gazete, S. 23420, T. 01.08.1998.

⁴⁰⁹ Park, C. W. et al.: *Artificial Intelligence in Health Care: Current Applications and Issues*, Journal of Korean Medical Science 2020, C. 35, S. 42, s. 5.

⁴¹⁰ Özer Deniz (Sağlık), s. 1428.

⁴¹¹ Özer Deniz (Sağlık), s. 1428; Günay, s. 41.

B. Yapay Zekâ Uygulamaları ile Elektronik Ortamda Sağlık Verisi İşlenmesi

Sağlık verilerinin elektronik ortamda yapay zekâ algoritmaları kullanılarak işlenmesi; verilerin yorumlanması ve analiz edilmesi, kategorilere ayrılması, haklarında tahminlerde bulunulması ve yapay zekâ destekli sistemlere entegre edilmesi anlamına gelmektedir.⁴¹² Fakat, günümüzde sağlık alanında yapay zekânın kendi kendine karar almasına henüz izin verilmemekte, yalnızca karar aşamasına yardımcı bir destek sistemi olarak kullanılmaktadır.⁴¹³ Bu durum henüz GDPR ve KVKK kapsamında düzenlenmeyen güncel bir husustur.

Tıp alanında kullanılan yapay zekâ sistemlerinden en bilinenleri, genel anlamda, makine öğrenmesine dayanan sistemler, yapay sinir ağları ve uzman sistemlerdir.⁴¹⁴ Makine öğrenmesi, modelleri verilere uydurarak ve eğiterek belirli görevlerin yerine getirilmesini sağlayan istatistiksel bir öğrenme tekniğidir.⁴¹⁵ Toplanan tıbbi bilgi ve veriler sonucu hastalıkların teşhis edilmesi ve hastaya özgü tedavi planının şekillendirilmesi gibi gelişimleri ifade etmektedir.⁴¹⁶ Bu süreç veri temini ile başlamakta, veriler işlenmekte, model seçilmekte, seçilen model eğitilmekte ve

⁴¹² Canbay, P.: *Sağlıkta Yapay Zeka: Makine Öğrenmesi Yöntemleri ve Uygulamaları*, Sağlık Bilimlerinde Yapay Zeka, ed. Ahmet Rıza Şahin, Kamil Doğan ve Süleyman Sivri, 2. Bölüm, İstanbul 2020, s. 11.

⁴¹³ Diri, F.: *Yapay Zeka Teknolojisi ve Beraberinde Getirdiklerinin Sağlık Hukuku Kapsamında Değerlendirilmesi*, Bilişim Hukuku Dergisi 2024, C. 6, S. 1, s. 288 vd.; Keleş, s. 607-608; Özcan, s. 55; 1219 sayılı Tababet ve Şuabatı San'atlarının Tarz-ı İcrasına Dair Kanun m. 1, "Türkiye Cumhuriyetinde hekimlik yapmak ve ne biçimde olursa olsun hasta tedavi edebilmek için Türkiye Tıp Fakültesinden diploma almak ve Türk olmak gereklidir."

⁴¹⁴ Diri, s. 281-282.

⁴¹⁵ Davenport, T./Kalakota, R.: *The potential for artificial intelligence in healthcare*, Future Healthc J. 2019, C. 6, S. 2, s. 94; Makine öğrenmesi için detaylı bilgi için bkz. Güçlütürk, s. 57 vd.; Aksoy (Yapay Zekâ), s. 70 vd.

⁴¹⁶ Sağiroğlu, E./Tosun, H.: *Yapay Zekanın Sağlık Uygulamalarındaki Kullanımı ve Etik Açısından Tartışılması: Geleneksel Derleme*, Türkiye Klinikleri J. Med Ethics 2023, C. 31, S. 2, s. 141.

ardından modelin değerlendirilmesi gerçekleştirilmektedir.⁴¹⁷ Makine öğrenmesi; denetimli, denetimsiz ve pekiştirmeli öğrenme olarak incelenmektedir.⁴¹⁸

Yapay sinir ağları ise insan beynindeki sinir hücrelerinden esinlenerek bu sinirleri taklit edebilen işlem gücü yüksek bir teknolojidir.⁴¹⁹ Bunlar, elde edilen çokça ve karmaşık veriden anlamlı sonuçlar elde edilmesini, değişken verilerin diğer çıktılarla eşleştirilerek sınıflandırılmasını ve kişilere özgü veriler ile hastalıklar arasındaki bağın oluşturulmasını sağlamaktadır.⁴²⁰ Bu bakımdan, hastanın tetkik sonuçları ile geçmiş tedavilerini göz önünde bulundurarak tahminde bulunmakta ve sağlık profesyonellerine yardımcı olmaktadır.⁴²¹

Uzman sistemler ise tıbbi alanda ortaya çıkan problemlerin çözümünü tıbbi profesyonellerin tavsiyeleri doğrultusunda saptamak için geliştirilen danışma sistemleridir.⁴²² Bu sistemler de uzmanlara tavsiye vermekte ve kararlarında destek olmaktadır.

Sürecin başarılı olarak gerçekleştirilmesi bakımından önce büyük miktarda ve yüksek kalitede sağlık verisinin toplanması (*big data*) ve veri setleri oluşturulması gerekmektedir.⁴²³ Bu verilerin, sistemler açısından yeniliği besleyen bir yakıt kaynağı yani bir nevi “yapay zekânın gıdası” olduğunu söylemek mümkündür.⁴²⁴ Veriler, tıbbi

⁴¹⁷ Canbay, s. 12.

⁴¹⁸ Akkoyun, s. 8; Gültekin, s. 360; Sağıroğlu/Tosun, s. 141; Turgut Bilgiç, s. 254; Detaylı bilgi için bkz. Güçlütürk, s. 60-72; Aksoy (Yapay Zekâ), s. 78-79; Özcan/Pekel Özmen, s. 36-47.

⁴¹⁹ Akkoyun, s. 11; Turgut Bilgiç, s. 254; Gültekin, s. 361; Bozkurt Yüksel, s. 589; Aksoy (Yapay Zekâ), s. 72; Özcan/Pekel Özmen, s. 50; Yapay sinir ağlarının sağlık alanında kullanımı gün geçtikçe artmaktadır. Abudureyimu, s. 31.

⁴²⁰ Gönül, Y./Ulu, Ş./Bucak, A./Bilir, A.: *Yapay Sinir Ağları ve Klinik Araştırmalarda Kullanımı*, GTD 2015, C. 25, S. 3, s. 106; Akkoyun, s. 11, 18.

⁴²¹ Akkoyun, s. 11-12.

⁴²² Diri, s. 282; Gönül/Ulu/Bucak/Bilir, s. 105.

⁴²³ Diri, s. 284; Canbay, s. 13; Çavuşoğlu, s. 62-63; Akkoyun, s. 6; Dülger (Yapay Zekâ ve Veri Koruma), s. 2.

⁴²⁴ Özçelik, s. 93.

cihazlar aracılığıyla, tıp merkezlerindeki tıbbi görüntülerden, hastaların tahlil sonuçlarından, giyilebilir cihazlardan, elektronik sağlık kayıtlarından⁴²⁵, araştırma ve klinik çalışmalarda ve benzeri sistemlerden toplanabilmektedir.⁴²⁶ Bu sistemlere sağlık bilgi yönetim sistemleri denilmekte olup Sağlık Bilgi Yönetim Sistemleri Hakkında Yönetmelik m. 4/n uyarınca bu sistemler sağlık hizmet sağlayıcılarının klinik, idari veya yönetsel amaçlarla kullandığı, veri alışverişi yapabilen yazılımları içermektedir. Bunlara örnek olarak, hastane, laboratuvar, yoğun bakım, ameliyathane bilgi yönetim sistemleri ile görüntü arşivleme ve iletişim sistemi verilebilmektedir.⁴²⁷ Bunlar haricinde bir de sağlık verilerini içeren ve bahsi geçen e-nabız ve Medula sistemi haricinde Hayat Eve Sığar (HES) gibi uygulamalar da mevcuttur.

Ardından veri hazırlama sürecine geçilmektedir. Bu hususta veriler standartlaştırılmakta, eksik veriler tamamlanmakta ve veri etiketlenmesi gerçekleştirilmektedir. Bu kapsamda veriler belirli kategorilerde toplanmakta ve sınıflandırılmaktadır.⁴²⁸ Veri güvenilirliğinin sağlanabilmesi için aykırı ve kayıp verilerin tespit edilmesi ve veri temizliği yapılarak iyileştirme yapılması gerekmektedir.⁴²⁹ Sonrasında yapay zekâ, makine öğrenmesi sayesinde dağınık halde bulunan büyük veriyi işleyerek veriler arasındaki bağlantıyı keşfetmekte ve verilerden anlamlı çıktılar elde etmektedir.⁴³⁰ Buna veri madenciliği adı verilmektedir.

⁴²⁵ Gültekin, s. 368.

⁴²⁶ Yelmen, s. 755; Akkoyun, s. 6; Winter, J. S./Davidson, E.: *Governance of Artificial Intelligence and Personal Health Information*, Digital Policy, Regulation and Governance 2019, C. 21, S. 3, s. 282.

⁴²⁷ Detaylı bilgi için bkz. Yelmen, s. 755-759.

⁴²⁸ Kulular İbrahim/Gökdaş, s. 552.

⁴²⁹ Canbay, s. 13.

⁴³⁰ Akkoyun, s. 6; Çavuşoğlu, s. 63; Dülger (Yapay Zekâ ve Veri Koruma), s. 3; Küzeci (Sağlık), s. 485; Aksoy (Yapay Zekâ), s. 67.

Veri madenciliği, temel olarak, elde edilen verilerin depolanmasını, hazırlanmasını ve sınıflandırılmasını ifade etmektedir.⁴³¹ Bu bağlamda, kişisel verilerin işlenmesi ile yapay zekâ arasında ikili bir ilişki olduğu görülmekte; kişisel veriler yapay zekâyı beslemekte, yapay zekâ ise daha çok miktarda kişisel veri üretmektedir.⁴³²

C. İşlenme Sonucu Ortaya Çıkan Durumlar

Sağlık alanında kullanılan yapay zekâ sistemlerinin neler olduğu giriş bölümünde detaylı olarak incelenmiş ve bir önceki başlık altında açıklanan bu sistemlerin verileri nasıl işlediği hususuna yer verilmiştir. Bu başlık altında ise sağlık verilerinin yapay zekâ aracılığıyla işlenmesi halinde ortaya çıkabilecek durumlar avantaj ve dezavantajlar olarak değerlendirilecektir.

1. Avantajlar

Sağlık alanında kullanılan yapay zekânın büyük avantajları olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Verilerin yapay zekâ uygulamalarıyla işlenmesinin en önemli sonuçlarına hız, maliyet, verim ve sorun çözümü alanlarında rastlanılmaktadır.

Öncelikle, veriler yapay zekâ aracılığıyla işlendiği takdirde insan eliyle işlemeye kıyasen çok daha hızlı bir şekilde işlenebilmekte ve idari ve klinik süreçlerde

⁴³¹ Yılmaz/Çavuşoğlu, s. 170.

⁴³² Dülger (Yapay Zekâ ve Veri Koruma), s. 3; Badur (Yapay Zekâ), s. 2538; Çavuşoğlu, s. 78-79.

hızlı karar verilebilmektedir.⁴³³ Sağlık profesyonellerine ve sağlık kuruluşlarına hastaların tanı, tedavi ve sağlık hizmetlerinin yönetimi hususlarında yardımcı olarak malpraktis ihtimallerini azaltma olanağı sunmaktadır.⁴³⁴ Bu sayede, kişiselleştirilmiş tedavi hizmetleri de planlanarak tıbbi kaynakların da daha verimli kullanılması sağlanmaktadır.⁴³⁵ Aynı zamanda verimli analiz imkânını arttırarak maliyetin düşürülmesine de yardımcı olmaktadır.⁴³⁶

Yapay zekâ sistemleri bilgi temelli karar vermektedir. Bu sistemlerin yaptığı seçimler, önceden toplanan ve öğretilen veriler aracılığıyla belirli bir algoritma seti uygulanarak gerçekleştirilmekte, böylece hatalar azaltılarak yüksek bir hassasiyet derecesiyle doğruya ve sorunun çözümüne ulaşılabilir. ⁴³⁷ Yapay zekâ, ayrıca, bu verileri başka verilerle kıyaslayarak, hastalıkların erken teşhisine de yardımcı olmakta, cerrahlara ameliyat esnasında yönlendirmelerde bulunmakta ve kişilere özel ilaç geliştirilmesini mümkün kılmaktadır. Bunun haricinde, sağlık alanındaki bilimsel çalışmaların da ilerlemesine katkı sağlamaktadır.⁴³⁸ Yapılan araştırma sonucu uzmanlar, yapay zekânın yönetsel ve klinik kararlar ile sağlık hizmet süreçlerini iyileştirme potansiyeline sahip olduğunu bildirmektedir.⁴³⁹

⁴³³ Çavuşoğlu, s. 70; Özcan, s. 59; Yorgancıoğlu Tarcan/Yalçın Balçık/Sebik, s. 51; Kuvan, s. 75.

⁴³⁴ Yorgancıoğlu Tarcan/Yalçın Balçık/Sebik, s. 51; Bennett, C. C./Hauser, K.: *Artificial intelligence framework for simulating clinical decision-making: a Markov decision process approach*, Artificial Intelligence in Medicine 2013, C. 57, S. 1, s. 9; Canbay, s. 11; Akkoyun, s. 6; Hoşgör, H./Güngördü, H.: *Sağlıkta Yapay Zekanın Kullanım Alanları Üzerine Nitel Bir Araştırma*, EJOSAT 2022, C. 35, s. 396; Gültekin, s. 369.

⁴³⁵ Chang/Choi/Shim/Kim/Choi, s. 324; Yorgancıoğlu Tarcan/Yalçın Balçık/Sebik, s. 51; Akkoyun, s. 7.

⁴³⁶ Çavuşoğlu, s. 70-71; Yorgancıoğlu Tarcan/Yalçın Balçık/Sebik, s. 51; Özcan, s. 59; Gültekin, s. 369; Kuvan, s. 76.

⁴³⁷ Bhbosale/Pujari/Multani, s. 228; Çilhoroz/Işık, s. 577; Çavuşoğlu, s. 72; Kuvan, s. 75.

⁴³⁸ Bennett/Hauser, s. 9; Çavuşoğlu, s. 71; Dülger, M. V.: *Yapay Zekâ Varlıkların Hukuk Dünyasına Yansıması: Bu Varlıkların Hukuki Statüleri Nasıl Belirlenmeli?*, THD 2018, C. 13, S. 142, s. 83.

⁴³⁹ Liyanage, H./Liaw, ST./Jonnagaddala, J./Schreiber, R./Kuziemy, C./Terry AL./de Lusignan, S.: *Artificial Intelligence in Primary Health Care: Perceptions, Issues, and Challenges*, Yearb Med Inform 2019, C. 28, S. 1, s. 46; Hoşgör/Güngördü, s. 397.

2. Dezavantajlar

Sağlık alanında yapay zekânın kullanılması hususunda meydana gelebilecek bazı dezavantajlar, Avrupa Konseyi Biyotıp ve Sağlık alanında İnsan Hakları Komitesi'nin bir raporunda derlenmiştir. Rapora göre, yüksek kaliteli sağlık hizmetlerine erişimde eşitsizlik, sağlık profesyonelleri ve hastalar arasındaki şeffaflık endişesi, yapay zekâ sistemlerindeki önyargı riski, otomasyon kaynaklı sorunlarda sorumluluk hususu ve mahremiyet hakkı üzerindeki etki yapay zekâ kullanımının sakıncalarından sayılmaktadır.⁴⁴⁰

Bahsi geçen sakıncaların meydana gelme ihtimali, yapay zekâ sistemlerine bilgi öğretilmesi ve tanıtılması halinde fazlaca verinin makineye girişinin yapılmasından kaynaklanmaktadır. Sağlık sektörü, insan hayatını etkileyen en önemli alanlardan biri olduğundan, kesin ve doğru sonuç alınabilmesi için yeterince bilginin sistemlere yüklenmesi gerekmektedir. Bu bakımdan öğrenme zorlu bir süreç neticesinde gerçekleşmektedir.⁴⁴¹

Doğru ve kapsamlı algoritmaların oluşturulabilmesi ve var olan ve olabilecek bütün değişkenlerin değerlendirilebilmesi için oldukça fazla hastaya ve tıbbi veriye ihtiyaç duyulmaktadır.⁴⁴² Sağlık verileri oldukça büyük ve çeşitli veri setlerine sahip

⁴⁴⁰ The Impact of Artificial Intelligence on the Doctor-Patient Relationship, Council of Europe 2021, p. 3, <https://rm.coe.int/inf-2022-5-report-impact-of-ai-on-doctor-patient-relations-e/1680a68859>. (Erişim Tarihi: 02.01.2025)

⁴⁴¹ Çilhoroz/Işık, s. 578.

⁴⁴² Miotto, R./Wang, F./Wang, S./Jiang, X./Dudley, JT.: *Deep learning for healthcare: review, opportunities and challenges*, Brief Bioinform 2018, C. 19, S. 6, s. 1241.

olduğundan da içerisinde eksiklik ve fazlalık barındırması oldukça muhtemeldir.⁴⁴³ Aynı zamanda hastalıkların zaman içerisinde değişime uğraması ve bilinmeyenler barındırması nedeniyle bazı hastalıklar bakımından hasta sayısının sınırlı olması nedeniyle pratik bakımdan istenilen sonuca ulaşılması zorlaşmaktadır.⁴⁴⁴ Bunlar da veri miktarı ve çeşitliliği nedeniyle yapay zekânın eğitilmesini zorlaştıran hususlardan sayılmaktadır.

Fakat, mümkün olduğunca fazla veri toplanması ve toplanan veriler aracılığıyla yeni verilerin üretilmesi, temel ilkelerden amaçla sınırlılık ve dolayısıyla veri minimizasyonu ve açıklanabilirlik ilkelerinin de aykırılığı sonucu doğurmaktadır.⁴⁴⁵ Zira, yapay zekânın, kendi hareketlerini kendisinin kontrol etmeye başladığı bir durumda, önceden tahmin edilmesi mümkün olmayan verileri de toplayabilmekte ve daha önceden öngörülmemiş bazı amaçlar için işlenmesine sebep olabilmektedir.⁴⁴⁶ Bu husus kara kutu (*black box*) sorunuyla ilişkili olup algoritmaların, elindeki verilere dayalı olarak hangi sebeple o sonuçlara ulaştığının belirlenememesine neden olmaktadır.⁴⁴⁷ Bu durum da ilgili kişilerin verilerinin nasıl kullanılacağını tahmin edememelerinden ve şeffaflık olmamasından ötürü kişisel verilerinin işlenmesi noktasında tam ve bilinçli rıza göstermelerini engelleyebilmektedir.⁴⁴⁸

Bu doğrultuda, “Tasarım ve Varsayılan Olarak Veri Koruması” başlıklı GDPR m. 25 (*data protection by design and by default*), veri koruma ilkelerini etkili şekilde uygulamak adına veri miktarını en aza indirmeyi amaçlayan yöntemler

⁴⁴³ Diri, s. 285; Miotto/Wang/Wang/Jiang/Dudley, s. 1241.

⁴⁴⁴ Miotto/Wang/Wang/Jiang/Dudley, s. 1242.

⁴⁴⁵ Turgut Bilgiç, s. 263; Çavuşoğlu, s. 73.

⁴⁴⁶ Özçelik, s. 96.

⁴⁴⁷ Bathaee, Y: *The Artificial Intelligence Black Box and The Failure of Intent and Causation*, Harvard Journal of Law & Technology 2018, C. 31, S. 2, s. 891-892; Abudureyimu/Oğurlu, s. 775-776; Turgut, Bilgiç, s. 262; Aksoy (Yapay Zekâ), s. 72; Abudureyimu, s. 160-161.

⁴⁴⁸ Badur (Yapay Zekâ), s. 2542; Turgut Bilgiç, s. 264.

bildirmektedir.⁴⁴⁹ Risk temelli bu yaklaşım sayesinde önleyici nitelikli tedbirler alınmakta ve veri güvenliği sağlanmaktadır.⁴⁵⁰ Ancak bu madde de büyük miktarda veri gerektiren sağlık alanındaki yapay zekâ teknolojilerinin mantığı ile bağdaşmamaktadır.⁴⁵¹ Buradaki çelişki sağlık alanındaki teknoloji ile sağlık verilerinin korunması hususundaki menfaat çatışmasından kaynaklanmaktadır.

Büyük miktarda veri kullanımının tetiklediği bir başka durum ise veri gizliliğinin ve güvenilirliğinin tehlikeye düşmesidir.⁴⁵² Bu tür sistemlerde yer alan modellerin gizliliğini korumak, içlerinde birden fazla parametre barındırdığından oldukça zor olmaktadır.⁴⁵³ Üçüncü kişilerin bu bağlamda verilere kolaylıkla ulaşması ve hukuka aykırı veri kullanımı söz konusu olabilmektedir.⁴⁵⁴

Değinilmesi gereken diğer bir konu ise, verilerin yapay zekâ ile işlenmesinde meydana gelebilecek olan etik perspektif ve ayrımcılık riskidir. Bilindiği üzere bu tür sistemler, eğitildiği veya programlandıkları verilere dayanarak karar vermekte olup bilmediği bir veri ile karşılaşması durumunda alakasız sonuçlar verme eğilimine sahiptir.⁴⁵⁵ Dolayısıyla, verilerde çeşit eksikliği veya önyargı oluşturabilecek girdilerin mevcut olması halinde yapay zekâ bu verilerden de veri üretebilmekte ve bu verilerin de kirli olmasına neden olabilmektedir.⁴⁵⁶

⁴⁴⁹ *Privacy by Design* ya da *Privacy by Default* olarak anılmaktadır.

⁴⁵⁰ Çelikel (Veri Sorumlusu), s. 111.

⁴⁵¹ Turgut Bilgiç, s. 263.

⁴⁵² Yorgancıoğlu Tarcan/Yalçın Balçık/Sebik, s. 56; Sağıroğlu/Tosun, s. 145.

⁴⁵³ Miotto/Wang/Wang/Jiang/Dudley, s. 1242.

⁴⁵⁴ Dülger (Yapay Zekâ), s. 83; Çavuşoğlu, s. 75; Diri, s. 309.

⁴⁵⁵ Yorgancıoğlu Tarcan/Yalçın Balçık/Sebik, s. 56; Bhbosale/Pujari/Multani, s. 229; Sağıroğlu/Tosun, s. 145; Kuvan, s. 78-79.

⁴⁵⁶ Çavuşoğlu, s. 73, 75.

Bir bilgisayar veya yapay zekâ sistemi içerisinde adil olmayan sonuçlar doğuran sistematik ve tekrarlanabilir hatalar algoritmik sapma olarak adlandırılmaktadır.⁴⁵⁷ Bu durumun başında, ırk, etnik köken ve cinsiyet gibi faktörler göz önünde bulundurularak ayrımcı ve adaletsiz karar verilmesi gelmektedir.⁴⁵⁸ Bu halde, algoritmalarda sapma gerçekleşebileceğinden hatalı ve eksik sonuç çıkabilmekte ve yanlış teşhis ve tedavi oluşturulmasına sebebiyet verilebilmektedir.

Sağlık hizmetlerinin yönetimi hususunda kullanılan yapay zekâ ise, sigorta sağlayıcıları tarafından kullanıldığı takdirde, yüksek prim elde etmeye kodlanabilme ve hatta belirli kişileri sigorta kapsamı dışarısında bırakabilme olanağı mevcuttur.⁴⁵⁹ Üretilen sonuçların da serbestçe yönlendirilmesi ve gerçeğe aykırı olarak yansıtılması riski de bireyin çıkarlarını tehlikeye atmaktadır.⁴⁶⁰ Bu nedenle, günümüzde henüz denetimsiz makine öğrenimi, belirli kontroller sağlanmadan güvenle kullanılacak kadar gelişmiş değildir.⁴⁶¹

Bu husus aynı zamanda şeffaflık ve hesap verilebilirlik ilkeleri ile de doğrudan ilişki içerisinde olup tanı, teşhis ve tedavi aşamasında hastaya bilgilendirme yapmak zorunludur.⁴⁶² Sağlık hizmetlerinde bu sistemlerin kararlarının dayanağının bilinmesi, sistemin verdiği çıktıya göre tanı koyacak veya tedavi planı oluşturacak sağlık profesyoneli için de önem arz etmektedir.⁴⁶³

⁴⁵⁷ Çavuşoğlu, s. 74.

⁴⁵⁸ Yorgancıoğlu Tarcan/Yalçın Balçık/Sebik, s. 56; Abudureyimu/Oğurlu, s. 776; Abudureyimu, 157-162.

⁴⁵⁹ Liyanage/Liaw/Jonnagaddala/Schreiber/Kuziemy/Terry/de Lusignan, s. 44.

⁴⁶⁰ Turgut Bilgiç, s. 265.

⁴⁶¹ Liyanage/Liaw/Jonnagaddala/Schreiber/Kuziemy/Terry/de Lusignan, s. 46.

⁴⁶² Davenport/Kalakota, s. 97; Efe, M./Kayı Cangır, A.: *Yapay Zeka, Makine Öğrenmesi ve Tıp Uygulamaları*, J Ankara Univ Fac Med. 2022, C. 75, S. 1, s. 4-5.

⁴⁶³ Efe/Kayı Cangır, s. 4.

Güncel durum incelendiğinde doktorların ve özellikle radyologların, görüntüleri yalnızca okumak ve yorumlamaktan daha fazlasını yaptığı söylenebilmektedir. Yapay zekâ sistemleri tek bir görev için eğitilirken, doktorlar aynı anda tanı ve teşhis gerçekleştirmekte, bulguları tıbbi kayıtlar ile eşleştirmekte, hasta ile prosedürü paylaşmakta ve daha bir sürü çok yönlü faaliyet gerçekleştirebilmektedir.⁴⁶⁴ Günümüzde, tıbbi görüntülerde görülen potansiyel bütün bulguları algılayıp yorumlayan dar algılama görevini haiz yapay zekâların sayısı oldukça azdır.⁴⁶⁵

Fakat bu dezavantajların etkisini azami ölçüde sınırlandırmak adına algoritmik gözetim (*algorithmic vigilance*) yani sürekli gözetim, değerlendirme ve iyileştirme sürecinin de veri sorumlusu tarafından sürdürülmesi oldukça önemlidir.⁴⁶⁶ Bu sayede ürün ve hizmetlerin tasarımından başlanarak bütün süreç boyunca veri koruma hukukuna uygunluk açısından hesap verilebilirliği sağlayacak algoritmalar benimsenebilir.⁴⁶⁷ Ayrıca, üretici ve geliştiriciler tarafından tersine mühendislik yöntemi kullanılarak girdi ve çıktı arasındaki bağlantı tespit edilerek hatalı algoritmalar ile güvenlik açıkları tespit edilebilir.⁴⁶⁸ Bu sayede, tıp alanındaki faaliyetler kapsamında sistemlerin ön yargılı veya yanlış sonuçlar vermesi riskinin önüne geçilebilir.⁴⁶⁹

⁴⁶⁴ Davenport/Kalakota, s. 97.

⁴⁶⁵ Davenport/Kalakota, s. 97.

⁴⁶⁶ Özcan, s. 74.

⁴⁶⁷ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Yapay Zekâ Alanında Kişisel Verilerin Korunmasına Dair Tavsiyeler, s. 13, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/7048/Yapay-Zeka-Alaninda-Kisisel-Verilerin-Korunmasına-Dair-Tavsiyeler>. (Erişim Tarihi: 15.03.2025); Turgut Bilgiç, s. 276.

⁴⁶⁸ Türkücü, T./Börklü, H. R.: *Tersine Mühendislik Yaklaşımına Dayalı Yeni Bir İmalat İçin Tasarım İşlem Modeli*, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi Part C: Tasarım ve Teknoloji 2018, C. 6, S. 1, s. 91.

⁴⁶⁹ Turgut Bilgiç, s. 276; Erdoğan, s. 150; European Commission, Ethics guidelines for trustworthy AI, 2019; European Union, Regulation of the European Parliament and of the Council on the European Health Data Space and Amending Directive 2011/24/EU and Regulation (EU) 2024/2847, p. 246; T.C. Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi, Ulusal Yapay Zeka Stratejisi, 2021-2025, s. 60.

D. Veri Güvenliği için Alınabilecek Tedbirler

2024 yılında veri ihlallerinin küresel ortama maliyeti, geçen yıllara kıyasen %10'luk bir artış göstermiş ve günümüze kadar görülen en yüksek toplam tutar olarak kaydedilmiştir.⁴⁷⁰ Bu ihlallerin en çok rastlandığı alanlardan biri de sağlık sektörü olmuştur. Bunun nedeni, sağlık verilerinin karaborsada diğer tüm veri türlerinden daha değerli olmasından ve sağlık hizmetleri dolandırıcılığının fark edilmesinin daha uzun sürmesinden kaynaklanmaktadır.⁴⁷¹

Veri sorumlusunun veri güvenliğini sağlamak için her türlü teknik ve idari tedbiri alması gerektiğı ve olası bir sızıntı gerçekleşmesi halinde en kısa sürede Kişisel Verileri Koruma Kuruluna veri ihlal bildirimi yapılması gerektiğı çalışmanın önceki kısmında bahsedilmiştir. Fakat, bu güvenliğin nasıl sağlanabileceğinden ve tedbirlerin neler olduğundan kısaca bahsetmek faydalı olacaktır.

Veri güvenliğı, bir kuruluşun verilerinin gizliliğini, bütünlüğünü ve kullanılabilirliğini kuruluşun risk stratejisiyle tutarlı bir şekilde koruma süreci olarak tanımlanabilmektedir.⁴⁷² Güvenliğin sağlanmasındaki amaç, verinin kendisinin kaybedilme, tahrip edilme, değiştirilme, silinme riskine karşı korunmasının

⁴⁷⁰ IBM, IBM Security, Cost of a Data Breach Report 2024, <https://www.ibm.com/reports/data-breach>. (Erişim Tarihi: 05.03.2025)

⁴⁷¹ The HIPAA Journal, Healthcare Data Breach Statistics, <https://www.hipaajournal.com/healthcare-data-breach-statistics/>. (Erişim Tarihi: 05.03.2025); IBM verilerine göre, sağlık sektörü 2023 yılında 10.93 milyon ABD dolar ile en maliyetli veri ihlallerini yaşamıştır. Bu ihlal sayısı finans sektörünün neredeyse iki katı olarak kaydedilmiştir. World Health Organization, Enhancing cybersecurity in health: protecting digital health information systems, <https://www.who.int/europe/news-room/events/item/2024/07/18/default-calendar/enhancing-cybersecurity-in-health--protecting-digital-health-information-systems>. (Erişim Tarihi: 05.03.2025)

⁴⁷² NIST, National Cybersecurity Center of Excellence, Data Security, <https://www.nccoe.nist.gov/data-security>. (Erişim Tarihi: 05.03.2025)

sağlanmasıdır.⁴⁷³ Bu sayede kişisel verilerin korunması amacına hizmet edilmektedir.⁴⁷⁴

Veriler, çoğunlukla bulut teknolojisi aracılığıyla depolanmakta, saklanmakta ve işlenmektedir.⁴⁷⁵ Bulut bilişim (*cloud computing*), veri depolama, bilgi işleme ve ağ hizmetlerine erişim sağlamak amacıyla merkezi veya dağıtık altyapılarda bulunan bilişim teknolojisinin kullanıcılara internet üzerinden sunulmasıdır.⁴⁷⁶ Fakat bu sistem her ne kadar verimli ve esnek olarak kabul edilse de veri güvenliği bakımından sorun yaratabilmektedir. Zira bu sistemler aracılığıyla veriler daha kolay kopyalanabilmekte ve üçüncü kişilerin yetkisiz erişimi söz konusu olabilmektedir.⁴⁷⁷ Ülkemizde, sağlık alanında, e-nabız sisteminde bulut bilişim prensiplerinden yararlanılarak dijital hizmet sunulduğu söylenebilmektedir.⁴⁷⁸

Veri güvenliği için alınabilecek önlemler standart olmayıp her veri sorumlusu, kendi işletiminin yapısına, faaliyetlerine ve tabi olunan risklere göre en uygun ve orantılı tedbirleri almakla mükelleftir.⁴⁷⁹ Öncelikle, korunması amaçlanan verilerin tanımlanması ve sınıflandırılması gerekmektedir.⁴⁸⁰ Ardından, veri sorumluları, verileri işlemenin meydana getirebileceği tehdit ve sorunları bir risk analizi

⁴⁷³ Küzeci, s. 15; Zor, s. 103.

⁴⁷⁴ Küzeci, s. 15, 289.

⁴⁷⁵ Aksoy (Yapay Zekâ), s. 68.

⁴⁷⁶ Maya, D.: KVKK Kapsamında Bulut Bilişim Sistemleri, Ankara 2024, s. 15; Çekin, s. 242.

⁴⁷⁷ Maya, s. 31; Çekin, s. 243; Yetkisiz erişimin engellenebilmesi adına veri miktarının olabildiğince azaltılması gerekmektedir. Henkoğlu, s. 54; Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Kişisel Veri Güvenliği Rehberi (Teknik ve İdari Tedbirler), s. 12.

⁴⁷⁸ Maya, s. 32.

⁴⁷⁹ Taştan, s. 71; Zor, s. 105.

⁴⁸⁰ Henkoğlu, s. 49; Maya, s. 74-75; Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Kişisel Veri Güvenliği Rehberi (Teknik ve İdari Tedbirler), s. 8.

aracılığıyla değerlendirmelidir.⁴⁸¹ Sonrasında veri güvenliği politikasının oluşturulması ve çalışanların bilinçlendirilmesi faydalı olacaktır.⁴⁸²

Sağlık kuruluşlarının çeşitli yöntemler aracılığıyla veri ihlallerini azaltabilmesi mümkündür. Verilerin ihlal durumunda kullanılamaz, okunamaz veya deşifre edilemez hale getirilmesi için sağlık bilgilerinin şifrlenmesi gerekmektedir.⁴⁸³ Bunun haricinde, elektronik ortam söz konusu ise verilerin anonimleştirilmesi veya geri döndürülebilir olarak kimliksizleştirilmesi, erişimin sadece gerekli yetkililere açılması, iki faktörlü kimlik doğrulaması uygulanması, erişim kayıtlarının tutulması, veri değişikliklerinin izlenmesi, bir süre işlem yapılmayan sistemlerin otomatik kilitlenmesi, kriptolama yönteminin etkin kullanımının sağlanması, kurtarma planının oluşturulması, bulut ve şirket içi depolama birimlerinde kontroller yapılması; ortam fiziki ise anahtar, kilit ve kapalı zarf kullanılması örnek olarak sayılabilmektedir.⁴⁸⁴ Kişisel verilerin çalınması, ve kaybolması durumlarında korunabilmesi için fiziki

⁴⁸¹ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Kişisel Veri Güvenliği Rehberi (Teknik ve İdari Tedbirler), s. 8; Zor, s. 106-107; Bu doğrultuda “Enisa Threat Taxonomy”den yararlanılabilmesi mümkündür. ENISA, Smart Hospitals Security and Resilience for Smart Health Service and Infrastructures 2016, s. 21 vd., www.enisa.europa.eu. (Erişim Tarihi: 07.03.2025)

⁴⁸² Zor, s. 107-108; Küzeci, s. 415; Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Kişisel Veri Güvenliği Rehberi (Teknik ve İdari Tedbirler), s. 8-11; Özer Deniz (Sağlık), s. 1433-1435; Dülger (Kişisel Verilerin Korunması), s. 178; Bu bakımdan ISO 27001:2005 (Güncel sertifika-ISO/IEC27001:2022) numaralı Bilgi Güvenliği Yönetim Sistemi Standardına uyulması da büyük önem teşkil etmektedir. Veri güvenliğinin devamlı olarak sağlanabilmesi için konu hakkında bilgi sahibi kişiler atanması ve gerekli denetimler yapılması gerekmektedir. Maya, s. 126-127; Taştan, s. 72.

⁴⁸³ The HIPAA Journal (Healthcare Data Breach Statistics); Maya, s. 76-78, 120-125; Dülger (Kişisel Verilerin Korunması), s. 177; Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Kişisel Veri Güvenliği Rehberi (Teknik ve İdari Tedbirler), s. 21.

⁴⁸⁴ Taştan, s. 71-72; Küzeci, s. 291 vd.; Henkoğlu, s. 54; The HIPAA Journal (Healthcare Data Breach Statistics); Dülger (Kişisel Verilerin Korunması), s. 177; Maya, s. 78-79; Özer Deniz (Sağlık), s. 1435-1437; Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Kişisel Veri Güvenliği Rehberi (Teknik ve İdari Tedbirler), s. 20-21; Mobil uygulamalarda veri güvenliğinin sağlanması hususunda detaylı bilgi için bkz. Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Mobil Uygulamalarda Mahremiyetin Korunmasına Yönelik Tavsiyeler, s. 38-40, <https://kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/8ba209bb-fa93-4479-84f0-dd55aac97a0f.pdf>. (Erişim Tarihi: 18.06.2025); GDPR nezdinde işlem güvenliği tedbirleri GDPR m. 32 kapsamında düzenlenmektedir.

tedbir mahiyetinde olmak üzere verilerin saklandığı ortamların güvenliğinin temin edilmesi ve verilerin yedeklenmesi de gerekmektedir.⁴⁸⁵

Bunun haricinde siber güvenliğin sağlanması yani zararlı yazılımlara karşı da korunma sağlanması ve güvenlik duvarlarının kurulması önemlidir.⁴⁸⁶ Siber güvenlik, kurum, kuruluş ve kullanıcıların varlıklarını korumak için kullanılan teknolojiler bütünüdür.⁴⁸⁷ Hukukumuzda, 12 Mart 2025 tarihinde Siber Güvenlik Kanunu düzenlenmiş olup bu kanun aracılığıyla ülkenin siber güvenlik altyapısının güçlendirilmesi ve politikalarının etkin şekilde uygulamaya geçirilmesi hedeflenmektedir.

⁴⁸⁵ Zor, s. 113; Küzeci, s. 291; Henkoğlu, s. 54; Maya, s. 125; Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Kişisel Veri Güvenliği Rehberi (Teknik ve İdari Tedbirler), s. 24.

⁴⁸⁶ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Kişisel Veri Güvenliği Rehberi (Teknik ve İdari Tedbirler), s. 16-18; Zor, s. 111; Küzeci s. 291.

⁴⁸⁷ Resmi Gazete, S. 32846, T. 12.03.2025.

İKİNCİ BÖLÜM

VERİ KORUMA HUKUKUNA AYKIRILIĞIN HUKUKSAL SONUÇLARI

I. Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Hükümlerine Aykırılık ve Sonuçları

Kişisel verilerin korunabilmesi ve ilgili kişinin haklarının muhafazası adına KVKK'nın öngördüğü birtakım yollar mevcuttur. Bu başlık altında, öncelikle, olası bir mahremiyet ihlali yaşanabileceğini fark eden ilgili kişinin kanun kapsamında başvurabileceği iki yoldan söz edilecek, ardından KVKK'da öngörülen yaptırımlar veri ihlalleri örnekleri aracılığıyla ele alınacaktır.

A. Başvuru

KVKK'nın kişisel verilerinin hukuka aykırı olarak işlendiğini düşünen veya kanunun uygulanmasına ilişkin taleplerini iletmek isteyen ilgili kişiye tanıdığı iki hak söz konusudur. Bu haklar veri sorumlusuna başvurma hakkı ve Kişisel Verileri Koruma Kuruluna şikâyet hakkı olarak düzenlenmekte olup kademeli başvuru usulüne tabidirler.⁴⁸⁸ Bu nedenle öncelikle veri sorumlusuna başvuru hakkı tüketilmekte, ardından şikâyet hakkı kullanılabilir.

⁴⁸⁸ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Kişisel Verilerin Korunmasına İlişkin Başvuru ve Şikâyet Hakkı, s. 2, <https://kvkk.gov.tr/yayinlar/KİŞİSEL%20VERİLERİN%20KORUNMASINA%20İLİŞKİN%20BAŞVURU%20VE%20ŞİKÂYET%20HAKKI.pdf>. (Erişim Tarihi: 07.03.2025)

Veri sorumlusuna başvuru hakkı şikâyet hakkının kullanılabilmesi için başvurulması zorunlu bir yol olup yargı yoluna başvuru için zaruri değildir. Bu halde, KVKK m. 11/1-ğ ve KVKK m. 14/3 gereği, kişisel verilerinin korunmasına ilişkin haklarını kullanmak isteyen ilgili kişinin yargı yoluna başvurabilmesi için bahsedilen hakların kullanılması aranmamakta olup genel hükümlere göre tazminat hakları saklıdır.⁴⁸⁹ Bu sayede veri sahipleri, doğrudan yargı yoluna başvurma haklarının yanında başka hak arama yöntemlerine de sahip olmaktadır.

1. Veri Sorumlusuna Başvuru

Veri sorumlusuna başvuru hakkı KVKK m. 13 kapsamında hüküm altına alınmaktadır. KVKK m. 11 uyarınca ilgili kişi veri sorumlusuna başvurarak verileri hakkında bilgi talep etme, eksik ve yanlış içerik halinde düzeltilmesini isteme haklarına sahiptir. Bu doğrultuda, veri sahibi veri sorumlusuna yapacağı bir başvuru ile bu taleplerini iletebilmektedir.

a) Başvuru Şartları

VSBT m. 5 uyarınca başvuru usulü ve başvuruda bulunması gereken asgari zorunlu unsurlar bildirilmektedir.⁴⁹⁰ Buna göre yapılacak olan başvurunun yazılı

⁴⁸⁹ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Kişisel Verilerin Korunmasına İlişkin Başvuru ve Şikâyet Hakkı, s. 3; Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Şikâyet Hakkı.

⁴⁹⁰ Resmi Gazete, S. 30356, T. 10.03.2018.

olarak veya Kurulun belirlediği kayıtlı elektronik posta (KEP) adresi, güvenli elektronik imza ya da mobil imza aracılığıyla iletilmesi aranmaktadır. Başvurunun kişinin adını, soyadını, yazılı başvuru ise imzasını, kimlik numarasını, tebligata esas yerleşim yerini ve talep konusunu içermesi gerekmektedir. Yazılı başvurularda, evrakın veri sorumlusuna tebliğ edildiği tarih; diğer başvuru yöntemlerinde ise başvurunun veri sorumlusuna ulaştığı tarih başvuru tarihi olarak esas alınmaktadır.

b) Talebin Değerlendirilmesi

KVKK m. 13 uyarınca, veri sorumlusu, kendisine yönlendirilen talepleri en kısa sürede ve en geç otuz gün içerisinde ücret almaksızın neticelendirilmekle mükelleftir. VSBT m. 6 doğrultusunda veri sorumlusu, gelen başvuruyu kabul edebilmekte veya gerekçelendirerek reddedebilmektedir. Cevap yazısı veri sahibine yazılı veya elektronik ortamda iletilebilir.

Talep kabul edildiği takdirde, veri sorumlusu veri sahibinin isteğini en kısa sürede yerine getirerek ilgili kişiye bilgi sunmaktadır. Fakat, talebin yerine getirilmesi için gereken sürenin kaç gün olduğu belirtilmemekte ve süre en fazla otuz gün ile sınırlandırılmamaktadır. Talep kabul edilmesine rağmen yerine getirilmediği takdirde talebin reddedildiği varsayılmalıdır.

İşlemin maliyet gerektirmesi durumunda ise VSBT'nin 7. maddesinde belirtilen biçimde ücret alınması mümkündür. Cevabın yazılı olarak bildirilmesi halinde on sayfanın üzerinde bir cevap oluşması durumunda her sayfa için belirtilen ücret alınabilmektedir. Ancak, başvurunun veri sorumlusunun hatasından

kaynaklanması durumunda, ücret ilgili kişiye iade edilmektedir. GDPR m. 12/5 düzenlemesinde, veri sahibi tarafından yapılan başvurunun kötüye kullanılması yani ölçüsüz, asılsız ve sırf veri sorumlusunu rahatsız etmek için yapılmış olması durumunda, ispat edilmek kaydıyla, kişiden makul bir ücret alınmasının veya bilgi vermeyi reddetmesinin uygun olduğu belirtilmektedir.⁴⁹¹

2. Kişisel Verileri Koruma Kuruluna Şikâyet

KVKK 14. ve 15. maddeleri uyarınca ilgili kişinin hak arama yöntemlerinin ikincisi olan Kurula şikâyet hakkı düzenlenmektedir.

a) Şikâyet Hakkı

Şikâyet hakkının kullanılabilmesi için ön şart ilgili kişi tarafından veri sorumlusuna başvuru hakkının tüketilmiş olmasıdır. Bu hak doğrudan kullanılabilen bir hak olmayıp yalnızca başvurusu reddedilen, verilen cevabı yetersiz bulan ya da başvurusuna otuz günlük süre içinde cevap verilmeyen ilgili kişiler tarafından kullanılabilir.⁴⁹² Kurula şikâyet hakkı ihtiyari bir hak olup veri sorumlusu

⁴⁹¹ Develioğlu, s. 119; Özkan, s. 159-160.

⁴⁹² Veri sorumlusuna başvuru yapılmasına rağmen ilgili kişilerin başvurusuna cevap verilememesi hk. Kurul kararı için bkz. Kişisel Verileri Koruma Kurulu, “Bir tıp merkezinin internet sitesinde video tanıtım bölümü içerisinde görsel ve işitsel kişisel verileri işlenen ilgili kişinin başvurusuna veri sorumlusu tıp merkezi tarafından cevap verilmemesi” hk. Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 14/05/2020 tarihli ve 2020/379 sayılı Karar Özeti, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6911/2020-379>. (Erişim Tarihi: 12.02.2025)

tarafından başvurusundan beklediği karşılığı alamayan ilgili kişi hem bu hakkını kullanabilmekte hem de doğrudan adli veya idari yargı yoluna başvurabilmektedir.⁴⁹³

Şikâyet başvuruları, ıslak imzalı olarak Kurumun posta adresine ulaştırılabilmekte veya elektronik ortamda gerçekleştirilebilmektedir.⁴⁹⁴ Şikâyetin değerlendirmeye alınabilmesi için öncelikle, Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun'un 4. ve 6. maddelerinde bildirilen şartları ihtiva eden bir dilekçe sunulması aranmaktadır.⁴⁹⁵ Buna göre dilekçenin öncelikle ilgili kişinin adını, soyadını, imzasını ve iş veya ikametgah adresini içermesi gerekmektedir. İkinci olarak, dilekçenin belli bir konuyu kapsamı aranmaktadır. Son olarak, dilekçenin yargı mercilerinin görev alanına giren bir konuya ilişkin olmaması lazımdır. Örneğin, ceza kanunun inceleme alanına giren talebi haiz dilekçe Kurul tarafından değerlendirmeye alınmayacaktır.⁴⁹⁶ Benzer şekilde, Kurula yapılan şikâyetlerde tazminat talepleri incelenmediğinden bu hususta genel mahkemelere başvurulması gerektiğini bildiren kararlar verildiği de görülmektedir.⁴⁹⁷

⁴⁹³ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Kişisel Verilerin Korunmasına İlişkin Başvuru ve Şikâyet Hakkı, s. 3; Özkan, s. 161.

⁴⁹⁴ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Hakkında Doğru Bilinen Yanlışlar -I-, s. 45, <https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/ca752cda-c3df-4645-8d5e-e2a507e63200.pdf>. (Erişim Tarihi: 18.06.2025); Şikâyetin elektronik ortamda nasıl gerçekleştirileceğine ilişkin detaylı bilgi için bkz. Kişisel Verileri Koruma Kurumu, KVKK Şikâyet Modülü Kılavuzu, <https://kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/1624cbad-5ea1-4d73-8519-4a4835eebdb3.pdf>. (Erişim Tarihi: 18.06.2025)

⁴⁹⁵ 3071 Sayılı Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun (Resmi Gazete, S. 18571, T. 10.11.1984)

⁴⁹⁶ Kişisel Verileri Koruma Kurulu, "Yargı mercilerinin görev alanına giren konularla ilgili Kuruma yapılan başvurular hakkında" Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 24/12/2018 tarihli ve 2018/156 sayılı Karar Özeti, <https://kvkk.gov.tr/Icerik/5425/2018-156>. (Erişim Tarihi: 19.02.2025)

⁴⁹⁷ Kişisel Verileri Koruma Kurulu, "İlgili kişiye ait verilerin veri sorumlusu bir banka tarafından rızası olmaksızın babası ile paylaşılması karşısında kişinin Bankadan tazminat talep etmesi hakkında" Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 16/01/2020 Tarihli ve 2020/43 Sayılı Karar Özeti, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6715/2020-43>. (Erişim Tarihi: 19.02.2025); Kurul bir başka olayda ise bir üniversite hastanesinin ilgili kişinin özel nitelikli bilgilerini hasta beyanına aykırı olarak işlediği, ilgili kişinin talebine rağmen verileri düzeltmediği, idari bir dava sebebiyle talep edilen bilgi sınırlarının veri sorumlusu tarafından aşarak talep edilenin ötesinde bilgi verildiği görülmektedir. Bu sebeple Kurul, ilgili kişiye, uğradığı zararlarla ilgili tazminat taleplerinde bulunmak üzere genel hükümlere göre yargı mercilerine başvurabileceğini hatırlatmıştır. Kişisel Verileri Koruma Kurulu, "Bir üniversite hastanesi tarafından ilgili kişinin sağlık verilerinin idari bir davaya esas teşkil etmek üzere talebine

b) Şikâyet Süresi

İlgili kişinin hakkını kullanabilmesi için KVKK m. 14/1 uyarınca bildirilen süre, veri sorumlusunun cevabını öğrenmesinden itibaren otuz ve her halde başvuru tarihinden itibaren altmış gündür. Kurula şikâyet süresi hesaplanırken, veri sorumlusunun cevap vermesi için öngörülen otuz günlük sürenin geçmesinin akabinde cevap vermesi halinde ise hiç cevap vermemiş olarak değerlendirilecektir.⁴⁹⁸ Kurul, bir kararında ilgili kişinin otuz günlük süre sonrasında verilecek cevabı beklemekle yükümlü olmadığını belirterek kendisine cevap verilen tarihten itibaren otuz gün değil, veri sorumlusuna başvurduğu tarihten itibaren altmış gün içinde şikâyet hakkını kullanabileceğini belirtmiştir.⁴⁹⁹

c) Kurul İncelemesi

Öncelikle belirtmek gerekir ki Kurul incelemesi için mutlaka ilgilinin şikâyet etmiş olması aranmamaktadır.⁵⁰⁰ KVKK m. 15/1 uyarınca Kurul, ihlalden haberdar olması durumunda görev alanına giren konularda resen inceleme başlatabilmektedir.

binaen davalı kamu kurumuna aktarılması” hk. Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 04/08/2022 tarihli ve 2022/790 sayılı Karar Özeti, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/7574/2022-790>. (Erişim Tarihi: 20.02.2025)

⁴⁹⁸ Küzeci (Kişisel Verilerin Korunması), s. 436; Özkan, s. 163.

⁴⁹⁹ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Veri Sorumlusuna Başvuru ve Kurula Şikâyet Sürelerinin Hesaplanmasına İlişkin Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 24.01.2019 tarih ve 2019/9 Sayılı Kararı, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5358/Kamuoyu-Duyurusu>. (Erişim Tarihi: 19.02.2025)

⁵⁰⁰ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Kişisel Verilerin Korunmasına İlişkin Başvuru ve Şikâyet Hakkı, s. 4.

Bu sayede ilgili kişilerin ihlalden haberi olmaması gibi bir durumda hak ihlallerinin önüne geçilebilmektedir.⁵⁰¹

Kurul, resen veya şikâyet üzerine inceleme yaparken veri sorumlusundan bazı bilgi ve belgeler talep edebilmekte ve gerektiğinde yerinde inceleme yapabilmektedir. Veri sorumluları, istisna olarak öngörülen Devlet sırrı niteliğini haiz bilgi ve belgeler hariç olmak üzere, istenen bütün belgeleri on beş gün içerisinde Kurula göndermek durumundadır.

Telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ve hukuka açık bir aykırılık gerçekleşmesi durumunda ise Kurula ihtiyati tedbir kurumuna benzer bir yetki tanınmakta ve veri işlenmesinin veya verinin yurt dışına aktarılmasının durdurulmasına karar verme imkânsız tanınmaktadır.⁵⁰²

Şikâyet üzerinde yapılan inceleme neticesinde Kurulun ilgililere cevap vermesi öngörülmektedir. Ancak şikâyet üzerinden altmış gün içerisinde cevap verilmemesi halinde, KVKK m. 15/4 uyarınca, zımni ret söz konusu olmaktadır.⁵⁰³ Fakat, resen yapılan incelemeler hususunda süre öngörülmemektedir.⁵⁰⁴

İnceleme sonucu Kurul kişisel verilerin korunması hakkının ihlal edildiğine kanaat getirdiği takdirde tespit ettiği hukuka aykırı hallerin veri sorumlusu tarafından giderilmesine karar vermekte ve kararı taraflara tebliğ etmektedir. Bu kararın geciktirilmeden ve otuz gün içerisinde yerine getirilmesi gerekmektedir.

⁵⁰¹ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve Uygulaması, s. 74

⁵⁰² Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve Uygulaması, s. 77.

⁵⁰³ Özkan, s. 165.

⁵⁰⁴ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Kişisel Verilerin Korunmasına İlişkin Başvuru ve Şikâyet Hakkı, s. 5.

İnceleme sonucunda, kanuna aykırı olarak nitelendirilen uygulamanın yaygın olduğu görüşüne varıldığı takdirde ilgili kurum ve kuruluşların görüşüne başvurularak konu hakkında ilke kararı alınmakta ve karar yayımlanmaktadır.⁵⁰⁵ İlke kararları, Kurulun olaya ilişkin tutumunu ve ileride yapılacak incelemelerde izleyeceği yaklaşımı yansıtan, uygulamayı yeknesaklaştıran ve oldukça önem arz eden hukuki metinlerdir.⁵⁰⁶

d) Kurul Kararına Karşı Yargı Yolu

Kurul tarafından ilgililere altmış gün içerisinde cevap verilmemesi söz konusu olabilmektedir. Bu halde altmış günlük sürenin geçmesi akabinde idari yargıdaki dava açma süresinin başlayacağını söylemek mümkündür.⁵⁰⁷

⁵⁰⁵ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Kişisel Verilerin Korunmasına İlişkin Başvuru ve Şikâyet Hakkı, s. 5; Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve Uygulaması, s. 78.

⁵⁰⁶ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve Uygulaması, s. 78; İlke kararları için bkz. Kişisel Verileri Koruma Kurulu, Veri sorumlusu nezdindeki kişisel verilere erişim yetkisi bulunan personelin yetkisi ve amacı dışında söz konusu verileri işlemesi hususunun değerlendirilmesine ilişkin 31/05/2018 tarih ve 2018/63 sayılı İlke Kararı, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5248/2018-63>. (Erişim Tarihi: 19.02.2025); Kişisel Verileri Koruma Kurulu, Hukuka Aykırı Olarak Elde Edilen Veriler Üzerinden Vatandaşların Kimlik ve İletişim Bilgileri Gibi Kişisel Verilerinin Sorgulanmasına İmkân Tanıyan Yazılım/Program/Uygulamalara Yönelik Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 18/10/2019 Tarihli ve 2019/308 sayılı İlke Kararı, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6568/2019-308>. (Erişim Tarihi: 19.02.2025)

⁵⁰⁷ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Kişisel Verilerin Korunmasına İlişkin Başvuru ve Şikâyet Hakkı, s. 4; Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Şikâyet Hakkı.

B. Yaptırım

Kişisel verilerin korunması hususunda yapılan hukuki düzenlemeler ile alınan tedbirler önleyici koruma sağlamaktadır.⁵⁰⁸ Bu kapsamda suçlar ve kabahatlerin kanunda ayrı olarak düzenlendiği görülmektedir. Zira ilgili kişilerin genel hükümlere göre genel mahkemeler nezdinde tazminat hakkı saklı olup bu konuda detaylı bilgi verilecektir.⁵⁰⁹

1. İdari Yaptırım

KVKK'nın “Kabahatler” başlıklı 18. maddesinde veri sorumlularının yükümlülüklerini yerine getirmemeleri durumunda uygulanacak birtakım idari yaptırımlar düzenlenmektedir. Buna göre kanunun belirli maddelerinin ihlali halinde değişen miktarda idari para cezasına hükmedilmektedir.⁵¹⁰ İhlali düzenlenen eylemler; aydınlatma yükümlülüğünün ihlali, veri güvenliğine ilişkin yükümlülüklerin ihlali, kurul tarafından verilerin kararların yerine getirilmemesi, Veri Sorumluları Siciline kayıt ve bildirim yükümlülüğüne aykırı hareket edilmesi ve standart sözleşmenin imzalanmasından itibaren beş iş günü içinde Kuruma bildirim yapılmaması olarak sıralanmaktadır.⁵¹¹

⁵⁰⁸ Küzeci (Kişisel Verilerin Korunması), s. 436.

⁵⁰⁹ KVKK m. 11/1-ğ; KVKK m. 14/3.

⁵¹⁰ Alt ve üst sınırlar arasında bilinçli olarak aralık bırakılmış olup Kabahatler Kanunu m. 17 uyarınca ceza miktarı tayin edilirken kabahatin haksızlık boyutu ile failin kusuru ve ekonomik durumu birlikte değerlendirilmektedir. (Resmi Gazete, S. 25772, T. 30.03.2005); Küzeci (Kişisel Verilerin Korunması), s. 437, 439; Dülger (Kişisel Verilerin Korunması), s. 373.

⁵¹¹ KVKK m. 18/1-d; Veri güvenliğine aykırı hareket edilmesi ve işçilerin açık rızalarının alınmaması hk. Kurul kararı için bkz. Kişisel Verileri Koruma Kurulu, “Özel nitelikli kişisel sağlık verisi niteliğindeki bağımlılık yapıcı madde testinin sonuçlarının ilgili kişilerin açık rızası alınmaksızın veri sorumlusu özel bir sağlık kuruluşu tarafından ilgili kişilerin işyerinde görevli üçüncü bir kişiye ait e-

Ancak, kanunda yer verilen bazı düzenlemeler için, örneğin verileri meşru amaçla işlemeyen veri sorumluları için idari yaptırım öngörülmemiş olması nedeniyle bu kısmın eksik ve yaptırımsız kaldığını söylemek mümkündür.⁵¹² Bu bağlamda, veri işleme ilkeleri ile yaptırımlar arasında bir bağlantının kurulması hukuki belirlilik açısından elzemdir.⁵¹³

İdari para cezasına tabi olabilme bakımından veri sorumlusunun gerçek ya da özel hukuk tüzel kişisi olması ayrımı yapılmamaktadır.⁵¹⁴ KVKK m. 18/3 uyarınca verilen idari para cezalarına karşı idare mahkemelerine başvurulabilmektedir. Ayrıca, anılan maddenin 4. fıkrasında, bahsi geçen eylemlerin kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları bünyesinde işlenmesi durumunda, ilgili kamu kurum ve kuruluşunda görev yapan memurlar hakkında disiplin hükümlerine göre işlem yapılacağı belirtilmektedir.

Ek olarak, m. 15 kapsamında değinilen veri işleme ve yurt dışına aktarım aktivitelerinin durdurulması hususunda kanun tarafından bir idari tedbir öngörüldüğü söylenebilmektedir.⁵¹⁵ Zira durdurulmama halinde kabahat işlenmiş olacağından veri sorumlusu hakkında idari para cezasına da hükmedilebilecektir.⁵¹⁶

Kurulun 2019 tarihli bir kararına konu olay, bir gazete tarafından kişinin kanser tedavisi görmesi sebebiyle görevine ara verdiğine dair bir haber yapılması, sağlık verilerinin bireyin rızası dışında işlenerek paylaşılması ve kişinin kanser tedavisi

posta adresine gönderilmesi” hk. Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 22/06/2022 tarihli ve 2022/594 sayılı Karar Özeti, <https://kvkk.gov.tr/icerik/7566/2022-594>. (Erişim Tarihi: 15.02.2025)

⁵¹² Küzeci (Kişisel Verilerin Korunması), s. 438.

⁵¹³ Küzeci (Kişisel Verilerin Korunması), s. 439.

⁵¹⁴ KVKK m. 18/2; Dülger (Kişisel Verilerin Korunması), s. 374.

⁵¹⁵ Gönen, M.: *Kabahatler Kanunu Kapsamında 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu’ndaki İdari Yaptırımlar*, Kişisel Verilerin Korunmasına Uzman Bakış Uzmanlık Tezleri Derleme Çalışması, KVKK Yayınları 2023, s. 171.

⁵¹⁶ Gönen, s. 171.

gördüğünü haberlerden öğrenmesi üzerine psikolojisinin bozulması ve tedaviyi reddetmesi hakkındadır. Kurul, gelen şikâyet başvurusu üzerine sağlık verisinin yayınlanmasında kamu yararı bulunmadığını ve kişilik hakkının ifade özgürlüğünden üstün geldiğini belirterek işlemenin m. 28/1-c kapsamında değerlendirilemeyeceğini ve 6. maddenin şartlarını taşımaksızın bu verilerin paylaşılmasının veri güvenliği yükümlülüğüne aykırılık teşkil ettiğini bildirmiştir. Bunun üzerine veri sorumlusu gazete hakkında idari para cezasına hükmedilmiştir.⁵¹⁷

2. Cezai Yaptırım

KVKK m. 17 kapsamında kişisel verilere ilişkin suçlar bakımından TCK'nın “Özel Hayata ve Hayatın Gizli Alanına Karşı Suçlar” başlığı altındaki 135. ila 140. Madde hükümlerinin uygulanacağı belirtilmektedir. Ek olarak KVKK m. 7 hükmüne aykırı olarak kişisel verileri silmeyen veya anonim hale getirmeyenler hakkında TCK m. 138 hükmünün uygulanacağı belirtilmektedir.

TCK kapsamında düzenlenen suçlar; kişisel verilerin kaydedilmesi, verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme, bu suçların nitelikli halleri ve verileri yok etmeme suçlarıdır.⁵¹⁸ 140. maddede tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbiri uygulanabileceği hüküm altına alınmıştır. Zira hapis cezası yalnızca gerçek kişiler için hükmedilebilmektedir. 139. maddede ise “*kişisel verilerin kaydedilmesi, verileri*

⁵¹⁷ Kişisel Verileri Koruma Kurulu, “Bir gazete tarafından ilgili kişinin özel nitelikli kişisel verileri hakkında haber yapılmasına ilişkin” Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 09/12/2019 tarih ve 2019/372 sayılı Karar Özeti, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6663/2019-372>. (Erişim Tarihi: 20.02.2025)

⁵¹⁸ Suçlar hk. detaylı bilgi için bkz. Dölger (Kişisel Verilerin Korunması), s. 309-370.

hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme ve verileri yok etmeme” suçlarının şikâyeteye bağlı suçlardan olmadığı bildirilmektedir.

Ancak KVKK’da düzenlenen özel nitelikli kişisel veriler ile TCK arasında bir tutarsızlık olduğu da göze çarpmaktadır.⁵¹⁹ Bu durum, aynı kategoride yer alan verilerin farklı yaptırımlara tabi olmasına sebebiyet vermektedir.⁵²⁰ Ancak sağlık verileri her iki kanunda da aynı kategoride ele alınmış olup TCK bağlamında cezayı ağırlaştırıcı sebepler arasında sayılmaktadır.

YCGK’nın vermiş olduğu karara konu olayda, sanığın, eşinin sağlık çalışanı olarak çalıştığı işyerinden başkasına ait bilgiler içeren doğum belgesini ilgili kişinin rızasını almaksızın almıştır.⁵²¹ Doğum belgesi YCGK tarafından kişisel veri olarak nitelendirilmiş ve sanığın gerçekleştirdiği hareketin bilincinde olduğu ve hukuka aykırılık hususunda kaçınılmaz bir hatanın bulunmadığı belirtilerek sanığın eylemi kişisel verileri hukuka aykırı olarak ele geçirme ve yayma suçu olarak değerlendirilmiştir.

II. Özel Hukuktan Doğan Sorumluluk

Özel hukuktan doğan sorumluluk; kişiliğin korunması, sözleşme ilişkisi ve sözleşme dışı sorumluluk kapsamında incelenecek, ardından irdelenen hükümlerin birbiriyle yarışması halinde hangi hükümlerin uygulama alanı bulabileceği

⁵¹⁹ Küzeci (Kişisel Verilerin Korunması), s. 445.

⁵²⁰ Küzeci (Kişisel Verilerin Korunması), s. 445.

⁵²¹ YCGK, T. 10.06.2014, E. 2012/12-1514, K. 2014/312. (Lexpera İçtihat Bilgi Bankası, Erişim Tarihi: 23.02.2025)

değerlendirilecektir. Fakat, yapay zekânın neden olduğu bir ihlal nedeniyle sorumluluğun atfedileceği kişi veya kişiler hususu tartışmalı olup hukukumuzda yapay zekâların kişiliğine ilişkin özel bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu nedenle sorumluluk hukuku tez kapsamı dışında kaldığından bu tartışmalara yer verilmeyecektir.⁵²²

A. Kişiliğin Korunması Kapsamında Sorumluluk

Kişilik haklarına karşı hukuka aykırı bir saldırı olduğu takdirde hakkın sahibi bu hakkının korunmasını isteme hakkına sahip olmaktadır.⁵²³ Ancak, TMK m. 24/2 uyarınca, kişilik hakkı saldırıya uğrayan kişinin “*rızası, daha üstün nitelikte özel veya kamusal yarar ya da kanunun verdiği yetkinin kullanılması*” hukuka aykırılığı ortadan kaldıran nedenler arasında sayılmaktadır. Bu saldırının saldıranın kusuru ile gerçekleşip gerçekleşmediği önem taşımamaktadır.⁵²⁴ Kusur, tazminata hak kazanma açısından önem teşkil etmektedir.⁵²⁵

Tez konusu kapsamında kişilik hakkı, sağlık verilerinin korunamaması bakımından değerlendirilmektedir. Bu doğrultuda bu başlık altında kişilik hakkı ihlal edilen ilgili kişinin başvurabileceği davalardan ve talep edilebilecek tazminat türlerinden bahsedilecektir.

⁵²² Yapay zekânın neden olduğu ihlal neticesinde sorumluluk hk. detaylı bilgi için bkz. Polat, C.: Sözleşme Dışı Sorumluluk Hukukunda Otonom Sistemleri, Ankara 2022, s. 77 vd.

⁵²³ Oğuzman, M. K./Seliçi, Ö./Oktay Özdemir, S.: Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler), 23. Bası, İstanbul 2024, s. 242.

⁵²⁴ Arpacı, A.: Kişiler Hukuku (Gerçek Kişiler), 2. Bası, İstanbul 2000, s. 151-152, 161; Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, s. 243-244.

⁵²⁵ Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, s. 244.

1. Kişiliğin Korunmasına İlişkin Davalar

Sağlık verilerine yönelik hukuka aykırı müdahaleler gerçekleştirilmesi durumunda bireyin kişiliğini korumak adına TMK kapsamında başvurabilecek üç adet koruyucu dava söz konusudur. Bu davalar koruyucu nitelikte olup TMK m. 25 kapsamına düzenlenmektedir. Kişilik hakkı zarar gören kişi zarara uğramasa ve saldıranın kusuru olmasa dahi bu davaları açabilmektedir. Bu durum ise KVKK m. 11/1-ğ hükmünden bağımsız bir başvuru yolu olduğunu göstermektedir. Zira, KVKK nezdinde zarara uğrama koşulu aranmaktadır.⁵²⁶ Bu hususta açılacak davalar; saldırı tehlikesinin önlenmesi, saldırıya son verilmesi ve saldırının hukuka aykırılığının tespiti davası olarak sıralanabilmektedir.

a) Saldırı Tehlikesinin Önlenmesi Davası

Saldırı tehlikesinin önlenmesi davası, henüz gerçekleşmemiş ancak gerçekleşebilecek bir saldırı tehlikesinin bulunduğu durumlarda tecavüzün önlenmesi amacıyla başvurulabilecek bir dava türüdür.⁵²⁷ Hakimden davalının ihlale sebep olacak davranıştan kaçınmaya mahkum edilmesi talep edilmektedir.⁵²⁸ Bu davaya

⁵²⁶ Zor, s. 159.

⁵²⁷ Helvacı, S.: Türk ve İsviçre Hukuklarında Kişilik Hakkını Koruyucu Davalar, İstanbul 2001, s. 128; Serozan, R./Engin, B. İ./Atamer, Y. M.: Serozan Medeni Hukuk Genel Bölüm Kişiler Hukuku, 9. Bası, İstanbul 2022, s. 480; Doğan, M: *Şahsiyet Hakkına Tecavüzün Önlenmesi Davası*, Erzincan-HFD 2001, C. 5, S. 1-4, s. 378; Ayözger Öngün, s. 287; Günay, s. 225; Çelikel (Veri Sorumlusu), s. 197.

⁵²⁸ Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, s. 284.

dayanılabilmesi için, kişilik hakkına saldırı tehlikesinin ciddi ve yakın olması gerekmektedir.⁵²⁹

Bu duruma örnek olarak, kullanıcılarının genetik verilerini analiz eden bir yapay zekâ modeli kullanan bir şirketin, veri güvenliği önlemlerinin zayıf olması nedeniyle kişilerin sağlık verilerinin ifşa olma riskini barındırması verilebilmektedir. Bu doğrultuda hakimden verilerin korunmasına ve paylaşılmamasına dair bir karar verilmesi talep edilebilir.⁵³⁰

b) Saldırıya Son Verilmesi Davası

Öğretide tecavüzün men'i ve saldırının durdurulması olarak ifade edilen saldırıya son verilmesi davası, kişilik haklarına yönelik devam eden bir saldırı mevcutsa, bu saldırının derhal sonlandırılması amacıyla açılmaktadır.⁵³¹ Dava, saldırı devam ettiği sürece açılabilmekte, herhangi bir zamanaşımı ve hak düşürücü süreye tabi tutulmamaktadır.⁵³² Bir sigorta şirketinin işçiye ait sağlık verilerini düzenli olarak işverenine aktarması veya yapay zekâ ile veri işleyen özel bir hastanenin üçüncü kişilere veri aktardığının tespit edilmesi bu tür saldırılara örnek olarak gösterilebilmektedir.

⁵²⁹ Helvacı, s. 128-130; Arpacı, s. 152; Özkan, s. 184; Doğan (Şahsiyet), s. 383; Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, s. 284.

⁵³⁰ Serozan/Engin/Atamer, s. 480.

⁵³¹ Helvacı, s. 130; Arpacı, s. 151; Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, s. 281-283; Aksoy (Kişisel Verilerin Korunması), s. 85; Ayözger Öngün, s. 288; Günay, s. 224; Çelikel (Veri Sorumlusu), s. 199.

⁵³² Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, s. 283.

Bu hususta, mahkemeden ihtiyati tedbir kararı alınarak yargılama sürecinin uzunluğunun meydana getirebileceği olumsuz durumlar ortadan kaldırılabilir.⁵³³ Şartları oluşması halinde maddi ve manevi tazminat da talep edilebilmektedir.⁵³⁴

c) Saldırının Hukuka Aykırılığının Tespiti Davası

Tespit davası, geçmişte meydana gelmiş ve etkileri süren bir ihlalin hukuka aykırılığının tespiti amacıyla açılmaktadır.⁵³⁵ Örneğin, bir gazetenin hukuka aykırı şekilde hasta bilgilerini gerçeğe aykırı bir biçimde yayımlaması halinde saldırı, gazetenin basılıp dağıtılmasıyla sona erse de etkileri devam etmektedir.⁵³⁶ Benzer olarak, sağlık verilerinin bir yapay zekâ sisteminden çalınarak bir internet sitesinde haber olarak sunulması da örnek olarak gösterilebilmektedir.

TMK m. 25/2 ve TBK m. 58/2 uyarınca saldırının etkilerinin sona erdirilebilmesi ve saldırıya uğrayana manevi tatmin sağlanabilmesi adına kararın yayımlanmasına veya üçüncü kişilere bildirilmesine karar verilebilmektedir.⁵³⁷ Fakat, bu dava kişisel verilerin korunması kapsamında genellikle çok rastlanılan bir dava türü değildir.⁵³⁸

⁵³³ Ayözger Öngün, s. 289; Serozan/Engin/Atamer, s. 480.

⁵³⁴ Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, s. 282.

⁵³⁵ Helvacı, s. 131; Arpacı, s. 161; Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, s. 285-286; Serozan/Engin/Atamer, s. 480; Ayözger Öngün, s. 289; Çelikel (Veri Sorumlusu), 200.

⁵³⁶ Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, s. 286; Haberin gerçek dışı olduğunu bilmeyen ve bilebilecek durumda olmayan gazetecinin durumu fiilin kişiliğe tecavüz ettiği gerçeğini değiştirmemekte, yalnızca sorumluluk açısından kusurun olmadığını göstermektedir. Oğuzman, M. K./Öz, M. T.: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. 2, 19. Bası, İstanbul 2024, s. 39.

⁵³⁷ Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, s. 286; Serozan/Engin/Atamer, s. 480; Yayınlanma ve bildirim hk. detaylı bilgi için bkz. Helvacı, s. 136-147; Çelikel (Veri Sorumlusu), s. 201-202.

⁵³⁸ Ayözger Öngün, s. 291.

2. Kişilik Haklarının İhlalinde İleri Sürülebilecek Hukuki Talepler

Kişiliğin korunması çerçevesinde başvurulabilecek davalar maddi tazminat, manevi tazminat ve kazancın iadesi davasıdır. Kazancın iadesi davasına, gerçek olmayan vekaletsiz iş görmeden doğan sorumluluk altında detaylıca değinileceğinden bu kısımda maddi ve manevi tazminattan bahsedilmekle yetinilecektir.

a) Maddi Tazminat

Maddi tazminat davası, bir kişinin kişilik hakkına saldırılması dolayısıyla kişinin malvarlığında bir eksilme meydana gelmesi halinde bu eksilmenin telafisini sağlamayı amaçlamaktadır.⁵³⁹ Bu tazminatın talep edilebilmesi için belirli şartların sağlanmış olması gerekmektedir.

TMK kapsamında kişilik hakkına saldırı hususunda maddi tazminatı düzenleyen özel haller haricinde borca aykırılık veya haksız fiil sorumluluğunu düzenleyen genel hükümlerin uygulanması söz konusudur. Bu halde, maddi zararın karşılanabilmesi adına hukuka aykırılık, kusur, maddi zarar ve saldırıyla zarar arasında uygun illiyet bağı aranmaktadır. Zamanaşımı, haksız fiiller bakımından TBK m. 49, borca aykırılık bakımından TMK m. 146 hükmüne tabi olmaktadır. Davanın, saldırıya

⁵³⁹ Aksoy (Kişisel Verilerin Korunması), s. 87.

son verilmesi, tespit davası, manevi tazminat ve kazancın iadesi davasıyla birlikte açılabilmesi mümkündür.⁵⁴⁰

b) Manevi Tazminat

Manevi tazminat davası ise kişilik hakkı saldırıya uğrayan kişinin kişisel değerlerinde vuku bulan ve maddi değeri bulunmayan değerler bakımından açılmaktadır.⁵⁴¹ TBK m. 58 kapsamında, kişinin saldırıdan doğan acı, elem ve ıstırabının bir miktar para karşılığında telafisi amaçlanmaktadır.⁵⁴² Haksız fiil sorumluluğuna ilişkin hükümler manevi tazminat bakımından da uygulama alanı bulmakta, manevi zararın ve illiyet bağının ispatının hakim nezdinde kanıtlanması önem taşımaktadır.⁵⁴³ Örneğin, kişinin bilgileri bir gazetede madde bağımlıları başlığı altında yayınlandığı takdirde, kişi bu hadise nedeniyle yaşadığı elem ve utanç duygusu nedeniyle manevi tazminat davasına başvurabilmektedir.⁵⁴⁴

B. Sözleşme İlişkisinden Doğan Sorumluluk

Kişisel verilerin işlenmesi sözleşmesi, sözleşmeyi yapan tarafların sıfatına göre farklı başlıklar altında değerlendirilmektedir. Bu sözleşmeler, veri sorumlusu ile veri

⁵⁴⁰ Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, s. 290.

⁵⁴¹ Aksoy (Kişisel Verilerin Korunması), s. 88.

⁵⁴² Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, s. 290; Oğuzman/Öz (C. 2), s. 271.

⁵⁴³ Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, s. 296.

⁵⁴⁴ Aksoy (Kişisel Verilerin Korunması), s. 89.

işleyen arasında⁵⁴⁵, iki veri sorumlusu arasında ve veri sorumlusu ile veri sahibi arasında⁵⁴⁶ akdedilebilmektedir.⁵⁴⁷ Tarafların değişmesine göre, sözleşmenin niteliği ve tarafların edimleri değişebilmektedir. Tezin bu bölümünde kişisel sağlık verilerin hukuka aykırı işlenmesi bakımından veri sorumlusunun sorumluluğu ele alınacağından değerlendirilecek sözleşme türü veri sorumlusu ile ilgili kişi arasında akdedilen sözleşme olacaktır.

1. Sağlık Verilerinin İşlendiği Sözleşme Türleri

Günlük hayatta kişisel sağlık verilerinin özel hukuk kapsamında çeşitli sözleşmeler aracılığıyla işlendiği görülmektedir. Sağlık verilerinin, sözleşmesel ilişki kapsamında yapay zekâ aracılığıyla işlenebilmesi de mümkündür. Bunun en yaygın örneği hastanelerde veya tıbbi merkezlerde kullanılan yapay zekâ olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sözleşmeler kapsamında işlenecek sağlık verilerinin özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi hükmüne uygun işlenmesi büyük önem taşımaktadır. Aksi takdirde, ayrımcı veya hatalı işleme ile veri güvenliğine aykırı hareket sonucu bir zarar meydana gelmesi halinde sözleşme ilişkisine dayanılarak zararın giderilmesi talep edilebilmesi söz konusu olabilmektedir. Bu kapsamda, sağlık verilerinin işlendiği sözleşmelerden

⁵⁴⁵ Detaylı bilgi için bkz. Turan Başara, G.: *Kişisel Veri İşleme Sözleşmesi*, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi 2020 S. 16, s. 57-90.

⁵⁴⁶ Badur, E./Kurt Konca, N.: *Kişisel Verilerin Hukuka Aykırı İşlenmesinden Doğan Zararların Tazmini ve Görevli Mahkeme*, İnÜHFD 2022, C. 13, S. 2, s. 482.

⁵⁴⁷ Detaylı bilgi için bkz. Özer Deniz, M.: *Kişisel Verilerin İşlenmesi Sözleşmesinin Türleri ve Hukuki Nitelikleri*, NEÜHFD 2023, C. 6, S. 1, s. 101-112.

bazılarına değinmek, sözleşmelere aykırılık hususunun anlaşılması açısından faydalı olacaktır.

a) Hastaneye Kabul Sözleşmesi

Hastaneye kabul sözleşmesi ile hasta, sağlık hizmetinden faydalanmak amacıyla bir hastane veya sağlık kuruluşu ile anlaşılmaktadır.⁵⁴⁸ Sözleşme kapsamında hastane, teşhis, tedavi, konaklama ve temizlik gibi hizmetler sunarken bir yandan da hastanın sağlık verilerini koruma yan yükümlülüğü altına girmekte; hasta ise ücret ödeme borcu altına girmektedir. Bu sözleşmenin söz konusu olabilmesi için hastanın tedavisinin yatarak tedavi kapsamında olmalı, yani ayakta teşhis olmamalıdır.⁵⁴⁹

Sözleşmenin kendi içerisinde tam hastaneye kabul sözleşmesi ve bölünmüş hastaneye kabul sözleşmesi şeklinde farklı türleri bulunduğu görülmektedir.⁵⁵⁰ Tam hastaneye kabul sözleşmesinin tarafları hastane ile hasta olarak belirlenmiş olup hekimler bu sözleşmenin tarafı değildirler.⁵⁵¹ Hekimler ve sağlık çalışanları bu sözleşme kapsamında tedavi edimini yerine getirerek ifa yardımcısı olarak görev

⁵⁴⁸ Hasta kamu veya özel hastaneye gitmeyi tercih edebilir. Fakat, devlet hastanelerine başvurulduğu takdirde hasta ile hastane arasında kamu hukuku ilişkisi kurulmaktadır. Özel hastaneye gidilmesi halinde ise hastaneye kabul sözleşmesinden söz edilmektedir. Dolayısıyla, bu başlık altında değinilen hastane kavramı özel hastane anlamında kullanılmaktadır. Ercevhavir, M.: *Özel Hastaneye Kabul Sözleşmesi*, İMHFD 2022, C. 7, S. 13, s. 453; Yağoğlu, M.: *Hastaneye Kabul Sözleşmesi*, Erciyes Üniversitesi 2011, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, s. 23 vd; İmançlı, s. 221; Altun, s. 239-240; Gözpınar Karan, G.: *Kişisel Sağlık Verilerinin Özel Hukuk Kapsamında Korunması*, Maltepe Üniversitesi 2024, Yayınlanmamış Doktora Tezi, s. 252; Canpolat, F.: *Kamu Hastanesinde Yapılan Tıbbî Müdahalede Hekimin Özel Hukuktan Doğan Sorumluluğunun Dayanağı*, TBB Dergisi 2009, S. 80, s. 156.

⁵⁴⁹ Seyhan, A.: *Özel Hastane ile Hasta Arasındaki Sözleşmenin Hukuki Niteliği*, Eskişehir Barosu Dergisi 2023, C. 8, S. 1, s. 174; Ercevhavir, s. 452; Yağoğlu, s. 6; Durak, Y.: *Hastaneye Tam Kabul Sözleşmesi*, Tıp Hukuku Dergisi 2014, C. 3, S. 6, s. 148; Gözpınar Karan, s. 252.

⁵⁵⁰ Durak (Hastane), s. 148; Detaylı bilgi için bkz. Ercevhavir, s. 460-462; Seyhan, s. 175-177; Yağoğlu, s. 9.

⁵⁵¹ Durak (Hastane), s. 157; Ercevhavir, s. 460; Seyhan, s. 176.

yapmaktadır.⁵⁵² Veri sorumlusu hastane, sır saklama, sadakat ve özen yükümlülüğü altındadır.⁵⁵³ Bu sözleşme uyarınca hem hekimlik hizmetinin hem de bakım hizmetinin sağlanması söz konusudur.⁵⁵⁴

Bölünmüş hastaneye kabul sözleşmesinde ise hasta hem hastane ile hem de hekim ile iki ayrı sözleşme yapabilmektedir.⁵⁵⁵ Uygulamada, serbest çalışan hekim herhangi bir kuruluşa bağlı çalışmadığında fakat tıbbi müdahale için bir hastanenin organizasyonundan faydalanması gerektiğinde serbest çalışan doktor ve hasta arasında bu sözleşmenin akdedildiği görülmektedir.⁵⁵⁶ Doktor ile hasta arasında yapılan bu sözleşme dolayısıyla hekimin tıbbi müdahaleden doğan sorumluluğu söz konusuysa hastanenin ise bakım hizmetlerinden doğan sorumluluğu söz konusu olabilmektedir.⁵⁵⁷ Bu halde, hasta verilerinin korunması bakımından hem hastanenin hem de serbest çalışan hekimin veri sorumlusu olarak yükümlülüklerini KVKK hükümlerine uygun şekilde yerine getirmesi esastır.

b) Tedavi ve Sağlık Hizmet Sözleşmeleri

Tedavi yani hekimlik sözleşmesi, serbest çalışan doktor ya da ayakta tanı ve tedavi hizmeti sunan özel sağlık kuruluşu ile hasta arasında kurulan, vekalet sözleşmesi niteliğinde bir sözleşmedir.⁵⁵⁸ Sözleşme kapsamında hastanın asli edimi

⁵⁵² Durak (Hastane), s. 150; Yağoğlu, s. 40; Seyhan, s. 173-174; Ercevhahir, s. 460; Altun, s. 244; Gözpınar Karan, s. 254; İmançlı, 216.

⁵⁵³ Yağoğlu, s. 52 vd; Seyhan, s. 174; Ercevhahir, s. 469.

⁵⁵⁴ Durak (Hastane), s. 154-155.

⁵⁵⁵ Durak (Hastane), s. 166; Ercevhahir, s. 461; Seyhan, s. 177.

⁵⁵⁶ Ercevhahir, s. 462; Seyhan, s. 177; Durak (Hastane), s. 166-167.

⁵⁵⁷ Durak (Hastane), s. 166.

⁵⁵⁸ İmançlı, s. 211; Gözpınar Karan, s. 248; Bu sözleşmenin vekalet, eser veya hizmet sözleşmesi olduğu yönünde tartışmalar mevcuttur. Bayraktar, s. 126.

ücret ödemek iken hekimin asli edimleri teşhis ve tedavi hizmeti sağlamak, yan yükümlülükleri ise hastadan edindiği bilgi ve sırları gizli tutmak ve TBK m. 506/2 doğrultusunda hastaya karşı sadakat göstermektedir.⁵⁵⁹

Uzaktan sağlık sözleşmesi ise, Uzaktan Sağlık Hizmetlerinin Sunumu Hakkında Yönetmelik uyarınca, uzaktan hizmet sunmak konusunda yetkilendirilen sağlık tesisi ve hasta arasında akdedilen, hekimin uzaktan sağlık bilgi sistemi üzerinden tıbbi müdahalede bulunabilmesine imkân veren, hastanın da bunun karşılığında ücret ödemeyi yüklediği bir sözleşmedir.⁵⁶⁰ Bu hususta sağlık tesisinin veri sorumlusu olarak aydınlatma yapması, sadakat ve özen yükümlülüğüne uygun hareket etmesi gerekmektedir.⁵⁶¹ Zira bu sözleşme kapsamında sağlık verilerinin tamamı dijital ortamda işlenmekte ve aktarılmaktadır.⁵⁶²

c) Tetkik ve İnceleme Sözleşmeleri

Bu tür sözleşmelerde ise, hastalığın tanısının koyulabilmesinin adına özel tıbbi laboratuvarlar ve görüntüleme merkezlerinde veriler işlenmekte, bu işlem karşılığında

⁵⁵⁹ Gözpinar Karan, s. 249; İmançlı, s. 212-214; Özcan, s. 87; Bayraktar, s. 126; Sağlık verilerinin hukuka aykırı olarak üçüncü kişilere aktaran veri sorumlusu hastane hk. bkz. Kişisel Verileri Koruma Kurulu, “İlgili kişinin tahlil sonuçlarının veri sorumlusu hastane tarafından hukuka aykırı şekilde üçüncü kişilere aktarılması” hk. Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 20/05/2020 tarihli ve 2020/407 sayılı Karar Özeti, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6914/2020-407>. (Erişim Tarihi: 05.03.2025)

⁵⁶⁰ Resmi Gazete, S. 31746, T. 10.02.2022; Badur, E.: *Uzaktan Sağlık Hizmeti Sözleşmesi*, HHFD 2022, C. 12, S. 2, s. 1167.

⁵⁶¹ Badur (Sağlık), s. 1186-1190.

⁵⁶² Badur (Sağlık), s. 1189; Uzaktan sağlık hizmetleri, dijital teknolojiler aracılığıyla hastalara sağlık hizmetlerinin ulaştırılmasını, hemşirelik ve halk sağlığı hizmetlerinin sunulmasını ve mobil sağlık uygulamalarının kullanımını kapsamaktadır. Uzaktan sağlık hizmetlerine kıyasen daha dar bir uygulama alanı olan teletıp ise hasta ve hekim arasındaki fiziki ve ruhsal bütünlüğe yönelik tıbbi uygulamaları ifade etmektedir. Doğramacı, Y. G.: *Teletıp, Sağlık Turizmi ve Uzaktan Sağlık Hizmetleri: Mesafeli Sözleşmeler*, İstanbul Hukuk Mecmuası 2020, C. 78, S. 2, s. 664-665.

hasta ücret ödeme borcu altına girmektedir.⁵⁶³ Bu kapsamda bu merkezlerin sağlık verilerini koruması gerekmektedir.⁵⁶⁴

d) İş Sözleşmesi Kapsamında Sağlık Verilerinin İşlenmesi

İşçi ve işveren arasında bir iş sözleşmesi akdedilmesinden sonra işçinin sağlık verileri işlenmektedir. İşçilerin verileri çeşitli amaçlarla toplanabilmektedir. İşyerindeki sağlık ve güvenlik şartlarını sağlamak, hangi işçinin sosyal yardımdan yararlanıp yararlanmayacağına karar verebilmek, mazeret durumunu tespit edebilmek, bulaşıcı hastalığın olup olmadığını saptayabilmek ve sigara ile alkol kullanımını öğrenmek bu amaçlara örnek olarak sayılabilmektedir.⁵⁶⁵

KVKK m. 6/3-g uyarınca, özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi için bir istisna oluşturmakta ve “*istihdam, iş sağlığı ve güvenliği, sosyal güvenlik, sosyal hizmetler ve sosyal yardım alanlarındaki hukuki yükümlülüklerin yerine getirilmesi için zorunlu olma*” şartları aranmaktadır.⁵⁶⁶ Yeni düzenleme gereğince artık bu hususta

⁵⁶³ Özcan, s. 88; İmançlı, s. 220-221.

⁵⁶⁴ Yapılan işlemlerin öğretilde ve uygulamada eser sözleşmesi kapsamında değerlendirildiği ve sağlık verilerinin korunması yükümlülüğünün eser sözleşmesinden kaynaklanan bir sadakat borcu olduğu belirtilmektedir. İmançlı, s. 221.

⁵⁶⁵ Kaya, T.: *İş Görüşmeleri Sürecinde Aday İşçinin Kişisel Verilerinin Korunması*, Kişisel Verileri Koruma Dergisi 2022, C. 4, S. 2, s. 41-42; Evcı Eralp, Ö.: *İşyerlerinde Kişisel Sağlık Verilerinin İşlenmesinde Sır Saklama Yükümlülüğünün Kapsamı*, Kişisel Verileri Koruma Dergisi 2023, C. 5, S. 2, s. 29-30; Özer Deniz, M.: *İşçilerin Özel Nitelikli Kişisel Verilerinin Korunması ve Bundan Doğan Sorumluluk*, TAAD 2021, S. 45, s. 370-371; Turan Başara, s. 71; Sağlık ve güvenlik tedbirlerinin alınması, verilerin saklanması vb. hk. ilgili mevzuat için bkz. İş Kanunu m. 75 (Resmi Gazete S. 25134, T. 10.06.2003), İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu m. 4 ve 15 (Resmi Gazete S. 28339, T. 30.06.2012), İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmetleri Yönetmeliği m. 7-8 (Resmi Gazete S. 28512, T. 29.12.2012), Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu (Resmi Gazete S. 26200, T. 16.06.2006), Asbestle Çalışmalarda Sağlık ve Güvenlik Önlemleri Hakkında Yönetmelik m. 16-17 (Resmi Gazete S. 28539, T. 15.01.2013).

⁵⁶⁶ Bu madde ile GDPR m. 88 (*Processing in the context of employment*) arasında uyum sağlanmış olup işverenler tarafından ihtiyaç duyulan hüküm hukukumuzda da düzenlenmiştir. Evcı Eralp, s. 37.

işçinin açık rızası aranmamaktadır. Ancak, üzerinde durulması gereken nokta, istenilen bilgilerin işin niteliği ve hukuki gereklilikleriyle alakalı olması ve veri işleme amacının aşılmasıdır.⁵⁶⁷ Zira, TBK m. 419 gereği de işçinin kişisel verilerinin yalnızca işçinin işe yatkınlığıyla ilgili olarak veya hizmet sözleşmesinin yerine getirilmesi amacıyla gerekli olduğu kadar kullanılabileceği belirtilmektedir.

İşveren, işçinin sağlık kayıtlarını muhafaza etmeli ve kişilik haklarını korumalıdır. Aksi takdirde sözleşmeye aykırı hareket etmiş olacak ve işçi gerek KVKK'dan doğan gerek genel ve özel kanunlardan doğan haklarını işverene karşı kullanabilecektir. Örneğin, işverenin hukuka uygun olarak işlediği işçinin sağlık bilgilerini, hukuka aykırı şekilde işçinin ailesine veya iş arkadaşlarına aktarması sözleşmeye aykırı bir davranış olarak nitelendirilebilmektedir.⁵⁶⁸

e) Klinik Araştırmalar Kapsamındaki Sözleşmeler

Bu sözleşme ile klinik araştırma ve ilaç denemeleri süreçlerine katılım gösteren kimselerin sağlık verilerinin işlenmesine ilişkin usuller düzenlenmektedir. Klinik araştırmalar, gönüllülük esasına dayalı olup kişilerden tıbbi veya biyolojik bilgi elde

⁵⁶⁷ Örneğin, AIDS/HIV testlerinin istenmesi çok sınırlı durum ve iş kapsamında gereklilik taşımaktadır. Zira, bu hastalık sınırlı hallerde bulaşmaktadır ve her iş bakımından tehlike arz etmemektedir. Ancak hastalık ileri bir aşamaya gelmişse ve iş performansı etkileniyorsa, bu halde işverene bu durumun bildirilmesi gerekmektedir. İşverenin, bu bilgiyi kanunlara uygun olarak işlemesi ve dikkatli şekilde muhafaza etmesi gerekmektedir. Aksi takdirde kişilerin ayrımcılığa maruz kalmaları muhtemeldir. Benzer şekilde, işçinin mesai saatleri dışındaki sigara ve alkol kullanımı hakkında bilgi vermesinin zorunlu olmadığı düşünülmektedir. Zira sigara tüketimi ile iş performansı arasında doğrudan bir ilişki bulunmamaktadır. Özer Deniz (İşçi), s. 371.

⁵⁶⁸ Badur/Kurt Konca, s. 482.

edilmesi amacıyla gerçekleştirilen, tıp performansının geliştirilmesini ve Ar-Ge çalışmalarının ilerletilmesini hedef alan bilimsel çalışmalardır.⁵⁶⁹

Biyoloji ve Tıbbın Uygulanması Bakımından İnsan Hakları ve İnsan Haysiyetinin Korunması Sözleşmesi: İnsan Hakları ve Biyotıp Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun (Oviedo Sözleşmesi) m. 16 uyarınca sayılan şartların tamamının yerine getirilmesi halinde kişilerin korunacağı belirtilmekte ve araştırma yapılması mümkün olabilmektedir.⁵⁷⁰ Bu halde, insan onuru ve temel hak ve özgürlüklerinin korunması adına gereken önlemlerin alınması, katılımcıların kimliklerinin açıklanmaması ve aydınlatılması gerekmektedir.⁵⁷¹ Beşeri Tıbbi Ürünlerin Klinik Araştırmaları Hakkında Yönetmelik m. 20/9 uyarınca araştırmalara gönüllü olarak katılacak kimseye, kendisine ait verilerin klinik araştırma protokolü dışında da kullanılmasına ilişkin istediği zaman geri çekebileceği bir onam alınması gerektiği de bildirilmektedir.⁵⁷²

Ancak, önceki bölümde bahsedildiği üzere yapılacak bilimsel çalışmalar esnasında verilerin anonimleştirilmesi kanuni bir yükümlülüktür.⁵⁷³ Anonimleştirme gerçekleştirildiği takdirde KVKK m. 3/b uyarınca veriler gerçek bir kişiyle eşleştirilemeyeceğinden açık rıza aranmamaktadır.

Halihazırda, KVKK m. 28 uyarınca bilimsel amaçlarla kişisel veri işlenmesinin bu kanun kapsamına girmediği belirtilmektedir. Fakat, veri işlemenin “*milli*

⁵⁶⁹ Bebitoğlu, B./İlbars, H.: *Kişisel Verilerin Klinik Araştırmalarda Kullanımına İlişkin Yasal Düzenlemeler*, Anadolu Klin 2020, C. 25, S. 1, s. 67.

⁵⁷⁰ Resmi Gazete S. 25311, T. 03.12.2003.

⁵⁷¹ Bebitoğlu/İlbars, s. 69.

⁵⁷² Resmi Gazete, S. 32203, T. 27.05.2023; Söz konusu onamın aydınlatılmış onam olması gerektiğine dair kanun ve yönetmeliklerde açık bir ifade bulunmamasına karşın araştırma etik kurulları gönüllü kişilerden bu tür bir onam alıp alınmadığını denetlemektedir. Konu hk. detaylı bilgi için bkz. Gökçay, B./Arda, B.: *Kişisel sağlık verilerinin korunması kapsamında sağlık araştırmalarında etik bakış*, TKD Arşivi 2019, C. 47, S. 3, s. 221 vd.

⁵⁷³ KSVY m. 16; Gökçay/Arda, s. 220.

savunmayı, milli güvenliği, kamu güvenliğini, kamu düzenini, ekonomik güvenliği, özel hayatın gizliliğini veya kişilik haklarını ihlal etmemesi ya da suç teşkil etmemesi” gerekmektedir. Konu hakkında Kurulun vermiş olduğu bir kararda, hastalardan alınan kan ve doku örneklerinin ihmal sonucu zarar görmesi ve yok edilmesinin, bilimsel amaçlarla işleme söz konusu olduğundan kanun hükümlerine tabi olmadığı, kişilik hakkı ve güvenlik ihlali durumları da söz konusu olmadığından şikâyet hakkında işlem yapılamadığı görülmektedir.⁵⁷⁴

Fakat, ilgili kişiden açık rıza alınmaksızın verilerin işlenmesi durumunda, bu verilerin depolanması, aktarılması ve başka çalışmalar için kullanılması halinde koruma sağlanıp sağlanmayacağı tartışılabilir. Zira, araştırmalar için toplanan bazı verilerin tamamen anonimleştirilmesi verileri değer kaybına uğratabileceğinden ve özü gereği hizmet etmesi gereken amaca uygunluğunu engelleyeceğinden teknik anlamda tamamen mümkün olamamaktadır.⁵⁷⁵ Bu nedenle bu husus hakkında yasal bir boşluk ve belirsizlik olduğu ve bu alan için ayrı düzenlemelerin yapılması gerektiği söylenebilmektedir.⁵⁷⁶

⁵⁷⁴ Kişisel Verileri Koruma Kurulu, “Bilimsel amaçlarla kayıt altına alınan bilimsel veri niteliğindeki kan, serum ve doku örneklerinin ihmal sonucu bozulması ve sonrasında imha edilmesi hakkındaki ihbar”a ilişkin Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 30/10/2019 tarihli ve 2019/316 sayılı Karar Özeti, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6876/2019-316>. (Erişim Tarihi: 20.02.2025)

⁵⁷⁵ Zeybek Ünsal, Ç./Örnek Büken, N.: *Biyotıp Araştırmaları ile ilgili Olarak*, “*Kişisel Verilerin Korunması Kanunu*” ve “*Kişisel Sağlık Verilerinin İşlenmesi ve Mahremiyetinin Sağlanması Hakkında Yönetmelik*” *Ne Diyor?*, Türkiye Klinikleri J Med Ethics Law Hist-Special Topics 2018, C. 4, S. 1, s. 87-88; Gökçay/Arda, s. 220-221.

⁵⁷⁶ Gökçay/Arda, s. 221.

f) Mobil Uygulamalar ve Dijital Sağlık Teknolojileri Aracılığıyla Sağlık Verilerinin İşlenmesi Sözleşmesi

Bu tür bir sözleşme, genellikle hasta, kullanıcı ve sağlık hizmetleri sağlayıcısı ile dijital sağlık uygulamaları arasında gerçekleştirilmektedir. Kişiselleştirilebilen bu uygulamalar kişilere hem çevrimdışı erişim imkânı sunmakta hem de kişilerin konum değişimi, kalp atışı, kan şekeri vb. bilgilerini algılayarak onların sağlıklarını takip etmelerini sağlamaktadır.⁵⁷⁷ Nesnelerin interneti sayesinde algılayıcıların topladığı veriler ile kullanıcıların alışkanlık ve etkinlikleri analiz edilerek onların amaçlarına ulaştırmaya yardımcı olmaktadır.

Fakat, bu süreçte büyük miktarda sağlık verisinin işlenmesi gerekmektedir. Bu hususta gizliliğin ve veri güvenliğinin sağlanabilmesi adına kullanıcının açık rızası işleme faaliyeti açısından şarttır. Ek olarak, bu verilerin işlenmesi yalnızca Kişisel Verileri Koruma Kurulunun belirlediği önlemlerin yeterli düzeyde alınması şartıyla gerçekleştirilebilmektedir.⁵⁷⁸ Mobil uygulama şirketleri, kâr amacı güden ve ticari faaliyette bulunan şirketler olduğundan KVKK kapsamında belirtilen istisna halleri arasında da yer bulamamaktadır.

Covid-19 pandemisi döneminde başvuru veya rastgele yapılan testler sonucu hastanelerde saklanarak Sağlık Bakanlığı ile paylaşılan veriler, Hayat Eve Sığar uygulaması ile birlikte kamu ile de belirli ölçüde paylaşılmış ve hatta yurtdışına dahi

⁵⁷⁷ Kulular İbrahim/Gökdaş, s. 558-559.

⁵⁷⁸ Kulular İbrahim/Gökdaş, s. 559.

aktarılmıştır.⁵⁷⁹ Ancak pandemi döneminde, KVKK kapsamında özel nitelikli verilerin işlenmesine dair düzenlemeler zorunlu olarak esnetilmek durumunda kalmıştır.⁵⁸⁰

Pandemi sürecinde hastalığın bulaşma riskinin azaltılması için çeşitli ülkelerde çeşitli tedbirlere başvurulmuş ve çoğu ülke tarafından mobil cihazlar ve yapay zekâ uygulamaları üzerinden takip uygulamaları kullanılmaya başlanmıştır.⁵⁸¹ Zira bahsi geçen pandemi nedeniyle bu uygulamalar aracılığıyla amaçlanan veri işleme zorunluluğu, açık rızanın aranmadığı kamu sağlığının korunması şartıyla doğrudan ilişkilidir.⁵⁸² Uygunluğun sağlandığı bir diğer hüküm ise kamu düzeni ve güvenliğinin sağlanmasına ilişkin KVKK'nın 28. maddesidir. Kamu yararının kişisel yararın önüne geçmesi nedeniyle sağlık verileri işlese de kamu yararının başka türlü tesis edilebileceği durumlarda özel yarar ihlal edilmemelidir.⁵⁸³

g) Sigorta Sözleşmeleri

Sigortacı ile sigorta ettiren arasında akdedilen ve sağlık verilerinin işlendiği en önemli sözleşmelerden biri de sigorta sözleşmeleridir. Bu verilerin işlendiği sigorta

⁵⁷⁹ Akkurt, S. S.: *Kişisel Sağlık Verilerinin İşlenmesine ve Covid-19 Pandemisi Sürecinde Mobil Uygulamalarla Paylaşılmasına Hukukî Bir Bakış*, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 2020, C. 19, S. 38, s. 148.

⁵⁸⁰ Akkurt (Mobil Uygulama), s. 149.

⁵⁸¹ Örneğin; Çin hükümeti, seyahat geçmişi olan hastaları izlemek için yüz tanıma sistemleri kurmuş ve "AliPay Health Code" uygulaması ile yüksek riskli kullanıcılar için katı karantina tedbirleri almıştır. Singapur hükümeti "Trace Together" uygulamasını başlatmış ve potansiyel taşıyıcıların izlenmesini Bluetooth aracılığıyla gerçekleştirmiştir. Apple ve Google ise işbirliği yaparak maruz kalma bildirimleri sistemi kurmuştur. Avustralya COVID-Safe uygulaması kullanmıştır. Güney Kore'de de cep telefonu teknolojisi kullanılmıştır. Türkiye'de ise Hayat Eve Sığar (HES) uygulaması geliştirilmiştir. Detaylı bilgi için bkz. İleri, Y. Y./Kara, B.: *Covid-19 Pandemisi Sürecinde Kullanılan Güncel Sağlık Bilişim Uygulamaları ve Yenilikçi Teknolojiler: İnsanlığa Katkıları ve Temel Kaygılar*, Sağlık ve Toplum 2022, C. 32, S. 1, s. 35-38; Akkurt (Mobil Uygulama), s. 152.

⁵⁸² 1 Haziran 2024 değişikliğinden önce KVKK m. 6/3 (şimdiki KVKK m. 6/3/e).

⁵⁸³ Akkurt (Mobil Uygulama), s. 154.

sözleşmelerinin başında Özel Sağlık Sigortası Sözleşmeleri, Tamamlayıcı Sağlık Sigortası Sözleşmeleri, Hayat Sigortası Sözleşmeleri, Seyahat Sağlık Sözleşmeleri ve Doğum Sigortası Sözleşmesi gibi çeşitli türler gelmektedir. Sağlık sözleşmelerindeki temel amaç, sigortalının yaptırdığı kontrollerin, sağlık sorunu yaşaması neticesinde ödemek zorunda kaldığı tedavi giderlerinin, çalışamamaktan ötürü mahrum kaldığı kazancının ve bakım masraflarının sözleşme şartları çerçevesinde tazmin edilmesidir.⁵⁸⁴

Bu sözleşmelerde sağlık verileri risk değerlendirmesi ve tazminat ödemesi için kullanılmaktadır.⁵⁸⁵ Kişinin sigorta güvencesini sağlayıp sağlayamayacağının tespiti, sigortalının talep ettiği ödemenin yerindeliğini değerlendirmesi, önceki hastalıkların mevcudiyeti, sigortalılık süreci içerisinde hastalığa yakalandığı takdirde o hastalığın ve o hastalıkla bağlantılı rahatsızlıkların kapsamdan çıkarılıp çıkarılmayacağının tespiti hususlarında sağlık verileri analiz edilmektedir.⁵⁸⁶

Bu kapsamda veriler amaçla sınırlı olarak ve KVKK'ye uygun olarak toplanmalı ve işlenmelidir. Bu sözleşme bakımından sigortalının eksik ve yanlış bilgilerinin düzeltilmesini talep etme hakkı hayati önem taşımaktadır. Kurula ulaşan bir veri ihlal bildiriminde, sağlık sigortası müşterilerine ilişkin eczane provizyon ekranlarının değiştirilmesi sırasında, kişilerin kimlik ve ilaç kullanım bilgileri başkaları tarafından görüntülenebilir hale gelmiştir.⁵⁸⁷ Bu halde, sağlık verilerinin

⁵⁸⁴ TTK m. 1513; Alaçam Kırtay, B.: Özel Sağlık Sigortası Sözleşmesi, Ankara 2022, s. 15-21.

⁵⁸⁵ Çetin, A./Alpay, S.: *Türk Sigorta Sektöründe Kişisel Veriler*, İstanbul Ticaret Üniversitesi Girişimcilik Dergisi 2021, C. 4, S. 8, s. 83; Günay, s. 39.

⁵⁸⁶ Ünan, S.: Sağlık sigortalarında KVKK'ya alternatif yorum ihtiyacı, Sigortacı Gazetesi 2019, <https://sigortacigazetesi.com.tr/saglik-sigortalarinda-kvkkya-alternatif-yorum-ihtiyaci/>. (Erişim Tarihi: 19.02.2025)

⁵⁸⁷ Kişisel Verileri Koruma Kurulu, "Bir sigorta şirketinin veri ihlal bildirimi hakkında" Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 30.06.2020 tarih ve 2020/511 sayılı Karar Özeti, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6996/2020-511>. (Erişim Tarihi: 19.02.2025)

açığa çıkma riski mevcut olduğundan veri sorumlusu hakkında idari para cezasına hükmedilmiştir.

h) Sporcular ve Spor Kulüpleri Arasındaki Sözleşme

Profesyonel sporcular ile spor kulüpleri arasında, tarafların hak ve yükümlülüklerinin belirlendiği ve ortaya çıkan uyuşmazlıkların çözüme kavuşturulabilmesi adına sporcu sözleşmesi akdedilmektedir.⁵⁸⁸ Çeşitli spor branşlarına göre farklılık arz eden bu standart sözleşmeler ilgili spor dallarına ait federasyonlar tarafından hazırlanmaktadır.⁵⁸⁹ Hukuki niteliği hususunda çeşitli değerlendirilmeler yapılabilse de genel kabul bu tür sözleşmelerin TBK kapsamında hizmet sözleşmesi niteliğini taşıdığı yönündedir.⁵⁹⁰

Sağlık taramaları, sözleşme imzalandıktan önce veya sonra sağlık durumunun tam olarak öğrenilmesi için yapılabilmektedir.⁵⁹¹ Bu sözleşme ile sporcuların sağlık durumlarının kontrol edilmesi adına düzenli olarak kan testi, doping kontrolleri, genetik olarak yatkın olunan hastalıklar ile hormonlar ve kontrolü gerekli değerler için testlerin yaptırılması gerekmektedir. Bu sayede, sporcuların performanslarının izlenmesi, olası sakatlık risklerinin önlenmesi ve yarış ve maçlarda hileli durum yaşanmaması açısından büyük önem arz etmektedir.

⁵⁸⁸ Aydos, O. S.: *Sporcu Sözleşmesinin Feshi*, AÜHFD 2013, C. 62, S. 3, s. 644.

⁵⁸⁹ Aydos, s. 645-646.

⁵⁹⁰ Detaylı bilgi için bkz. Aydos, s. 646-648; Akbulut, E.: *İş Hukuku Bağlamında Profesyonel Futbolcu Sözleşmesinin Temel Unsurları*, İş ve Hayat Dergisi 2017, C. 3, S. 5, s. 359-361; Şirazi, S./ Esenkaya, İ.: Spor yaralanmalarında hukuk, etik ve uygulama hataları, TOTBİD Dergisi 2023, C. 22, S. 3, s. 318.

⁵⁹¹ Şirazi/Esenkaya, s. 318.

Sağlık verilerinin işleme, elde edilme, kullanılma amaçları; bu verilerin korunmasına ilişkin önlemler ile KVKK'dan kaynaklanan yükümlülükler federasyonların kişisel verilerin işlenmesine ilişkin politikalarında kanuna uygun olarak düzenlenmektedir.⁵⁹² Zira, kişinin sağlık durumuna ilişkin verilerin, mümkün olan en üst düzeyde gizlilikle teknik ekip ile paylaşılması gerektiğinden kişinin bu hususta bilgilendirilmesi de aranmaktadır.⁵⁹³ KVKK ile uyumlu olarak doping testi neticesinde verileri işlenen sporcular bakımından toplanan veri artık amacına hizmet etmediği takdirde verilerin silinmesinin istenmesi mümkündür.⁵⁹⁴

i) Spor Tesisleri ile Üyeler Arasındaki Sözleşme

Profesyonel veya amatör olmak fark etmeksizin kişilerin üye oldukları spor tesisleri ve spor salonları da hizmet koşullarını belirleyen bir sözleşme ile kişilerin özel nitelikli kişisel verilerini toplamakta ve bunları işlemektedir. Bu işlemler mobil uygulamalar aracılığıyla, giyilebilir cihazlar ile ve fiziki ortamda

⁵⁹² Türkiye Suatlı Sporları Federasyonu, Kişisel Verilerin Korunması ve İşlenmesi Politikası 2024, <https://www.tssf.gov.tr/wp-content/uploads/2024/05/Tssf-Federasyonu-KVK-Politikasi.pdf>. (Erişim Tarihi: 15.05.2025); Türkiye Futbol Federasyonu, Futbolcu Aydınlatma Metni, <https://www.tff.org/Resources/TFF/Documents/FORMLAR-SOZLESMELER/2021-2022/Futbolcu-Aydinlatma-Metni.DOCX>. (Erişim Tarihi: 15.05.2025); Türkiye Kano Federasyonu, Kişisel Verileri Koruma ve İşleme Politikası, <https://kano.org.tr/kisisel-verileri-koruma-ve-isleme-politikasi>. (Erişim Tarihi: 15.05.2025); Türkiye Okçuluk Federasyonu, Kişisel Veri İşleme ve Koruma Politikamız, <https://www.okculuk.org.tr/kisisel-veri-isleme-ve-koruma-politikamiz/>. (Erişim Tarihi: 15.05.2025); Türkiye Yüzme Federasyonu, Kişisel Verileri Koruma ve İşleme Politikası, <https://dosya.tyf.gov.tr/public/upload/0/2022-11/2Kisisel-Verileri-Koruma-ve-Isleme-Politikasi.pdf>. (Erişim Tarihi: 15.05.2025); Türkiye Badminton Federasyonu, Kişisel Verileri Koruma ve İşleme Politikası, <https://badminton.org.tr/wp-content/uploads/2022/08/5.Ki%C5%9Fisel-Verileri-Koruma-ve-%C4%B0%C5%9Fleme-Politikas%C4%B1.docx>. (Erişim Tarihi: 15.05.2025)

⁵⁹³ Ercan, S./Acar, H. T./Aksöz, B.: *Spor Hekimliğinde Etik Yaklaşımlar ve Malpraktis*, Selcuk Med J 2020, C. 36, S. 4, s. 379- 380.

⁵⁹⁴ Türkiye Doping Mücadele Komisyonu, Sporcu Hak ve Sorumlulukları, Doping Kontrol Sürecinde Sporcu Hakları, <https://www.tdmk.org.tr/sporcu-hak-ve-sorumluluklari/>. (Erişim Tarihi: 19.02.2025); Bu husus unutulma hakkının örneklerinden sayılabilir.

gerçekleşebilmektedir. Tesise üye olduğu takdirde KVKK'ye ilişkin formlara ve aydınlatma metnine onay verilmekle birlikte verilerin işlenmesine de onay verilmektedir.

Fakat, bu her türlü kişisel verinin işlenmesine onay verildiği anlamına gelmemektedir. Özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesinde açık rızanın arandığının unutulmaması gerekmektedir. Kurulun vermiş olduğu bir karar, spor salonu işletmecisi veri sorumlusunun, kişilerin sağlık ve biyometrik verileri ile kamera görüntülerinin aydınlatma yapılmaksızın ve açık rıza alınmaksızın işlemesi şikâyetini konu almaktadır. Şikâyetle, veri güvenliğinin sağlanmadığı ve görüntülerin spor salonu görevlileri tarafından izlenerek ilgili kişilerle eşleştirildiği bildirilmektedir. Kurul, kan grubunun işlenmesi için açık rıza şartının yerine getirilmesi gerektiğini ve aydınlatmanın yapılmadığının tespit edildiğini belirterek idari para cezasına hükmetmiştir.⁵⁹⁵

⁵⁹⁵ Kişisel Verileri Koruma Kurulu, “Spor salonu işletmecisi olan veri sorumlusunun, özel nitelikli kişisel veri niteliğini haiz kan grubu verisini ilgili kişinin açık rızasını almaksızın işlemesi” hk. Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 23/12/2022 tarih ve 2022/1357 sayılı Karar Özeti, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/7594/2022-1357>. (Erişim Tarihi: 19.02.2025); Kurulun benzer yönde verilen önceki bir kararında ise, spor kulübüne girerken ve çıkarken güvenliğin sağlanması adına biyometrik verilerin toplanmasının ölçülülük ilkesine aykırı olduğu, biyometrik verilerin ancak açık rıza veya KVKK m. 6 uyarınca sayılan şartlar gerçekleştiği takdirde işlenebileceği, bu nedenle veri kullanımının durdurulması ve mevcut verilerin silinmesi gerektiği bildirilmiş ve üyelerin kişisel verilerin korunmamasından ötürü kulübe idari para cezası verilmiştir. Kişisel Verileri Koruma Kurulu, Spor salonu hizmeti sunan veri sorumlularının, üyelerinin giriş-çıkış kontrolünü biyometrik veri işleyerek yapması ile ilgili Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 25/03/2019 Tarihli ve 2019/81 Sayılı Karar ve 31/05/2019 Tarihli ve 2019/165 sayılı Karar Özeti, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5496/2019-81-165>. (Erişim Tarihi: 19.02.2025)

2. Sözleşmeye Aykırılıktan Doğan Sorumluluğun Oluşabilmesi İçin Temel Şartlar

Veri sorumlusu ile veri sahibi arasında akdedilen kişisel veri işleme sözleşmesi, ilgili kişi bakımından verilerin işlenmesine rıza gösterildiğini, veri sorumlusunun ise kişisel verileri hukuka uygun şekilde işleme borcunun doğduğunu ifade etmektedir.⁵⁹⁶ Her ne kadar bu tür bir sözleşme TBK kapsamında açıkça düzenlemiş olmasa da bu sözleşmenin isimsiz bir iş görme sözleşmesi olduğunu söylemek mümkündür. Bu çerçevede, vekalet sözleşmesine ilişkin hükümler, TBK kapsamında düzenlenmeyen isimsiz iş görme sözleşmeleri bakımından torba hüküm olup bu tip sözleşmelere kıyasen uygulanmaktadır.⁵⁹⁷ Hukuki nitelik bakımından bir borç sözleşmesi olan vekalet sözleşmesi açısından bir işin görülmesi, görülen işin vekalet veren yararına görülmesi, özenle ifa edilmesi ve sadakat yükümlülüğü büyük önem arz etmektedir.⁵⁹⁸ Bu sebeple, kişisel verilerin işlenmesi sözleşmesine kural olarak vekalet sözleşmesi hükümleri kıyasen uygulanacağından dikkat edilmesi gereken ilk husus veri güvenliğinin sağlanması, gerekli özenin gösterilmesi, sır saklama ve sadakat borçlarıdır.⁵⁹⁹

Bu sözleşmenin ihlal edilmesi ve sorumluluğun oluşması için şartlar; geçerli bir sözleşme mevcut olması, borcun yani yükümlülüğün ihlal edilmesi, veri sorumlusunun kusurlu hareketi, zararın meydana gelmesi ve zarar ile davranış arasında illiyet bağının bulunması olarak sıralanabilmektedir. TBK m. 114/2 uyarınca, haksız fiil sorumluluğuna dair hükümler kıyasen sözleşmeye aykırılık durumlarına da

⁵⁹⁶ Özer Deniz (Sözleşme), s. 100.

⁵⁹⁷ Eren, F./Yücer, İ.: Borçlar Hukuku Özel Hükümler, 12. Baskı, Ankara 2024, s. 711-712.

⁵⁹⁸ Eren/Yücer, s. 712-742.

⁵⁹⁹ Özer Deniz (Sözleşme), s. 102.

uygulanmaktadır. Bu nedenle haksız fiil sorumluluğu ile sözleşmeye dayalı sorumluluk hükümleri arasında önemli bir fark bulunmamaktadır.

a) Geçerli Bir Sözleşmenin Varlığı

Veri sorumlusu ile veri işleyen sözleşmeye aykırılık nedeniyle hukuki sorumluluklarının doğabilmesi adına öncelikle sözleşmenin geçerli şekilde kurulmuş olması şarttır.⁶⁰⁰ Bu kapsamda TBK m. 1 hükmü uyarınca tarafların karşılıklı ve uyumlu irade beyanlarının varlığı aranmaktadır. Bu sözleşme, iki tarafa borç yükleyen rızai bir sözleşmedir.⁶⁰¹

TBK hükümleri uyarınca sözleşmenin sözleşme kurma ehliyetine sahip kişiler tarafından kurulması; emredici hukuk kurallarına, kamu düzenine, genel ahlaka ve kişilik haklarına aykırılık bulunmaması; iradelerin sakatlanmış olmaması ve sözleşme konusunun imkânsız olmaması da gerekmektedir. Geçerlilik koşullarını sağlamayan irade beyanları borç doğurmayacağından, sözleşme ilişkisi kurulamadığından, kişisel verilerin korunamamasından ötürü artık sözleşmeye aykırılık değil, haksız fiil sorumluluğu söz konusu olabilmektedir.

Veri sahibi ile veri sorumlusu tarafından akdedilen sözleşmenin asli edim yükümlülükleri ile hüküm ve sonuçları kanunda düzenlenmediğinden TBK m. 12 kapsamında sözleşme serbestisi söz konusudur.⁶⁰² Ayrıca, kişisel verilerin işlenmesi

⁶⁰⁰ İmançlı, s. 209; Ayözger Öngün, s. 229.

⁶⁰¹ Ayözger Öngün, s. 230.

⁶⁰² Özer Deniz (Sözleşme), s. 100.

yükümlülüğü, veri sorumlusu ve veri sahibi arasında yapılacak herhangi bir sözleşme kapsamında asli edim ya da yan edim olarak da belirlenebilmektedir.⁶⁰³

b) Borcun İhlali

Sözleşme kapsamında sağlık verilerinin işlenmesinde veri sorumlusunun yükümlülüğünün ihlali, veri işleme şartlarının sağlanamaması ve gerekli özenin gösterilmediği durumlarda ortaya çıkmaktadır.⁶⁰⁴ Veri sorumlusunun sözleşme hükümlerine göre sorumluluğunun kabul edilebilmesi için kişisel verilerin sözleşme hükümlerine aykırı olarak, yetkisiz veya yanlış bir şekilde işlenmesi yeterlidir.⁶⁰⁵ Bunun neticesinde bir zarar doğması halinde ise TBK kapsamında tazminat sorumluluğu gündeme gelebilmektedir.

Borcun ihlal edilmesi durumuna ifa etmeme hallerinden birinin gerçekleşmesi yani edimin hiç ifa edilmemesi, gereği gibi ifa edilmemesi ya da vaktinde ifa edilmemesi durumlarında rastlanmaktadır.⁶⁰⁶ Sağlık verilerinin sözleşmeye aykırı işlenmesi halinde genellikle gereği gibi ifa etmeme durumu yani kötü ifa söz konusu olmaktadır.⁶⁰⁷ Bu halde, sır saklama yükümlülüğünün ihlali ile verilerin ifşa olması borcun ihlali teşkil etmektedir.⁶⁰⁸

⁶⁰³ Badur/Kurt Konca, s 482; Çelikel (Veri Sorumlusu), s. 120.

⁶⁰⁴ Özcan, s. 86.

⁶⁰⁵ İmançlı, s. 210.

⁶⁰⁶ Antalya, G.: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. V/1, 3, 2. Baskı, Ankara 2019, s. 211-212; Eren, F.: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 29. Baskı, Ankara 2024, s. 1190; Çelikel (Veri Sorumlusu), s. 120.

⁶⁰⁷ Kötü ifa hk. detaylı bilgi için bkz. Antalya (C. 3), s. 455 vd.; Bayraktar, s. 130.

⁶⁰⁸ Altun, s. 243.

c) Kusur

Sözleşmeden kaynaklanan sorumlulukta kusur, borçlunun içinde bulunduğu sosyal ve ekonomik çevredeki ortalama borçlu tipinin davranışlarından farklılaşan ve hukuk sistemi tarafından hoş karşılanmayan davranış biçimidir.⁶⁰⁹ Borçlunun sorumluluğunun doğabilmesi için kusurunun bulunması şarttır. Sağlık verisinin, veri sorumlusunun kusurlu fiili neticesinde aleniyet kazanması⁶¹⁰ veya başka şahısların eline geçmesi sonucunda veri sorumlusunun sorumluluğuna gidilmesi mümkündür. Kusurdan bahsedilebilmesi için kişisel verilerin korunamaması hususunda kişinin kendisinden beklenen özeni yerine getirememesi yani ihmal etmesi yeterlidir.⁶¹¹

Bu noktada KVKK m. 11/1-ğ hükmünün üzerinde durulması gerekmektedir. Hükme göre kişisel veriler, kanuna aykırı bir surette işlenecek olursa, zarara uğrayan veri sahibi, veri sorumlusuna başvurarak zararının tazmin edilmesini isteyebilmektedir. Bilindiği üzere gerek haksız fiil sorumluluğu gerekse sözleşmesel ilişkiden doğan sorumluluğun temel ve kurucu unsuru kusurdur. Fakat, ilgili hükümde veri sorumlusunun kusuruna ilişkin bir düzenleme mevcut değildir. Buna bağlı olarak öğretide bir görüş, veri sorumlusunun tazminat sorumluluğundan söz edebilmek için kusur aranmaması gerektiğini, yani bir kusursuz sorumluluk ihdas edildiğini, diğer görüş ise veri sorumlusunun kusursuz sorumluluk ilkesine tabi kılınmadığını bildirmektedir.⁶¹²

⁶⁰⁹ Eren, s. 1200.

⁶¹⁰ Badur/Kurt Konca, s. 482.

⁶¹¹ Taştan, s. 111.

⁶¹² Görüşler hk. bkz. İmançlı, s. 244-248; Altun, s. 244-245; Çelikel (Veri Sorumlusu), s. 115-119.

Kusursuz sorumluluğun kabul edildiği durumda, KVKK ve TBK hükümlerindeki düzenlemelerin çelişmesi halinde hükümlerin genel veya özel hüküm ve yeni veya eski hüküm olmasına göre bir değerlendirme yapılması gerekmektedir.⁶¹³ KVKK, TBK ile kıyaslandığında özel ve yeni hüküm niteliğinde olduğundan hukuka aykırı veri işleme sonucu bir zarar oluştuğu takdirde veri sorumlusunun sorumluluğu açısından KVKK m. 11/1-ğ hükmü uygulama alanı bulmaktadır. Bu sebeple, veri sorumlusunun sorumluluğuna gidilebilmesi için kusur şartı aranmayabilir.

Fakat gerek KVKK gerek TBK hükümlerinde veri sorumlusu adına özel bir kusursuz sorumluluk hali düzenlenmediğinden ve KVKK hükümlerinde genel hükümlere yönlendirmede bulunulduğundan kusursuz sorumluluk görüşünün isabetli olmadığı söylenebilir.⁶¹⁴ Zira, veri sorumlusunun sorumluluğuna gidilebilmesi için ihmal yeterli olduğundan veri sorumlusu gerekli özeni halihazırda gösterecektir.⁶¹⁵ Bu çerçevede, açık bir yasal düzenleme olmaksızın bu sorumluluğa kusursuz sorumluluk atfedilmesi ağır sonuçlara neden olabileceğinden, aksi belirtilmedikçe sorumluluğun kusura bağlı olduğu kabul edilmektedir.

d) Zarar

TBK m. 112 gereği, veri sorumlusu, borcu hiç veya gereği gibi yerine getirememesi bakımından kusurunun bulunmadığı ispatlayamadığı durumda zarardan sorumlu tutulmaktadır. Örneğin, sporcu sözleşmesi kapsamında futbol kulübünün

⁶¹³ Zor, s. 159.

⁶¹⁴ Günay, s. 191; Özkan, s. 188.

⁶¹⁵ İmançlı, s. 248.

kullandığı yapay zekâ sisteminin güvenlik açığı sebebiyle oyuncunun geçirdiği rahatsızlığa ilişkin bilgileri basına sızdırması sonucu zarara uğranılması verilebilmektedir. Bu veri ihlalleri sonucu meydana gelen zarar kendini hem maddi hem de manevi zarar olarak kendini gösterebilmektedir. Bu ayrıma Haksız Fiil Sorumluluğu başlığının Zarar alt başlığı altında detaylıca yer verilmektedir.

e) Uygun İlliyet Bağı

Sözleşmeye aykırı davranış sonucu sözleşmenin karşı tarafına zarar veren kimse bu fiilinin neden olduğu zararı tazmin etmek durumundadır. Bu bakımdan borca aykırı fiil ile meydana gelen zarar arasında neden sonuç ilişkisi aranmaktadır. Hukukumuzda genel kabul gören uygun illiyet bağı teorisine göre, bir olay, hayatın olağan akışına ve önceki deneyimlere göre zarara yol açabilecek nitelikteyse meydana gelen sonucun sebebi olarak kabul edilmektedir.⁶¹⁶

Örnek olarak, özel bir sağlık kuruluşunun yapay zekâ sisteminin eğitilmesi amacıyla hastalarının radyolojik görüntülerini kullandığını varsayalım. Sağlık kuruluşu ile hasta arasında akdedilen sözleşme uyarınca sağlık verilerinin tedavi amacıyla işleneceği ve anonimleştirilmeksizin üçüncü kişilerle paylaşılmayacağı belirtilmektedir. Ancak yapay zekâ sisteminin ayarları tam olarak yapılmadığından yurtdışındaki diğer hastaneler de bu hastaların verilerine erişim sağlayabilmektedir. Veriler anonimleştirilmediğinden kişilerin bilgileri de ifşa olmaktadır. Bu halde veri güvenliği önlemleri veri sorumlusu özel sağlık kuruluşu tarafından alınmadığı için veri

⁶¹⁶ Oğuzman/Öz (C. 2), s. 49-50; Antalya, G.: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. V/1, 2, 2. Baskı, Ankara 2019, s. 281; Eren, s. 1198.

ihlali gerekleŖebilmekte ve mahrem bilgilerin ulaŖılabilir olması nedeniyle maddi veya manevi zarar gündeme gelebilmektedir.

3. ZamanaŖımı

S zleŖme iliŖkisinden doğan zamanaŖımı talepleri TBK m. 146 uyarınca, on yıllık süreye tabidir. Fakat, TBK m. 147 uyarınca, tarafların arasındaki s zleŖmenin hukuki niteliğine bağlı olarak beŖ yıllık zamanaŖımı süresinin uygulanması da mümkündür. Sağlık verilerinin iŖlendiĖi s zleŖmeler altına açıklanan tedavi s zleŖmesi ve hastaneye kabul s zleŖmesi gibi s zleŖmeler vekalet s zleŖmesi hükümlerine tabi oldukları durumda beŖ yıllık sürenin uygulanacağını söylemek mümkündür.⁶¹⁷ Tetkik ve inceleme s zleŖmelerinin ise eser s zleŖmesi olduğuna kanaat getirildiği takdirde zamanaŖımı süresi 147/6 gereği, yine beŖ yıllık süreye tabi olmaktadır.

4. Yaptırım

S zleŖmeye aykırılık sebebiyle meydana gelen zararın tazmini bakımından TBK m. 112 ve devamı madde hükümlerine baŖvurulmaktadır. Fakat borca aykırılıktan doğan sorumluluğa iliŖkin olarak bu hükümlerde yer almayan hususlar

⁶¹⁷ İmançlı, s. 225.

hakkında TBK m. 114/2 hükmünün atfıyla haksız fiil sorumluluğu hükümlerinin kıyasen uygulama alanı bulacağı belirtilmektedir.

Borcun gereği gibi ifa edilmemesi, yani verilerin hukuka aykırı bir şekilde işlenmesi halinde veri sorumlusunun meydana gelen zararı tazmin etmesi gerekmektedir. Asli ve yan edim yükümlülüklerinin ihlali halinde borca aykırılık oluşmakta olup her ikisi de birbirinden bağımsız olarak talep ve dava edilebilmektedir.⁶¹⁸ Bu kapsamda, maddi ve manevi tazminat talep edilebilmektedir. Ayrıca, sürekli edimli sözleşmeler kapsamında veri sahibi sözleşmeyi feshedebilmektedir.⁶¹⁹

İş Kanunu'na tabi işçiler bakımından, genel hükümlerin yanı sıra hizmet sözleşmesi bakımından özel hükümlere başvurabilme olanağı tanınmıştır. TBK m. 417/3 uyarınca, işverenin kanuna ve sözleşmeye aykırı davranışı nedeniyle işçinin kişilik haklarının ihlal edilmesi halinde, işçi uğradığı zararların tazminini sözleşmeye aykırılıktan doğan sorumluluk hükümleri çerçevesinde talep edebilmektedir.

C. Sözleşme Dışı Sorumluluk

Sözleşme dışı sorumluluk; haksız fiil sorumluluğu, gerçek olmayan vekaletsiz iş görmeden doğan sorumluluk ve sözleşme benzeri ilişkilerden doğan sorumluluk başlıkları altında incelenecektir.

⁶¹⁸ Antalya (C. 3), s. 221; Zor, s. 173; Taştan, s. 98-99.

⁶¹⁹ Antalya (C. 3), s. 472.

1. Haksız Fiil Sorumluluğu

TBK uyarınca tazminat borcu kaynaklarından biri olan haksız fiil sorumluluğu, önceden yüklenilmiş olan bir borca aykırı davranıştan doğan sorumluluktan farklı olarak, genel davranış kurallarına aykırılık durumunda ortaya çıkmaktadır.⁶²⁰ Sorumluluğun kusura dayandırıldığı haksız fiil sorumluluğu, özel bir sorumluluğun düzenlenmediğı bütün hallerde genel düzenleme olan TBK m. 49'daki şartların gerçekleşmesi ile gündeme gelmektedir.⁶²¹

Kişisel verilerin hukuka aykırı işlenmesi durumunda başvurulabilecek genel hüküm TBK m. 49'dur. Ancak KVKK m. 11/1-ğ hükmü uyarınca genel hükümlere ek bir düzenleme öngörülmekte olup kişisel verilerin kanuna aykırı olarak işlenmesi sonucu zarara uğrayan herkesin veri sorumlusuna başvurarak zararının karşılanmasını isteme hakkına sahip olduğu belirtilmektedir. Bu halde veri sorumlusunun, hukuka aykırı şekilde veri işleme durumu ilgili kişi, veri sorumlusu ile aralarında sözleşmesel ilişki bulunmadığı takdirde KVKK m. 11/1-ğ atfıyla TBK m. 49 ve devamı hükümlerine başvurabilmektedir.

a) Şartları

Haksız fiilin şartları; fiil, hukuka aykırılık, kusur, zarar ve hukuka aykırı fiil ile zarar arasındaki uygun illiyet bağından oluşmaktadır. Aşağıda her bir unsur detaylı

⁶²⁰ Oğuzman/Öz (C. 2), s. 1.

⁶²¹ Oğuzman/Öz (C. 2), s. 13.

olarak anlatılacak ve yapay zekâ kullanımı sonucu sağlık verilerinin haksız fiil sonucu hukuka aykırı olarak işlenmesi durumu somutlaştırılmaya çalışılacaktır.

aa) Fiil

Sorumluluğun doğabilmesi için haksız fiil oluşturan bir insan fiilin somut olayda yapma ya da kanunda açıkça düzenlenmiş olma şartıyla yapmama yani ihmal şeklinde işlenmesi söz konusudur.⁶²² Kişilik haklarına saldırı olması ve kişisel verilerin hukuka aykırı biçimde işlenmesi halinde ilgili kişiden başka bir kişinin eylemi söz konusu olmalıdır. Bu bakımdan, yükümlülük olmasına rağmen yanlış bir veriyi düzeltmemek, güncellemek veya verileri üçüncü kişiler ile paylaşmak, internette yayınlamak bu duruma örnek olarak gösterilebilmektedir.

Haksız fiil sorumluluğu bakımından yapay zekâ ise yapay zekâ üreticisinin kusuru sebebiyle algoritmaların hatalı kodlanması ve hastaya zarar gelmesi durumunda gündeme gelebilmektedir. Örneğin, bir sağlık kuruluşunun, hastaların sağlık verilerini işlemek için bir yapay zekâ şirketiyle anlaşması, bu şirketin bulut tabanlı sisteminde bir güvenlik açığının ortaya çıkması ve siber saldırı sonucu hasta verilerinin çalınması söz konusu olabilir. Bu halde, sağlık kuruluşu ile şirket arasında bir sözleşme olmasına karşın hasta ile şirket arasında bir sözleşme ilişkisi mevcut değildir. Bu nedenle, veri sorumlusu sağlık kuruluşuna başvuracak olan hastanın KVKK başlığı altında belirtilen yol ile sözleşme ilişkisinden doğan sorumluluk yolu iken şirkete başvuracak olan bir hastanın izlemesi gereken yol ise haksız fiil

⁶²² Eren, s. 592; Oğuzman/Öz (C. 2), s. 15; Antalya (C. 2), s. 63; Gümüş, M. A.: Borçlar Hukukunun Genel Hükümleri, Ankara 2021, s. 423; Günay, s. 83.

sorumluluğundan geçmektedir. Zira şirket, veri koruma yükümlülüğü hususunda gerekli özeni göstermemekte ve hastaların zararına sebebiyet vermektedir.

bb) Hukuka Aykırılık

Haksız fiil sorumluluğunun bir diğer unsuru ise hukuka aykırılıktır. Fiilin genel davranış kurallarını yani bireylerin toplum içerisinde yapmaları veya yapmamaları gereken davranışları yani bir yasak kuralını ihlal etmesi, fiilin hukuka aykırılığını göstermektedir.⁶²³ Hukuka aykırı bir fiil sonucu zarar gören mağdurun tazminat talep edebilmesi ise uğranılan zarar ile ihlal edilen kural arasında bir hukuka aykırılık bağı bulunmasını gerektirmektedir.⁶²⁴ Bu bakımdan hukuk düzenince öngörülen davranış kurallarının ihlali, TBK m. 63 kapsamında düzenlenen bir hukuka uygunluk nedeni mevcut olmadıkça hukuka aykırı fiil sayılmaktadır.

Kişisel veriler açısından hukuka aykırılık, veri sorumlusunun genel veri işleme ilkelerini ihlal etmesi, yükümlülöklere aykırı hareket etmesi veya işleme faaliyetini hukuka uygun kılacak bir sebebin bulunmaması halinde ortaya çıkmaktadır.⁶²⁵ Ancak, sağlık verilerinin ihlali olarak nitelendirilebilecek bir durum söz konusu olduğunda zarar görenin geçerli rızasının bulunması hukuka aykırılığı ortadan kaldıracaktır. Ahlaka aykırılık KVKK kapsamında açıkça düzenlenmemiş olsa da dürüstlük kuralına

⁶²³ Oğuzman/Öz, (C. 2), s. 17; Antalya (C. 2), s. 92; Gümüş, s. 434; Eren, s. 670.

⁶²⁴ Antalya (C. 2), s. 91; Bu bağ hk. detaylı bilgi için bkz. Oğuzman/Öz (C. 2), s. 17-24; Gümüş, s. 437-440.

⁶²⁵ Günay, s. 111.

uygunluk gereğince ahlaka aykırı bir fiille verilen zararlardan sorumluluk, kusurun kasıt derecesinde olması halinde mümkündür.⁶²⁶

Kurula yansıyan bir olayda, eşi eczacı olan bir kişinin, başka bir eczacının Medula Eczane Sistemi'nde yer alan sağlık kayıtlarına ulaşmış ve İl Sağlık Müdürlüğü'ne bir dilekçe ile başvurarak bu eczacının sağlık sorunları nedeniyle mesleğini icra edemeyeceğini iddia etmiştir. Yapılan Kurul incelemesi sonucunda, verilerin şikâyetçi eczacının eşinin çalıştığı eczaneden temin edildiği tespit edilmiştir. Bu hususta, özel nitelikli kişisel veri işlenmesi koşullarına uyulmadığı ve veri güvenliğine uygun davranılmadığı anlaşıldığından hem eczane hakkında idari para cezasına hükmedilmiş hem de dilekçe sahibi eczacının eşi hakkında savcılığa ihbaren bildirimde bulunulmasına karar verilmiştir.⁶²⁷ Bu olayın, hukuki sorumluluğu açısından bir haksız fiil sorumluluğu olduğunu söylemek mümkündür. Zira, sağlık verilerinin izinsiz olarak kullanılması ve paylaşılması hukuka aykırıdır. Hakkında dilekçe yazılan eczacının, sağlık verilerinin ifşa edilmesi nedeniyle hem mesleki itibarı zarar görmüş hem de manevi zarara uğramış olması muhtemeldir. Dilekçe sahibinin kusurlu davranışının bulunduğu ve illiyet bağının mevcut olduğu da anlaşılmakla

⁶²⁶ Bayraktar, s. 129.

⁶²⁷ Kişisel Verileri Koruma Kurulu, "İlgili kişiye ait Medula Eczane çıktılarının eczacının eşi tarafından kullanılması" hk. Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 07/05/2020 Tarihli ve 2020/355 Sayılı Karar Özeti, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6767/2020-355>. (Erişim Tarihi: 06.03.2025) Kurulun önüne gelen benzer bir olayda ise, bir kişinin sağlık verilerinin eczane tarafından, boşanmış olduğu ve aralarında halen velayet davası görülmekte olan eski eşine verilmesi söz konusudur. Kişisel Verileri Koruma Kurulu, "İlgili Kişinin Rapor ve İlaç Kayıtlarının Eczane Tarafından Eski Eşi ile Paylaşılması" hk. Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 06/07/2023 Tarih ve 2023/1130 Sayılı Karar Özeti, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/7770/2023-1130>. (Erişim Tarihi: 06.03.2025) Bu durumda ihmali davranış ile bir kusur söz konusudur. Eğer, sağlık verilerinin sahibi ilgili kişi, bu paylaşım sonucu zarar uğramış ise özel hukuk sorumluluğu kapsamında kişinin haksız fiil hükümlerine dayanılabilmesi mümkündür; Veri güvenliğinin ihlal edildiği başka bir Kurul kararı için bkz. Kişisel Verileri Koruma Kurulu, "İlgili kişinin talebi ya da rızası olmaksızın özel bir hastane çalışanı hekim tarafından e-nabız sistemine erişim sağlanması" hk. Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 21/09/2021 tarihli ve 2021/962 sayılı Karar Özeti, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/7074/-Ilgili-kisinin-talebi-ya-da-rizasi-olmaksizin-ozel-bir-hastane-calisan-hekim-tarafindan-e-nabiz-sistemine-erisim-saglanmasi-hakkinda-Kisisel-Verileri-Koruma-Kurulunun-21-09-2021-tarihli-ve-2021-962-sayili-Karari>. (Erişim Tarihi: 10.03.2025)

beraber verileri ifşa olunan eczacı ile arasında sözleşmesel bir ilişki veya bir kazanç gayesi bulunmadığından bu olay haksız fiil olarak nitelendirilebilmektedir.

cc) Kusur

Hukuka aykırı bir sonucu istemek veya bu sonucu istememekle beraber hukuka aykırı davranıştan kaçınmamak olarak tanımlanabilen kusur kavramı hukuk düzenine aykırı olan ve ahlak tarafından kınanabilir bir davranış biçimidir.⁶²⁸ Kusurun kasıt ve ihmâl olmak üzere iki çeşidi bulunmakta olup failin hukuka aykırı sonucu istemesi kasta, istememesi fakat sonuçtan kaçınmak için iradesini yeteri derecede kullanmaması ise ihmâle işaret etmektedir.⁶²⁹ Zararı başka bir kimsenin tazmin etmesi yalnızca zarar o kişinin kusurlu eyleminden dolayı meydana gelmişse mümkün olmaktadır.⁶³⁰

Kişisel verilerin hukuka aykırı işlenmesinden kaynaklanan sorumluluğun doğması için veriyi işleyen kişinin kusurlu olması gerekmektedir. Bu bakımdan, ilgili kişinin verilerini bilerek hukuka aykırı olarak işleyen veya verilerin güvenliğinin sağlanmasında gerekli önlemleri almayan veri sorumlusu ve veri işleyenler kusurlu kabul edilmektedir.⁶³¹ Fakat, sözleşmeden doğan sorumluluk başlığı altında açıklandığı üzere KVKK m. 11/1-ğ hükmünde yer almayan kusur şartı bu başlık altında da geçerli kabul edilmeli ve veri sorumlusu açısından kusur şartı aranmalıdır.

⁶²⁸ Antalya (C. 2), s. 67; İmançlı, s. 243; Oğuzman/Öz (C. 2), s. 59; Gümüş, s. 448; Günay, s. 158; Eren, s. 651.

⁶²⁹ Oğuzman/Öz (C. 2), s. 60; Antalya (C. 2), s. 55; Gümüş, s. 449-451; Günay, s. 161-162; Eren, s. 657-664.

⁶³⁰ Antalya (C. 2), s. 55.

⁶³¹ Günay, s. 163.

TBK m. 50 uyarınca davacı, haksız fiillerden doğan borç ilişkisi kapsamında davalının kusurunu ve uğradığı zararı ispat etmekle yükümlüdür. Fakat kusursuz sorumluluk gibi bazı hallerde ispat yükünün yer değiştirdiği görülmektedir. Yapay zekâ sistemlerinin de karmaşık ve öngörülemez yapısının TBK kapsamında düzenlenen haksız fiil sorumluluğundaki ispat yükümlülüğünün sınırlarını zorladığı söylenebilir.⁶³² Bu hususta AB’de, Yeni Ürün Sorumluluğu Direktifi’nde (*Product Liability Directive*) ve sonradan geri çekilen Yapay Zekâ Sorumluluk Direktifi Taslağı’nda (*AI Liability Directive*) yüksek riskli yapay zekâ sistemlerinde yapay zekâ kaynaklı bir sebeple zarar görenleri korumak amacıyla, ispat yükünün tersine çevrilmesi yaklaşımı benimsenmiştir.⁶³³ Bu yaklaşım, kusuru ve illiyet bağıını ispat yükünün yapay zekâ sistemini geliştiren veya işletenlere kaydırılmasını öngörmektedir.⁶³⁴ Bununla birlikte, bu sistemlerde kusurun tespitinin çoğu zaman teknik olarak mümkün olmaması, kusursuz sorumluluk rejimine yaklaşan bir eğilimin varlığına işaret etmektedir.⁶³⁵

⁶³² Polat, s. 155-156.

⁶³³ Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on adapting non-contractual civil liability rules to artificial intelligence (AI Liability Directive), art. 4-5, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:52022PC0496>. (Erişim Tarihi: 07.08.2025); Directive (EU) 2024/2853 of the European Parliament and of the Council of 23 October 2024 on liability for defective products and repealing Council Directive 85/374/EEC, art. 8-9, <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2024/2853/oj/eng>. (Erişim Tarihi: 07.08.2025)

⁶³⁴ Polat, s. 69-77.

⁶³⁵ Ürün sorumluluğu ve konudaki tartışmalar hk. bkz. Polat, s. 82-86; Benli/Şenel, s. 310.

dd) Zarar

Zarar, kişinin hukuken korunan değerlerinin ihlal edilmesinden önceki durumuyla ihlal sonrası durumu arasındaki olumsuz fark olarak tanımlanmaktadır.⁶³⁶ Veri koruma hukukunun ihlalinden doğan zararlar maddi ve manevi zararlar olmak üzere iki grupta ele alınabilmektedir. Kişisel verilerin kişilik hakları ile doğrudan ilişkisi düşünüldüğünde bu iki zarar kaleminin çoğunlukla bir arada görülmesi mümkündür.

Bir kişinin malvarlığında rızası harici bir azalma söz konusu olduğu takdirde eğer zarar verici fiil gerçekleşmemiş olsaydı malvarlığının bulunacağı durum ile fiil sonrası mevcut durum arasındaki fark maddi zararı oluşturmaktadır.⁶³⁷ Zarar, malvarlığı aktifinin azalması, mahrum kalınan kazanç veya pasiflerin artması şeklinde kendini gösterebilmektedir.⁶³⁸ Sağlık verilerinin korunamaması sebebiyle verilerin dolandırıcıların eline geçmesi sonucu ilgili kişinin kimlik bilgileri kullanılarak sahte tıbbi işlemler yaptırılması ve sağlık sigortasından haksız ödemelerin alınması malvarlığının aktifinin azalmasına; spor kulübüne başvuran bir sporcunun sağlık verilerinin sızdırılması sonucu geçmişte yaşadığı sağlık sorunlarının öğrenilmesi nedeniyle kulübün ilgili kişiyle sözleşme yapmaktan vazgeçmesi mahrum kalınan kazanç; bir kişinin sağlık bilgilerinin özel sağlık sigortası şirketi tarafından izinsiz olarak üçüncü kişilerle paylaşılması sonucu bir kredi kuruluşunun kişinin ağır bir

⁶³⁶ Antalya (C. 2), s. 135; Günay, s. 163-164.

⁶³⁷ Oğuzman/Öz (C. 2), s. 43-44; Antalya (C. 2), s. 138-140; Günay, s. 163; Ergün, Ö.: Menfi Zarar, ed. Yasemin Güllüoğlu Altun, Prof. Dr. Hüseyin Hatemi'ye 80. Yıl Armağanı (80. Yıl Sempozyumu Tebliğleri), İstanbul 2018, s. 130; Gümüş, s. 457.

⁶³⁸ Malvarlığı aktifinde azalma ve pasiflerinde artma kendini fiili zarar şeklinde gösterebilirken kâr mahrumiyeti, elde edilebilecek bir kazançtan yoksun kalınması şeklinde gerçekleşmektedir. Haksız fiil kapsamında sözleşmeden doğan sorumluluk söz konusu olmadığından müspet-menfi zarar ayrımı mevcut değildir. Oğuzman/Öz (C. 2), s. 43; Antalya (C. 2), s. 146; Gümüş, s. 457; Eren, s. 603-605, 608.

rahatsızlığı olduğunu ileri sürerek normalden çok daha yüksek faiz oranıyla bir kredi sunması pasiflerin artmasına örnek olarak gösterilebilmektedir.

Manevi zarar ise bir kimsenin kişiliğine saldırılması sonucu hissettiği, belirli bir yoğunluktaki elem ve üzüntüyü ifade etmektedir.⁶³⁹ Bu halde kişisel verilerin hukuka aykırı olarak ihlal edilmesi sonucu ortaya çıkan zararlar, sadece maddi kayıplarla sınırlı kalmamakta, aynı zamanda manevi zararlar da söz konusu olabilmektedir. Kişisel verilerin ihlalinden kaynaklanan manevi zararlar, bireylerin mahremiyetini ve güvenliğini derinden etkileme potansiyeline sahiptir.⁶⁴⁰ Zira veri ihlali sonucu ortaya çıkan güven kaybı, stres ve psikolojik etkiler, kişinin ruh sağlığını ve toplumsal ilişkileri olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Bu bağlamda, Yargıtay'ın, *“davacının kimlik bilgilerinin rızası dışında kullanılması sebebiyle davacının kişisel verilerinin haksız olarak ele geçirildiği ve kullanıldığı sabit olup davalının eyleminin davacının kişilik haklarına saldırı teşkil ettiği dikkate alınarak uygun bir miktar manevi tazminata hükmedilmesi gerekirken...”* ifadesinden de anlaşılacağı üzere veri ihlalinden kaynaklanan manevi zararlar yönünden ilgili kişilerin tazminat hakkı bulunmaktadır.⁶⁴¹

Kişisel Verileri Koruma Kuruluna yansıyan başka bir olayda ise, evli bir çiftin sağlık hizmeti aldıkları özel hastaneye göndermiş oldukları bir ihtarnamenin, yüksek tirajlı bir gazetede haber yapılması suretiyle, sağlık verilerinin birçok haber sitesinde hukuka aykırı olarak yayınlanması söz konusudur. Her ne kadar veri sorumlusu, ifade

⁶³⁹ Oğuzman/Öz (C. 2), s. 44; Antalya (C. 2), s. 207; Badur/Kurt Konca, s. 482; Günay, s. 173; Ergün, s. 130.

⁶⁴⁰ Gürpınar, D.: *Kişisel Verilerin Korunamamasından Doğan Hukuki Sorumluluk*, DEÜHFD 2017, Prof. Dr. Şeref ERTAŞ'a Armağan, C. 19, S. Özel, s. 684.

⁶⁴¹ Yarg. 4. HD, T. 08.05.2019, E. 2019/979, K. 2019/2679. (Lexpera İçtihat Bilgi Bankası, Erişim Tarihi: 15.03.2025)

ve basın özgürlüğü çerçevesinde işlenen verilerin KVKK m. 28/1-c uyarınca istisna niteliği taşıdığını bildirirse de Kurul bu durumun istisna olarak değerlendirilebilmesi için, suç teşkil etmeme kaydıyla özel hayatın gizliliğinin ihlal edilmemesi gerektiğini vurgulamış; haberin hukuka uygun olabilmesi için kamu ilgi ve yararı taşımasının, gerçek ve güncel olmasının, öz ile biçim arasındaki dengenin gözetilmiş olmasının gerektiğini belirtmiş ve ifade özgürlüğü ile kişilik haklarının çatıştığını, çatışan menfaatlerin dengelenmediğini, haberin yapılmasında kamu ilgi ve yararı kriteri mevcut olsa da habere konu edilen detayların kamuoyu tarafından bilinmesinde bir menfaat olmadığından istisna hükmüne dayanılamayacağını, sağlık verileri hukuka aykırı şekilde işlendiğinden veri sorumlusu gazete hakkında idari para cezasına hükmedilmesine karar verilmiştir.⁶⁴² Bu olay haksız fiil açısından değerlendirildiğinde, hukuka aykırı işleme ve bilinçli ve izinsiz olarak veri yayınlama açısından kusur olduğu görülmektedir. Ayrıca, çiftin özel hayatının ihlali söz konusu olduğundan toplum içerisinde bir prestij kaybı söz konusu olabileceğini ve manevi zarara uğradıklarını söylemek mümkündür. Bu zarar ile sağlık verilerinin yayınlanması fiili arasında da bir nedensellik bağının mevcut olduğu aşikardır.

Bir başka örnek ise, özel bir hastanede sağlık kontrolüne gelen ünlü bir oyuncunun henüz evlenmeden hamile olduğunun anlaşılması ve hastane çalışanının bunu öğrenerek bu bilgiyi magazin sayfalarına para karşılığı satması da

⁶⁴² Kişisel Verileri Koruma Kurulu, “Evli çifte ait sağlık verilerini içeren özel nitelikli kişisel verilerin gazetede yayımlanmak suretiyle işlenmesi” hk. Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 11/05/2023 Tarihli ve 2023/767 Sayılı Karar Özeti, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/7758/2023-767>. (Erişim Tarihi: 06.03.2025); Fakat Yargıtay’ın bir kararında doktorun hepatit hastası olduğunun ve çalışıp çalışamayacağını değerlendirildiği bir gazete hakkında, hastalığın bulaşıcı bir hastalık olması sebebiyle haberin yapılmasında kamu yararı bulunduğu tespit edilmiştir. YHGK, T. 24.03.2004, E. 2004/4-155, K. 2004/157. (Legalbank Elektronik Hukuk Bankası, Erişim Tarihi: 06.03.2025)

verilebilmektedir.⁶⁴³ Bu halde hem kişinin manevi zarara uğraması, yani toplum içerisinde kınanma sonucu oluşabilecek üzüntü ve itibar kaybı yaşaması hem de film sektöründe hamile olduğunun öğrenilmesi nedeniyle kendisine sunulan iş teklifinden vazgeçilmesi ile mahrum kalınan karı söz konusu olabilir.⁶⁴⁴

GDPR m. 82 uyarınca da veri ihlalleri nedeniyle zarara uğrayan kişiler tazminat hakkına sahip oldukları düzenlenmektedir. Bu düzenleme doğrultusunda da kişilerin maddi ve manevi kayıplarının telafi edilmesi amaçlanmaktadır. Avrupa Birliği Adalet Divanı kararlarında, zararın ciddi bir boyuta ulaşmasının aranmadığı ancak zarara uğranıldığının kanıtlanması gerektiği belirtilmektedir.⁶⁴⁵ ABAD tarafından verilen bir kararda, Bulgaristan Ulusal Gelir İdaresi'ne karşı gerçekleştirilen bir siber saldırı sonucu yaklaşık altı milyon kişinin kişisel verileri ifşa edilmiştir.⁶⁴⁶ Başvuran, bu saldırı sonucu verilerinin yayılmasından ötürü tedirginlik ve korku hissetmesi nedeniyle manevi tazminat talep etmiştir. ABAD, veri sorumlusu idarenin gerekli tedbirleri almaması nedeniyle sorumlu tutulabileceğini bildirerek, verileri çalınan şahısların hissettikleri tedirginlik ve endişe nedeniyle manevi tazminat haklarının bulunduğunu ileri sürmüştür.

⁶⁴³ Verilerin, kanunda bildirilen amaçlar haricinde, ticari amaçlar için işlenmesi, kullanılması veya ücret karşılığında paylaşılması hukuken yasaktır. Kulular İbrahim/Gökdaş, s. 561.

⁶⁴⁴ Bu konunun haber yapılması kamuyu aydınlatma fonksiyonu güdecek nitelikte olmayıp kişiyi küçük düşürme amaçlı olduğundan davranış hukuka aykırı sayılacaktır. Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, s. 268-269; Serozan/Engin/Atamer, s. 477; Eren, s. 915, 922-923; Haksız fiil sorumluluğu, hasta ile sağlık çalışanı arasında sözleşme veya vekaletsiz iş görme ilişkisinin bulunmadığı durumlarda, sağlık çalışanının hastaya ait sağlık verilerine erişip onları ihlal etmesi suretiyle meydana gelebilmektedir. Altun, s. 246.

⁶⁴⁵ ABAD, T. 04.05.2023, Case C-300/21, UI v Österreichische Post AG, ECLI identifier: ECLI:EU:C:2023:370, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:62021CJ0300>. (Erişim Tarihi: 26.06.2025)

⁶⁴⁶ ABAD, T. 14.12.2023, Case C-340/21, VB v Natsionalna agentsia za prihodite (NAP), ECLI identifier: ECLI:EU:C:2023:986, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:62021CJ0340>. (Erişim Tarihi: 26.06.2025)

ee) Uygun İlliyet Bağı

Hukuka aykırı bir fiil ile başkasına zarar veren bir kimseden, yalnızca bu fiilden kaynaklanan zararı tazmin etmesi beklenmektedir.⁶⁴⁷ Yani sorumluluğun dayandığı hukuka aykırı fiil ile meydana gelen zarar arasında sebep sonuç ilişkisi bulunmalıdır. Hukukumuzda genel kabul gören uygun illiyet bağı teorisine göre, bir fiil, hayatın olağan akışına ve önceki tecrübelerle göre zarara yol açabilecek nitelikte bir sonuç doğurmaya elverişli ise, gerçekleşen sonucun nedeni olarak değerlendirilmektedir.⁶⁴⁸

İlliyet bağının ispatı yükü haksız fiil sorumluluğu kapsamında davacı üzerindedir. Fakat, yapay zekâ sistemlerinde, kusurun ispatına ilişkin tartışmaya benzer olarak, illiyet bağının ispatı noktasında da farklı bir eğilim gözlemlenmektedir. Örneğin, her ne kadar geri çekilmiş olsa da AB Yapay Zekâ Sorumluluk Direktifi Taslağı'nda, yapay zekâ sisteminin yüksek riskli olup olmadığı fark etmeksizin, davalının kusurunun bulunması ve sistemin zararlı çıktı üretmesi veya gerekli çıktıyı üretememesi halinde, bu durumlar arasında bir illiyet bağının bulunduğu yönünde bir karine kabul edilmiştir.⁶⁴⁹

⁶⁴⁷ Oğuzman/Öz (C. 2), s. 48.

⁶⁴⁸ Mantıki nedensellik bağı aşırı ve adil olmayan sonuçlara sebep olduğundan öğreti ve mahkeme içtihatlarında hakim görüş uygun nedensellik bağının uygulanması yönündedir. Oğuzman/Öz (C. 2), s. 48-49; Antalya (C. 2), s. 281; Gümüş, s. 424; Günay, s. 176; Eren, s. 620.

⁶⁴⁹ Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on adapting non-contractual civil liability rules to artificial intelligence (AI Liability Directive), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:52022PC0496>. (Erişim Tarihi: 07.08.2025); Aksoy, H. C.: Yapay Zekânın Yol Açtığı Zararlardan Hukuki Sorumluluk, ed. Prof. Dr. Faruk Bilir, Yapay Zekâ Teknolojilerine Akademik Bakış, Ankara 2025, s. 187.

b) Zamanaşımı

TBK m. 72 uyarınca zarar gören, zararını ve tazminat yükümlüsünü öğrendiği tarihten itibaren iki yıl ve herhalde fiilin gerçekleştiği tarihten ise en geç on yıllık zamanaşımı süresi içerisinde tazminat talebinde bulunabilmektedir. Ancak, sağlık verilerinin hukuka aykırı olarak işlenmesi bir suç teşkil ediyorsa ve bu suça ilişkin olarak ceza kanununda daha uzun bir zamanaşımı süresi belirlenmişse, söz konusu süre esas alınmaktadır.⁶⁵⁰

c) Yaptırım

Hukuka aykırı davranışın başkasına zarar vermesi sonucunda haksız fiilden sorumlu olan kişinin, zarar görene uğradığı zararı tazmin etmesi gerekmektedir.⁶⁵¹ Zararın miktarı tazminatın üst sınırı olup tazminat, zarar miktarını aşmamaktadır.⁶⁵² TBK m. 50 uyarınca, zarar görenin uğradığı zararı ve zarar verene atfedilebilecek kusuru kanıtlanması gerekmektedir.

Kişisel verilerin yasal zeminden yoksun olarak işlenmesi halinde, zarar gören kişilerin zararlarını tazmin edebilecekleri ve tazminat taleplerine ilişkin olarak izlemeleri gereken yollar, KVKK m. 11/1-ğ ve m. 14/3'te ele alınmaktadır. 11. maddenin 1. fıkrası 3. bendi ile ilgili kişinin tazminat hakkı, 14. maddenin 3. fıkrası ile kişilik hakkı ihlali ile karşılaşan ilgililerin genel hükümler kapsamında tazminat talep

⁶⁵⁰ TBK m. 72; TCK m. 135 uyarınca düzenlenen “Kişisel verilerin kaydedilmesi”, m. 136 ile düzenlenen “Verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme” ve m. 138’de yer alan “Verileri yok etmeme” suçları adına öngörülen dava zamanaşımı süresi, TCK m. 66/1-e hükmü gereği sekiz yıldır.

⁶⁵¹ Oğuzman/Öz (C. 2), s. 42, 73.

⁶⁵² Oğuzman/Öz, (C. 2), s. 92.

edebilecekleri hususlar düzenlenmektedir. Bu bakımdan haksız fiil sorumluluğunun bir sonucu olarak kişilik hakkı ihlal edilen veri sahibi, maruz kaldığı maddi ve manevi zarar için kişilik hakkına saldırı başlığı altında açıklanan tazminat davalarını açabilmektedir.

2. Vekaletsiz İş Görmeden Doğan Sorumluluk

Vekaletsiz iş görme, öğretilde, gerçek ve gerçek olmayan vekaletsiz iş görme olarak ikiye ayrılmaktadır.⁶⁵³ Veri koruma hukuku bakımından hukuka aykırı veri işleme fiili, kişiliğe karşı gerçekleştirilen bir saldırı niteliğini haiz olduğundan gerçek olmayan vekaletsiz iş görme kapsamında değerlendirilmektedir.⁶⁵⁴ Bu sebeple tez kapsamında gerçek olmayan vekaletsiz iş görme hususu işlenmektedir.

a) Kavram

Kural olarak, bir kişinin başka bir kişinin işini görebilmesi kendisine tanınan bir temsil yetkisinin bulunmasına bağlıdır.⁶⁵⁵ Ancak TBK'nın özel borç ilişkilerinin

⁶⁵³ Eren/Yücer, s. 936-937; Baş Süzel, E.: Gerçek Olmayan Vekaletsiz İş Görme ve Menfaat Devri Yaptırımı, 2. Baskı, İstanbul 2023, s. 7; Gülen Erdoğan, İ.: *Türk Hukukunda Vekaletsiz İş Görmenin Yeri ve Niteliği*, KLÜHFD 2023, C. 1, S. 2, s. 473; Ayrımlara yönelik detaylı bilgi hk. bkz. Saruhan, U.: Gerçek Vekaletsiz İşgörme, Ankara 2018, s. 43-48; Helvacı, S./ Aydın, G. S.: *Kişilik Hakkı İhlalinden Doğan Vekaletsiz İşgörmede Kusurun Bir Şart Olarak Aranıp Aranamayacağı Sorunu*, MÜHF-HAD 2017, C. 23, S. 1, s. 268-271; Aksoy, H. C.: *Vekaletsiz İş Görende İşi Vekaletsiz Olarak Görme Bilinci Aranmalı Mıdır?*, Ankara Barosu Dergisi 2017, C. 75, S. 1, s. 98-110; Ercoşkun Şenol, H. K.: *Gerçek Olmayan Vekâletsiz İş Görmenin Sistematik Açıdan Borçlar Kanunundaki Yeri ve 2020 İsviçre Borçlar Kanunu Tasarısı'ndaki Durum*, AHBVÜ Hukuk Fakültesi Dergisi 2019, C. 22, S. 4, s. 39.

⁶⁵⁴ Arkan Akbıyık, A.: Gerçek Olmayan Vekaletsiz İş Görme, İstanbul 1999, s. 77.

⁶⁵⁵ Gülen Erdoğan, s. 472.

düzenlendiği kısımda m. 526 vd. hükümleri uyarınca vekalet olmaksızın bir başkasının işinin görülmesi hususu düzenleme alanı bulmaktadır.⁶⁵⁶ Fakat öğretide bu kurumun hukuki niteliğinin ne olduğu noktasında tartışmalar mevcuttur.⁶⁵⁷

Vekaletsiz iş görme, kişinin hukuken yetkili veya yükümlü olmadığı bir halde, iş sahibinin, bir başkasının veya kendi yararına üçüncü bir kişiye ait işi yerine getirmesi olarak tanımlanabilmektedir.⁶⁵⁸ Bu tanım hem gerçek vekaletsiz iş görme hem de gerçek olmayan vekaletsiz iş görme hükümlerini kapsamaktadır.⁶⁵⁹ TBK m. 529 uyarınca gerçek vekaletsiz iş görmenin gerçekleştiği hallerde, vekil olarak hareket eden kimse herhangi bir yetkisi olmaksızın iş sahibinin yararına ve farazi iradesine uygun olarak iş görmektedir.⁶⁶⁰ Bu durumda, iş gören kişi ile iş sahibinin borç ve yükümlülükleri arasında bir denge kurulması gerekmektedir.⁶⁶¹ Yani, bir yandan iş sahibinin menfaatlerinin korunması ve haksız müdahalenin önüne geçilmesi önem arz ederken, diğer yandan iş görenin, masraflarını isteme hakkı mevcuttur.⁶⁶² Zira bir kimsenin kendi işine müdahale edilmemesini isteme hakkı da bulunmaktadır.⁶⁶³

Buna karşın, lehe iş görme kastı olmaksızın, başkasının işini kendi yararına gerçekleştirdiğini bilerek veya bilmesi gerekerek menfaat elde edilmesi durumunda

⁶⁵⁶ Reyhani Yüksel, S.: Vekaletsiz İş Görme Kısa Şerhi, ed. Av. Hakan Tokbaş, Türk Borçlar Kanunu Kısa Şerhi Projesi, İstanbul 2018, s. 17-18; Vekaletsiz iş görmeye yönelik hükümlerin kanunun genel hükümler kısmında düzenlenmeyip bu kısımda düzenlenmesi eleştirilmektedir. Detaylı bilgi için bkz. Gülen Erdoğan, s. 479; Ercoşkun Şenol, s. 38; Eren/Yücer, s. 949-950.

⁶⁵⁷ Öğretide vekaletsiz iş görmenin hukuki niteliği hususunda farklı görüşler ileri sürülmektedir. Bunlar; hukuka aykırı fiil görüşü, sebepsiz zenginleşme görüşü, hukuki işlem görüşü ve hukuki işlem benzeri fiil görüşü olarak sayılabilmektedir. Detaylı bilgi için bkz. Gülen Erdoğan, s. 475-478; Saruhan, s. 53-61.

⁶⁵⁸ Eren/Yücer, s. 935; Reyhani Yüksel, s. 18; Gülen Erdoğan, s. 472; Aksoy (Vekalet), s. 94.

⁶⁵⁹ Eren/Yücer, s. 935; Reyhani Yüksel, s. 18.

⁶⁶⁰ Eren/Yücer, s. 937; Yavuz, C./ Acar, F./ Özen, B.: 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'na Göre Borçlar Hukuku Dersleri (Özel Hükümler), İstanbul 2024, s. 758.

⁶⁶¹ Gülen Erdoğan, s. 473.

⁶⁶² Gülen Erdoğan, s. 473.

⁶⁶³ Gülen Erdoğan, s. 474.

gerçek olmayan vekaletsiz iş görme olgusu mevcuttur.⁶⁶⁴ Bu durumda, TBK m. 530 gereğince iş sahibi, iş görenin hesabında meydana gelen faydaların kendisine iade edilmesini talep edebilmektedir. Zira burada yapılan iş bizzat işi görülen asilin menfaatine yapılmamaktadır.⁶⁶⁵

b) Unsurları

Unsurları bakımından vekaletsiz iş görme ile gerçek olmayan vekaletsiz iş görme benzeşmektedir.⁶⁶⁶ Anılan kapsamda doktrinde çeşitli başlıklandırmalara yer verildiği görülmekle birlikte, tez kapsamında bu unsurlar; iş görme, vekaletin olmaması, işin iş sahibi lehine görülmemesi çerçevesinde incelenecektir.

aa) İş görme

TBK m. 526 uyarınca objektif ilk şart bir işin görülmesidir. İş görme; makul insan eylem ve davranışı olup maddi fiiller, hukuki fiiller ve hukuki işlemler bakımından söz konusu olabilmektedir.⁶⁶⁷ Bu hareketin aktif olması gerektiğinden

⁶⁶⁴ Atlan Kazan, H.: *Gerçek Olmayan Vekâletsiz İş Görme*, SHD 2014, C. 2, S. 2, s. 151; Gülen Erdoğan, s. 473; Arkan Akbıyık, s. 26; Ayözger Öngün, s. 296; Eren/Yücer, s. 947.

⁶⁶⁵ Bu nedenle öğretide, ağırlıklı olarak, iş görenin iyiniyetli ve kötü niyetli olmasına göre ikiye ayrıldığı anlaşılmaktadır. Bu ayrımın en önem arz eden sonuçlarından biri, kötü niyetli gerçek olmayan vekaletsiz iş görmede, iş görenin elde etmiş olduğu kazançların iş sahibi tarafından talep edilebilmesidir. Arkan Akbıyık, s. 37-38; Aksoy (Vekalet), s. 105; Hatemi, H.: *Kişiler Hukuku*, 9. Bası, İstanbul 2021, s. 78; Reyhani Yüksel, s. 66; Eren/Yücer, s. 948-949; Gerçek olmayan vekaletsiz iş görenin koşulları ve sonuçları bakımından iyiniyet – kötü niyet ayrımı yapılamayacağına ilişkin karş. gör. için bkz. Helvacı/Aydın, s. 281 vd.

⁶⁶⁶ Reyhani Yüksel, s. 65.

⁶⁶⁷ Yavuz/Acar/Özen, s. 758; Uzun Şenol, s. 296; Atlan Kazan, s. 157; Aksoy (Vekalet), s. 97; Kılıçoğlu Yılmaz, K.: *Haksız Kazancın İadesi*, Ankara 2004, s. 54-55; Eren/Yücer, s. 950.

yalnızca kaçınma veya katlanma fiilleri ile iş görülememektedir.⁶⁶⁸ Mutlaka ekonomik nitelikte bir eylem olması da şart değildir.⁶⁶⁹ İş görme hukuka uygun ve hukuka aykırı fiillerden oluşabilmektedir.⁶⁷⁰ Ancak, bu hareketin hukuk düzeni tarafından yasaklanmış olmaması ve sırf başkalarına yani üçüncü kişilere zarar vermek maksadıyla yapılmaması gerekmektedir.⁶⁷¹

bb) Vekaletin Olmaması

Bir diğer şart ise vekaletin yani yetkinin bulunmamasıdır.⁶⁷² Ancak bu vekalet TBK m. 502 uyarınca bildirilen vekalet sözleşmesi anlamına gelmeyip iş görenin sözleşme veya kanundan doğan bir yükümlülüğünün olmaması gerekmektedir.⁶⁷³ Bu durum yetkisiz temsil ile karıştırılmamalıdır.⁶⁷⁴ Zira, yetkisiz temsil yalnızca hukuki işlemler ile sınırlıyken vekaletsiz iş görme her türlü fiili eylemi içinde barındırmaktadır.⁶⁷⁵ Ayrıca, vekaletsiz iş görme iç ilişkiyi ilgilendiren bir hususken temsil üçüncü kişilerle yapılan dış ilişkilere ilişkindir.⁶⁷⁶ Ek olarak, temsilde yetki

⁶⁶⁸ Uzun Şenol, s. 296; Gülen Erdoğan, s. 482; Arkan Akbıyık, s. 26; Baş Süzel, s. 21-22; Atlan Kazan, s. 156-157; Reyhani Yüksel, s. 19; Aksoy (Vekalet), s. 97; Kılıçoğlu Yılmaz, s. 56.

⁶⁶⁹ Atlan Kazan, s. 157.

⁶⁷⁰ Yavuz/Acar/Özen, s. 758; Saruhan, s. 65; Gülen Erdoğan, s. 482; Atlan Kazan, s. 157; Kötü niyetli iş görme hukuka aykırı fiillerden oluşmakta olup iş sahibinin bir hakkının istismar edilmesi söz konusudur. Arkan Akbıyık, s. 27; İş görme fiili, iş sahibinin iradesine ve yararına aykırı ise hukuka aykırı bir fiildir. Antalya (C. 2), s. 60; Müdahalenin kanun veya sözleşme hükmüne dayanması halinde hukuka aykırılık ortadan kalkacağından yapılan iş vekaletsiz iş görme olarak adlandırılmamaktadır. Eren/Yücer, s. 951.

⁶⁷¹ Yavuz/Acar/Özen, s. 758; Gülen Erdoğan, s. 482; Saruhan, s. 64-65; Reyhani Yüksel, s. 19; Atlan Kazan, s. 157; Arkan Akbıyık, s. 27.

⁶⁷² TBK m. 526.

⁶⁷³ Yavuz/Acar/Özen, s. 758; Baş Süzel, s. 29; Gülen Erdoğan, s. 484; Şenol, P. U.: *Vekaletsiz İş Görmede İş Görenin Hukuki Durumu*, FSM İlmi Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi 2014, S. 3-Bahar, s. 297; Aksoy (Vekalet), s. 98; Arkan Akbıyık, s. 33.; Atlan Kazan, s. 161; Saruhan, s. 70.

⁶⁷⁴ Kırca, İ.: *Vekaletsiz İş Görmenin Temsil Hukukunda Uygulama Alanı Bulduğu Haller*, AÜHFD 1995, S. 1, s. 443-444; Gülen Erdoğan, s. 484; Reyhani Yüksel, s. 22.

⁶⁷⁵ Gülen Erdoğan, s. 485; Reyhani Yüksel, s. 22.

⁶⁷⁶ Kırca, s. 443-444; Şenol, s. 297-298; Saruhan, s. 71.

bulunmasa dahi iş sahibi adına ve hesabına iş görülürken gerçek olmayan vekaletsiz iş görmede iş sahibinin yararına yönelik bir faaliyet söz konusu değildir.⁶⁷⁷

cc) İşin İş Sahibi Lehine Görülmemesi

Bu hususta başkasına ait bir iş bulunmakta fakat bu iş görme iradesi ile gerçekleştirilen iş, iş sahibinin menfaatine yapılmamaktadır.⁶⁷⁸ Yani, iş görende başkasına ait bir işi görme iradesi olmayıp onun hakkını gasp etme iradesi bulunmaktadır. Bu bakımdan, iş sahibinin mal veya şahıs varlığına kişinin rızası dışında müdahalede bulunulma söz konusudur.⁶⁷⁹ Bu hususta doktrinde kötü niyetin; yapılan işin başkasına ait olduğunu bilme veyahut bilebilecek durumda olma şartına bağlı olduğu görüşü benimsenmektedir.⁶⁸⁰

Gerçek olmayan vekaletsiz iş görme hükümleri uyarınca somut olaya konu bir Yargıtay kararında bir bankanın ilgili kişinin görsellerini billboardlarda ve internet sitesinde yer alan reklam afişlerinde izinsiz şekilde yayınladığı ve bu reklam afişleri yolu ile maddi gelir elde ettiği bildirilmiştir.⁶⁸¹ Olay üzerine ilgili kişi, kişisel verilerinin rızası alınmaksızın kullanıldığını öğrenmiş ve veri sorumlusu bankaya maddi ve manevi tazminat davası açmıştır. Kararda, kişiden rıza alınmaksızın kişisel verilerinin yayınlanması hukuka aykırı bulunmuş, kişi üzerinden elde edilen maddi

⁶⁷⁷ Baş Süz, s. 29-30.

⁶⁷⁸ Yavuz/Acar/Özen, s. 758; İşin başkasına ait olmasının ne anlam ifade ettiğine ilişkin iki görüş hk. detaylı bilgi için bkz. Aksoy (Vekalet), s. 96; Arkan Akbıyık, s. 27 vd.

⁶⁷⁹ Kılıçoğlu Yılmaz, s. 58.

⁶⁸⁰ Eren/Yücer, s. 951.

⁶⁸¹ Yarg. 11. HD, T. 24.01.2017, E. 2015/12654, K. 2017/461 (Lexpera İçtihat Bilgi Bankası, Erişim Tarihi: 03.03.2025)

gelirin vekaletsiz iş görme hükümleri kapsamında iadesine ve manevi zararının tazminine hükmedilmiştir.

Ayrıca Kurula intikal eden bir olayda, burun estetiği yaptırmak için ameliyat olan bir hasta, ameliyat esnasında baygın olduğu anda kendisinden habersiz olarak burnunun fotoğrafının çekildiğini ve fotoğrafın doktorun sosyal medya hesabında yaklaşık iki yıl boyunca reklam amaçlı sergilendiğini bildirmiştir. Her ne kadar veri sorumlusu hastane, paylaşılan görüntüden kişinin kimliğinin tespit edilemeyeceğini bildirirse de Kurul, fotoğraftaki kişinin kimlik tespitine yarayabilecek unsurlar olduğunu belirterek kişisel verilerin hukuka aykırı işlenmesini önlememesi sebebiyle hastane bakımından idari para cezasına hükmetmiştir.⁶⁸² Bu konuda ilgili kişinin hekim açısından gerçek olmayan vekaletsiz iş görme hükümlerine başvurabilmesi mümkündür.

Bu çerçevede verilebilecek bir diğer örnek ise veri sorumlusu konumundaki özel bir hastanenin, hastalarına ait sağlık verilerini bir sermaye olarak değerlendirmesi ve verileri kendi menfaatine hizmet edecek şekilde yapay zekâ sistemleri aracılığıyla işlemesidir.⁶⁸³ Ayrıca, hastaların yapay zekâ ile işlenen sağlık bilgileri ticari amaçlar doğrultusunda sigorta, pazarlama ve reklam şirketlerine de satılabilir. Bu hususta veri sorumlusunun kendi yararına iş gördüğü ve kazanç elde ettiği aşikardır. Dolayısıyla, böyle bir durumda, hem gerçek olmayan vekaletsiz iş görmenin hem de sözleşmeye aykırılığın söz konusu olduğunu söylemek mümkündür.

⁶⁸² Kişisel Verileri Koruma Kurulu, “İlgili kişinin ameliyat sırasında çekilen fotoğraflarının veri sorumlusu hastanede çalışan bir doktorun sosyal medya hesabında paylaşılması” hk. Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 29/06/2022 tarihli ve 2022/630 sayılı Karar Özeti, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/7567/2022-630>. (Erişim Tarihi: 03.03.2025)

⁶⁸³ Bayraktar, s. 158; Çavuşoğlu, s. 125.

c) Kazancın İadesi Davası

Vekaletsiz iş görme sebebiyle sağlık verilerinin hukuka aykırı olarak işlenmesi ve buna bağlı olarak kişilik hakkının ihlal edilmesi halinde, veri sahibi maddi ve manevi tazminat talebiyle dava açabilmektedir. Bu dava genel mahkemelerde görülmektedir. Fakat, iş sahibinin, gerçek olmayan vekaletsiz iş görmeden doğan başlıca hakkı, iş görme faaliyeti neticesinde iş görenin edindiği haksız kazancın, faydaları ile birlikte kendisine devrini talep edebilmesidir.⁶⁸⁴

Kanunda bu kurum için TMK m. 25/3 göndermesi ile TBK m. 77 ve devamı hükümlerince kazancın iadesi davası düzenlenmektedir. TMK m. 25/3'e göre, failin mağdurun kişiliğine yönelttiği saldırı sonucunda elde ettiği kazançlar nedeniyle malvarlığında gerçekleşen artışı mağdura geri vermesi gerekmektedir. Kişisel verilerin izinsiz işlenmesi sonucu yetkisiz kazanç sağlandığı takdirde veri sahibi olan iş sahibi bu davaya dayanabilmektedir. Haksızlığın giderilmesi için zararın tazmininin yanında kazancın iadesi davası tanınmaktadır.⁶⁸⁵

Madde hükmünde bahsi geçen kazanç, zarar görenin elde etmek istemediği veya elde edemeyeceği net kazançtır.⁶⁸⁶ İş sahibinin kazanmayı hedeflediği veya kazanma imkanı bulunan kazançların mevcut olması halinde bu kazanç yoksun kalınan kâr olarak nitelendirilmekte ve maddi tazminat kapsamında tazmin

⁶⁸⁴ Arkan Akbıyık, s. 47; Kılıçoğlu Yılmaz, s. 20-21; Serozan/Engin/Atamer, s. 481.

⁶⁸⁵ Kılıçoğlu Yılmaz, s. 22-23.

⁶⁸⁶ Arkan Akbıyık, s. 48; Zor, s. 202; İmançlı, s. 275-276; Aksoy (Kişisel Verilerin Korunması), s. 90; Vuraloğlu, M. O.: *Kişisel Verilerin İşlenmesi Suretiyle Kişilik Hakkı İhlalinde Kazancın Devri Talebi*, YÜHFD 2018, C. 15, S. 1, s. 187; Kılıçoğlu Yılmaz, s. 30; Günay, s. 230-231.

edilebilmektedir.⁶⁸⁷ Bu halde saldırıya uğrayan ilgili kişinin kazanç elde etme amacı güdüp gütmemesi, gerçek olmayan vekaletsiz iş görme davası ile yoksun kalınan kârın talep edildiği maddi tazminat davası arasındaki ayrımı belirleyen unsurdur.

Bu talep bakımından davacının zarara uğraması veya malvarlığının azalmasının bir önemi yoktur.⁶⁸⁸ Elde edilen kazancın talep edilebilmesi için kusur şartı da aranmamaktadır.⁶⁸⁹ Kazancın iade edilebilmesi için görülen iş ve kazanç arasında bir illiyet bağının olması yeterlidir.⁶⁹⁰ Zarar şartının aranmaması, gerçek olmayan vekaletsiz iş görme şartları ile KVKK m. 11/1-ğ hükmünün de birbirinden bağımsız başvuru yolları olduğunu göstermektedir.⁶⁹¹

Fakat ilgili kişinin, alanına haksız müdahale edilmesi sonucu ayrıca maddi ve manevi zarara uğraması mümkündür. Bu halde TMK m. 25 uyarınca ilgili kişi, kazancın iadesi ile maddi ve manevi tazminat talebini, her birinin koşullarının gerçekleşmesi şartıyla ileri sürebilmektedir.⁶⁹² Ancak ortada maddi anlamda bir zarar mevcut olmadığı takdirde, örneğin, yalnızca mağdurun elde edemeyeceği bir kazanç elde edilmişse, maddi tazminat davası açılabilmesi mümkün değildir.⁶⁹³ Bunun yanında, saldırı sonucunda iş sahibi açısından fiili bir zarar meydana geldiği takdirde maddi tazminat ve kazancın iadesi talepleri birlikte yani yığılmalı olarak ileri sürülebilirken, mahrum kalınan kâr gibi geleceğe dönük bir zarar söz konusu

⁶⁸⁷ Ayözger Öngün, s. 296-298; Zor, s. 202; Arkan Akbıyık, s. 78.

⁶⁸⁸ Aksoy (Kişisel Verilerin Korunması), s. 90; Arkan Akbıyık, s. 48; Kılıçoğlu Yılmaz, s. 22-23; Vuraloğlu, s. 188.

⁶⁸⁹ Aksoy (Kişisel Verilerin Korunması), s. 90; Zor, s. 202; Ayözger Öngün, s. 297; İmançlı, s. 275-276; Helvacı/Aydın, s. 273 vd.; Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, s. 298; Kusurun bir şart olarak aranması gerektiğine ilişkin karş. gör. için bkz. Baş Süzel, s. 43 vd.

⁶⁹⁰ Arkan Akbıyık, s. 49; Zor, s. 202.

⁶⁹¹ Zor, s. 159.

⁶⁹² İmançlı, s. 277; Arkan Akbıyık, s. 78; Hatemi, s. 78.

⁶⁹³ Vuraloğlu, s. 187-188; Aksoy (Kişisel Verilerin Korunması), s. 90; Atlan Kazan, s. 181; Arpacı, s. 162.

olduğunda ise talepler arasında yarışma ortaya çıkmaktadır.⁶⁹⁴ Ancak, saldırı sonucunda iş sahibinin hem kazançtan mahrum kalması hem de normalde elde edemeyeceği bir kazancı elde etmesi aynı anda söz konusu olabilmektedir. Bu halde, maddi zarar, maddi tazminat davası ile; maddi zararı geçen kazanç miktarı ise gerçek olmayan vekaletsiz iş görme davasıyla talep edilebilecektir.⁶⁹⁵

Manevi tazminatın ise şartlar sağlandığı takdirde, her koşulda kazancın iadesi davası ile talep edilebilmesi mümkündür.⁶⁹⁶ Zira, bu iki talep ayrı yaptırımlar olup ayrı amaçlara yönelmektedir.⁶⁹⁷

Gerçek olmayan vekaletsiz iş görmeden doğan alacağın tabi olduğu zamanaşımı açısından kanunda açık bir düzenleme bulunmadığından öğretide tartışma mevcuttur.⁶⁹⁸ Gerçek olmayan vekaletsiz iş görmenin özünde haksız fiilin bulunduğunu savunan görüş, TBK m. 72 hükmünün uygulanması gerektiğini bildirirken; diğer bir görüş, TBK m. 146'da öngörülen on yıllık zamanaşımı süresinin geçerli olacağını ileri sürmekte; bir başka görüş ise TBK m. 147/5'te hükme bağlanan vekalet sözleşmesine ilişkin beş yıllık sürenin söz konusu olacağını söylemektedir.⁶⁹⁹ Fakat doktrindeki hakim görüşe göre gerçek vekaletsiz iş görmenin hukuki niteliği sözleşme benzeri ilişki olarak tanımlanırken, gerçek olmayan vekaletsiz iş görme ise haksız fiil olarak tanımlanmaktadır.⁷⁰⁰ Dolayısıyla, gerçek olmayan vekaletsiz iş

⁶⁹⁴ Bu hususta doktrinde tartışma mevcuttur; detaylı bilgi için bkz. Ayözger Öngün, s. 297-298; Arkan Akbıyık, s. 78-79; Aksoy (Kişisel Verilerin Korunması), s. 91-92; Maddi tazminat ile vekaletsiz iş görme talebinin aynı anda istenemeyeceği görüşü hk. bkz. Arpacı, s. 162, Hatemi, s. 78-79; Konu hk. detaylı bilgi, Vekaletsiz İş görme ile Haksız Fiil Hükümlerinin Yarışması başlığı altında verilecektir.

⁶⁹⁵ İmançlı, s. 277; Günay, s. 231.

⁶⁹⁶ Baş Süzel, s. 282.

⁶⁹⁷ Arkan Akbıyık, s. 79; Baş Süzel, s. 282; Atlan Kazan, s. 181.

⁶⁹⁸ Ercoşkun Şenol, s. 48; Arkan Akbıyık, s. 59; Gülen Erdoğan, s. 409.

⁶⁹⁹ Eren/Yücer, s. 951; Ercoşkun Şenol, s. 48-49; Arkan Akbıyık, s. 59; Kılıçoğlu Yılmaz, s. 78-79; Gülen Erdoğan, s. 409; Baş Süzel, s. 131 vd.

⁷⁰⁰ Çelikel (Veri Sorumlusu), s. 214.

görme kapsamında ileri sürülecek talepler TBK m. 72 hükmünde bildirilen zamanaşımı süresine tabii olmaktadır.⁷⁰¹

3. Sözleşme Benzeri İlişkilerden Doğan Sorumluluk

TMK m. 2 uyarınca düzenlenen dürüstlük kuralı gereği, taraflar arasında henüz bir sözleşme ilişkisinin kurulmadığı veya sözleşmenin sona erdiği durumlarda tarafların birbirlerine karşı yükümlülükleri ve sorumlulukları devam etmektedir. Bu bakımdan sözleşme görüşmeleri esnasında sözleşme öncesi sorumluluk (*culpa in contrahendo*) sorumluluğu ve sözleşmenin sona ermesinden sonra ise sözleşmenin art etkisi (*culpa post pactum perfectum*) şeklinde iki farklı sorumluluk türü incelenecektir. Ardından üçüncü kişiyi koruyucu etkili sözleşmeye değinilecektir.

a) Sözleşme Görüşmelerinden Kaynaklanan Sorumluluk

aa) Genel Olarak

Culpa in contrahendo sorumluluğu, sözleşme henüz kurulmamışken, sözleşme öncesi görüşmeler esnasında TMK m. 2 temelli dürüstlük kuralına uyma yükümlülüğünün kusurlu biçimde ihlali sonucunda doğan bir sorumluluk türüdür.⁷⁰²

⁷⁰¹ Eren/Yücer (Özel Hükümler), s. 951-952; Yavuz/Acar/Özen, s. 765; Ayözger Öngün, s. 305; Zor, s. 204; İmançlı, s. 276.

⁷⁰² Eren, s. 1275; Oğuzman, M. K./Öz, M. T.: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. 1, 22. Bası, İstanbul 2024, s. 40; Antalya, G.: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. V/1, 1, 2. Baskı, Ankara 2019, s. 249;

Hayatın olağan akışında taraflar, sözleşmelerin akdedilmesinden önceki aşamada sözleşmenin içeriği, şartları, içerdiği hak ve yükümlülükler konusunda sürecin olumlu neticeleneceği inancıyla görüşmeler gerçekleştirmektedir.⁷⁰³ Fakat görüşmeler neticesinde sözleşmenin kurulamaması da mümkündür.

Görüşmeler sırasında taraflar kendilerine ait bilgileri karşı taraf ile paylaşmakta ve bu sayede aralarında güven temelli bir hukuki ilişki kurulmaktadır.⁷⁰⁴ Bu nedenle, tarafların görüşme süreci esnasında iyiniyetli olarak hareket etmesi, koruma ve aydınlatma yükümlülüklerini ifa etmeleri ve birbirlerinin kişilik hakları ile malvarlıklarına zarar vermekten kaçınmaları gerekmektedir.⁷⁰⁵

Bu kapsamda, görüşmeler esnasında kusurlu olarak yanlış bilgi veren, sözleşme yapma niyeti olmamasına rağmen karşı taraf üzerinde sözleşme yapma ümidi uyandıran, koruma yükümlülüğünü ihlal eden, objektif haklı bir nedene dayanmadan görüşmeyi kesen veya başlangıçtaki objektif imkânsızlık halini bilmesine rağmen görüşmeye devam eden taraf bakımından sorumluluk doğmaktadır.⁷⁰⁶ Böylesi bir

Gümüş, s. 641; Yalman, S.: Türk – İsviçre Hukukunda Sözleşme Görüşmelerinden Doğan Sorumluluk, Ankara 2006, s. 37; Arıkan, M.: *Culpa in Contrahendo Sorumluluğu*, SÜHFD 2009, C. 17, S. 1, s. 70; Gezder, Ü.: Türk/İsviçre Hukukunda Culpa in Contrahendo Sorumluluğu, İstanbul 2009, s. 12; Kalkan Oğuztürk, B.: Güven Sorumluluğu, İstanbul 2008, s. 94; Zor, s. 178; Günay, s. 201.

⁷⁰³ Arıkan, s. 69; Özyakışır, Ö./Ganbari, M. K.: *Sözleşme Öncesi Görüşmelerin Kesilmesi Bağlamında Culpa In Contrahendo Sorumluluğu ve Olumsuz Zarar*, SÜHFD 2020, C. 28, S. 2, s. 746, 752.

⁷⁰⁴ Eren, s. 1276; Antalya (C. 1), s. 249; Özyakışır/Ganbari, s. 757; Görener, A.: *Culpa In Contrahendo Sorumluluğu*, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 2019, Y. 18, S. 36, s. 68; Durak, Y.: *Güven Sorumluluğu ve “Culpa In Contrahendo”*, SÜHFD 2017, C. 25, S. 1, s. 241; Günay, s. 201; Güvenç, Ö.: *Culpa In Contrahendo Sorumluluğu Bağlamında Sözleşme Görüşmelerinin Kesilmesi*, AHBVÜ Hukuk Fakültesi Dergisi 2014, C. 18, S. 3, s. 370; Altun, s. 240; Demir, K.: *İş Sözleşmesi Görüşmeleri Esnasında İşçi ve İşverenin Sorumluluğu*, Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 2022, C. 12, S. 2, s. 1078; Yalman, s. 37; Gezder, s. 14-15; Demircioğlu, H. R.: *Güven Esası Uyarınca Sözleşme Görüşmelerindeki Kusurlu Davranıştan Doğan Sorumluluk (Culpa in Contrahendo Sorumluluğu)*, Ankara 2009, s. 134; Güven temelli hukuki ilişkilerin hepsinin güven sorumluluğu kapsamında değerlendirilemeyeceği, güven sorumluluğu kavramının geniş yorumlanmasının sakıncalı olduğu görüşü hk. bkz. Kalkan Oğuztürk, s. 251 vd.; Gümüş, s. 642 vd.

⁷⁰⁵ Eren, s. 1276; Antalya (C. 1), s. 250-251; Arıkan, s. 72.

⁷⁰⁶ Eren, s. 1283-1285; Oğuzman/Öz, C. 1, s. 505-506; Arıkan, s. 77-78; Özyakışır/Ganbari, s. 760; Adıgüzel, S.: *Sözleşme Görüşmelerinde Kusurlu Davranıştan Doğan Sorumluluk*, TAAD 2012, Y. 3, S. 9, s. 300-304; Görener, s. 71-73; Demir, s. 1079; Yalman, s. 37; Gümüş, s. 642.

durumda *culpa in contrahendo* sorumluluğu kapsamında, sözleşme akdedilmemiş olsa bile, ilgili kişinin görüşmeler sırasında sunduğu verilerin hukuka aykırı şekilde işlenmesi, kullanılması ya da aktarılması sonucu uğradığı zararın karşılanmasını talep edebilmesi mümkündür.

Culpa in contrahendo sorumluluğunun hukuki niteliği ve gündeme gelmesi halinde zararların hangi sorumluluk hükümlerine göre tazmin edileceği hususunda öğretide farklı görüşler mevcuttur.⁷⁰⁷ Bir görüş, sözleşme müzakerelerinin başlamasıyla taraflar arası güven ilişkisi kurulduğunu ve bu durum, sözleşme ilişkisine benzerlik gösterdiğinden, sözleşmeye aykırılık hükümlerinin uygulanması gerektiğini ileri sürmektedir. İkinci görüş ise görüşmeler esnasında ortada henüz bir sözleşme olmadığını, bu nedenle de haksız fiil hükümlerinin uygulama alanı bulacağını savunmaktadır. Doktrinde benimsenen bir diğer görüş de bu sorumluluğun özgün bir niteliğe sahip olduğunu ve her somut olay özelinde uygulanacak hükümlerin ayrıca tespit edilmesi gerektiğini belirtmektedir.⁷⁰⁸ Bu durumda Yargıtay uygulamasındaki genel eğilim ile paralel olarak zamanaşımı ve kusurun ispatı konusunda zarar görenin menfaatine olması nedeniyle sözleşme hükümlerinin uygulanması gerektiği ağırlıklı olarak kabul görmektedir.⁷⁰⁹

Sözleşme öncesi görüşmeler esnasında gerçekleşen ihlal sonucu kurulan güven ilişkisinin zedelenmesi sebebiyle bir zarar meydana geldiğinden ilgili kişinin doğan zararı kural olarak menfi zarar olmaktadır.⁷¹⁰ Zira bu zarar, sözleşme hiç yapılmıyaydı

⁷⁰⁷ Bu sorumluluğun hukuki niteliği hk. detaylı bilgi için bkz. Antalya (C. 1), s. 255-258; Eren, s. 1277 vd.; Durak (Güven Sorumluluğu), s. 264 vd.; Arıkan, s. 79 vd.; Adıgüzel, s. 285 vd.; Gümüş, s. 649; Görener, s. 70-71; Yalman, s. 49 vd.; Gezder, s. 59 vd.; Kalkan Oğuztürk, s. 101 vd.; Demircioğlu, s. 86 vd.; Ayözger Öngün, s. 235-236; Altun, s. 240-241; Günay, s. 202; Oğuzman/Öz (C. 1), s. 507-509.

⁷⁰⁸ İmançlı, s. 229.

⁷⁰⁹ Oğuzman/Öz (C. 1), s. 507-508; Taştan, s. 89-90; İmançlı, s. 230.

⁷¹⁰ Ergün, s. 143; Günay, s. 205; Altun, s. 242; Antalya (C. 3), s. 271; Oğuzman/Öz (C. 1), s. 509.

uğranılmayacak olan zarar anlamına gelmektedir.⁷¹¹ Bu halde, sözleşmenin kurulacağına güvnen kişinin zarardan önceki parasal haline gelmesi hedeflenmektedir.⁷¹² İstisnai durumlarda ise hakkaniyet gerektirdiği takdirde müspet zararın tazmini de mümkündür.⁷¹³ Fakat bu iki kalem aynı anda istenememektedir.⁷¹⁴

bb) Sözleşme Görüşmeleri Aşamasında Veri İhlalinden Doğan Sorumluluk

Sözleşme görüşmeleri ile görüşenler arasında veri paylaşımı başlamakta ve veriler işlenmektedir. Verilerin bu aşamada hukuka aykırı olarak işlenmesi sorumluluğun doğmasına sebep olacaktır.

Örneğin, tedavi amacıyla özel bir hastaneye başvuran kişinin bir ameliyat hakkında bilgi sahip olmak adına hekim ile yapmış olduğu görüşmeler esnasında kapsamlı bir sağlık geçmişı formu doldurduğunu, bu formda geçmiş hastalıklarını, genetik yatkınlıklarını, kan grubunu ve benzeri bilgileri paylaştığını farz edelim. Bu aşamada, hastanın ameliyata onay verdiğini gösterir herhangi resmi bir sözleşme imzalanmamış ve yapılan görüşme sonucu da hasta tedaviyi almak istememiştir. Bu esnada hastane, kişinin hassas verilerini toplamış ve sistemine entegre etmiştir. Ancak veri sorumlusu hastanenin uygun idari ve teknik tedbirleri almaması nedeniyle hastane kayıtları ele geçirilmiş, veriler yayınlanmış ve hem ilgilinin ailesi kişinin hastalığı hakkında bilgi sahibi olmadığından derin bir üzüntü yaşamış hem de işyeri durumu

⁷¹¹ Yıldırım, E.: Culpa in Contrahendo Sorumluluğu ve Menfi Zarar İlişkisi, İYYÜHFD 2025, C. 3, S. 1, s. 66; Günay, s. 205; Altun, s. 242.

⁷¹² Yıldırım, s. 67.

⁷¹³ Yıldırım, s. 72; Günay, s. 205.

⁷¹⁴ Yıldırım, s. 76.

öğrenmesi üzerine işçinin iş akdini feshetmiştir. Böylesi bir durumda meydana gelen maddi ve manevi zarar nedeniyle *culpa in contrahendo* sorumluluğu çerçevesinde veri sorumlusuna başvurulabilmesi mümkün olacaktır. Zira, aralarında bir sözleşme akdedilmese dahi hastane, verileri koruma yükümlülüğü altına girmiş ve verilerin korunamamasından ötürü hastanın güveni zedelenmiştir.

Ayrıca bu tür bir sorumluluğa iş sözleşmesinin hazırlık aşamasında da rastlanılabilmektedir. İşverenin, potansiyel işçi adayını bu sorumluluk çerçevesinde gözetmesi ve kişilik haklarını koruması ve saygı göstermesi gerekmektedir.⁷¹⁵ Görüşme aşamasında işçi, iş pozisyonu için uygun bir aday olup olmadığı hakkında sağlık durumu hakkında işverene bilgi verebilmektedir. İşverenin bu bilgileri saklaması ve koruması gerekmektedir.⁷¹⁶ Aksi takdirde, *culpa in contrahendo* kapsamında sorumluluk gündeme gelebilmektedir.

b) Sözleşmenin Art Etkisi

Genel olarak, sözleşme sona erdiği takdirde sözleşme ilişkisi sona ermiş olduğundan sözleşme sonrası meydana gelen bir zarar halinde sözleşme hükümlerine başvurulması mümkün olmamaktadır. Fakat, bazı hallerde güven ilişkisinin yoğunluğu nedeniyle sözleşme sona erdikten sonra dahi sözleşmenin etkisi devam etmektedir.⁷¹⁷

Sözleşme ilişkisi çerçevesinde, taraflar birbirleriyle yakınlık kurmakta ve ifa için birbirlerinden bilgi temin etmektedir. Fakat, taraflar, aralarındaki yakınlık

⁷¹⁵ Demir, s. 1080-1081.

⁷¹⁶ Kaya (İş), s. 44-45.

⁷¹⁷ Gümüş, s. 665; Özcan, s. 90.

sebebiyle birbirlerine karşı zarar verici davranışlarda bulunabilmektedir.⁷¹⁸ Bu halde, sözleşme ilişkisinin sona ermesinden sonra tarafların dürüstlük kuralına uymaksızın birbirlerine kusurlu davranışlarda bulunmalarına *culpa post pactum perfectum* denmektedir.⁷¹⁹

Sözleşmenin art etkisi çerçevesinde, geçerli olarak kurulan bir sözleşmenin ifa edildikten sonra herhangi bir nedenle sona ermesi halinde dürüstlük kuralı gereği birbirlerine zarar vermemeleri öngörülmektedir. Zira, sözleşme ifa edildikten sonraki bir güven ilişkisinin yoğunluğu *culpa in contrahendo* kapsamında kurulan güvenden daha belirgindir.⁷²⁰

Örneğin, sağlık kuruluşu, hekim ve hasta arasında akdedilen sözleşme gereği hastanın tedavisinin sona ermesinden sonra bilgilerinin saklanması için gerekli güvenlik önlemleri alınmaması durumunda *culpa post pactum perfectum* sorumluluğu doğacaktır. Aynı şekilde sır saklama yükümlülüğünü haiz hekimin, bilgileri ifşa etmesi halinde de bu durum gündeme gelmektedir.⁷²¹

Başka bir örnek olarak, bir sağlık takip mobil uygulaması kullanan kişinin, zayıflamak maksadıyla belli bir dönem boyunca bir mobil uygulamaya kilosunu, rahatsızlıklarını, genetik eğilimlerini, kullandığı ilaçları ve hatta günde kaç bardak su içtiğini dahi yazdığını varsayalım. Kişi üç ay boyunca spor yapıp ve yediklerini takip ederek kilo verme amacına ulaşarak uygulamayı kullanmayı bırakabilir. Ancak, belirli bir süre sonra, güvenlik açıkları nedeniyle, bu kişinin bilgilerinin ele geçirilerek kötüye

⁷¹⁸ Oğuzman/Öz (C. 1), s. 40; Ayözger Öngün, s. 237; İmançlı, s. 230.

⁷¹⁹ Ören, A.: *Culpa Post Pactum Perfectum (Sözleşmenin Art Etkisi)*, Fides Law Review 2021, Y. 4, S. 3, s. 2.

⁷²⁰ Ören, s. 1.

⁷²¹ Ören, s. 12.

kullanılması söz konusu olabilir. Bu halde, güvenlik önlemleri eksikliği nedeniyle mobil uygulama şirketinin kusurlu davranışı sonucu kişi zarara uğrayabilir.

KVKK m. 12/4 hükmü kapsamında da sözleşmenin art etkisinin vurgulandığı görülmektedir. Veri sorumluları ve veri işleyenlerin, edindikleri bilgileri üçüncü kişilere açıklayamayacağı ve öngörülen amaçlar haricinde kullanamayacakları, ayrıca bu yükümlülüğün görevden ayrılmalardan sonra da süreceği bildirilmektedir.⁷²² Bu halde, sözleşme sona erse dahi devam eden yükümlülükler ihlal edildiği takdirde sözleşmeye aykırılık hükümlerine gidilebilecektir.⁷²³

c) Üçüncü Kişiyi Koruyucu Etkili Sözleşme

Sözleşme ilişkisi, kural olarak, taraflar arasında akdedilmekte ve nispi nitelikli olmaktadır.⁷²⁴ Bunun sonucu olarak sözleşmeden kaynaklanan hak ve yükümlülükler yalnızca taraflar açısından hüküm ifade etmektedir. Fakat bazı durumlarda, sözleşmenin gereği gibi ifa edilmemesi, taraflar dışında kalan üçüncü kişilerin zarar görmesine yola açabilmektedir.⁷²⁵ Bu durumda, zarar gören kişiler sözleşmeye aykırılık hükümlerine değil, haksız fiil hükümlerine başvurabilmektedir.⁷²⁶

⁷²² Zor, s. 181.

⁷²³ Hukuki niteliği hk. haksız fiil ve sözleşme sorumluluğuna ilişkin iki tartışmalı görüş mevcuttur. Detaylı bilgi için bkz. Ören, s. 7-10.

⁷²⁴ Kocayusufpaşaoğlu, N./Hatemi, H./Serozan R./Arpacı, A.: Borçlar Hukuku Genel Bölüm, C. 1, 7. Baskı, İstanbul 2017, s. 15; Oğuzman/Öz, (C. 1), s. 29; Gümüş, s. 963; Eren, s. 1289.

⁷²⁵ Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı, s. 20-23; Ayözger Öngün, s. 238.

⁷²⁶ Oğuzman/Öz (C. 1), s. 41; Karabağ Bulut, N: Üçüncü Kişiyi Koruyucu Etkili Sözleşme, İstanbul 2009, s. 12; İmançlı, s. 231-232; Akyol, Ş: Tam Üçüncü Şahıs Yararına Sözleşme, İstanbul 2008, s. 47. Burada bir yansıma zarar olduğunu söylemek mümkündür. Oğuzman/Öz (C. 2), s. 47-48; Hatemi, s. 77.

Ancak, meydana gelen sonucun kişilik ve malvarlığı değerlerine farklı oranlarda etkide bulunabileceğinden hakkaniyete uygunluğun sağlanabilmesi adına üçüncü kişiyi koruyucu etkili sözleşme teorisi ortaya çıkmıştır.⁷²⁷ Bu halde, zarara uğrayan ve edime yakın üçüncü kişinin dürüstlük kuralına dayanarak, tazminat talebi açısından daha avantajlı olan sözleşmeye aykırılık hükümlerine dayanabilmesi mümkün kılınmıştır.⁷²⁸

Veri sorumlusu sadakat borcu gereği ilgili kişinin sağlık verilerini korumak durumundadır. Ancak bazı durumlarda, kişinin sağlık verilerinin korunamaması kişinin yakınlarını da zarara uğratabilmektedir. Örneğin, genetik bir rahatsızlığa sahip ilgili kişinin verilerinin ifşa edilmesi halinde kişinin aile fertlerinin de kişilik haklarının ihlal edileceğini söylemek mümkündür.⁷²⁹ Ayrıca, veri sorumlusu ve veri işleyen arasında akdedilen bir sözleşmede, veri işleyenin hukuka aykırı eylemi nedeniyle ilgili kişinin verilerinin ihlal edilmesi de bu kapsama giren bir örnektir.⁷³⁰

D. Taleplerin Yarışması

Bazı hallerde, bir hadise birden çok hukuk kuralına ilişkin olabilmektedir. Bu halde bu kuralların birbiriyle yarışabilmesi, taleplerin yığılabilmesi veya özel

⁷²⁷ Karabağ Bulut, s. 12-13; İmançlı, s. 232; Eren, s. 1198.

⁷²⁸ Antalya (C. 1), s. 261; Ayözger Öngün, s. 238; İmançlı, s. 232; Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı, s. 22-23; Konu hk. detaylı bilgi için bkz. Karabağ Bulut, s. 13 vd.; Akyol, s. 47 vd.; Çilenti Konuralp, A: Üçüncü Kişi Yararına Sözleşme, İstanbul 2020, s. 48.

⁷²⁹ İmançlı, s. 232.

⁷³⁰ İlgili kişi ve veri işleyen arasında herhangi bir sözleşme akdedilmemiş olsa dahi, üçüncü kişiyi koruyucu etkili sözleşme kurumu gereği ilgili kişi veri işleyene karşı dava açabilmektedir. Veri sorumlusuna ise aralarındaki sözleşme gereği başvurabilme hakkı saklıdır. İmançlı, s. 232-233; Zor, s. 182-183.

kurallardan birinin diğer genel kuralları dışlayabilmesi söz konusu olabilmektedir.⁷³¹ Ancak, mağdurun zararı yalnızca bir defa tazmin edilebilmektedir.⁷³² Bu doğrultuda TBK m. 60 hükmüne göre, bir kişinin sorumluluğunun birden fazla hukuki nedene dayanması halinde, aksi bir durum bulunmadıkça hakim, zararın en uygun biçimde giderilmesini sağlayacak sorumluluk sebebini esas alarak karar vermektedir.

1. Sözleşme Sorumluluğu Hükümleri ile Haksız Fiil Sorumluluğu Hükümlerinin Yarışması

Kişisel verilerin, sözleşme ilişkisi sürecinde hukuka aykırı olarak işlenmesi neticesinde haksız fiil hükümleri ile sözleşme sorumluluğu hükümlerinin birbiriyle yarışması mümkündür.⁷³³ Ancak, öncelikle zarar verici fiilin sözleşme ilişkisinin ihlali sonucunu doğurması gerekmektedir.⁷³⁴ Bu halde bu hükümlerin hangi açıdan daha avantajlı olacağının incelenebilmesi adına kıyaslama yapılması faydalı olacaktır.

İspat yükü açısından haksız fiilden zarar gören kişinin zarar veren kişinin kusurunu ispatlaması gerekmektedirken, sözleşme sorumluluğunda borçlu karine olarak kusurlu kabul edildiğinden borçlunun zararın doğmasında kusuru olmadığını ispat

⁷³¹ Hatemi, s. 68-69; Serozan/Engin/Atamer, s. 178-184; Arkan Akbıyık, s. 61; Tosun, Ç: Haksız Fiilden ve Sözleşmeden Doğan Sorumluluk Çerçevesinde Sebeplerin Yarışması (TBK m. 60), Ankara 2021, s. 78.

⁷³² Arkan Akbıyık, s. 61; Yılmaz, Ç./Türk, B.: Türk Borçlar Kanunu'nun 60. Maddesi Kapsamında Sorumluluk Sebeplerinin Yarışması, ed. Başak Baysal, Sorumluluk Hukuku Seminerler 2018, İstanbul 2019, s. 380; Tosun, s. 78; Oğuzman/Öz (C. 1), s. 458; Serozan/Engin/Atamer, s. 179; Eren, s. 1286.

⁷³³ Oğuzman/Öz (C. 1), s. 459; Ayözger Öngün, s. 307; Taştan, s. 191; Yılmaz/Türk, s. 378-380; Tosun, s. 80; Kaya, A.: 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanununa Göre Sorumluluk Sebeplerinin Yarışması, Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 2016, C.1, S. 2, s. 215.

⁷³⁴ Yılmaz/Türk, s. 379.

etmesi gerekir.⁷³⁵ Zamanaşımı açısından haksız fiil sorumluluğunda iki ve on yıllık süreler öngörülmüşken, sözleşme ilişkisi bakımından on yıllık süre söz konusudur. Ayrıca, sözleşme sorumluluğu bakımından sorumsuzluk anlaşması akdedilmesi mümkünken haksız fiiller çerçevesinde sorumsuzluk anlaşması yapılabilmesi mümkün değildir.⁷³⁶ Bu durumda sözleşme hükümlerine dayanılmasının zarar gören ilgili kişinin yararına olduğunu söylemek mümkündür.⁷³⁷

2. Vekaletsiz İş Görme ile Haksız Fiil Hükümlerinin Yarışması

Bu iki hüküm incelendiğinde, koşulları nedeniyle birbirlerine benzedikleri fark edilmektedir. Fakat, bu iki kurum arasındaki en önemli fark kazanç bakımından kendini göstermektedir.⁷³⁸ Gerçek olmayan vekaletsiz iş görme konusunda haksız fiil bakımından öngörülen zarar şartının zorunlu unsur olmadığını hatırlamakta fayda vardır. Bu durumda kazancın iadesi davası başlığı altındaki tartışmaya tekrar değinmek gerekmektedir.

İş sahibi açısından fiili bir zarar meydana geldiği takdirde maddi tazminat ve kazancın iadesi talebi yığılmakta yani aynı anda talep edilebilmekte ancak mahrum kalınan kâr söz konusu olduğunda ise talepler yarışmakta ve aynı anda talep

⁷³⁵ Ayözger Öngün, s. 308; Taştan, s. 191; Yılmaz/Türk, s. 381; Tosun, s. 91-92; Kaya (Sebeplerin Yarışması), s. 214; Doğan, E.: *TBK m. 60'ın "IURA NOVIT CURIA" İlkesi Bakımından Değerlendirilmesi*, Adalet Dergisi 2023, S. 70, s. 313; Oğuzman/Öz (C. 1), s. 460.

⁷³⁶ Ayözger Öngün, s. 309; Taştan, s. 192; Sorumsuzluk anlaşmasının, kıyasen haksız fiilden doğan sorumluluğa uygulanabileceği hk. karş. gör. için bkz. Eren, s. 1287; Yılmaz/Türk, s. 382; Tosun, s. 97-98.

⁷³⁷ Eren, s. 1287; Ayözger Öngün, s. 308; Yılmaz/Türk, s. 381; Doğan (TBK m. 60), s. 313; Antalya (C. 3), 278; Oğuzman/Öz (C. 1), s. 461.

⁷³⁸ Arkan Akbıyık, s. 62; Atan Kazan, s. 177.

edilememektedir.⁷³⁹ Bu halde, iş sahibi bir seçim yapmalıdır. Eğer mahrum kalınan kâr iş görenin kazancından fazla ise haksız fiil hükümlerince tazminat istenmesi, az ise kazancın iadesi hükümlerine başvurulması uygun olacaktır.⁷⁴⁰ Zira haksız fiilde talep edilebilen tutar, zarar kadar olmaktadır.⁷⁴¹ Bahsedildiği üzere manevi zarar ile kazancın iadesi talebinin aynı anda istenebilmesi ise mümkündür.⁷⁴²

Haksız fiil sorumluluğu uyarınca veri sorumlusunun hem kusuru hem de zarar şartı aranmakta fakat gerçek olmayan vekaletsiz iş görme kurumunda kusur ile zarar şartları aranmamaktadır. Niteliği itibarıyla değerlendirildiğinde gerçek olmayan vekaletsiz iş görme hükümlerinin haksız fiil hükümlerine kıyasen daha avantajlı olduğu görülmektedir.⁷⁴³

3. Vekaletsiz İş Görme ile Sözleşmeye Aykırılıktan Doğan Taleplerin Yarışması

Kazancın iadesi talebi ile haksız fiil sorumluluğu arasındaki yarışma sözleşmeye aykırılıktan doğan talepler açısından da geçerlidir.⁷⁴⁴ Sözleşmenin ihlali halinde yalnızca borca aykırılık nedeniyle uğranılan zarar kadar tazminat talep edilebilmektedir.⁷⁴⁵ Bu halde, ilgili kişinin zarara uğramadığı bir durumda, veri sahibi kazanç elde etse dahi sözleşme hükümlerine dayanılarak tazminat talebinde bulunulamayacaktır.

⁷³⁹ Antalya (C. 2), s. 60; Doğan (TBK m. 60), s. 318; Bu hususta doktrinde tartışma mevcuttur; detaylı bilgi için bkz. Ayözger Öngün, s. 297-298; Arkan Akbıyık, s. 63, 78-79; Hatemi, s. 78-79.

⁷⁴⁰ Baş Süzel, s. 282; Arkan Akbıyık, s. 63; Atlan Kazan, s. 177.

⁷⁴¹ Zor, s. 203.

⁷⁴² Baş Süzel, s. 282; Arkan Akbıyık, s. 79; Atlan Kazan, s. 181.

⁷⁴³ Doğan (TBK m. 60), s. 318.

⁷⁴⁴ Atlan Kazan, s. 178.

⁷⁴⁵ Arkan Akbıyık, s. 64; Atlan Kazan, s. 178.

Bu kurumların aynı hadisede rastlanabileceği durum yan borçların ihlali noktasında bir kazanç elde edilmesi durumunda gündeme gelebilmektedir.⁷⁴⁶ Fakat bu oldukça istisnai bir durumdur.⁷⁴⁷ Bu halde zararı aşan bir kazanç söz konusu olduğunda haksız fiildeki durumla benzer şekilde seçim yapılması öngörülmektedir.⁷⁴⁸ Zarar, veri sahibinin kazancından az ise sözleşme hükümlerince zararı aşan kazanç miktarı talep edilemeyecektir.⁷⁴⁹ Ancak, sözleşmenin ihlali nedeniyle alacaklının uğradığı zarar kazançtan fazla olduğunda sözleşmeye aykırılık hükümlerine başvurulması uygun olacaktır.⁷⁵⁰ Sözleşme hükümlerine öncelik tanınması menfaatlerin korunmasının bir gereğidir.⁷⁵¹

4. Sözleşme Görüşmelerinden Kaynaklanan Sorumluluk ile Haksız Fiil Hükümlerinin ve Kişilik Haklarının Korunmasına İlişkin Hükümlerin Yarışması

Culpa in Contrahendo sorumluluğu ile haksız fiil hükümlerinin somut olayda aynı anda meydana gelmesi ile yarışması da gündeme gelebilmektedir. Bunun en yaygın örneği, irade sakatlıklarından hile ve tehdit sonucu kişinin bütünlük menfaatlerinin zarar görmesidir.⁷⁵² Zarar görenin olması gerekenden daha az korunmaması adına öğretide sözleşme öncesi görüşmelerde sözleşmeye aykırılık hükümlerinin uygulanması gerektiği öne sürülmekte ve dolayısıyla sözleşmeye aykırılık hükümleri ile haksız fiil hükümlerinin yarışması gibi bir durum ortaya

⁷⁴⁶ Arkan Akbıyık, s. 66.

⁷⁴⁷ Arkan Akbıyık, s. 69.

⁷⁴⁸ Kılıçoğlu Yılmaz, s. 86; Arkan Akbıyık, s. 65.

⁷⁴⁹ Atlan Kazan, s. 178.

⁷⁵⁰ Arkan Akbıyık, s. 69.

⁷⁵¹ Arkan Akbıyık, s. 69.

⁷⁵² Demircioğlu, s. 281; Görener, s. 77.

çıkmaktadır.⁷⁵³ Bu durumda bu iki hüküm birbirinin alternatifi niteliğini taşımakta, istenilen hüküm tercih edilebilmektedir.⁷⁵⁴

Sözleşme müzakereleri sırasında kişisel verileri hukuka aykırı şekilde işlenen kişi adına *culpa in contrahendo* sorumluluğu ile kişilik haklarının korunmasına ilişkin hükümlerin yarışması da mümkündür. Ancak zarar gören açısından kişilik haklarının korunmasına ilişkin hükümlere başvurulması daha avantajlı olmaktadır.⁷⁵⁵

⁷⁵³ Demircioğlu, s. 282.

⁷⁵⁴ Demircioğlu, s. 282; Görener, s. 77.

⁷⁵⁵ Taştan, s. 90.

SONUÇ

Yapay zekâ uygulamalarının veri işleme kapasitelerinin ve günden güne kullanımının artması kişisel verilerin korunması alanında yeni düzenlemelerin yapılmasını zorunlu kılmaktadır. KVKK ve GDPR kapsamında veri işleme ilkeleri düzenlenmektedir. Ancak, bu ilkeler yapay zekânın çoğunlukla öngörülemez ve karmaşık yapısı için yetersiz kalabilmektedir. Bu kapsamda ulusal ve uluslararası düzeyde yayınlanan tavsiye metinleri, öğreti ve düzenlemeler dikkate alınarak yapay zekâ ile veri koruma hukuku arasındaki ilişkinin nasıl kurulacağı, kontrol altına alınabileceği ve sınırlandırılacağı hakkında bir değerlendirme yapmak faydalı olacaktır. Zira KVKK'nın henüz yapay zekâ sistemine uyumlandırılması henüz söz konusu değildir. Bu nedenle TMK kapsamında düzenlenen kişilik haklarının korunmasına ilişkin hükümler işlevsiz kalabilmektedir.

Bir yapay zekâ sisteminin güvenilir olarak nitelendirilebilmesi ve kullanılabilmesi için öncelikle yapay zekâyı hukuki ve genel ahlaki değerlerin algoritmik olarak tanıtılması gerekmektedir. Bu hususta zarar meydana gelmeden önce (*ex ante*) gerekli tedbirlerin alınması ve tehlikeye karşı hazırlıklı olunması özellikle sağlık sektörü açısından büyük önem arz etmektedir. Bu sayede yapay zekânın amaç dışı, etik olmayan veya ayrımcı şekilde veri işlemeye başlaması halinde meydana gelebilecek risklere ilişkin analizler yapılarak bu sorunların önüne geçilebilecektir.

Yapay zekâ sistemlerinin eğitilmesi aşamasında ortaya çıkabilecek ayrımcılık gibi dezavantajların önüne geçilebilmesi için öngörülen algoritmaların yetersiz kaldığı durumlarda ise GDPR kapsamında düzenlenen veri koruma görevlisine benzer şekilde, veri sorumlusu tarafından bağımsız denetçilerin veya etik komitelerin görevlendirilmesi ve denetimin sağlanması söz konusu olabilir. Ayrıca, verilen

kararların gerekçesini açıklayan bir rapor hazırlanması ve yapay zekâ kararlarına karşı KVKK m. 11'e uygun bir itiraz yolu düzenlenmesi de sağlık alanında kullanılan yapay zekâ sistemlerinin dezavantajlarına karşı sunulabilecek çözüm önerilerindendir. Bu sayede, hastalar hem verilerinin hangi amaçla işlendiğine dair detaylı bilgi alma hem de işleme amaçlarına ilişkin olarak istemedikleri hususları reddetme hakkını etkin şekilde kullanabilirler. Bu çerçevede, GDPR kapsamında tanımlanan profillemenin mevzuatımız kapsamında da açıkça tanımlanması, otomatik karar verilmesine tabi olmama hakkı tanınması ve hangi hallerde otomatik karar verilebileceğine ilişkin istisnaların düzenlenmesi gerekmektedir. Bu düzenlemeler, algoritmik karar verme süreçlerinden doğabilecek hak ihlallerinin önlenmesi açısından büyük önem arz etmektedir.

KVKK kapsamında göz önünde bulundurulan veri koruma ilkeleri kapsamında ise veri sorumlularının, aktif özen yükümlülükleri gereği, yapay zekâ sistemlerinin güncelliğini düzenli olarak kontrol etmelerinin gerekliliği de vurgulanmalıdır. Bu kapsamda hastaların kendi verilerinin doğruluğunu ve güncelliğini elleriyle denetleyebilecekleri sistemler kurulmalı, sistemlerin Elektronik Sağlık Kayıtları ile eşzamanlı çalışacak şekilde yapılandırılması sağlanmalı ve verilerin beş veya on yıl gibi aralıklarda hastalar tarafından doğrulanması zorunlu tutulmalıdır.

Ancak, günümüzde henüz sağlık alanında yapay zekâ sistemlerine mutlak bir teslimiyet söz konusu olmadığından bu tür sistemlerin kullanılması halinde mutlaka bir insan denetimi de gerekmektedir. Nitekim, kara kutu sorunu nedeniyle, alınan kararların hangi verilere dayanarak ve hangi mantıkla verildiğinin anlaşılamaması, şeffaflık ve açıklanabilirlik ilkelerinin yerine getirilebilmesini oldukça güçleştirmektedir. Bu nedenle, ayrımcı veya hatalı sonuçlar bertaraf edilene kadar

sağlık gibi kritik bir alanda tam otomatik karar alan yapay zekâdan ziyade makine ve insanın birlikte karar aldığı hibrit bir sisteme yönelinmelidir. Dolayısıyla karar alma sürecinde insan müdahalesinin bulunduğu ve insan merkezli bir yaklaşıma dayanan bir sistemde, bireye nihai kararı sorgulama veya reddetme özgürlüğü de sağlanmış olacaktır.

Sonuç olarak, yapay zekâ sistemlerinin ve uygulamalarının hızla gelişerek sağlık alanındaki kullanımının artması, kişisel verilerin korunmasına yönelik mevcut düzenlemelerin gözden geçirilmesini zorunlu kılmaktadır. Netice itibarıyla veri işleme ilkelerinin yapay zekâ sistemlerinin kullanımı açısından geliştirilmesi ve bu sistemlere entegre edilmesi, veri sorumlularının daha etkin bir gözetimde bulunması, bireylerin bu konulara ilişkin olarak özellikle aydınlatılması ve açık rıza sistemlerinin güçlendirilmesi oldukça önemlidir. Sağlık alanı gibi hassas bir alanda insan müdahalesi mutlaka zorunlu tutulmalı, yapay zekâ sistemlerinin avantajlarından yararlanabilmek fakat dezavantajlarından korunabilmek adına hibrit bir karar alma yapısı benimsenmelidir. Bu doğrultuda algoritmik sistemler düzenli aralıklarla denetlenerek hesap verilebilirlik ve şeffaflık açısından denetlenmelidir. Bununla birlikte, yapay zekâ sistemleri ve veri koruma hukuku ilişkisi arasındaki denge, hukuki düzenlemelere ek olarak, ulusal ve uluslararası iş birliği ve eğitimler ile de sağlanabilecektir.

KAYNAKÇA

- Abudureyimu, Y.:** *Karşılaştırmalı Örnekler Üzerinden Yapay Zekâ ve Kişisel Verilerin Korunması*, İstanbul Ticaret Üniversitesi 2021, Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Abudureyimu, Y./Oğurlu, Y.:** *Yapay Zeka Uygulamalarının Kişisel Verilerin Korumasına Dair Doğurabileceği Sorunlar ve Çözüm Önerileri*, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 2021, C. 20, S. 41, s. 765-782.
- Adıgüzel, S.:** *Sözleşme Görüşmelerinde Kusurlu Davranıştan Doğan Sorumluluk*, TAAD 2012, Y. 3, S. 9, s. 281-312.
- Akalın, B./Veranyurt, Ü.:** *Sağlıkta Dijitalleşme ve Yapay Zekâ*, SDÜ Sağlık Yönetimi Dergisi 2020, C. 2, S. 2, s. 128-137. (Dijitalleşme)
- Akalın, B./Veranyurt, Ü.:** *Sağlık Hizmetleri ve Yönetiminde Yapay Zekâ*, ACIN 2021, C. 5, S. 1, s. 231-240. (Sağlık Hizmetleri)
- Akbulut, E.:** *İş Hukuku Bağlamında Profesyonel Futbolcu Sözleşmesinin Temel Unsurları*, İş ve Hayat Dergisi 2017, C. 3, S. 5, s. 356-377.
- Akıncı, A. N.:** *Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü'nün Getirdiği Yenilikler ve Türk Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi*, Çalışma Raporu-6, T.C. Kalkınma Bakanlığı, İktisadi Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü, Bilgi Toplumu Dairesi Başkanlığı 2017, Yayın No: 2968.
- Akkoyun, E.:** *Sağlık Bilimlerinde Yapay Zeka*, İzmir Katip Çelebi Üniversitesi 2023, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

- Akkurt, S. S.:** *Kişisel Sağlık Verilerinin İşlenmesine ve Covid-19 Pandemisi Sürecinde Mobil Uygulamalarla Paylaşılmasına Hukukî Bir Bakış*, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 2020, C. 19, S. 38, s. 142-160. (Mobil Uygulama)
- Akkurt, S. S.:** *Yapay Zekânın Otonom Davranışlarından Kaynaklanan Hukukî Sorumluluk*, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi 2019, Y. 7, S. 13, s. 39-59. (Yapay Zekâ)
- Aksoy, E.:** *Yapay Zeka'nın Sorumluluk Hukukundaki Konumu ve Büyük Veri ile İlişkisi*, Ankara 2022. (Yapay Zekâ)
- Aksoy, H. C.:** *Medeni Hukuk ve Özellikle Kişilik Hakkı Yönünden Kişisel Verilerin Korunması*, Ankara 2010. (Kişisel Verilerin Korunması)
- Aksoy, H. C.:** *Vekaletsiz İş Görende İş Vekaletsiz Olarak Görme Bilinci Aranmalı Midir?*, Ankara Barosu Dergisi 2017, C. 75, S. 1, s. 91-121. (Vekalet)
- Aksoy, H. C.:** *Yapay Zekânın Yol Açtığı Zararlardan Hukuki Sorumluluk*, ed. Prof. Dr. Faruk Bilir, *Yapay Zekâ Teknolojilerine Akademik Bakış*, Ankara 2025, s. 179-197. (Yapay Zekâ ve Zarar)
- Aksoy Retornaz, E. E.:** *Yapay Zekâ Algoritmalarıyla Profillemeye ve Kişisel Verilerin Korunması*, ed. Prof. Dr. Faruk Bilir, *Yapay Zekâ Teknolojilerine Akademik Bakış*, Ankara 2025, s. 215-247.
- Akyol, Ş:** *Tam Üçüncü Şahıs Yararına Sözleşme*, İstanbul 2008.
- Alaçam Kırtay, B.:** *Özel Sağlık Sigortası Sözleşmesi*, Ankara 2022.

Alçın, A. A.: *Türk Hukukunda Kişisel Sağlık Verileri ve İdarenin Kişisel Sağlık Verilerini Koruma Yükümlülüğü*, TAAD 2022, S. 51, s. 365-410.

Alkan, A./Erdem, R./Çelik, R.: *Sağlık Alanındaki Ayrımcı Tutum ve Davranışlar: Kavramsal Bir İnceleme*, Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi 2016, C. 19, S. 3, s. 365-390.

Altun, A.: *Tıp Hukuku Çerçevesinde Kişisel Sağlık Verilerinin İhlalinden Doğan Hukukî Sorumluluk*, HHFD 2024, C. 14, S. 2, s. 219-253.

Antalya, G.: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. V/1, 1, 2. Baskı, Ankara 2019. (C. 1)

Antalya, G.: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. V/1, 2, 2. Baskı, Ankara 2019. (C. 2)

Antalya, G.: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. V/1, 3, 2. Baskı, Ankara 2019. (C. 3)

Arıkan, M.: *Culpa in Contrahendo Sorumluluğu*, SÜHFD 2009, C. 17, S. 1, s. 69-89.

Arkan Akbıyık, A.: Gerçek Olmayan Vekaletsiz İş Görme, İstanbul 1999.

Arpacı, A.: Kişiler Hukuku (Gerçek Kişiler), 2. Bası, İstanbul 2000.

Aşıkoğlu, Ş. İ.: Avrupa Birliği ve Türk Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması ve Büyük Veri, İstanbul 2018. (Kişisel Verilerin Korunması)

Aşıkoğlu, Ş. İ.: *Veri Sorumlularının Aydınlatma Yükümlülüğü -Avrupa Birliği ve Türk Hukukunda-*, Kişisel Verileri Koruma Dergisi 2019, C. 1, S. 2, s. 41-65. (Aydınlatma Yükümlülüğü)

Atak, S.: *Avrupa Konseyi'nin Kişisel Veriler Açısından Sağladığı Temel Güvenceler*, TBB Dergisi 2010, S. 87, s. 90-120.

Atalay, H. N.: *Mahremiyet Kapsamında Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması ve Depolanması*, Journal of Academic Perspective on Social Studies 2021, S. 1, s. 1-20.

Atlan, F./Pençe, İ.: *Yapay Zekâ ve Tıbbi Görüntüleme Teknolojilerine Genel Bakış*, ACIN 2021, C. 5, S. 1, s. 207-230.

Atlan Kazan, H.: *Gerçek Olmayan Vekâletsiz İş Görme*, SHD 2014, C. 2, S. 2, s. 149-186.

Avaner, T./Çelik, M.: *Türkiye’de Dijital Dönüşüm Ofisi ve Yapay Zekâ Yönetimi: Büyük Veri ve Yapay Zekâ Daire Başkanlığı’nın Geleceği Üzerine*, MAD 2021, C. 6, S. 2, s. 1-18.

Aydos, O. S.: *Sporcu Sözleşmesinin Feshi*, AÜHFD 2013, C. 62, S. 3, s. 643-690.

Ayözger Öngün, Ç.: *Kişisel Verilerin Korunması Hukuku*, 2. Baskı, İstanbul 2019.

Badur, E.: *Uzaktan Sağlık Hizmeti Sözleşmesi*, HHFD 2022, C. 12, S. 2, s. 1162-1199.
(Sağlık)

Badur, E.: *Yapay Zeka Sistemleri Kullanılarak Yapılan İşleme Faaliyetlerinde Kişisel Verilerin Korunması*, SÜHFD, C. 32, S. 4, s. 2525-2560. (Yapay Zekâ)

Badur, E./Kurt Konca, N.: *Kişisel Verilerin Hukuka Aykırı İşlenmesinden Doğan Zararların Tazmini ve Görevli Mahkeme*, İnÜHFD 2022, C. 13, S. 2, s. 476-490.

- Bak, B.:** *Medeni Hukuk Açısından Yapay Zekânın Hukuki Statüsü ve Yapay Zekâ Kullanımından Doğan Hukuki Sorumluluk*, TAAD 2018, S. 35, s. 211-232.
- Baş Süzel, E.:** *Gerçek Olmayan Vekaletsiz İş Görme ve Menfaat Devri Yaptırımı*, 2. Baskı, Onikilevha Yayıncılık, İstanbul 2023.
- Bathae, Y.:** *The Artificial Intelligence Black Box and The Failure of Intent and Causation*, Harvard Journal of Law & Technology 2018, C. 31, S. 2, s. 889-938.
- Bayraktar, M.:** *Kişisel Sağlık Verilerinin İşlenmesi ve Korunması*, Marmara Üniversitesi 2022, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Bebitoğlu, B./İlbars, H.:** *Kişisel Verilerin Klinik Araştırmalarda Kullanımına İlişkin Yasal Düzenlemeler*, Anadolu Klin 2020, C. 25, S. 1, s. 66-72.
- Benli, E./Şenel, G.:** *Yapay Zeka ve Haksız Fiil Hukuku*, ASBÜHFD 2020, C. 2, S. 2, s. 296-336.
- Bennett, S. C.:** *The "Right to Be Forgotten": Reconciling EU and US Perspectives*, Berkeley Journal of International Law 2012, C. 30, S. 1, s. 161-195.
- Bennett, C. C./Hauser, K.:** *Artificial intelligence framework for simulating clinical decision-making: a Markov decision process approach*, Artificial Intelligence in Medicine 2013, C. 57, S. 1, s. 9-19.
- Bhbosale, S./Pujari, V./Multani Z.:** *Advantages And Disadvantages Of Artificial Intellegence*, Aayushi International Interdisciplinary Research Journal, 2020, S. 77, s. 227-230.

- Bodur, P.:** *Kişisel Verilerin İşlenmesi, Silinmesi, Yok Edilmesi ve Anonim Hale Getirilmesi*, İstanbul Barosu Dergisi 2022, C. 96, S. 2, s. 245-257.
- Bohr, A./Memarzadeh, K.:** *The Rise Of Artificial Intelligence in Healthcare Applications*, Artificial Intelligence in Healthcare 2020, s. 25-60.
- Bozkurt, Yüksel A. E./Bak, B.:** *Futurist Hukuk, Yapay Zeka*, İstanbul 2018.
- Bozkurt Yüksel, A. E.:** *Yapay Zekânın Buluşlarının Patentlenmesi*, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi 2018, Y. 6, S. 11, s. 585-622.
- Bulut, M.:** *Özel Bir Hukuksal Koruma ve Veri Kategorisi Alanı: Hassas Kişisel Veriler*, Ankara Barosu Dergisi 2020, C. 78, S. 3, s. 99-150.
- Burhan, B. T.:** *Yapay Zeka Sistemlerinde Veri Koruma Yaklaşımları*, Kişisel Verilerin Korunmasına Uzman Bakış Uzmanlık Tezleri Derleme Çalışması, KVKK Yayınları 2023, s. 429-444.
- Büyüksağış, E.:** *Yapay Zeka Karşısında Kişisel Verilerin Korunması ve Revizyon İhtiyacı*, YÜHFD 2021, C. 18, S. 2, s. 529-541.
- Bygrave, L. A.:** *Data Protection Pursuant to the Right to Privacy in Human Rights Treaties*, International Journal of Law and Information Technology 1998, C. 6, S. 3, s. 247-284.
- Canbay, P.:** *Sağlıkta Yapay Zeka: Makine Öğrenmesi Yöntemleri ve Uygulamaları*, Sağlık Bilimlerinde Yapay Zeka, ed. Ahmet Rıza Şahin, Kamil Doğan ve Süleyman Sivri, 2. Bölüm, İstanbul 2020, s. 11-23.
- Canpolat, F.:** *Kamu Hastanesinde Yapılan Tıbbî Müdahalede Hekimin Özel Hukuktan Doğan Sorumluluğunun Dayanağı*, TBB Dergisi 2009, S. 80, s. 156-182.

Chang, H./Choi, JY./Shim, J./Kim, M./Choi, M.: *Benefits of Information Technology in Healthcare: Artificial Intelligence, Internet of Things, and Personal Health Records*, Healthcare Informatics Research 2023, C. 29, S. 4, s. 323-333.

Clarke, E. A.: *What is Preventive Medicine?*, Official Publication of the College of Family Physicians of Canada 1974, C. 20, S. 11, s. 65-68.

Çakırkaptan, T. Ç.: *Kişisel Verilerin Korunması Hukukunun Genel İlkeleri*, İstanbul Barosu Dergisi 2022, C. 96, S. 2, s. 224-231.

Çavuşoğlu, G. F.: *Kişisel Verilerin Yapay Zekayla İşlenmesinden Doğan Özel Hukuk Sorunları*, Ankara 2021.

Çelikel, S.: *Kişisel Verilerin İşlenmesinde, Açık Rıza Hukuka Uygunluk Nedeninin, 95/46 Sayılı Direktif ve GDPR'la Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi*, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi 2021, S. 17, s. 161-190. (Açık Rıza)

Çelikel, S.: *Kişisel Verilerin Korunması Hukuku Kapsamında Veri Sorumlusu ve Veri Sorumlusunun Yükümlülükleri*, Ankara 2022. (Veri Sorumlusu)

Çekin, M. S.: *Avrupa Birliği Hukukuyla Mukayeseli Olarak 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu*, 3. Baskı, İstanbul 2020.

Çetin, A./Alpay, S.: *Türk Sigorta Sektöründe Kişisel Veriler*, İstanbul Ticaret Üniversitesi Girişimcilik Dergisi 2021, C. 4, S. 8, s. 81-94.

Çetin, B.: *Sağlık Hizmetleri ve Yapay Zeka*, Uluslararası Ekonomi ve Siyaset Bilimleri Akademik Araştırmalar Dergisi 2023, C. 7, S. 17, s. 53-67.

Çilenti Konuralp, A.: *Üçüncü Kişi Yararına Sözleşme*, İstanbul 2020.

Çilhoroz, Y./Işık, O.: *Yapay Zekâ: Sağlık Hizmetlerinden Uygulamalar*, AHBVÜ İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi 2021, C. 23, S. 2, s. 573-588.

Davenport, T./Kalakota, R.: *The potential for artificial intelligence in healthcare*, Future Healthc J. 2019, C. 6, S. 2, s. 94-98.

Demir, K.: *İş Sözleşmesi Görüşmeleri Esnasında İşçi ve İşverenin Sorumluluğu*, Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 2022, C. 12, S. 2, s. 1075-1090.

Demircioğlu, H. R.: *Güven Esası Uyarınca Sözleşme Görüşmelerindeki Kusurlu Davranıştan Doğan Sorumluluk (Culpa in Contrahendo Sorumluluğu)*, Ankara 2009.

Develioğlu, H. M.: 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ile Karşılaştırmalı Olarak Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü Uyarınca Kişisel Verilerin Korunması Hukuku, İstanbul 2017.

Diri, F.: *Yapay Zeka Teknolojisi ve Beraberinde Getirdiklerinin Sağlık Hukuku Kapsamında Değerlendirilmesi*, Bilişim Hukuku Dergisi 2024, C. 6, S. 1, s. 270-320.

Doğan, E.: *TBK m. 60'ın "IURA NOVIT CURIA" İlkesi Bakımından Değerlendirilmesi*, Adalet Dergisi 2023, S. 70, s. 305-343 (TBK m. 60)

Doğan, M.: *Şahsiyet Hakkına Tecavüzün Önlenmesi Davası*, Erzincan-HFD 2001, C. 5, S. 1-4, s. 369-420. (Şahsiyet)

Doğan Merih, Y./Ertürk, N./Yemenici, M./Satman, İ.: *Evde Sağlık Hizmetlerinde Teknoloji Kullanımı*, TÜSEB Dergisi 2021, C. 4, S. 3, s. 76-89.

Doğramacı, Y. G.: *Teletıp, Sağlık Turizmi ve Uzaktan Sağlık Hizmetleri: Mesafeli Sözleşmeler*, İstanbul Hukuk Mecmuası 2020, C. 78, S. 2, s. 657-710.

Durak, Y.: *Güven Sorumluluğu ve “Culpa In Contrahendo”*, SÜHFD 2017, C. 25, S. 1, s. 239-288. (Güven Sorumluluğu)

Durak, Y.: *Hastaneye Tam Kabul Sözleşmesi*, Tıp Hukuku Dergisi 2014, C. 3, S. 6, s. 147-175. (Hastane)

Dülger, M. V.: *Kişisel Verilerin Korunması Hukuku*, İstanbul 2019. (Kişisel Verilerin Korunması)

Dülger, M. V.: *Sağlık Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması ve Hasta Mahremiyeti*, İMÜHFD 2015, C. 1, S. 2, s. 43-80. (Sağlık Hukuku)

Dülger, M. V.: *Yapay Zeka Teknolojileri ve Veri Koruma Hukuku*, 2021. (Yapay Zekâ ve Veri Koruma)

Dülger, M. V.: *Yapay Zekalı Varlıkların Hukuk Dünyasına Yansıması: Bu Varlıkların Hukuki Statüleri Nasıl Belirlenmeli?*, THD 2018, C. 13, S. 142, s. 82-87. (Yapay Zekâ)

Efe, M./Kayı Cangır, A.: *Yapay Zeka, Makine Öğrenmesi ve Tıp Uygulamaları*, J Ankara Univ Fac Med. 2022, C. 75, S. 1, s. 1-6.

Egemen, E. E.: *Kişisel Verilerin İşlenmesinde “Doğru ve Gerektiğinde Güncel Olma” İlkesi ve Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 2023/78 Sayılı Kararı*, Trabzon Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 2023, C. 1, S. 1, s. 105-133.

Erarslan, S.: *Türk Hukukunda Kişisel Verilerin Yurt Dışına Aktarılması Sorunu: Açık Rıza Kapsamında Bir Değerlendirme*, HCM 2021, C. 1, S. 1, s. 82-115. (Aktarım)

- Erarslan, S.:** Özel Nitelikli Kişisel Verilerin İşlenmesinde Açık Rızanın Aranmadığı Haller, 2. Baskı, İstanbul 2020. (Özel Nitelikli)
- Ercan, S./Acar, H. T./Aksöz, B.:** *Spor Hekimliğinde Etik Yaklaşımlar ve Malpraktis*, Selcuk Med J 2020, C. 36, S. 4, s. 374-380.
- Ercehvir, M.:** *Özel Hastaneye Kabul Sözleşmesi*, İMHFD 2022, C. 7, S. 13, s. 449-490.
- Ercoskun Şenol, H. K.:** *Gerçek Olmayan Vekâletsiz İş Görmenin Sistemik Açından Borçlar Kanunundaki Yeri ve 2020 İsviçre Borçlar Kanunu Tasarısı'ndaki Durum*, AHBVÜ-HFD 2019, C. 22, S. 4, s. 37-65.
- Erdoğan, G.:** *Yapay Zekâ ve Hukukuna Genel Bir Bakış*, Adalet Dergisi 2021, S. 66, s. 117-192.
- Eren, F.:** Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 29. Baskı, Ankara 2024.
- Eren, F./Yücer, İ.:** Borçlar Hukuku Özel Hükümler, 12. Baskı, Ankara 2024.
- Ergün, Ö.:** Menfi Zarar, ed. Yasemin Güllüoğlu Altun, Prof. Dr. Hüseyin Hatemi'ye 80. Yıl Armağanı (80. Yıl Sempozyumu Tebliğleri), İstanbul 2018, s. 127-150.
- Evcı Eralp, Ö.:** *İşyerlerinde Kişisel Sağlık Verilerinin İşlenmesinde Sır Saklama Yükümlülüğünün Kapsamı*, Kişisel Verileri Koruma Dergisi 2023, C. 5, S. 2, s. 28-38.
- Fişek, N. H.:** Halk Sağlığına Giriş, Hacettepe Üniversitesi: Dünya Sağlık Örgütü Hizmet Araştırma ve Araştırmacı Yetiştirme Merkezi Yayını 1983, No: 2.
- Gezder, Ü.:** Türk/İsviçre Hukukunda Culpa in Contrahendo Sorumluluğu, İstanbul 2009.

- Gökçay, B./Arda, B.:** *Kişisel sağlık verilerinin korunması kapsamında sağlık araştırmalarında etik bakış*, TKD Arşivi 2019, C. 47, S. 3, s. 218-227.
- Gönen, M.:** *Kabahatler Kanunu Kapsamında 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'ndaki İdari Yaptırımlar*, Kişisel Verilerin Korunmasına Uzman Bakış Uzmanlık Tezleri Derleme Çalışması, KVKK Yayınları 2023, s. 159-176.
- Gönül, Y./Ulu, Ş./Bucak, A./Bilir, A.:** *Yapay Sinir Ağları ve Klinik Araştırmalarda Kullanımı*, GTD 2015, C. 25, S. 3, s. 104-111.
- Göral, G.:** *Veri Sorumlusu ile Veri İşleyen Kavramları ve Kişisel Verilerin Korunmasındaki Roller*, İstanbul Barosu Dergisi 2022, C. 96, S. 2, s. 212-223.
- Görener, A.:** *Culpa In Contrahendo Sorumluluğu*, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 2019, Y. 18, S. 36, s. 67-80.
- Gözpınar Karan, G.:** *Kişisel Sağlık Verilerinin Özel Hukuk Kapsamında Korunması*, Maltepe Üniversitesi 2024, Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Güçlütürk, O. G.:** *Yapay Zeka ve Verinin Kullanımı*, İstanbul 2022.
- Gülen Erdoğan, İ.:** *Türk Hukukunda Vekaletsiz İş Görmenin Yeri ve Niteliği*, KLÜHFD 2023, C. 1, S. 2, s. 471-504.
- Gülhan, O.:** *Kişisel Sağlık Verilerinin Korunması*, Marmara Üniversitesi 2023, Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Gültekin, V.:** *Elektronik Sağlık Kayıtları ve Yapay Zeka Uygulamaları*, Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı ve Mesleki Uygulamalar, ed. Özlem Yalçınkaya, Kübra Zayim Gedik, İstanbul 2021, s. 349-382.
- Gümüş, M. A.:** *Borçlar Hukukunun Genel Hükümleri*, Ankara 2021.

Günay, B.: Kişiliğin Korunması Kapsamında Kişisel Verilerin Hukuka Aykırı Kullanılması Nedeniyle Hukuki Sorumluluk, Ankara 2023.

Gürpınar, D.: *Kişisel Verilerin Korunamamasından Doğan Hukuki Sorumluluk*, DEÜHFD 2017, Prof. Dr. Şeref ERTAŞ'a Armağan, C. 19, S. Özel, s. 679-694.

Gürsel, İ.: *Protection of Personal Data in International Law and The General Aspects of The Turkish Data Protection Law*, DEÜHFD 2016, C. 18, S. 1, s. 33-61.

Güvenç, Ö.: *Culpa In Contrahendo Sorumluluğu Bağlamında Sözleşme Görüşmelerinin Kesilmesi*, AHBVÜ Hukuk Fakültesi Dergisi 2014, C. 18, S. 3, s. 363-406.

Han, I. A.: *Kişisel Verilerin İşlenmesi Bağlamında Hukuka Uygunluk Sebebi Olarak Veri Sahibinin Rızası*, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 2019, S. 1, s. 417-460.

Hatemi, H.: Kişiler Hukuku, 9. Bası, İstanbul 2021.

Helvacı, S./Aydın, G. S.: *Kişilik Hakkı İhlalinden Doğan Vekaletsiz İşgörmeye Kusurun Bir Şart Olarak Aranıp Aranamayacağı Sorunu*, MÜHF-HAD 2017, C. 23, S. 1, s. 265-302.

Helvacı, S.: Türk ve İsviçre Hukuklarında Kişilik Hakkını Koruyucu Davalar, İstanbul 2001.

Henkoğlu, T.: *Kişisel Verileriniz Ne Kadar Güvende? Bilgi Güvenliği Kapsamında Bir Değerlendirme*, Arşiv Dünyası Dergisi 2017, S. 18-19, s. 36-47.

Hoşgör, H./Güngördü, H.: *Sağlıkta Yapay Zekanın Kullanım Alanları Üzerine Nitel Bir Araştırma*, EJOSAT 2022, C. 35, s. 395-407.

Işık, M.: *Toplum 5.0 Çağında Sağlıkta Dijital Dönüşüm: Yapay Zekanın Rolü ve Sağlık Ekosisteminin Geleceği*, ed. Prof. Dr. Esra Siverekli, Prof. Dr. Saim Üstündağ'a Vefa Andacı, İstanbul 2024, s. 157-203.

İleri, Y. Y./Kara, B.: *Covid-19 Pandemi Sürecinde Kullanılan Güncel Sağlık Bilişim Uygulamaları ve Yenilikçi Teknolojiler: İnsanlığa Katkıları ve Temel Kaygılar*, Sağlık ve Toplum 2022, C. 32, S. 1, s. 33-52.

İmançlı, C: *Kişisel Sağlık Verilerinin Korun(a)mamasından Doğan Özel Hukuk Sorumluluğu*, İstanbul 2020.

Kalkan Oğuztürk, B.: *Güven Sorumluluğu*, İstanbul 2008.

Kapancı, B.: *Özel Hukuk Perspektifinden Bir Değerlendirme: Yapay Zeka ve Haksız Fiil Sorumluluğu*, *Gelişen Teknolojiler ve Hukuk II: Yapay Zeka*, ed. Doç. Dr. Eylem Aksoy Retornaz & Dr. Öğr. Üyesi Osman Gazi Güçlütürk, İstanbul 2021.

Karabağ Bulut, N: *Üçüncü Kişiyi Koruyucu Etkili Sözleşme*, İstanbul 2009.

Kaya, A.: *6098 Sayılı Türk Borçlar Kanununa Göre Sorumluluk Sebeplerinin Yarışması*, Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 2016, C.1, S. 2, s. 207-228 (Sebeplerin Yarışması)

Kaya, T.: *İş Görüşmeleri Sürecinde Aday İşçinin Kişisel Verilerinin Korunması*, *Kişisel Verileri Koruma Dergisi* 2022, C. 4, S. 2, s. 34-47. (İş)

Keleş, H.: *Tipta Yapay Zeka Uygulamaları*, Kırıkkale Uni Med J 2022, C. 24, S. 3, s. 605-613.

Kılıçoğlu Yılmaz, K.: Haksız Kazancın İadesi, Ankara 2004.

Kılınç, D.: *Anayasal Bir Hak Olarak Kişisel Verilerin Korunması*, AÜHFD 2012, C. 61, S. 3, s. 1089-1169.

Kırca, İ.: *Vekaletsiz İş Görmenin Temsil Hukukunda Uygulama Alanı Bulduğu Haller*, AÜHFD 1995, S. 1, s. 443-450.

Kocayusufpaşaoğlu, N./Hatemi, H./Serozan R./Arpacı, A.: Borçlar Hukuku Genel Bölüm, C. 1, 7. Bası, İstanbul 2017.

Kulular İbrahim, M. A./Gökdaş, E. F.: *Büyük Veri ve Mobil Uygulamalarda İşlenen Kişisel Verilerin (Sağlık Verileri) Hukuka Uygunluk Sorunu*, Adalet Dergisi 2024, S. 72, s. 543-570.

Kuvan, M. F.: Medeni Hukukta Yapay Zekalı Varlıkların Kişilik Hakkı, Ankara 2025.

Küzeci, E.: *Kişisel Verilerin Korunması*, 4. Baskı, İstanbul 2020. (Kişisel Verilerin Korunması)

Küzeci, E.: *Sağlık Bilişim Teknolojileri ve Yeni Hukuksal Soru(n)lar*, İnÜHFD 2018, C. 9, S. 1, s. 477-506. (Sağlık)

Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Açık Rıza, <https://kvkk.gov.tr/yayinlar/AÇIK%20RIZA.pdf>. (Erişim Tarihi: 15.01.2025)

Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Anayasal Bir Hak Olarak Kişisel Verilerin Korunmasını İsteme Hakkı, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/4184/Anayasal-Bir-Hak-Olarak-Kisisel-Verilerin-Korunmasini-Isteme->

[Hakki#:~:text=2010%20yılında%205982%20sayılı%20Kanunla,verilerin%20korunmasını%20isteme%20hakkına%20sahiptir.](https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/7a55e4d4-0cc3-4d4e-800c-ee78ce5ce88a.PDF) (Erişim Tarihi: 25.12.2024)

Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Aydınlatma Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesi Rehberi, <https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/7a55e4d4-0cc3-4d4e-800c-ee78ce5ce88a.PDF>. (Erişim Tarihi: 18.12.2024)

Kişisel Verileri Koruma Kurumu, İlgili Kişi Kimdir?, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/2034/Ilgili-Kisi-Kimdir>. (Erişim Tarihi: 14.01.2025)

Kişisel Verileri Koruma Kurumu, İlgili Kişinin Hakları, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/2036/Ilgili-Kisinin-Haklari>. (Erişim Tarih: 15.12.2024)

Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Kişisel Veriler, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/2050/Kisisel-Veriler#:~:text=Ki%C5%9Fisel%20veri%2C%20kimli%C4%9Fi%20belirli%20ya,az%20birinin%20bulunmas%C4%B1%20durumunda%20m%C3%BCmk%C3%BCnd%C3%BCr>. (Erişim Tarihi: 30.10.2024)

Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Kişisel Veri Güvenliği Rehberi (Teknik ve İdari Tedbirler), https://www.kvkk.gov.tr/yayinlar/veri_guvenligi_rehberi.pdf. (Erişim Tarihi: 21.12.2024)

Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Hakkında Sıkça Sorulan Sorular, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/4196/Kisisel-Verilerin-Korunmasi-Kanunu-Hakkinda-Sikca-Sorulan-Sorular>. (Erişim Tarihi: 17.06.2025)

Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve Uygulaması,

<https://kvkk.gov.tr/yayinlar/KİŞİSEL%20VERİLERİN%20KORUNMASI%20KANUNU%20VE%20UYGULAMASI.pdf>. (Erişim Tarihi: 06.01.2025)

Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Kişisel Verilerin Korunması Kanunu’nda Yapılan Değişiklikler, Bülten, S. 4, “Kişisel Verilerin Korunması İnsan İçin Temel Bir İhtiyaçtır”, Prof. Dr. Faruk Bilir ile Röportaj, <https://kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/4eba766b-7425-4cd4-97f5-cb09c4cf4ef9.pdf>. (Erişim Tarihi: 13.01.2025)

Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Kişisel Verilerin Korunmasına İlişkin Başvuru ve Şikâyet Hakkı, <https://kvkk.gov.tr/yayinlar/KİŞİSEL%20VERİLERİN%20KORUNMASININ%20İLİŞKİN%20BAŞVURU%20VE%20ŞİKÂYET%20HAKKI.pdf>. (Erişim Tarihi: 07.03.2025)

Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/2038/Kisisel-Verilerin-Silinmesi,-Yok-Edilmesi-veya-Anonim-Hale-Getirilmesi>. (Erişim Tarihi: 19.01.2025)

Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi Rehberi, <https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/bc1cb353-ef85-4e58-bb99-3bba31258508.pdf>. (Erişim Tarihi: 18.06.2025)

Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Kişisel Verilerin Yurt Dışına Aktarılması Rehberi, 2025, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/8142/Kisisel-Verilerin-Yurt-Disina-Aktarilmasi-Rehberi>. (Erişim Tarihi: 15.03.2025)

Kişisel Verileri Koruma Kurumu, KVKK Kişisel Veri Saklama ve İmha Politikası, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5386/KVKK-KISISEL-VERI-SAKLAMA-ve-IMHA-POLITIKASI>. (Erişim Tarihi: 19.01.2025)

Kişisel Verileri Koruma Kurumu, KVKK Şikâyet Modülü Kılavuzu, <https://kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/1624cbad-5ea1-4d73-8519-4a4835eebdb3.pdf>. (Erişim Tarihi: 18.06.2025)

Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Madde ve Gerekçesi ile Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (Bilgi Notu) ve Kişisel Verilerin Korunmasına İlişkin Terimler Sözlüğü, <https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/062384e3-d18c-4c38-b108-3a7a2a28e849.pdf>. (Erişim Tarihi: 17.06.2025)

Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Mobil Uygulamalarda Mahremiyetin Korunmasına Yönelik Tavsiyeler, <https://kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/8ba209bb-fa93-4479-84f0-dd55aac97a0f.pdf>. (Erişim Tarihi: 18.06.2025)

Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Özel Nitelikli Kişisel Verilerin İşlenmesine İlişkin Rehber, <https://kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/70f95c73-06a2-44dc-81e9-34201bdd7f5c.pdf>. (Erişim Tarihi: 17.06.2025)

Kişisel Verileri Koruma Kurumu, 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Hakkında Doğru Bilinen Yanlışlar -1-,

<https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/ca752cda-c3df-4645-8d5e-e2a507e63200.pdf>. (Erişim Tarihi: 18.06.2025)

Kişisel Verileri Koruma Kurumu, 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununun Amacı ve Kapsamı, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/4185/6698-Sayili-Kisisel-Verilerin-Korunmasi-Kanununun-Amaci-ve-Kapsami#:~:text=Bu%20hukme%20gore%20amac%2C%20kişisel,uyacakları%20usul%20ve%20esasları%20düzenlemektir>. (Erişim Tarihi: 10.12.2024)

Kişisel Verileri Koruma Kurumu, 100 Soruda Kişisel Verilerin Korunması Kanunu, <https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/185c2130-8070-4b2b-a91e-1d48322ca352.pdf>. (Erişim Tarihi: 18.06.2025)

Kişisel Verileri Koruma Kurumu, şikâyet Hakkı, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/2063/Sikayet-Hakki>. (Erişim Tarihi: 17.02.2025)

Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Veri Güvenliğine İlişkin Yükümlölükler, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/2040/Veri-Guvenligine-Iliskin-Yukumlulukler>. (Erişim Tarihi: 19.12.2024)

Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Veri Sorumluları Sicili Nedir?, [https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/2043/Veri-Sorumlulari-Sicili-Nedir#:~:text=Veri%20Sorumlular%C4%B1%20Sicili%20\(VERB%C4%B0S\)%2C,Veri%20Sorumlular%C4%B1%20Siciline%20kaydolmalar%C4%B1%20zorunludur](https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/2043/Veri-Sorumlulari-Sicili-Nedir#:~:text=Veri%20Sorumlular%C4%B1%20Sicili%20(VERB%C4%B0S)%2C,Veri%20Sorumlular%C4%B1%20Siciline%20kaydolmalar%C4%B1%20zorunludur). (Erişim Tarihi: 23.01.2025)

Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Veri Sorumlusu ve Veri İşleyen,
<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/4195/Veri-Sorumlusu-ve-Veri-Isleyen>.

(Erişim Tarihi: 21.12.2024)

Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Yapay Zekâ Alanında Kişisel Verilerin
Korunmasına Dair Tavsiyeler, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/7048/Yapay-Zeka-Alaninda-Kisisel-Verilerin-Korunmasına-Dair-Tavsiyeler>. (Erişim

Tarihi: 15.03.2025)

Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Yurt İçi Aktarım,
<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/2052/Yurtici-Aktarim>. (Erişim Tarihi:
06.01.2025)

Liyanage, H./Liaw, S.T./Jonnagaddala, J./Schreiber, R./Kuziemy, C./Terry, A.L./de Lusignan, S.: *Artificial Intelligence in Primary Health Care: Perceptions, Issues, and Challenges*, Yearb Med Inform 2019, C. 28, S. 1, s. 41-46.

Maya, D.: KVKK Kapsamında Bulut Bilişim Sistemleri, Ankara 2024.

Miotto, R./Wang, F./Wang, S./Jiang, X./Dudley, JT.: *Deep learning for healthcare: review, opportunities and challenges*, Brief Bioinform 2018, C. 19, S. 6, s. 1236-46.

Morrell, A. L. G. et al.: *The history of robotic surgery and its evolution: when illusion becomes reality*, Revista do Colegio Brasileiro de Cirurgioes 2021, C. 48.

Oğuz, S.: *Kişisel Verilerin Korunması Hukukunun Genel İlkeleri*, BEYDER 2018, C. 13, S. 2, s. 121-138.

Oğuzman, M. K./Barlas, N.: Medeni Hukuk, 30. Bası, İstanbul 2024.

Oğuzman, M. K./Seliçi, Ö./Oktay Özdemir, S.: Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler), 23. Bası, İstanbul 2024.

Oğuzman, M. K./Öz, M. T.: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. 1, 22. Bası, İstanbul 2024.

Oğuzman, M. K./Öz, M. T.: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. 2, 19. Bası, İstanbul 2024.

Öksüz, E.: *Giyilebilir Sağlık Teknolojileri*, Actual Medicine 2018, C. 26, S. 4, s. 35-41.

Ören, A.: *Culpa Post Pactum Perfectum (Sözleşmenin Art Etkisi)*, Fides Law Review 2021, Y. 4, S. 3, s. 1-16.

Özcan, E. I.: *Kişisel Verilerin Korunması Hukuku Bağlamında Sağlık Bilimlerinde Yapay Zeka Kullanımı*, Akdeniz Üniversitesi 2023, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Özcan, T./Pekel Özmen, E.: Yapay Zekâ ve Makine Öğrenmesine Giriş, ed. Prof. Dr. Faruk Bilir, Yapay Zekâ Teknolojilerine Akademik Bakış, Ankara 2025, s. 21-55.

Özçelik, Ş. B.: *Yapay Zekanın Veri Koruma, Sorumluluk ve Fikri Mülkiyet Açısından Ortaya Çıkardığı Hukuki Gereksinimler*, Adalet Dergisi 2021, S. 66, s. 66-87.

Özer Deniz, M.: *İşçilerin Özel Nitelikli Kişisel Verilerinin Korunması ve Bundan Doğan Sorumluluk*, TAAD 2021, S. 45, s. 355-378. (İşçi)

Özer Deniz, M.: *Kişisel Verilerin İşlenmesi Sözleşmesinin Türleri ve Hukuki Nitelikleri*, NEÜHFD 2023, C. 6, S. 1, s. 97-114. (Sözleşme)

Özer Deniz, M.: *Sağlık Verilerinin İşlenmesinde Aydınlatma Yükümlülüğü*, Erciyes Akademi 2022, C. 36, S. 3, s. 1424-1445. (Sağlık)

Özdemir, M./Yılmaz, M./Kaya, H.: *Kişisel Sağlık Verilerinin 6698 Sayılı Kanun Çerçevesinde Korunması*, 19 Mayıs Sosyal Bilimler Dergisi 2022, C. 3, S. 1, s. 85-96.

Özkan, O.: *Kişisel Verilerin Korunması*, Ankara 2020.

Özyakışır, Ö./Ganbari, M. K.: *Sözleşme Öncesi Görüşmelerin Kesilmesi Bağlamında Culpa In Contrahendo Sorumluluğu ve Olumsuz Zarar*, SÜHFD 2020, C. 28, S. 2, s. 745-775.

Park, C. W. et al.: *Artificial Intelligence in Health Care: Current Applications and Issues*, Journal of Korean Medical Science 2020, C. 35, S. 42.

Polat, C.: *Sözleşme Dışı Sorumluluk Hukukunda Otonom Sistemleri*, Ankara 2022.

Reddy, K./Gharde, P./Tayade, H./Patil, M./Reddy, L.S./Surya, D.: *Advancements in Robotic Surgery: A Comprehensive Overview of Current Utilizations and Upcoming Frontiers*, Cureus 2023, C. 15, S. 12.

Reyhani Yüksel, S.: *Vekaletsiz İş Görme Kısa Şerhi*, ed. Av. Hakan Tokbaş, Türk Borçlar Kanunu Kısa Şerhi Projesi, 2018.

Sağiroğlu, E./Tosun, H.: *Yapay Zekanın Sağlık Uygulamalarındaki Kullanımı ve Etik Açıdan Tartışılması: Geleneksel Derleme*, Türkiye Klinikleri J Med Ethics 2023, C. 31, S. 2, s. 140-148.

Saruhan, U.: *Gerçek Vekaletsiz İşgörme*, Ankara 2018.

Serozan, R./Engin, B. İ./Atamer, Y. M.: Serozan Medeni Hukuk Genel Bölüm Kişiler Hukuku, 9. Bası, İstanbul 2022.

Seyhan, A.: *Özel Hastane ile Hasta Arasındaki Sözleşmenin Hukuki Niteliği*, Eskişehir Barosu Dergisi 2023, C. 8, S. 1, s. 170-185.

Solmaz, E.: *Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları'nın "Kişisel Verilerin Korunması"na Katkısı*, İHİD 2019, C. 18, S. 1, s. 61-78.

Sönmez Çakır, F./Aytakin, A./Tüminçin, F.: *Nesnelerin İnterneti ve Giyilebilir Teknolojiler*, SADAB 2018, C. 4, S. 5, s. 84-95.

Stavropoulos, T.G./Papastergiou, A./Mpaltadoros, L./Nikolopoulos, S./Kompatsiaris, I.: *Iot Wearable Sensors and Devices in Elderly Care: A Literature Review*, Sensors 2020, C. 20, S. 10.

Şenol, A./Sancak, S./Adıyaman, A.: *Kişiselleştirilmiş Tıpta Genomik ve Yapay Zekâ Kullanımı*, UMTEB – XIV International Scientific Research Congress, Naples, Italy 2023, s. 814-822.

Şenol, P. U.: *Vekaletsiz İş Görmede İş Görenin Hukuki Durumu*, FSM İlmi Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi 2014, S. 3-Bahar, s. 293-309.

Şirazi, S./Esenkaya, İ.: *Spor yaralanmalarında hukuk, etik ve uygulama hataları*, TOTBİD Dergisi 2023, C. 22, S. 3, s. 315-326.

Taştan, F. G.: *Türk Sözleşme Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması*, İstanbul 2017.

Tosun, Ç: *Haksız Fiilden ve Sözleşmeden Doğan Sorumluluk Çerçevesinde Sebeplerin Yarışması (TBK m. 60)*, Ankara 2021.

Turan Başara, G.: *Kişisel Veri İşleme Sözleşmesi*, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi 2020 S. 16, s. 57-90. (Sözleşme)

Turan Başara, G.: *Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun 6. Maddesinde Yapılan Değişiklik Bağlamında Özel Nitelikli Kişisel Verilerin İşlenmesi*, AHBVÜ-HFD 2024, C. 28, S. 4, s. 51-80. (Özel Nitelikli Kişisel Veriler)

Turgut Bilgiç, E.: *Genel Veri Koruma İlkelerinin Yapay Zekâ Karşısında Uygulanabilirliği Sorunu*, TAAD 2024, Y. 15, S. 57, s. 247-282.

Türkücü, T./Börklü, H. R.: *Tersine Mühendislik Yaklaşımına Dayalı Yeni Bir İmalat İçin Tasarım İşlem Modeli*, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi Part C: Tasarım ve Teknoloji 2018, C. 6, S. 1, s. 91-104.

Türkiye Sağlık Enstitüleri Başkanlığı (TÜSEB) Türkiye Halk Sağlığı ve Kronik Hastalıklar Enstitüsü İstanbul İl Sağlık Müdürlüğü Kamu Hastaneleri Hizmetleri Başkanlığı-2, Evde Sağlık Hizmetleri Raporu, İstanbul 2021, <https://files.tuseb.gov.tr/tuhke/files/yayinlar/2024-11-29-14-51-41.pdf>. (Erişim Tarihi: 04.02.2025)

Uçak, M.: *Kişisel Verilerin Hukuka Uygun İşlenmesinde Çocuğun Rızası*, Kişisel Verileri Koruma Dergisi 2021, C. 3, s. 1, s. 41-60.

Uysal, B./Ulusinan, E.: *Güncel Dijital Sağlık Uygulamalarının İncelenmesi*, Selcuk Med J 2020, C. 1, S. 1, s. 46-60.

Uzun, T.: *Yapay Zeka Ve Sağlık Uygulamaları*, İzmir Katip Çelebi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi 2020, C. 3, S. 1, s. 80-92.

- Ünan, S.:** Sağlık sigortalarında KVKK'ya alternatif yorum ihtiyacı, Sigortacı Gazetesi 2019, <https://sigortacigazetesi.com.tr/saglik-sigortalarinda-kvkkya-alternatif-yorum-ihtiyaci/>. (Erişim Tarihi: 19.02.2025)
- Vuraloğlu, M. O.:** *Kişisel Verilerin İşlenmesi Suretiyle Kişilik Hakkı İhlalinde Kazancın Devri Talebi*, YÜHFD 2018, C. 15, S. 1, s. 181-203.
- Walden, O. N./Savage, R. N.:** *Data Protection and Privacy Laws: Should Organizations Be Protected?*, International and Comparative Law Quarterly 1988, C. 37, S. 22, s. 337-347.
- Winter, J. S./Davidson, E.:** *Governance of Artificial Intelligence and Personal Health Information*, Digital Policy, Regulation and Governance 2019, C. 21, S. 3, s. 280-290.
- Yağoğlu, M.:** *Hastaneye Kabul Sözleşmesi*, Erciyes Üniversitesi 2011, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Yalman, S.:** *Türk – İsviçre Hukukunda Sözleşme Görüşmelerinden Doğan Sorumluluk*, Ankara 2006.
- Yavuz, C./Acar, F./Özen, B.:** 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'na Göre Borçlar Hukuku Dersleri (Özel Hükümler), İstanbul 2024.
- Yelmen, A.:** *Kişisel Sağlık Verilerinin Elektronik Ortamda İşlenmesi Üzerine Bir Değerlendirme*, ERÜHFD 2023, C. 18, S. 2, s. 743-805.
- Yıldırım, E.:** *Culpa in Contrahendo Sorumluluğu ve Menfi Zarar İlişkisi*, İYYÜHFD 2025, C. 3, S. 1, s. 59-80.

Yılmaz, A./Ölçer, İ.: *Yapay Zekanın Cerrahi Uygulamalara Entegrasyonu*, BUJSE 2021, C. 13, S. 2, s. 21-27.

Yılmaz, B.: *Nesnelerin İnterneti (IOT) Uygulamalarında Kişisel Veri Güvenliği ve Mahremiyet*, Kişisel Verilerin Korunmasına Uzman Bakış Uzmanlık Tezleri Derleme Çalışması, KVKK Yayınları 2023, s. 445-466.

Yılmaz, S./Çavuşoğlu, G. F.: *Kişisel Verileri Koruma Hukuku*, Ankara 2020.

Yılmaz, Ç./Türk, B.: *Türk Borçlar Kanunu'nun 60. Maddesi Kapsamında Sorumluluk Sebeplerinin Yarışması*, ed. Başak Baysal, Sorumluluk Hukuku Seminerler 2018, İstanbul 2019, s. 378-382.

Yorgancıoğlu Tarcan, G./Yalçın Balçık, P./Sebik, N. B.: *Türkiye ve Dünyada Sağlık Hizmetlerinde Yapay Zekâ*, Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Lokman Hekim Tıp Tarihi ve Folklorik Tıp Dergisi 2024, C. 14, S. 1, s. 50-60.

Yücedağ, N.: *Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Kapsamında Genel İlkeler*, Kişisel Verileri Koruma Dergisi 2019, C. 1, S. 1, s. 47-63.

Yüksek, F. K.: *AIHM İctihatlarında Kişisel Verilerin Korunması*, DEÜHFD 2023, C. 25, S. 1, s. 371-420.

Yüksel, G.: *Kişisel Sağlık Verilerinin Hukuki Koruması*, Sağlık Akademisyenleri Dergisi 2019, C. 6, S. 1, s. 1-10.

Zeybek Ünsal, Ç./Örnek Büken, N.: *Biyotıp Araştırmaları ile ilgili Olarak, "Kişisel Verilerin Korunması Kanunu" ve "Kişisel Sağlık Verilerinin İşlenmesi ve Mahremiyetinin Sağlanması Hakkında Yönetmelik" Ne Diyor?*, Türkiye Klinikleri J Med Ethics Law Hist-Special Topics 2018, C. 4, S. 1, s. 82-90.

Zor, A.: Veri Sorumlusunun Yükümlülükleri ve Bu Yükümlülüklerin İhlalinden
Doğan  zel Hukuk Sorumluluğu, İstanbul 2020.

